THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
·LIBRARIES·
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES · SCIENTIA · VERITAS
1817

ARISTOPHANIS

PAX.

ARISTOPHANIS

PAX.

ARISTOPHANIS

PAX.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

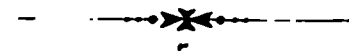

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCCVI

PIAE MEMORIAE
UXORIS MARGARETHAE
E GENTE LODEESEN
ULTIMAM HANC PARTEM OPERIS
QUOD FLORENTE EA INCEPTUM
LANGUENTE CONTINUATUM
MORTUA AD FINEM PERDUCTUM EST
SACRAM ESSE VOLUI.

„Tu pax es alma et tu quies”.

PROLEGOMENA [1].

I.

„οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν, ὡς ἀκήκοα,
περὶ τούτου τ' αὐτοῖς πολὺς ἀναλοῦται χρόνος,
τί ἐστι τἀγαθόν, κοὐδὲ εἷς ηὕρηκέ πω
τί ἐστιν. ἀρετὴν καὶ φρόνησίν φασι, καὶ
λέγουσι πάντα μᾶλλον ἢ τί τἀγαθόν.
ἐν ἀγρῷ διατρίβων τήν τε γῆν σκάπτων ἐγὼ
νῦν ηὗρον· εἰρήνη ἐστίν. ὦ Ζεῦ φίλτατε,
τῆς ἐπαφροδίτου καὶ φιλανθρώπου θεοῦ!
γάμους, ἑορτάς, συγγενεῖς, παῖδας, φίλους,
πλοῦτον, ὑγίειαν, σῖτον, οἶνον, ἡδονὴν
αὕτη δίδωσι. ταῦτα πάντ' ἢν ἐκλίπῃ,
τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος." —

Melius quam his verbis, quae vitae rusticae studioso alicui homini tribuit Philemon comicus [2]), indicari non potest qualis mens fuerit Aristophani. Sed potest aliquanto brevius verbis,

[1]) Hanc editionem cum pararem, variis subsidiis me usum vix est quod dicam: non frustra usum me spero, sed aliorum iudicio haec res permissa esto. Praesertim autem mihi profuisse editiones Blaydesii (1883), Herwerdeni (1897), Merrii (1900), Mazoni (1904) et quae de Aristophane scripsit Alphonsus Willems, lubens gratusque profiteor.

[2]) Philemon. fr. 71.

quae ipse Aristophanes chorum aliquem agricolarum fecit proferentem [1]:

„εἰρήνῃ βαθύπλουτε καὶ
ζευγάριον βοεικόν,
εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ
τοῦ πολέμου γένοιτο
σκάψαι καὶ ἀποκλάσαι τε καὶ
λουσαμένῳ διελκύσαι
τῆς τρυγός, ἄρτον λιπαρὸν [2]
καὶ ῥάφανον φαγόντι."

Etiam ipse Aristophanes rus amabat, a vita urbana alienior, lites rixas turbas civiles abominatus, pacem autem et otium ante omnia appetebat Musarum alumnus.

Itaque anno 425 in scenam induxit Dicaeopolidem „o rus, quando ego te aspiciam!" clamantem utque in villam suam impune redire posset cum Lacedaemoniis paciscentem, — non victoriae Dionysiacae unice curam habens, sed maius quid iocando assecuturum se sperans. Nam quod generosi iuvenes, novis viribus feroces, cum primum e scholae latebris in vitae lucem et aestum prodierunt, propositum sibi solent habere, ut oppressis succurrant, superbos devincant, lapsa erigant, quicquid stultum iniquum turpe offenderint extirpent, id et Aristophanis poetae adolescentis menti est obversatum, nec dubitavit quin ars sua iocosa aliquid valeret in re publica. Sed ceteri cives Dicaeopolidem non sunt imitati: etiam proximo tempore per Graeciam saeva dominavit Erinys.

Mirum vero dulcissimumque gaudium poetae mentem pertentavit quadriennio post; tunc enim pacem illam, quam inde a puero aegre desideraverat, quam ut reduceret pro viribus per integrum lustrum dederat operam, tandem vidit redituram. Non frustra igitur contendisse se: non modo in scena mox regna-

---

[1]) Aristoph. fr. 109. Cf. etiam fr. 387, quod infra ad vs. 535 est allatum.
[2]) Vereor ut recte habeat *panis unctus* et melius intellegam *calidum* sive *χλιαρόν* In fr. 506 habemus *κολλάβους χλιαρούς*, alibi *χλιαροὺς ταγηνίας* (Magnet. fr. 1 Cratin. 125).

turam, sed in ipsa civitate; non uni Dicaeopolidi sed cunctis civibus profuturam!

Novi dramatis materiem non iam quaesivit, sed laetus arripuit oblatam. Suam autem ipsius imaginem pingere sibi visus est, cum fecit agricolam strenuum callidum imperterritum, qui Pacis deam e longo exilio in terras reduceret. Quod argumentum dum tam libere et ludicre exornavit quam ferebat ars comica, tam audacter et copiose quam ipsius ingenium ferebat mobile et ferax, cum Pacis laudibus suas cecinisse dici potest. Nam rata iam fiebant quae saepius pro patria nuncupaverat vota: fiebant quae fieri per quinquennium iusserat. Cleonem ceterosque belli fautores ut deiceret omnibus viribus fuerat enisus: iacebat iam Cleon et pacis audiebantur amici, poetam autem ludebat error amabilis, quo rerum in melius conversarum auctoribus praecipuis se annumerabat. Merito superbire sibi videbatur, cum coryphaei ore Herculi se assimularet monstrum Stygium devincenti: nonne et sibi — immo sibi in primis! — deberi Pacem reductam, Discordiam prostratam?

Nempe, ut paucis complectamur res notissimas, postquam praeterierunt induciae annuae, quae vere anni 423 sunt pactae [1], Cleon classe cum exercitu in oram Thraciae profectus [2], ut Amphipolim ceterasque civitates quae ad Brasidam defecerant recuperaret, magnis excidit ausis; nam prope ipsam Amphipolim aestate vertente cum multis suorum cecidit [3]. In quo proelio cum et Brasidas occisus esset, ad pacem magis iam vergere coeperunt mentes Atheniensium et Lacedaemoniorum [4], et per hiemem quae insecuta est postquam inter se deliberarunt utriusque civitatis primores, tandem primo vere anni 421 inita est pax et statim post Liberalia rite confirmata [5].

Instante igitur pace comicus scripsit archontique obtulit fabulam cui ipsum Pacis dedit nomen, et Liberalibus eam scenae commisit teste notitia didascalica, quam praebet Argumentum, ante

---

[1]) Thucyd. IV 117. [2]) Ibid. V 2. [3]) Ibid. 10.
[4]) Ibid. 14—16. [5]) Ibid. 17—20.

paucissimos igitur dies quam pax publice est sancita. Silebant iam arma Martia, ut Cereris Bacchique arma laetum denuo strepitum possent edere; ex ensibus falces cudi poeta mentis oculis videbat, ex hastis ridicas fieri, cassides pro cadis adhiberi, tubas non iam proeliis bellicis sed convivantium certaminibus inservire. Laetus et hilarus in scena adspicitur Trygaeus: laetum sentimus ipsum Aristophanem, qui de Bello triumphare sibi visus est et almae Deae reditum sollemni sacrificio haudquaquam perfunctorie in scena celebravit, seria omnino agens, quatenus quidem fieri id sinebant tempus et locus, et preces partim quidem iocosis verbis — ut in scena comica — conceptas sed minime ludicras Trygaei coryphaeique ore proferens pro patriae salute et prosperitate. Quis autem brevem laetitiam invideat viro patriae amantissimo! Nimis clare ei ceterisque civibus mox patuit, fabulam tantum, ut in scena, sic in ipsa civitate actam esse, nec veram deam sed cavam eius imaginem in lucem fuisse protractam. Finem hic habet poetae iuventus: iamiam felix credulitas et splendida sui confidentia eum sunt deserturae, deque patriae rebus desperare proximo tempore incipiet [1].

II.

Aemulos Aristophanes in hoc certamine habuit Eupolidem et Leuconem; huic a iudicibus scenicis praelatus est, illi posthabitus. Et Leucon quin tertiis demum dignus fuerit non est cur dubitemus, nihil autem de eius fabula *Φράτερσι* habemus compertum [2]; Eupolidis *Κόλακες* fabula meritone an immerito primas tulerit, quis hodie dicat; nam Aristophani contemtim de Eupolide nunquam non loquenti [3]) non est testimonii dictio. Qui civibus fortasse nimis sui similis visus est, cum post

[1]) Cf. Prolegom. Avium p. I sq.

[2]) Quod in Hyperbolum scriptam fuisse viri docti coniecere, e nubibus suspensa est suspicio.

[3]) Vid. infra vs. 739 sqq.

Acharnenses et Agricolas et Onerarias quartam fabulam scenae commisit ad pacem commendandam. Eupolis autem felix utique argumentum tractavit; risit enim sophistas, in his Protagoram, Calliae ingentium opum nuper heredi facto adulantes, et facile suspicetur quispiam echo quandam horum iocorum percipi in exordio Protagorae Platonis dialogi. Lepidam autem fuisse fabulam et sedulo postea lectitatam, crebra testantur quae aetatem tulere fragmenta; sed fieri non potuit quin Aristophanes, cuius Nubes in simillima materie versantem ante biennium aspernati fuerant cives, aegerrime nunc ferret aemulum sibi praelatum.

Monumenti publici, in quo Eupolidis haec victoria commemorata fuit, fragmenta complura hodie extant [1]; ipsum tamen Eupolidis nomen interiit. Dico laterculum ferentem nomina eorum qui quinto saeculo magnis Dionysiis victores evaserunt e certaminibus musicis et scenicis. Unum huius lapidis fragmentum ad Aeschyli et Periclis aetatem pertinet; alterius fragmenti pars prior utilis est de Vespis disputantibus, — si modo utilis, nam obscurior est quam velles, — pars posterior spectat certamina anni 421 et tum cum integra erat haec habuit:

[ἐ]πὶ Ἀλκαίου
Ἱπποθωντὶς παίδων·
Ἀρίσταρχος Δεκελεεὺς ἐχορή[γει.]

Αἰαντὶς ἀνδρῶν·
Δημοσθένης ἐχορήγει.

[κ]ωμωιδ[ῶν·]
[ὁ δεῖνα ἐχορ]ήγ[ει·]
[Εὔπολις ἐδίδασκεν.]

[τραγωιδῶν·]
[ὁ δεῖνα ἐχορήγει·]
[ὁ δεῖνα ἐδίδασκεν.]

---

[1]) CIA. II 971, Dittenb. Syll. 405 sq. — Una haec fuit e *tribus* victoriis Dionysiacis, quae Eupolidi tribuuntur in titulo recentiore Dittenb. Syll. 425.

III.

Praeter eam quam novimus Aristophanis Pacem in Didascaliis commemorabatur Pax ab eius filio Ararote — si verba tradita recte interpretor [1] — scenae commissa. Quapropter Eratosthenes dubitabat utrum nostra Pax bis esset data, an et alia fabula huius nominis extitisset olim, quae mature interiisset.

Ergo Eratostheni ea quae hodie extat Pax innotuit sola, multo autem maioris fidei et ponderis sunt eius verba quam quae grammaticus anonymus in Argumento addidit: „Cratetem tamen alterius Pacis mentionem fecisse, et hic illic e Pace afferri versiculos qui in ea fabula non iam legantur.” Unde non sequitur alteram aliquam Pacem Crateti praesto fuisse, neque est cur putemus eum praeter notitiam illam Didascalicam quidquam de ea fabula habuisse compertum; versiculi autem non suis fabulis a grammaticis adscripti quoniam hodie permulti indicari possunt, non est quod miremur et olim eiusmodi errores fuisse commissos.

Quae cum ita sint, critici officio parum feliciter fungitur qui inter Aristophanis fabulas deperditas locum assignat *Paci alteri.* Ad quam quae a nostri aevi philologis — non a veteribus! — sunt relata, eiusdem sunt notae atque fragmenta *Pluti alterius* [2]) vel *alterarum Nubium* [3]).

En igitur quae huc faciunt.

1) Eustathius ait in Pausaniae lexico rhetorico haec legi: „*ἀνεῖν ἐν ἐκτάσει ἔχει τὸ ᾱ. δηλοῖ δὲ τὸ πτίσσειν, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν* „*Εἰρήνῃ δηλοῖ*” [4]). Sed aut deliravit Pausanias, aut apud Eustathium miserrime mutilata afferuntur quae scripserat ille de discrimine verborum rariorum *ἄνειν* (= *ἀνύτειν*) et *αἴνειν* sive *αἰνειν*. Nec diu potest dubium videri utra vera sit opinio; nam

---

[1]) Vid. infra pag. 5, 1. [2]) Vid. Plut. Proleg. p. V sqq.
[3]) Vid. Nub. Proleg. p. XXII sqq.
[4]) Eustath. p. 801, 56 sqq. (ad *K* 249).

ipse utique deliravit nunc Eustathius, qui haec attulerit ad illustranda scilicet Ulixis verba: *„μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε μήτε τι νείκει"*, stultissime igitur *perficiendi, pinsendi, laudandi* verba sive *ἄνειν, αἴνειν, αἰνεῖν* permiscens.

Fac autem aliquam tamen fidem Eustathio nunc habendam: ex Pausaniae verbis non sequetur in „altera" Pace, quae fabula teste Eratosthene saeculo III° ante Christum natum Alexandriae non extabat, II° post Christum saeculo lectum esse illud *„ἀνεῖν"*, sed fortasse inter varias nostrae Pacis lectiones afferendum videbitur *„ἀλλ' ἄφαινε"* vs. 1144, ubi essetne *„ἀλλ' ἄφευε"* legendum an *„ἀλλ' ἄφαυε"* an aliud quid, et olim dubitarunt viri docti et hodie dubitatur [1].

Sed praestat ne tantum quidem ponderis verbis Eustathii tribuisse; nam e verbis Herodiani: *„αἴνω... Φερεκράτης· αἴνειν πτίσσειν"* [2] iure effecisse videtur Dindorf Pacem Aristophanis ab Eustathio perperam commemorari.

Itaque laude dignus nunc Kock, qui licet „et sibi constare duas fuisse Aristophanis Paces" professus sit, huius certe loci inter „alterius" Pacis fragmenta ne mentionem quidem fecerit [3]. Sex annis post recepit tamen Blaydes.

2) Sequitur fragmentum [4] e Florilegio Stobaei desumtum. Cuius sectio *„περὶ γεωργίας ὅτι ἀγαθόν"* sic incipit:

Ἀριστοφάνους Εἰρήνης.
τῆς πᾶσιν ἀνθρώποισιν Εἰρήνης φίλης
πιστὴ τροφός, ταμία, συνεργός, ἐπίτροπος,
θυγάτηρ, ἀδελφή· πάντα ταῦτ' ἐχρῆτό μοι.
σοὶ δ' ὄνομα δὴ τί ἐστι; ὅ τι; Γεωργία.
ὦ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα,
ἄσμενός σ' ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους.

---

1) Vid. annot. crit. ad illum locum.

2) Herodian. π. μον. λέξ. p. 24. Cf. Pherecrat. fr. 183. Qui locus Pherecratis et ab ipso Eustathio l. l. affertur e Pausania et ex Aelio Dionysio.

3) Reiecit igitur Kock quae de hoc loco scripserat Bergk. Cf. Kock Ar. fr. 694.

4) Ar. fr. 294.

Hic quidem apertus est error. Nam qui ultimi hoc loco afferuntur tetrametri, revera leguntur in Pace Aristophanis [1]; ad hos igitur pertinet lemma. Alius autem argumenti praemissi sunt trimetri quatuor, in quibus inducitur Agricultura dea ipsa sese collaudans, ut Pacis fidam sodalem et comitem. Certum igitur est quod scribit Kock: „spatio aliquo a reliquis secernendos esse.'' Quod postquam factum est, unum lemma habemus, duos locos: intercidit igitur lemma aliquod. Quod quale fuerit nescimus, si quis autem Stobaei locum sic fere redintegrandum perhiberet:

Ἀριστοφάνους Εἰρήνης <δευτέρας>.
τῆς πᾶσιν κτἑ.
<Ἀριστοφάνους Εἰρήνης προτέρας.>
ὦ ποθεινὴ κτἑ.

dignus foret qui exploderetur, cum praesertim „alterius'' Pacis nulla apud Stobaeum fiat mentio. Inter fragmenta anonyma vel pseudepigrapha illud: *„τῆς πᾶσιν'' κτἑ.* est referendum [2], cuiusvis autem est suspicari [3] in Aristophanis *Agricolis* esse lectum, quae fabula perinde atque Pax habebat ruris pacisque laudes [4]; sed mittimus illam coniecturam, ne certis immisceamus dubia.

3) Simillima est origo fragmenti sequentis, quod ab Eustathio sic affertur: *φῖτυ δηλοῖ φυτὸν ἢ φύτευμα, ὡς Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ· „πόθεν τὸ φῖτυ; τί τὸ γένος; τίς ἡ σπορά;“* [5]).

„Altera'' Pax ne hic quidem commemoratur, sed „in Pace'' vocabulum *φῖτυ* eo quo *φύτευμα* sensu adhibitum legi dicitur. Et optimo quidem iure dicitur, sed nunc quoque partem tantum copiarum quas prisca eruditio congesserat servavit Eustathius, eamque misere corruptam. Interciderunt enim ipsa Aristophanis verba, dein intercidit nomen tragoediae, unde rari vocabuli

---

1) Pac. 556 sq.
2) Verum hic quoque vidit Dindorf.
3) Et saepius haec coniectura est prolata. Similis est Pac. 294, ubi vid.
4) Vid. praesertim fr. 109 supra pag. II allatum et infra ad vs. 346.
5) Eustath. 1291, 26, Ar. fr. 297.

exemplum quod affertur est ductum (nam tragicus hic est trimeter), denique aliud intercidit exemplum. Nam testibus scholiis [1]) plura praesto erant priscis grammaticis; qui sic fere scripserunt:

φῖτυ δηλοῖ φυτὸν ἢ φύτευμα, ὡς Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ· <„τὸ γὰρ φῖτυ πρῷον φύσει“ [2]), Εὔπολις Αὐτολύκῳ· „ἀτὰρ ἤγαγες καινόν τι φῖτυ τῶν βοῶν“ [3]), καὶ Σοφοκλῆς Θυέστῃ·> „πόθεν τὸ φῖτυ; τί τὸ γένος; τίς ἡ σπορά;“ [4]).

I nunc et pro „alterius" Pacis reliquiis talia vendita!

4) Quartus commemorandus est trimeter, qui apud Kockium [5]) adscribitur Paci „alteri":

ἰὼ Λακεδαίμων, τί ἄρα πείσει τήμερα!

Quem talem certe a comico scriptum non esse testatur absurdum illud „τήμερα", et consentiunt omnes. Lacunosa autem sunt verba scholii ad Nubes, unde hic versus est desumtus [6]), perinde atque Eustathii verba, quae modo attulimus. Nam ex auctoritate Herodiani constat versum illum lectum esse in *Holcadibus* [7]), qua fabula Aristophanes item pacem commendavit. Sic autem corrigendum et explendum est illud scholion:

τήμερον] ἀντὶ τοῦ σήμερον. [8]) καί ἐστι τὸ τ ἀττικὸν ἀντὶ σίγματος [9]). τὸ δὲ τήμερον ἐπὶ χρόνου λέγεται καὶ ἐν Εἰρήνῃ· „ἰὼ <Πρασιαὶ...

---

[1]) Vid. schol. ad Pac. 1164; praeterea cf. schol. ad Plat. Critiae 116 *c* et Phot. Suid. Etym. s. v.

[2]) Pac. 1164.

[3]) Cf. Eupol. fr. 49 Proleg. Plut. p. VIII, 3. Hic quoque rem acu tetigit Dindorf.

[4]) Incerta coniectura scripsi Θυέστῃ pro οὔτ' (ΘΥ-ΟΥ). Dindorf: καὶ Σοφοκλῆς οὕτως, sed dramatis alicuius nomen requiri videtur.

[5]) Ar. fr. 296.

[6]) Schol. VR ad Nub. 699, unde in Suidae lexicon migravit.

[7]) Herodianus in scholiis ad Homeri Γ 182, Ar. fr. 401 (354 Dindorf, qui cf.).

[8]) Sequuntur verba: „καὶ τήμερος ὁ σημερινός." Quae delevi utpote scioli observationem ex ultimis scholii verbis natam.

[9]) Sic scripsi pro verbis ludicre corruptis: „καί ἐστι τεταγμένον ἐπὶ σώματος" (ΤΟΤΑΤτικΟΝ — ΤΕΤΑΓμενΟΝ). Cf. Et. M. 710,14: „οἱ δὲ Ἀττικοὶ τὸ σῶ τῶ λέγουσι, ὡς σήμερον τήμερον."

ὡς ἀπολεῖσθε τήμερον“ [1]) *καὶ ἐν Ὁλκάσι· „ἰὼ> Λακεδαῖμον, τί ἄρα πείσει τήμερον;“ ἀντὶ τοῦ σημερινή.*

Haplographia scholion mutilatum esse patet [2]).

5) Hactenus merae nugae nobis offerebantur. Unum fragmentum diiudicandum restat „alterius" quae dicitur Pacis vestigia indagantibus. Pollux ait *ἐν Ἀριστοφάνους Εἰρήνῃ γεγράφθαι· „τὴν δ' ἀσπίδα | ἐπίθημα τῷ φρέατι παράθες εὐθέως“* [3]). Unde si quis efficiat sub fabulae nostrae finem, ubi armorum venditores cum Trygaeo expostulant, in codicibus hodiernis nonnullos versus intercidisse, quibus etiam de clipeorum usu futuro quaedam iocose dicerentur, minime absurda videatur ea suspicio. Veri tamen multo similior haec est, Pollucem [4]) in fabulae nomine afferendo errasse, ut assolent grammatici, qui e. g. *ἀρχιτεκτονεῖν* in *Daedalo*, *μετόρχιον* in *Agricolis* legi scripserunt, quae verba in nostra Pace extant ambo [5]). Prorsus vero temeraria est opinio eorum qui Paci „alteri" illum trimetrum tribuerunt.

Nulla igitur hodie extant alterius Pacis vestigia [6]). Nec mirum! Nam olim si fuerit ea fabula, satis certum videtur inde ab Eratosthenis saltem aetate nusquam eam comparuisse.

Nostram autem Pacem priorem esse editionem fabulae, quae postmodo a poeta fuerit retractata, vel etiam, eam quam nunc legimus alteram esse recensionem, qui perhibuerunt viri docti, coniecturas protulerunt nullo fundamento subnixas. Nam veteres aut *eandem* bis datam esse [7]) sumserunt — *retractatam* nullus eorum dixit — aut duas easque *diversas* eodem nomine olim

---

1) Pac. 243.

2) Multa eiusmodi vitia, e codice R praesertim desumta, contuli in praefatione quae huius codicis imagini phototypae praemissa est (Sijthoff 1901), § 6, pag. XII sq.

3) Poll. X 188, Ar. fr. 295.

4) Nisi librarii hoc est sphalma; nam verba *Ἀριστοφάνους Εἰρήνῃ* in compluribus codicibus desunt.

5) Vid. Pac. 305 et 568.

6) Dindorfio pridem sic iudicanti et alii assensi sunt et recentissimi Pacis editores Merry et Mazon.

7) Ut Ranas; vid. Proleg. Ran. p. VII sq.

fuisse designatas; nullum autem in fabula quae ad nos pervenit legitur verbum, quod ineunte vere anni 421 apte dici non potuerit [1]) aliove tempore potuerit aptius. Immo anno 421, cui adscribitur in didascalia, unice apta est Pax, apta est tota.

IV.

Codicum Veneti Marciani 474 (*V*) et Ravennatis (*R*) imagines phototypas contuli et quae in iis mentione digna videbantur indicavi in annotatione critica.

Nonnisi semel et iterum commemoravi Laurentianum 31, 15 (*Γ*) eiusve umbras, Parisinos saeculi XVI[i] 2715 et 2717 (*B* et *C*), quoniam perpauca sunt quae in iis rectius quam in VR leguntur, et ea fere quae a quolibet poterant excogitari, e. g. additum *σε* vs. 557 vel *ὑμῖν* pro *ἡμῖν* scriptum vs. 891. Ubi cum codice V vel cum R vel cum utroque consentiunt, de iis tacui, item ubi in deterius aberrarunt.

Plane inutiles sunt Vaticano-Palatinus (*P*) et Venetus Marcianus 475 (*S*). Hunc e codice V esse excriptum dubitanter perhibuit Dindorf, Blaydes minime dubitanter negavit, postquam verbatim et accurate, ut ipse scribit, eum contulit. Tandem evicit Zacher verum tamen vidisse Dindorfium, operam igitur Blaydesium perdidisse. Non ita olim Cobetus *ὁ δαιμόνιος ἀνήρ*, qui statim utroque codice Venetiis inspecto intellexit quae inter eos intercederet ratio et paucis verbis significavit, rei certae et apertae immorari noluit [2]).

---

[1]) Vid. annot. crit. et comment. ad vs. 46—48 et ad 990.

[2]) „Venetus 475 is een copie van 474 (zonder twijfel op last van Bessarion);... bij den eersten oogopslag blijkt dit" etc. — Brieven aan Geel p. 328 (24 Aug. 1842). — Cuius rei eum Dindorfium aliquando certiorem fecisse suspicor.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΕΙΡΗΝΗ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ [1]).

Σωσίας } *οἰκέται* [2]).
Ξανθίας }
Τρυγαῖος [3]) *γέρων* [4]).
Κόραι θυγατέρες Τρυγαίου.
Ἑρμῆς.
Πόλεμος.
Κυδοιμὸς Πολέμου ὑπηρέτης.
Χορὸς γεωργῶν [5]).

---

[1]) Habet V, om. R.

[2]) Duo haec nomina meo marte scripsi e Vespis fabula desumta. Solent hi famuli dici *οἰκέτης ά* et *οἰκέτης β'*, sed fabulae prologus non satis perspicue sic *scripto* exponi posse mihi videtur, — id quod tum cum *acta* est fabula verendum non fuit, — et post reditum Trygaei (vs. 824 sqq.) ambigitur sitne *οἰκέτης ά* scribendum an *β'* an omittendum numerale. Perexigui ceteroquin momenti est res et erunt fortasse qui rationem a me initam improbent. — Cf. Equit. p. 1, 1.

[3]) Nominis vis neminem latere potest, aperte autem indicatur vs. 912, 1330; vid. etiam ad vs. 190 sq.

[4]) Cf. vs. 856. Sunt ei filiolae, uxor autem obiisse fingitur, novam enim uxorem iustis nuptiis sub fabulae finem ducit Oporam (vs. 844 sqq.).

[5]) In V additur: *Ἀθμονέων* (cf. vs. 190 et 919), non omnino male, *suorum* enim *δημοτῶν* Trygaeus potissimum rationem habet; non tamen certi alicuius demi cives cogitasse poeta est censendus, sed aut quoslibet agricolas aut Atticos. Finguntur autem et alii Athenienses aliarumque gentium Graecarum cives adesse primo, sed mox abire (vid. vs. 292, 302, 464 sqq., 511, 551 sqq.).

Ἱεροκλῆς μάντις.
Δρεπανουργός.
Ὅπλων κάπηλος [1]).
Κρανοποιός [2]).
Δορυξόος [3]).
Παιδία δύο.

Personae tacitae: Pax [4]), Opora, Theoria, Minister Hieroclis [5]), Cadorum venditor huiusque Minister, Tubarum fabricator, Pueri.

Actor primus *Trygaeum* agit,
secundus *Xanthiam*, *Mercurium*, *Tumultum*, *Armorum venditorem*,
tertius *Sosiam*, *Belli deum*, *Hieroclem*, *Falcium* et *Hastarum venditores*.

Accedunt *filiolae Trygaei* [6]) et *duo pueri*. Quorum partes secundo tertioque actoribus tribui sinit fabulae ratio, sed praestat sumere a veris pueris actas esse. Recte igitur in scholiis parachoregema dicuntur filiolae [7]), itemque pueri parachoregema sunt vocandi.

Fabulae initium et exitus ante domum Trygaei Athenis agi finguntur [8]), media pars in caelo ante aedes Iovis [9]).

---

1) In codice V legitur *ὁπλοποιός*, sed sequendus est ipse poeta (vs. 1209).
2) In V non recensetur, sed ipse comicus nomen praebet (vs. 1255).
3) Nominatim commemoratur vs. 1213 et 1260.
4) Vera haec non est persona, sed ingens Deae simulacrum; fingitur tamen Mercurio in aurem quaedam insusurrare (vs. 663—705) et caput manusque movet.
5) Vid. vs. 1122.
6) Altera — nam duae, ut in Acharnensibus vs. 729 sqq., non plures, fuisse videntur — sola verba facit.
7) Vid. schol. vs. 114 et cf. Vesp. p. 2, 1.
8) In fabulae exitu cum uxore et choro abit in demum suum, qui est Athmonensium (vid. vs. 190).
9) Minime placet ratio quam Robert eumque secuti Merry et Mazon inierunt. Qui *duas simul* domus cerni statuunt, alteram Trygaei, alteram Iovis; non *surgere* autem Trygaeum dum iter caelum versus faciat (vs. 154—176), sed *fingi* tantum

surgere, revera enim solum stringere, dum transferatur ab altera domo ad alterius limen. Cuiusmodi iocus ut lepidus videatur, — equidem rogo quae tandem machinae sic maneat utilitas, nam etiam per ipsum solum illuc transire poterat scarabaeus et tamen dici per nubes volitare, si ita sive iocari licebat sive mentiri, — sed ut lepide excogitata haec videantur, obstabit tamen permagnum incommodum. Nam Iovis aedes inde ab initio fabulae oculis spectatorum sic erunt obiectae, et, quod etiam gravius, post Trygaei reditum (vs. 728 sqq.) scenam molestissime obstruere pergent.

Editiore autem loco constructas fuisse aedes caelestes quam domum Trygaei, cum ipsa fert ratio, tum vero e verbis, quibus iter Trygaei describitur, me quidem iudice tuto efficitur, et ingenue fateor me plane non intellegere quomodo in controversiam ea res vocari potuerit, cum vel unum adverbium ἄνωθεν vs. 821 sufficeret ad eam conficiendam (vid. etiam ad vs. 661). Nam solum per se considerandum est hoc poetae inventum, neque prodest nunc collata Aves fabula, ubi in plagis caelestibus habitare sibi videntur homines ventosissimi. Probabilitatis autem nullam curam habet comicus; plus dico: ne speciem quidem umbramve aliquam probabilitatis appetit, sed quae eo tendere possent aspernatur potius. Nunquam ille tam petulanter, tam impudenter quam in hac fabula, intervallum quo caelum a terra est dissitum transiluit et veluti esse negavit; nunquam, ne in Avibus quidem, tanta libertate permiscuit humana et divina: — facete tamen et ridicule admodum! At inepta nimisque absurda haec fierent, sibilis quam plausu digniora, si statuendum esset chorum non in orchestra remanere, sed ut Pacem ex antro protrahat et ipsum altius — in regionem scilicet caelestem! — assurgere, quod fuere qui in animum sibi inducerent (cf. schol. vs. 726), *quomodo* id fieri potuerit rogantes potius quam *satisne apte* eiusmodi quid potuerit fingi. Hac de re quae scripserunt viri docti quibus modo obloquebar verissima sunt. Itaque ne id quidem potuit fieri ut una cum choreutis funem ducerent Mercurius et Trygaeus ante Iovis regiam versantes; qua de re vid. adn. crit. ad vs. 469—471.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ [1].

I.

ἤδη τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ κεκμηκότας [2] τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς σύμπαντας Ἕλληνας Ἀριστοφάνης ἰδών, — ἱκανὸς γὰρ διιππεύκει πολεμούντων αὐτῶν χρόνος, — τὸ δρᾶμα συνέγραψε τοῦτο, προτρέπων τὰς πόλεις καταθέσθαι μὲν τὴν πρὸς αὐτὰς φιλονεικίαν, ὁμόνοιαν δὲ καὶ εἰρήνην ἀντὶ τῆς πρότερον ἔχθρας ἑλέσθαι. παρεισάγει τοίνυν γεωργόν, Τρυγαῖον τοὔνομα, μάλιστα τῆς εἰρήνης ἀντιποιούμενον· ὃς ἀσχάλλων ἐπὶ τῷ πολέμῳ εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν ἐβουλεύσατο πρὸς τὸν Δία, πευσόμενος παρ' αὐτοῦ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐκτρύχει [3] τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα, τοσοῦτον ποιήσας πόλεμον αὐτοῖς. ὃν δὴ διαποροῦντα τίνα τρόπον τὴν εἰς οὐρανὸν πορείαν ποιήσει [4] παρεισάγει τρέφοντα κάνθαρον, ὡς αναπτησόμενον εἰς οὐρανὸν δι' αὐτοῦ, Βελλεροφόντου δίκην. προλογίζουσι δὲ οἱ δύο θεράποντες αὐτοῦ, οἷς καὶ ἐκτρέφειν προσετέτακτο τὸν κάνθαρον, δυσφοροῦντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ σιτίοις.

ἡ δὲ σκηνὴ τοῦ δράματος ἐκ μέρους μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ μέρους δὲ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἔκ τινων ἀνδρῶν Ἀττικῶν γεωργῶν.

φέρεται [5] ἐν ταῖς Διδασκαλίαις δεδιδαχὼς Εἰρήνην ὁμοίως <Ἀρα-

---

[1]) Hoc ordine habet V, in R Argumentum I extat solum, dein una pagina vacua relicta est tota.

[2]) *κεκμηκότας* V] *κεκμηῶτας* R.

[3]) *ἐκτρύχει* Kuster] *ἐκτρέχει* V R.

[4]) *ποιήσει* R] *-σοι* V.

[5]) *φέρεται* R] *φαίνεται* V.

ρῶς> ὁ Ἀριστοφάνους [1]. „ἄδηλον οὖν“ φησιν Ἐρατοσθένης [2] „πότερον τὴν αὐτὴν ἀνεδίδαξεν, ἢ ἑτέραν καθῆκεν, ἥτις οὐ σῴζεται“. Κράτης μέντοι δύο οἶδε δράματα, γράφων οὕτως· „ἀλλ' οὖν γε ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσιν ἢ Βαβυλωνίοις ἢ ἐν τῇ ἑτέρᾳ Εἰρήνῃ“. καὶ σποράδην δέ [3] τινα ποιήματα παρατίθεται, ἅπερ ἐν τῇ νῦν φερομένῃ οὐκ ἔστιν.

II.

Τρυγαῖος ἄγροικος πρεσβύτης Ἀθήνησιν ὀχούμενος ἐπὶ κανθάρου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεται [4]. γενόμενος δὲ κατὰ τὴν τοῦ Διὸς οἰκίαν ἐντυγχάνει τῷ Ἑρμῇ, καὶ ἀκούσας ὅτι μετοικισαμένων τῶν θεῶν εἰς τὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀνωτάτω διὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀλληλοκτονίαν ἐνοικισάμενος ὁ Πόλεμος εἰς ἄντρον τὴν Εἰρήνην εἴρξας λίθους ἐπιφορήσειε καὶ νῦν μέλλει τὰς πόλεις ἐμβαλὼν ἐν θυείᾳ τρίβειν, μέχρι [5] μέν τινος ἐναγώνιος γίνεται, ἐπεὶ δὲ μεταπεμπομένου τοῦ Πολέμου παρὰ Ἀθηναίων δοίδυκα Κλέωνα καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων Βρασίδαν ἑκάτεροι χρήσαντες ἀπολωλεκέναι εἰς Θρᾴκην ἔφασαν, ἀναθαρρεῖ [6] καὶ ἐν ᾧ περὶ κατασκευὴν [7] δοίδυκος ὁ Πόλεμος γίνεται, κηρύττει τοὺς γεωργούς, ἔτι δὲ καὶ ἐμπόρους καὶ δημιουργοὺς [8] ἅμας καὶ [9] μοχλοὺς καὶ σχοινία λαβόντας παραγενέσθαι. συνδραμόντων δὲ

---

[1]) Inserui proprium nomen *Ἀραρώς* (Mnemos. 1888 p. 277 sq.), sive recte sive iniuria, ad summam enim rei nihil attinet: id certum duco, codicum V et R verba „*ὁμοίως ὁ Ἀριστοφα/*“ (sic scripta haec sunt in utroque) non — ut fieri solet — interpretanda esse „*ὁ Ἀριστοφάνης*“, sed, quod unum sinit contextus, nisi plura hoc loco mutentur: *„*ὁ Ἀριστοφάνους*“, *Aristophanis filius*. Qui „*Ἀριστοφάνης*“ intellegunt, post *Διδασκαλίαις* aut inserunt „*δὶς*“ (— *ΑΙΣΔΙΣ*, sic Dindorf), dein pro *ὁμοίως* legentes *ὁμωνύμως*, aut inserunt „*καὶ ἑτέραν*“ (sic Meineke). Equidem, ut vides, *nihil* mutavi, confero autem schol. Ran. 67: „*οὕτως αἱ Διδασκαλίαι φέρουσι, τελευτήσαντος Εὐριπίδου τὸν υἱὸν αὐτοῦ δεδιδαχέναι ὁμωνύμως ἐν ἄστει Ἰφιγένειαν κτέ.*“

[2]) In R ante *Ἐρατοσθένης* scriptum dein deletum est *Ἀριστοφάνης*.

[3]) *δὲ* R] *διὰ* V.

[4]) *ἀναφέρεται*] *ἀναφερόμενος* V.

[5]) *τρίβειν, μέχρι* Mazon] *τρίβειν. καὶ μέχρι* V, qua particula servata Gelenius supra scribebat *ἀκούει* pro *-σας*.

[6]) *ἀναθαρρεῖ* in V postmodo est additum; fortasse delenda sunt *ἀναθαρρεῖ καί*.

[7]) *κατασκευὴν*] *-ῆς* V.

[8]) **γεωργούς, ἔτι δὲ καὶ ἐμπόρους καὶ δημιουργοὺς*] *δημιουργοὺς ἔτι δὲ καὶ ἐμπόρους* V. Vid. Pac. 296 sq. et infra p. 6, 6.

[9]) *ἅμας καὶ* vHerwerden] *ἅμα* V.

πολλῶν ἐν χοροῦ σχήματι προθύμως ἀφέλκει [1]) τε τοὺς λίθους ἀπὸ τοῦ ἄντρου, καὶ καθικετεύσας τὸν Ἑρμῆν συλλαβέσθαι ἐξάγει πρὸς τὸ φῶς τὴν Εἰρήνην. ἀσμένως δὲ τῆς θεοῦ πᾶσιν ὀφθείσης, καὶ παρ' αὐτὴν εὐθέως Ὀπώρας τε καὶ Θεωρίας ἀναφανεισῶν, συμπαρὼν ὁ Ἑρμῆς ἀνιστορούσης τι τῆς Εἰρήνης καὶ πυνθανομένης τὰ [2]) περὶ τὸν Τρυγαῖον διασαφεῖ· εἶτα δέ, ὡς πάλιν ἄλλο ἀνερομένης [3]), πρὸς τοῦτο μηνύει, προδιελθόντος αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου καὶ δι' ἃς αἰτίας συνέστη, Φειδίου τε καὶ Περικλέους μνησθέντος.

τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος ἐπὶ τῆς γῆς ἤδη περαίνεται, καὶ ὁ μὲν χορὸς περὶ τῆς τοῦ ποιητοῦ τέχνης χἀτέρων τινῶν πρὸς τοὺς θεατὰς διαλέγεται, ὁ δὲ Τρυγαῖος, καθὰ συνέταξεν ὁ Ἑρμῆς, τὴν μὲν Θεωρίαν [4]) τῇ βουλῇ συνέστησεν, αὐτὸς δὲ τὴν Ὀπώραν γαμεῖν διαγνοὺς τὴν Εἰρήνην ἱδρύεται, καὶ θύσας [5]) ἐν τῷ προφανεῖ πρὸς εὐωχίαν τρέπεται. τοὐντεῦθεν οἵ τε τῶν εἰρηνικῶν ὅπλων δημιουργοὶ [6]) παραγίνονται [7]) χαίροντες καὶ οἱ τῶν πολεμικῶν τοὔμπαλιν κλαίοντες. εἰσάγεται δὲ καὶ ἐπὶ τέλει τοῦ λόγου παιδία τινὰ τῶν κεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον λέγοντα ῥήσεις γελωτοποιούς.

τὸ δὲ δρᾶμα τῶν ἄγαν ἐπιτετευγμένων. τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς κωμῳδίας ἐστὶ τοῦτο· συμβουλεύει Ἀθηναίοις σπείσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας.

οὐ τοῦτο δὲ μόνον ὑπὲρ εἰρήνης Ἀριστοφάνης τὸ δρᾶμα καθῆκεν [8]), ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἀχαρνεῖς καὶ τοὺς Ἱππέας καὶ τὰς [9]) Ὁλκάδας, καὶ πανταχοῦ τοῦτο ἐσπούδακεν, τόν τε [10]) Κλέωνα κωμῳδῶν τὸν ἀντιλέγοντα καὶ Λάμαχον τὸν φιλοπόλεμον ἀεὶ διαβάλλων. διὸ καὶ νῦν διὰ τούτου τοῦ δράματος εἰρήνης αὐτοὺς ἐπιθυμεῖν ποιεῖ, δεικνὺς

---

1) ἀφέλκει] -κειν V.
2) τὰ] τε τὰ V.
3) *διασαφεῖ· εἶτα δέ, ὡς πάλιν ἄλλο ἀνερομένης] διασαφεῖ τα δέω πάλιν ἀποφαινομένης V.
4) τὴν μὲν Θεωρίαν] om. V.
5) θύσας Meineke] οὖσα V.
6) δημιουργοί] γεωργοί V.
7) παραγίνονται] om. V.
8) καθῆκεν Dindorf] τέθεικεν V.
9) τὰς] om. V.
10) τόν τε] τὸν δὲ V.

ὁπόσα μὲν ὁ πόλεμος κακὰ ἐργάζεται, ὅσα δὲ ἀγαθὰ ἡ εἰρήνη ποιεῖ. οὐ μόνος δὲ περὶ τῆς εἰρήνης συνεβούλευσεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ποιηταί· οὐδὲν γὰρ συμβούλων διέφερον. ὅθεν αὐτοὺς [1]) καὶ διδασκάλους ὠνόμαζον, ὅτι [2]) πάντα τὰ πρόσφορα διὰ δραμάτων αὐτοὺς ἐδίδασκον.

ἐνίκησε δὲ τῷ δράματι ὁ ποιητὴς ἐπὶ ἄρχοντος Ἀλκαίου ἐν ἄστει [3]). πρῶτος Εὔπολις Κόλαξι, δεύτερος Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ, τρίτος Λεύκων Φράτερσι.

τὸ δὲ δρᾶμα ὑπεκρίνατο Ἀπολλόδωρος, † ἡνίκα ἑρμῆν λοιοκρότης † [4]).

III. [5]).

τῷ Διὶ φράσαι σπεύδων τὰ κατ' ἀνθρώπους <κακὰ>
Τρυγαῖος <ἀναπτέσθαι> θέλων ὡς τοὺς θεοὺς
ἐξέτρεφεν ὄρνιθ' [6]). ὡς δ' ἀνέπτη, κατέλαβεν
<Ἑρ>μῆν μόνον ἄνω· κᾳ̣τ' ἐπιδείκνυσιν φράσας
τὸν Πόλεμον † βρύθηται ἀπηρτημένον
ἀέριος, ἕτοιμόν τ' ὄντα πρὸς κακουχίαν
τὴν πρότερον, Εἰρήνην δὲ κατορωρυγμένην [7]).
ἱκέτευσαν οἱ κατ' ἀγροὺς ἀνάπαλιν ποιεῖν·
τὸ μέλ βαδ' ἐπένευσε· καὶ τότε
ἀπάγουσιν αὐτὴν ἐκ βερέθρου καὶ τἀγαθά. †

---

[1]) αὐτοὺς] αὑτοὺς vHerwerden (coll. Ran. 1055), ne nugas fundat qui haec scripsit; ingeniose profecto, ferendam tamen ni fallor vulgatam ostendit alterum quod sequitur αὐτούς.

[2]) ὅτι] ὅθεν V.

[3]) Mense igitur Elaphebolione Ol. 89, 3 sive mense Martio anni 421.

[4]) Verba corrupta VRose sic mutat: ἐνίκα Ἕρμων ὑποκριτής, coniectura ut acuta sic incerta.

[5]) Has nugas nitide praegrandibusque litteris perscriptas praebet V, corruptissimas autem neque in trimetros diremtas. Superscriptum est ἀριστόφ^α γ' ὑπόθ, sed ἀριστόφ^α est in litura; dein: ἀριστοφάνουσ γ' ὑπόθεσις.

[6]) -φον ὄρνιθες V.

[7]) -νην] -νον V.

PAX.

PROLOGUS

(vs. 1—800.)

(In scena cernitur domus Trygaei agricolae, ante quam versantur *Sosias* et *Xanthias* servi. Xanthias in alveo polentam aliquam pinsit et in placentas effingit.)

SCENA PRIMA.

Sosias, Xanthias.

ΣΩΣΙΑΣ.

(ex aedibus ruens:)

αἶρ᾽, αἶρε μᾶζαν ὡς τάχος τῷ κανθάρῳ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(placentam ei praebens:)

ἰδού.

(Festinanter se proripit Sosias.)

---

1 sqq. De *Sosiae* et *Xanthiae* nominibus vid. Index Nominum. In V R versui 1 praescriptum est *οἰκέτης*, versui 2 *ἕτερος*, ceterum neglegenter admodum in iis indicatae sunt vices personarum, modo collocata paragrapho, modo omissa, hic illic autem scribitur *οικε*^{τ}.

1. *ὡς τάχος τῷ* Kiehl] *ὡς τάχιστα* V R. Verum praebet schol.: „*ἢ τάχος ἢ διὰ ταχέων*" leg.: *„*ὡς τάχος· ἢ διὰ ταχέων*", ubi vitio tralaticio (vid. e. g. infra comment. ad vs. 617) *ἢ* pro *ὡς* est scriptum. Minime sufficere mihi videtur ratio qua Merry aliique lectionem vulgatam sunt tuiti, ut pro *nomine proprio* h. l. habeatur *Κάνθαρος* ludicre dictum.

---

1. *αἶρε . . . τῷ κανθάρῳ*] *porrige mihi* [1]), *quam afferam scarabaeo.*

— *μᾶζαν*] *stercus* dici docet interpres in scholiis, gravi voce addens „non revera stercus in scena pinsi, sed fingi tantum id fieri". Quod asseveranti haud difficulter fidem habebunt omnes quibus theatrum non est terra incognita.

— *ὡς τάχος*] item in Lysistrata: „*ἀλλ᾽ ἴωμεν ὡς τάχος*" [2]).

---

[1]) Item infra vs. 1227; praeterea vid. ad Av. 850. — [2]) Lys. 1187, ubi vid.

δὸς αὐτῷ, τῷ κάκιστ' ἀπολουμένῳ,
καὶ μήποτ' αὐτῆς μᾶζαν ἡδίω φάγοι!

(Redit Sosias.)

ΣΩΣΙΑΣ.

δὸς μᾶζαν ἑτέραν, ἐξ ὀνίδων πεπλασμένην.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(alteram ei praebens placentam:)

ἰδοὺ μάλ' αὖθις. ποῦ γὰρ ἦν νῦν δὴ ἔφερες;
οὐ κατέφαγεν;

ΣΩΣΙΑΣ.

μὰ τὸν Δί', ἀλλ' ἐξαρπάσας
ὅλην ἐνέκαψε περικυλίσας τοῖν ποδοῖν.

---

2. *αὐτῷ*] *αὐτὴν* Bentley. Richter *αὐτός*, sed qui venit ut polentam peteret non est monendus ut *ipse* eam deferat. Si quid videretur mutandum, proponerem *ἀνύσας*, sed sanam duco lectionem vulgatam. Cf. vs. 1121.

3. *καὶ* ... *φάγοι*] *κοὐ* ... *φάγῃ* vHerwerden.

5. *ἔφερες*] *'φερον* Meineke, at sic aoristus (*quam modo tibi praebui*) requireretur.

6. *οὐ*] *ἦ* Bentley, quod mirantis foret; sed quid mirum si comederit cantharus mazam sibi oblatam? Bergk *κατέφαγεν; ΟΙ. Β. οὐ μὰ* (cf. vs. 1046). Sanam duco vulgatam (vid. comment.).

7. *περικυλίσας* Bentley] *περικυκλίσας* V R. Verum legit schol. („*περιελκύσας* ... *ἔθος δὲ* ... *περικυλίειν*"). Cf. Vesp. 1475?

---

2. *τῷ κάκιστ' ἀπολουμένῳ*] nota imprecandi formula [1]).

3. Perridicule servus iratus subiungit locutionem quae honesto hospitio accipientium est: „*et spero fore ut nunquam offam delicatiorem sit esurus*" sive: „*utinam optime hic cibus ei sit placiturus!*" [2]).

5. *ἰδοὺ μάλ' αὖθις*] redeunt verba in Nubibus [3]). Particula *μάλα* urgentes et infra utuntur plus semel et alibi saepe [4]).

6. *οὐ κατέφαγεν;*] *noluitne comedere?* — A belua spretam suspicatur offam quam modo ei afferebat sodalis, quippe qui aliam petiturus extemplo redeat.

— *μὰ τὸν Δί', ἀλλὰ*] per speciem negandi vehementer sic affirmatur [5]): *non comedit, sed* ... *devoravit avidissime!* [6]).

7. *ὅλην ἐνέκαψε*] *integram ore abdidit* [7]). Idem valet *κατέπιε* in Aeschinis de Timarcho verbis: „*ἐτράπετο ἐπὶ τὸ καταφαγεῖν τὴν πατρῴαν οὐσίαν καὶ οὐ μόνον κατέφαγεν, ἀλλ' εἰ οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν καὶ κατέπιεν*" [8]).

— *περικυλίσας τοῖν ποδοῖν*] *ambobus pedibus postquam circumvolvit*. Anticos pedes cogitat solos, qui infra scarabaei vocantur *manus* [9]). Simili neglegentia — si neglegentia haec dicenda — in Nubibus *pulicis* pedes duali numero indicantur [10]); ubi item *duorum* tantum pedum

---

[1]) Vid. ad Vesp. 412. — [2]) Nos: *en ik hoop dat het hem allerheerlijkst mag smaken!* — [3]) Nub. 670, ubi vid. — [4]) Cf. vs. 53, 237, 280, 460, 462 et vid. ad Nub. 1326 Ran. 864. — [5]) Vid. ad Plut. 22 et Ran. 58. — [6]) Scholion recte. — [7]) Nos: *ophappen*. Redit compositum Vesp. 791; praeterea vid. ad Ran. 1073. — [8]) Aeschin. I § 96. — [9]) Vs. 35. — [10]) Nub. 150.

ἀλλ' ὡς τάχιστα τρῖβε πολλὰς καὶ πυκνάς.

(Denuo domum intrat.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

ἄνδρες κοπρολόγοι, προσλάβεσθε, πρὸς θεῶν,
εἰ μή με βούλεσθ' ἀποπνιγέντα περιιδεῖν.

(Redit Sosias.)

ΣΩΣΙΑΣ.

ἑτέραν, ἑτέραν δός, παιδὸς ἡταιρηκότος.
τετριμμένης γάρ φησιν ἐπιθυμεῖν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἰδού.

(Placentam acceptam Sosias defert in aedes.)

ἑνὸς μέν, ὦ ἄνδρες, ἀπολελύσθαι μοι δοκῶ·
οὐδεὶς γὰρ ἂν φαίη με μάττοντ' ἐσθίειν.

(Redit Sosias.)

---

12. φησιν] φασιν Bergk.

---

habetur ratio, posticorum, ceteris multo longiorum, quibus solis ingentes suos saltus dant illae bestiolae. Rem simplicissimam non perspexerunt qui nostro loco sunt abusi ad impugnandam *Aristarchi* observationem egregiam de dualis numeri usu epico [1]). Nempe in scholiis ad nostrum locum inepte perhibet interpres nescio quis, tres pedes sinistros tresque dextros apud comicum intellegendos esse, itaque noto Homeri loco [2]) ad quatuor Hectoris equos recte dici „ἀποτίνετον" et mox „ἐφομαρτέετον καὶ σπεύδετον", duos enim sinistros duosque dextros significari [3]). Quanto melius alius grammaticus — e schola opinor Aristarchea — χεῖρε et πόδε infra et in Nubibus *duos* pedes dici statuit! Quem neque in Homero interpretando ab Aristarchi sententia deflexisse, sed cum illo damnasse versum in quo quatuor Hectoris equi nominatim recensentur, tuto licet statuere.

8. πυκνάς] *densas* [4]) *pinguesque*, non tenues (λεπτάς).

9. ἄνδρες κοπρολόγοι] aedilium hos ministros [5]) implorat mancipium de salute fere desperans. Nihil autem non male intellegebat homo qui in scholiis perhibuit „*oratores* fortasse nunc sic vocari". Qui et sequentem versum docte mehercule et copiose illustrare duxit operae pretium.

10. ἀποπνιγέντα περιιδεῖν] *suffocari sinere*. Verbum περιορᾶν id quod ἐᾶν valet [6]).

12. φησιν] *iussum hoc* modo *sibi dedisse* scarabaeum ludicre perhibet servus.

14. „*Nemo certe contendet me inter pinsendum de farina surripere aliquid!*" Non est verendum ne collare ligneum mox

---

[1]) Cf. Enchirid. dict. ep. § 52 et vid. infra ad vs. 457. — [2]) Hom. Θ 184—191. — [3]) Similia in schol. Hom. leguntur ad Θ 185, prudentibus Aristarcheorum observationibus intermixta. — [4]) Item infra vs. 565; vid. etiam ad Ach. 445. — [5]) Cf. [Arist.] Rep. Ath. 50 et vid. ad Vesp. 1184. — [6]) Vid. ad Ran. 509.

ΣΩΣΙΑΣ.

αἰβοῖ! φέρ' ἄλλην, καὶ ἑτέραν μοι, καὶ ἑτέραν,
καὶ τρῖβ' ἔθ' ἑτέρας.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(Tres deinceps postquam praebuit placentas:)

μὰ τὸν Ἀπόλλω ἐγὼ μὲν οὔ!
οὐ γάρ ἔθ' οἷός τ' εἴμ' ὑπερέχειν τῆς ἀντλίας.

ΣΩΣΙΑΣ.

αὐτὴν ἄρ' οἴσω ξυλλαβὼν τὴν κάρδοπον.

(Alveum aufert in domum.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(abeuntem irridens:)

νὴ τὸν Δί' εἰς κόρακάς γε, καὶ σαυτόν γε πρός!

---

15. *μοι*] *δὸς* Bergk, Blaydes *αὖ*.

16. *ἔθ'*] supplevit Dindorf a librariis haplographia omissum: *τριβ<ετι>ετερας*.

17. *τ'* V] om. R.

18. Servo I (quem Sosiam dico) dedit Dobree, alteri vulgo continuatum. || **κάρδοπον*] *ἀντλίαν* V R, quod cum aptum sensum non praebeat, — nam *corripi* nequit *sentina*, — e proximo versu repetitum esse patet. Lacuna igitur est indicanda, cui unum quod videam convenit vocabulum quod supplevi. Cf. scholion: „*ἀντὶ τοῦ σκάφην. ταῦτα δὲ εἰπὼν προσφέρει τὸ ἀγγεῖον ἐν ᾧ ἐφύρα.*"

---

mihi iniciatur, quo ab ista polenta arcear videlicet! — Eiusmodi instrumentis a dominis malignis vexebantur mancipia famelica et furacia, ad quorum unum „*παύσειν ἔοιχ' ἡ παυσικάπη κάπτοντά σε*" dixit nescio quis apud nostrum in fabula deperdita [1]). Hoc enim vel *καρδοπεῖον* eiusmodi collare nomen habebat [2]).

15. Illum quem e Tacito meminimus [3]) centurionem audire nobis videmur „*cedo alteram!*" crepantem [4]).

16. *μὰ τὸν Ἀπόλλω ἐγὼ μὲν οὔ!*] saepius apud nostrum redit haec sermonis quotidiani vox [5]).

17. „*Nam nequeo diutius supra nauteam istam* [6]) *perdurare*". Quoniam *σκάφαι* et *γαῦλοι* et similia nomina *alveis* et *navigiis* sunt communia [7]), apte *sentina* [8]) vocatur huius alvei liquor graveolens. Dicitur autem *ὑπερέχειν τῆς ἀντλίας* eo sensu quo *ἀνέχειν ὑπεράνω τῆς ἀντλίας* [9]). Cuiusmodi locutionis licet alia exempla non sint in promptu, contextus tamen luculenter testatur verba sic esse interpretanda [10]).

18. „*Ipsum igitur alveum* [11]) *sublatum ei afferam!*"

19. „*Ita sane! in malam rem* [12]) *et*

---

1) Ar. fr. 302 in schol. h. l. — 2) Vid. schol. et Poll. VII 20 X 113; etiam Clearchus apud Athenaeum 548 *c* conferendus. — 3) Vid. Tac. Ann. I 23. — 4) De imperativo *φέρε* vid. ad Ran. 498. — 5) Vid. ad Nub. 732. — 6) Plaut. Asin. V 2, 44 Curcul. I 2, 4. — 7) Vid. ad Eq. 1315. — 8) De voce *ἀντλίᾳ* vid. ad Eq. 434. — 9) *Ik kan het niet langer uithouden boven dat kielwater!* — 10) Itaque aliena hinc sunt *ὑπερέχειν emergere* (Thucyd. III 23 § 5 Xen. Anab. III 5 § 7 etc.) et *ὑπέραντλος sentina* (= malis) *oppressus* (Eur. Hipp. 767 Diphil. fr. 48^{12}). — 11) Cf. Nub. 669 sqq. Ran. 1159. — 12) Vid. ad Ran. 187 et 607.

(Ad spectatores:)

ὑμῶν δέ γ' εἴ τις οἶδ' ἐμοὶ κατειπάτω
πόθεν ἂν πριαίμην ῥῖνα μὴ τετρημένην.
οὐδὲν γὰρ ἔργον ἦν ἄρ' ἀθλιώτερον,
ἢ κανθάρῳ μάττοντα παρέχειν ἐσθίειν.
ὗς μὲν γάρ, ὥσπερ ἂν χέσῃ τις, ἢ κύων,
φαύλως ἐρείδει· τοῦτο δ' ὑπὸ φρονήματος
βρενθύεταί τε καὶ φαγεῖν οὐκ ἀξιοῖ,
ἢν μὴ παραθῶ τρίψας δι' ἡμέρας ὅλης,
ὥσπερ γυναικὶ γογγύλην μεμαγμένην.
ἀλλ' εἰ πέπαυται τῆς ἐδωδῆς σκέψομαι
τηδί, παροίξας τῆς θύρας, ἵνα μή μ' ἴδῃ.

---

21. *πόθεν ἂν*] *ὁπόθεν* Cobet; ad vulgatam tuendam Mazon confert vs. 361, 688 etc.

---

mactram proripe [1]) *et te ipsum!*" [2]). Simillima sunt Bdelycleonis ad patrem verba: „*ὤθει τὸν ὄνον καὶ σαυτὸν εἰς τὴν οἰκίαν*" [3]).

20. „*At vos* — nam iste male dispereat per me licet! — *consilio, si potestis, mihi adeste!*" [4]). — His verbis alter servus spectatores affatur argumentum fabulae enarraturus, ut in Equitibus et in Vespis.

21. Simillimus est sonus trimetri ex Amphiarao servati: „*πόθεν ἂν λάβοιμι βύσμα τῷ πρωκτῷ φλέων;*" [5]). Quae hominis anxii et terrore perculsi fuisse verba satis intellegimus.

22. *ἦν ἄρα*] *erat igitur,...* ut certo certius iam expertus novi! — Notus hic imperfecti usus [6]).

24. *ὥσπερ — τις*] i. e. *τρίψαντος μηδενός* [7]).

25. *φαύλως ἐρείδει*] *sic temere* [8]) *devorat* [9]). — *τοῦτο δὲ...*] *at istud...!* Egregio cum contemtu hoc profert pronomen et gestu comitatur. Mente addi potest: *τὸ θηρίον*.

26. *βρενθύεται*] *fastidit* [10]).

27. „*Nisi per totum diem* [11]) *triverim priusquam ei apponam*". — Verbo *παραθεῖναι* non serio sed amaro cum risu utitur, est enim ex hominum cenis desumtum [12]).

28. „*Ceu turundam praebeam mulieri pistam*". — Adiectivum est *γογγύλος*, ut in Callimachi quae scholiasta affert verbis: „*γογγύλος ἐστὶ λίθος*" [13]); sed in lingua pistorum substantivi vicem obit femininum [14]).

29. Etiamne escam exedere pergat scarabaeus an satiatus tandem quiescat scire cupit Xanthias.

30. *παροίξας τῆς θύρας*] *per rimam ianuae* [15]) *introspiciens in aulam.* Id quod

---

[1]) De verbo *ξυλλαβεῖν* vid. ad Plut. 1079. — [2]) *καὶ...γε πρός* vel *καὶ πρός γε* legitur etiam Ach. 1229 et Ran. 415, ubi vid. — [3]) Vesp. 196; praeterea vid. ad Nub. 1296. — [4]) Cf. Ach. 206 sq. — [5]) Ar. fr. 24. Cf. etiam infra vs. 521. — [6]) Vid. ad Vesp. 183. — [7]) Recte schol.; de re vid. Antiphan. fr. 126. — [8]) Nos: *zoo maar.* Vid. ad Vesp. 656. — [9]) Nos: *slaat het naarbinnen.* Item mox vs. 31; vid. ad Ran. 576 et 914. — [10]) Vid. ad Nub. 362. — [11]) Vid. ad Nub. 1053. — [12]) Recte Mazon: „*apporte sur un plat*". Nos: *opdisschen.* — [13]) Recte sic in V: „*καὶ Καλλίμαχος· γογγύλος ἐστὶ λίθος*". In scholiorum editione Dindorfiana perperam post *Καλλίμαχος* clausa est sententia. — [14]) Nos: *een bolletje.* Vid. ad Lys. 975. — [15]) Item Eur. Iph. Aul. 857; frequentius est compositum *παρανοῖξαι*.

(Per ianuam semiapertam in aedium interiora prospectans:)

ἔρειδε! μὴ παύσαιο μηδέποτ' ἐσθίων,
τέως ἕως σαυτὸν λάθοις διαρραγείς!

(Clausa ianua redit.)

οἷον δὲ κύψας ὁ κατάρατος ἐσθίει

---

32. *σαυτὸν* V] *αὑτὸν* R. ‖ *λάθοις* Reisig] *λάθη(ι)ς* V R, qua lectione servata Dawes *τέως* delebat, *ἕως σεαυτὸν ἂν λάθῃς* scribens. Vid. comment.

---

alibi dicitur *παρακλῖναι τῆς αὐλείου* [1]) et: *ὑποῖξαι τὴν θύραν* [2]), praepositionis autem eadem vis est in verbo *παρακύψαι* [3]). Ianuam non *stabuli* alicuius dicit ante aedes extructi, — cui in urbe Athenis [4]) locus non fuisset, opinor, — sed ipsius domus, *τὴν αὔλειον*. *Intus, in aula*, ingentem illum scarabaeum alit Trygaeus, mox inde provolaturus, quemadmodum anno proximo Philocleon in aula retibus obductis a filio coërcebatur et veluti *στροῦθος γενόμενος ἐκπτέσθαι* inde conabatur [5]).

31. *ἔρειδε*] *vora*, ut modo [6]).

32. Optat Xanthias scarabaeo ut tamdiu [7]) cibo se ingurgitet donec disrumpatur [8]). Isdem fere verbis apud Phoenicidem de Chaerippo plurimi cibi homine nescio quis iocatus „*οὗτος*" ait „*ἐσθίει* | *μέχρι ἂν διδῷ τις ἢ λάθῃ διαρραγείς*" [9]). — Particulae correlativae *τέως ἕως* in poesi Attica nonnisi h. l. coniunctae reperiuntur [10]), neque multa olim grammaticis praesto fuisse exempla efficere licet e scholio V, ubi discrimen quod inter utramque particulam intercedat cognoscere cupientibus noster locus „*εἰς ὑπόδειγμα χρήσιμος*" esse dicitur. Agnoscimus aut Aristarchi vocem aut alicuius ex eius discipulis, luculentum hoc exemplum, cui salutiferi fuere versus numeri, afferentis ad demonstrandum id quod nunc pueri sciunt, olim ne eruditi quidem homines inter Graecos satis perspiciebant, non habuisse hoc linguam poetarum epicorum, ut *τέως* pro *ἕως* diceretur, *ὅσος* id quod *τόσος* valeret interdum, *τοῖος* id quod *οἷος*, sed neque cetera correlativa neque particulas *τέως* et *ἕως* sine vitio unquam potuisse permutari [11]). Qua observatione pessime abusus est qui in scholiis ad Platonem scripsit: „(*τέως*) *ἐν τῇ Εἰρήνῃ εὕρηται ἀντὶ τοῦ ἕως*" — dein nostrum locum afferens! [12]) Sic scilicet corrupta sunt quae veteres grammatici docte prudenter copiose olim disputaverant, sive librariorum hic est error „*ἀντὶ τοῦ ἕως*" scribentium, cum deberent „*ἀντικείμενον τῷ ἕως*," sive ludimagistrorum, priscae eruditionis copiis imperite utentium.

— *ἕως σαυτὸν λάθοις*] infra redit haec locutio [13]).

33. *οἷον . . .!*] *ut . . .!* Eo fere quo „*ὡς*" sensu adhibitum [14]).

— *κύψας*] *operi strenue incumbens*. Cum hoc participio [15]) iungendum esse quod sequitur „*ὥσπερ παλαιστής*" apparet aliis locis collatis [16]). Idem apud Menandrum sic dicebatur: „*κύψας καθ' αὑτὸν τῶν πραγμάτων ἔφλα*" [17]).

---

1) Infra vs. 981. — 2) Thesm. 424. — 3) Vid. infra vs. 982. — 4) Cf. pag. 2, 8. — 5) Vid. Vesp. 129—132, 207 sq. — 6) Vs. 25. — 7) Nos: *nèt zoolang totdat* . . .; cf. quae ad vs. 108 observavi. — 8) Cf. Eq. 340 Plut. 892. — 9) Phoenicid. fr. 3. — 10) Observavit Dawes. — 11) Cf. Hom. *M* 141 *β* 148 schol. *Α* 193 etc., Enchirid. dict. ep. p. LXI, 5 et 551, 2. — 12) Schol. Plat. Hipparch. 229 *d*. — 13) Vs. 63; cf. etiam Nub. 242. — 14) Vid. ad Eq. 367. — 15) Non cum participio *παραβαλών*, quod perhibet scholiasta. — 16) Vid. Lys. 1083 et ad Av. 401 sq. — 17) Menandr. fr. 607.

ὥσπερ παλαιστής! παραβαλὼν τοὺς γομφίους,
καὶ ταῦτα τήν κεφαλήν τε καὶ τὼ χεῖρέ πως
ὡδὶ περιάγων, ὥσπερ οἱ τὰ σχοινία
τὰ παχέα συμβάλλοντες εἰς τὰς ὁλκάδας.

(Redit Sosias.)

ΣΩΣΙΑΣ.

μιαρὸν τὸ χρῆμα καὶ κάκοσμον καὶ βορόν,

---

34. *παραβαλὼν*] *περιβαλὼν* Blaydes, sed neque voci *γομφίοις* neque ipsi imagini convenit *περι-* praepositio.

35. *τε* B] om. V.

38—42. In VR continuantur ei qui proximos dixit; versus 38 sqq. servi prioris (Sosiae) esse vidit Dindorf, versus 41 sq. recte distribuit Bergk.

---

34 sq. *γομφίους... χεῖρε*] vocibus utitur hominibus aptis, cum *τὰς χηλὰς καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας* [1]) velit dicere.

36 sq. „*ὥς τις σχοινιοπλόκος* sive *restio* [2]) caput et brachia iactans". Recte sic interpretantur scholiastae, eodemque verba Pollucis ducunt: „*σχοινιοσυμβολεύς· ὁ τὰ σχοινία πλέκων*" [3]). Artis igitur vocabulum est *committere*, *συμβάλλειν*, ut gallicum *commettre* [4]). Non sunt sequendi qui *nautas* intellegunt rudentem, cuius non iam sit usus, *conicientes* [5]); qua interpretandi ratione ut praepositioni *εἰς* non inferatur vis, at comparatio satis concinna non prodit; nam nautae in illo opere occupati modo sinistrorsum modo dextrorsum se movent [6]), cuiusmodi motus scarabaeo voraci prorsus non convenit. Imitari hic dicitur operarium qui magna virium intentione densum conficit rudentem [7]) onerariis protrahendis [8]), modo proiciens caput et brachia, modo adducens [9]).

38. *μιαρὸν τὸ χρῆμα*] *impura est ista bestia* [10]). Et tantae quidem impuritatis esse scarabaeos „u statim moriantur si unguenti aliquid iniciatur ", suavi odore necati ut alia animalia mephitide tartarea, docet historiae naturalis praeceptor Aelianus, — quam interioris notae sapientiam e comicorum iocis haustam fere suspiceris. Nam haec sunt quae habet ille: „*κανθάροις κακόσμοις* „*θηρίοις εἴ τις ἐπιρράνειε μύρον, οἱ δὲ τὴν* „*εὐωδίαν οὐ φέρουσιν, ἀλλ' ἀποθνήσκουσιν.* „*οὕτω τοί φασι καὶ τοὺς βυρσοδέψας συν-* „*τραφέντας ἀέρι κακῷ βδελύττεσθαι μύ-* „*ρον*" [11]). Quae scarabaeorum et coriariorum iunctura non potest non miros nos habere, nisi id quod infra legitur: „*ἐς Κλέωνα τοῦτ' αἰνίσσεται*" huc trahere licet. Sed vix digna sunt ista quibus immoremur. Aliquanto minus absurde scarabaei „aversari unguenta" dicuntur apud Plutarchum [12]).

— *βορόν*] non redit adiectivum in dictione comica; nempe cothurnati quid habet, ut *βορά* [13]).

---

[1]) Vid. ad vs. 7. — [2]) Cf. *ἱμονιοστρόφος* Ran. 1297. — [3]) Poll. VII 160. Cf. Sobolewski Praep. p. 60 sq. — [4]) Mazon. — [5]) Sic post alios Paley et Merry. — [6]) „Sway from side to side" (Merry). — [7]) *Een tros.* — [8]) De praepositione *εἰς* vid. vs. 563 et 1202. — [9]) „Exécuté à la main dans l'antiquité ce travail de „torsion devait donner lieu à un mouvement ininterrompu des bras de l'ouvrier „autour du câble" (Mazon). — [10]) Item Thesm. 521; vid. etiam Vesp. 933 et ad Ran. 1278 Vesp. 266. — [11]) Ael. Hist. Anim. I 38. Cf. Zielinski Glied. p. 68, 2. — [12]) Plut. Mor. 1058 *a*. — [13]) Thesm. 1033.

χώτου ποτ' ἐστὶ δαιμόνων ἡ προσβολὴ
οὐκ οἶδ'. Ἀφροδίτης μὲν γὰρ οὔ μοι φαίνεται.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ μὴν Χαρίτων γε.

ΣΩΣΙΑΣ.

τοῦ γάρ ἐστ';

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐκ ἔσθ' ὅπως
τοῦτ' ἔστι τὸ τέρας οὐ Διὸς Σκαταιβάτου.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐκοῦν ἂν ἤδη τῶν θεατῶν τις λέγοι
νεανίας δοκησίσοφος· „τὸ δὲ πρᾶγμα τί;

42. οὐ R] τοῦ V. || Σκαταιβάτου R[1] et schol.] καταιβάτου V R[2]. Inutiles duco coniecturas (καταιπάτου Pauw, σκαταιφάγου Blaydes, σκαταιβότου Rutherford).
44. δὲ] del. vHerwerden.

39. Cf. Thesei Euripidei verba: *οὐκ ἔστιν ἄλλου δαιμόνων ἀγὼν ὅδε | ἢ τῆς Διὸς δάμαρτος* [1]). — Dicitur *προσβολή* *malum divinitus missum* [2]), *θεὰ κηλὶς προσπεσοῦσα*, ut loquitur Antiphon [3]). Quae vox e sacerdotum augurumque lingua est desumta [4]); nam in vitae quotidianae sermone *προσβολή* *conflictum hostilem* significabat [5]).

41. *οὐ μὴν ... γε*] *non sane* [6]).

— *οὐκ ἔσθ' ὅπως | τοῦτ' ἔστι ... οὐ*] praeter morem locutio: *οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ* [7]) nunc divellitur, ut negatio nomini dei arte possit iungi [8]).

42. Nomen *Iovis Καταιβάτου* sive *Elicii* [9]) ab impudenti mancipio ita nunc profertur ut e deorum patre fiat *Stercutius* aliquis [10]). Cuiusmodi frequentes apud nostrum sunt ioci [11]). Neque anxie quaerendum est quid igitur „*σκαταιβάτης*" illud significet, eumne *qui per stercus vadat*, an aliud quid? nam prioris tantum partis habetur ratio, ut in Periclis epitheto *κεφαληγερέτῃ*, quod ex epico *νεφεληγερέτῃ* iocose est confictum [12]).

44. *δοκησίσοφος*] *qui sibi prudens videtur*, *σεμνός τις καὶ δοκήμασιν σοφός* [13]), unus *τῶν μειρακίων τῶν ἐν τῷ μύρῳ στωμυλλομένων* [14]). Eadem ratione conformata sunt quae idem fere valent adiectiva: *δοκησίνους* [15]) et *δοκησιδέξιος* [16]).

— *τὸ δὲ πρᾶγμα τί;*] *quid hoc est rei?* [17]). Id fere nunc valet *πρᾶγμα* quod alibi *ὁ λόγος* sive *argumentum* [18]).

[1]) Eur. Herc. 1311 sq. — [2]) Nostrum: *een bezoeking*. — [3]) Antiphont. III § 8. — [4]) Item Aesch. (Pers. 781) Choeph. 288 Eum. 600 etc. — [5]) Cf. Eq. 389 Eur. El. 829 etc. — [6]) Vid. ad Nub. 53. — [7]) Vid. ad Ran. 640. — [8]) Cf. infra vs. 125. — [9]) CIA. IV 2 1659 *b* et *e* Collitz. 4762, 4880 sq. Pausan. V 14 § 5 Aesch. Prom. 359 Liv. I 20 Preller-Robert Myth. I[4] p. 154, 4. — [10]) Vid. ad Ran. 146.— [11]) Vid. ad Ran. 427 et ad Eq. 79. — [12]) Cratin. fr. 240; contulit Mazon. — [13]) Cf. Eur. Troad. 411. — [14]) Eq. 1375. — [15]) Poll. IV 9. — [16]) Pherecrat. fr. 154 Call. 27. — [17]) Item Eccl. 311 Timoth. Pers. 162. Cf. Eq. 36 Av. 30. — [18]) Vid. vs. 50, 148 et Vesp. 54.

„ὁ κάνθαρος δὲ πρὸς τί;“

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κᾆτ' αὐτῷ γ' ἀνὴρ
Ἰωνικός τίς φησι παρακαθήμενος·
„δοκέω μέν, ἐς Κλέωνα τοῦτ' αἰνίσσεται,
„ὡς κεῖνος ἀναιδέως τὴν σπατίλην ἐσθίει“.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' εἰσιὼν τῷ κανθάρῳ δώσω πιεῖν.
(Denuo aedes intrat.)

45b—48. Xanthiae tribui; ei qui proximos dixit continuant V R.

47. *αἰνίσσεται* Dobree] *αἰνίττεται* V R.

48. *ἐσθίει*] interpres in scholiis pronomen *κεῖνος* ad Cleonem referens „*ἐσθίει ἀντὶ τοῦ ἤσθιεν*" dictum esse perhibet, quem ita secuti sunt Palmerius Dobree Blaydes ut in textum reciperent *ἤσθιεν* vel — „augmento ionice omisso" (de quo errore vid. Enchir. dict. ep. p. 338) — *ἔσθιεν*.

49. Ei qui proximos versus dixit continuant V R; correxit Dobree.

---

45. *ὁ κάνθαρος δὲ πρὸς τί;*] *quorsum autem iste scarabaeus?* Item in Equitibus: „*ὁ δράκων δὲ πρὸς τί;*" ait isiciarius [1]).

— *καὶ . . . γε*] *ita sane*, alter servus respondet, *atque adeo* . . . [2]).

46—48. Liberalibus nunc quoque more solito multi in urbe adsunt peregrini [3]). Quorum unum poeta fingit spectaculum insolitum admirantem, et cum de bestia graveolenti quaedam narrari audiat, extemplo suspicantem dici haec ad coriarium illum, quem in scena Aristophanea nunquam non male mulcatum probe meminerit, etiam post mortem [4]) deridendum: „*Cleonem opinor hoc spectat* [5]), *prouti ille scarabaeus impudenter illo stercore vescitur*". Interpretes cum priscos tum recentiores [6]) ad *Cleonem* pronomen *κεῖνον* referentes — in quorum cum et ego essem numero, pro „*ἀναιδέως*" coniciebam „*ἐν Ἅιδεω*", ut temporum constaret ratio, — ab errore frustra olim revocavit Bothe, nuper vero Willems denuo demonstravit *κεῖνον* dici *scarabaeum* [7]); qui et aliis persuasit et mihi.

46. *Ἰωνικός τις*] quasi latine dicas: *provincialis aliqui homo.*

47 sq. Ionicus hic sua dialecto usus [8]), qui similis fere est iocus ut si a scriptore Britanno inducatur hodie „americane" quis „*I guess*" pro „*I believe*" dicens, „*δοκέω*" eo dicit sensu quo Athenienses „*οἶμαι*" vel „*ἐμοὶ δοκεῖν*" [9]), „*σπατίλην*" eo quo illi „*σκῶρ*", et Ionicas verborum formas adhibet „*αἰνίσσεται*" [10]), „*κεῖνος*", „*ἀναιδέως*".

49. „*At introibo, ut scarabaeo dem bibere*"; *εἴσειμι πιεῖν αὐτῷ δώσων* [11]). Id est: *εἴσειμι οὐρησόμενος* [12]). „Fontem", unde Pegaso illi potum est praebiturus, gestu indicat. — Ita ut equisonem eum loqui, scarabaeos enim revera non bibere, in scholiis observatur.

---

1) Eq. 206, ubi vid. — 2) Vid. ad Ran. 49. — 3) Vid. ad Ach. 502 sq. — 4) Cf. vs. 269 et 649. — 5) Nos: *dat zegt hij op Cleon*. De praepositione *εἰς* (vel *πρός*) ita adhibita vid. ad Eq. 1085 et Av. 917. — 6) Vid. annot. crit. — 7) Confert locum simillimum Plat. Phaedon. 89*a*. — 8) Etiam infra vs. 930 iocum praebet dialectus Ionica. — 9) Vid. ad Vesp. 15. — 10) Verbum nonnisi Av. 970 in comoedia redit; ceterum vid. ad Ran. 61. — 11) De participii praesentis hoc usu vid. ad Nub. 1212. — 12) Sic Mazon.

SCENA SECUNDA.

Xanthias solus.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

ἐγὼ δὲ τὸν λόγον γε τοῖσι παιδίοις
καὶ τοῖσιν ἀνδρίοισι καὶ τοῖς ἀνδράσι
καὶ τοῖς ὑπερτάτοισιν ἀνδράσιν φράσω,
καὶ τοῖς ὑπερηνορέουσιν ἔτι τούτοις μάλα.
ὁ δεσπότης μου μαίνεται καινὸν τρόπον,
οὐχ ὅνπερ ὑμεῖς, ἀλλ' ἕτερον καινὸν πάνυ.

---

52. *ὑπερτάτοισιν* B] *ὑπερτούτοισιν* V R, *ὑπερτέροισιν* Blaydes.
53. *ὑπερηνορέουσιν*] quidni *-ροῦσιν?* || *τούτοις*] *τούτων* vHerwerden (cum schol.), *ἔτι μάλ' ἀνδράσιν* Blaydes; sed vid. comment.

---

50 sqq. Alter histrio ad spectatores iam se convertit fabulae argumentum enarraturus. Item in Vespis servus alter: „*φέρε νυν κατείπω τοῖς θεαταῖς τὸν λόγον*", [1]) et mox — nonnullis interpositis —: „*νόσον γὰρ ὁ πατὴρ ἀλλόκοτον αὐτοῦ νοσεῖ,* | „*ἣν οὐδ' ἂν εἷς γνοίη ποτ' οὐδ' ἂν ξυμβάλοι,* | „*εἰ μὴ πύθοιθ' ἡμῶν*" [2]). Ubi etiam vicini versus digni sunt qui conferantur, nam multa habent nostro loco similia.

50—53. His verbis Xanthias cunctos complectitur spectatores, iocosa gradatione ab iis qui *ἔσχατοι θεῶνται* ad eos qui *τὴν προεδρίαν ἔχουσι* [3]) sensim descendens. „*Pueris et homuncionibus et* „*viris et summis viris atque adeo* [4]) *iis* „*quos viris maiores iure dixerit quispiam*" rem enarraturus est. Non verorum autem *puerulorum* nunc fit mentio, quos ad comoedias spectandas adductos fuisse ut confidenter negemus multa nos movent [5]), sed *iuvenes* sunt cogitandi [6]). *μειράκια* quae in Ecclesiazusis dicuntur loco simillimo [7]). Viros „*ὑπερτάτους*" quinam adiectivo epico vel tragico iam dicantur fortasse non est quaerendum; sed quoniam sequenti certe versu spectatores quosdam ab histrione manu indicari testatur pronomen *οὗτος*, veri videtur simile etiam hunc versum ad certam aliquam spectatorum partem esse referendum. Dicit igitur *ὑπερτάτους* eos qui „*ἐν τῷ βουλευτικῷ*" sedent loco honorificentissimo [8]), eos vero qui in primo sedilium ordine sedent plus fere quam homines sibi videri, *ὑπερανθρώπους τινάς* [9]), perhibet emunctae naris mancipium, ficta admiratione abreptum nimirum et ad epicum sermonem [10]) delapsum, ut celsos illos heroes iustis laudibus possit prosequi.

55. „Vos quoque insani estis, sed alius est heri mei furor". Impudenter sic subsannat iis quos tam impense admirari modo se fingebat. Frustra autem ad *iudicialem* illum Atheniensium furo-

---

1) Cf. etiam Av. 30 et supra vs. 44. — 2) Vesp. 54 et 71—73. — 3) *καὶ ἔτι μάλα*: vid. ad Ran. 864 et supra vs. 5. — 4) Vid. Eq. 702—704 et ad Eq. 327. — 5) Feliciter illam opinionem redarguit Willems. Vid. etiam ad Thesm. 835 et infra vs. 966 sq. — 6) *Gamins* bene reddit Willems. Idem valet de versu 766 et de Nub. 539. — 7) Eccl. 1146. — 8) Vid. ad Av. 794. — 9) „*Uebermenschen*". — 10) Cf. Hom. *Δ* 176 etc.

δι' ἡμέρας γὰρ εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπων
ὡδὶ κεχηνὼς λοιδορεῖται τῷ Διΐ,
καί φησιν· „ὦ Ζεῦ, τί ποτε βουλεύει ποιεῖν;
„κατάθου τὸ κόρημα· μὴ ἐκκόρει τὴν Ἑλλάδα!“

(Auscultans, ad spectatores:)

ἔα, ἔα,
σιγήσαθ', ὡς φωνῆς ἀκούειν μοι δοκῶ.

(Ex aedibus auditur vox Trygaei.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.)

ὦ Ζεῦ, τί δρασείεις ποθ' ἡμῶν τὸν λεών;
λήσεις σεαυτὸν τὰς πόλεις ἐκκοκκίσας.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τοῦτ' ἔστι, τουτὶ τὸ κακὸν αὔθ', οὑγὼ ἔλεγον·

---

56. γὰρ V] μὲν B.
60. ἔα, ἔα] Trygaeo dabat Brunck, sed recte in V R continuari Servo ostendit Blaydes (vid. comment.).
63. σεαυτὸν B] -τοῦ V R.

---

rem, quem in Vespis comicus risit, vox „ὅνπερ ὑμεῖς“ refertur in scholiis. Non enim certus aliqui nunc significatur mentis morbus, sed in universum haec dicuntur, ut solent histriones fictis criminibus spectatores proterve lacessere [1]).

56. δι' ἡμέρας] *per totum diem*, quod supra „δι' ἡμέρας ὅλης“ est dictum [2]).

57. ὡδὶ] herum caelo inhiantem ludicre imitatur Xanthias [3]).

58 et 62. Similes sunt tragici in Thesmophoriazusis querelae: „ὦ Ζεῦ, τί δρᾶσαι διανοεῖ με τήμερον;“ [4]).

59. „*Pone scopas* [5]): *ne everras* [6]) *Graeciam!*“ — „Puisqu'on peut dire à Zeus: *Ne balaie pas le sol de la Grèce de tous ses habitants*, c'est donc que Zeus a un balai! On lui dira donc d'abord: *Dépose ton balai, Zeus!*“ [7]).

60. ἔα, ἔα] non terrorem vel luctum vox indicat, sed sic clamant qui inexpectato sono vel spectaculo feriuntur [8]).

62. Digna quae conferantur — nam tragoediae haec sunt merae — sunt Tecmessae Sophocleae verba: „ὦ δέσποτ' Αἴας, τί ποτε δρασείεις φρενί;“ [9]).

63. „*Imprudens* [10]) *civitates luxabis*“ sive *vastabis* [11]).

64. „*Ecce ipsum illud malum quod dicebam!*“ — Item in Nubibus Strepsiades auditis filii somniantis clamoribus: „τοῦτ' ἔστι τουτὶ τὸ κακὸν ὅ μ' ἀπολώλεκεν!“ [12]) et in Acharnensibus Dicaeopolis: „οὐκ ἠγόρευον; τοῦτ' ἐκεῖν' οὑγὼ 'λεγον“ [13]).

---

[1]) Vid. ad Plut. 99. — [2]) Vs. 27; vid. ad Nub. 1053. — [3]) Vid. ad Av. 51 et 264. — [4]) Thesm. 71; praeterea cf. infra vs. 106. — [5]) Redit vox Eupol. fr. 157, 228[4]. Vox latina *(e)verriculum* eandem habet originationem, sed vim diversam. — [6]) Vid. ad Thesm. 760. — [7]) Mazon. — [8]) Cf. Nub. 1260 Av. 327, 1495 Thesm. 699, 1105 Plut. 824. — [9]) Soph. Ai. 585. — [10]) Cf. vs. 32. — [11]) Vid. Lys. 364 et ad Ach. 1179. — [12]) Nub. 26. — [13]) Ach. 41; praeterea vid. ad Ran. 318.

τὸ γὰρ παράδειγμα τῶν μανιῶν ἀκούετε.
ἃ δ' εἶπε πρῶτον ἡνίκ' ἤρχεθ' ἡ χολή,
πεύσεσθ'. ἔφασκε γὰρ πρὸς αὑτὸν ἂν ταδί·
„πῶς ἄν ποτ' ἀφικοίμην ἂν εὐθὺ τοῦ Διός;"
ἔπειτα λεπτὰ κλιμάκια ποιούμενος,
πρὸς ταῦτ' ἀνηρριχᾶτ' ἂν εἰς τὸν οὐρανόν,
ἕως ξυνετρίβη τῆς κεφαλῆς καταρρυείς.
ἐχθὲς δὲ μετὰ ταῦτ' ἐκφθαρεὶς οὐκ οἶδ' ὅποι,

---

66. ἃ δ' V[2]] τὰ δ' V[1] R. || πρῶτον ἡνίκ'] ἡνίκα πρῶτον Halbertsma.
67. ἂν ταδί Lenting] ἐνθαδί V R; cf. vs. 218.
70. ἀνηρριχᾶτ' Dindorf] ἀνερριχᾶτ' V R; vid. schol. et Et. M. 99, 18 sqq.

---

65. *τῶν μανιῶν*] frequens numeri pluralis hic usus [1]).

66. *ἡνίκ' ἤρχεθ' ἡ χολή*] i. e. *ἡνίκ' ἤρχετο (μελαγ)χολᾶν* [2]). Valet enim *χολή* nunc *furorem*, ut saepius [3]).

67 et 70. *ἂν*] frequens apud nostrum est particulae hic usus iterativus [4]).

68. *πῶς ἂν ποτ' ἀφικοίμην...;*] id fere quod: *„εἰ γὰρ ἀφικοίμην!" utinam pervenire possem!* [5]).

— *εὐθὺ τοῦ Διός*] *recta ad Iovem* [6]).

69 sq. Nimis bene concinunt quae apud Polyaenum narrantur de Cosinga regulo Thrace, qui ut civibus turbulentis metum incuteret, *„κλίμακας πολλὰς „καὶ μεγάλας ξυλίνας ἤγειρε συνθεὶς ἄλλας „ἐπ' ἄλλαις, καὶ οἷος ἦν εἰς τὸν οὐρανὸν „ἀναβῆναι κατερῶν πρὸς τὴν Ἥραν τῶν „Θρᾳκῶν ὡς ἀπειθούντων"*, itaque illi perterriti *„ὤμοσαν ἦ μὴν ὑπακούσεσθαι"* [7]). Quae aut e nostro loco aut e simili comicorum ioco fluxisse suspicor [8]); nam revera eiusmodi terriculamentis quemquam extra comoediam usum esse, quis credat! Per iocum cum talia referuntur, risum movent: cum serio, — sive in fabula milesia sive apud historiarum scriptorem, — nauseam aut bilem. Etiam Lucianus nostri loci memor fuisse videtur, cum Menippum suum his verbis a sodali fecit interrogari: *„τίνα τρόπον „ἤρθης ἄνω* (in caelum) *καὶ πόθεν ἐπορίσω „κλίμακα τηλικαύτην τὸ μέγεθος;"* [9]).

69. *ποιούμενος*] *facienda curabat* [10]).

70. *„Per has scalas sursum enitebatur* [11]) *caelum versus"*. — Non plane absimilis erat audacia Philocleonis senis, qui domi cum a filio esset inclusus, *αὐτῷ παττάλους ἐνέκρουεν εἰς τὸν τοῖχον, εἶτ' ἐξήλλετο* [12]).

71. *ξυνετρίβη τῆς κεφαλῆς*] sic in Vèspis Sybarita quidam dicitur e curru lapsus *καταγῆναι τῆς κεφαλῆς* [13]), et in exitu Acharnensium affertur Lamachus *τῆς κεφαλῆς κατεαγώς* [14]).

72. *ἐκφθαρείς*] id fere quod: *ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κακῷ ἐξελθών*. Sic *φθείρου* valet: *in malam rem abi* [15]), similisque est usus compositorum *ἀπο-* et *προσφθαρῆναι* [16]) et verbi *ἐρρῆσαι εἰσερρῆσαι* [17]).

---

[1]) *„His mad fits"* (Merry). Vid. ad Nub. 832. — [2]) Vid. ad Nub. 838. — [3]) Cf. Vesp. 403 Ran. 4. — [4]) Vid. ad Vesp. 269. — [5]) Vid. ad Eq. 16 et cf. infra vs. 521. — [6]) Item vs. 77; praeterea vid. ad Nub. 162. — [7]) Polyaen. VII 22. — [8]) Vid. ad Ach. 91. — [9]) Lucian. XLVI § 2. — [10]) Vid. ad Lys. 51. — [11]) De verbo *ἀρριχᾶσθαι* (*klauteren*) vid. Etym. M. 99, 28 Bekk. Anecd. 19 et 398 (fr. com. adesp. 986) Arist. H. Anim. IX 40 § 7 Lucian. XXXIV § 8. — [12]) Vesp. 129 sq. — [13]) Vesp. 1428. — [14]) Ach. 1180, ubi vid. — [15]) Ach. 460 etc. — [16]) Vid. ad Nub. 789. — [17]) Cf. Eq. 4 Lys. 336 Ran. 1192.

εἰσήγαγ' Αἰτναῖον μέγιστον κάνθ... αρον·
καὶ ἔπειτα τοῦτον ἱπποκομεῖν μ' ἠνάγκασεν,
καὐτὸς καταψῶν αὐτόν, ὥσπερ πωλίον,
„ὦ Πηγάσειον" φησί „γενναῖον πτερόν,

76. Πηγάσειον] -σιον V R (-σιόν μοι recc.); Meineke Πηγασίδιον. || πτερόν R] πτερ̄τὸν (πτερωτὸν) V.

73. „*Secum in domum adduxit ingentem quendam Aetnaeum*..." — haec qui audivit, proximum vocabulum expectat *equum*, nam clara hoc tempore erant iumenta Aetnaea [1]), quae in laetis Siciliae campis alebantur, et nuper cum ipsa Sicilia melius innotuerant Atheniensibus, postea vel nimis bene innotuere, cum equitatus Syracusanus infestavit copias Niciae [2]). „Οἱ Αἰτναῖοι ἵπποι διαβόητοι καὶ τὸν δρόμον ἀξιόλογοι καὶ τὰ ζεύγη ἐπαινετοί" [3]). Itaque cum vocabulum „κανθ..." proloqui incipit Xanthias, nemo est inter auditores, quin „κανθήλιον" [4]) id fore putet. At *Aetnaeus* hic non *ca...ballus* evadit sed *ca...ntharus* [5]). — Simplici huic explicationi in scholiis alia opponitur ab homine aliquo vesane docto, — Didymine haec sunt insomnia? — qui verba poetae obruit farragine doctrinae intempestive adhibitae: „maximos in Aetna monte gigni scarabaeos, testibus Epicharmo Aeschylo Sophocle Platone comico". — Apage ista! Quae sive explicari nequeunt sive possunt, — equidem e scholii verbis male habitis efficere mihi videor Epicharmum finxisse *pygmaeos insidentes scarabaeis*, in Aeschyli autem satyrico *Sisyphum τὸν πετροκυλιστὴν ludicre esse assimulatum scarabaeo* stercoris globum volventi, praegrandes vero aliquos scarabaeos neque poetas insulse commentos esse arbitror neque scriptores rerum naturalium curiosos, — sed sive explicationem probabilem admittunt versus qui illic e contextu suo evulsi afferuntur, sive aenigmatum et portentorum instar sunt habendi, id quidem confidenter affirmo a nostro loco ea omnia plane esse aliena. Aetnae urbis ab Hierone conditae tetradrachmon argenteum, qui nummus circa annum 470 a. C. est cusus, exhibet scarabaeum, sed nostrum locum interpretantibus hic nummus quomodo prodesse possit non video; nam multum abest ut adstipuler viris doctis qui „ingentes Aetnae montis scarabaeos" illa imagine significari sibi persuaserunt [6]).

74. Est „ἱπποκομεῖν κάνθαρον" ex eodem genere loquendi atque: κυνοκοπεῖν τινα vel: γεωμετρεῖν τὸν ἀέρα [7]).

76. Apud Hesiodum commemoratur Pegasus equus e Medusae sanguine natus, qui terra relicta ἵκετ' ἐς ἀθανάτους, Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει, | βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διὶ μητιόεντι [8]), nec non Bellerophon eius ope Chimaeram vicisse dicitur [9]). Eundem heroem cum ἐς οὐρανοῦ σταθμοὺς μεθ' ὁμάγυριν Ζανὸς vellet ire Pegaso deiectum novit Pindarus [10]) et post Pindarum multi poetae celebrarunt, in primis Euripides [11]), quem comicus contemtim ideo vocavit [12]) χωλοποιόν, nunc autem festivissime imitatur. Nam ut Bellerophon, sic Trygaeus caelum est petiturus, ubi cum deorum

[1]) Cf. Soph. Oed. Col. 312. — [2]) Cf. Thucyd. VI 20 § 4 etc. — [3]) Schol. — [4]) Cf. Vesp. 179 Lys. 290 et vid. infra vs. 82. — [5]) Quasi vernacule dicas: *een vlaamsche... tor* vel: *een beierschbier... kever.* — [6]) Vid. Head in Histor. numm. p. 114 sq. — [7]) Vid. ad Eq. 313. — [8]) Hes. Theog. 281; cf. infra vs. 722. — [9]) Ibid. vs. 325. — [10]) Pind. Isthm. VII 63 sqq.; germen fabulae habet Hom. Z 202: „πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων". — [11]) Cf. vs. 146—148 et Ach. 426 sq. — [12]) Vid. ad Ach. 411 Ran. 846.

„ὅπως πετήσει μ' εὐθὺ τοῦ Διὸς λαβών." —
ἀλλ' ὅ τι ποιεῖ τῃδὶ διακύψας ὄψομαι.
(Per ianuam denuo semiapertam spectat.)
οἴμοι τάλας! ἴτε δεῦρο, δεῦρ', ὦ γείτονες!
ὁ δεσπότης γάρ μου μετέωρος αἴρεται
ἱππηδὸν εἰς τὸν ἀέρ' ἐπὶ τοῦ κανθάρου.

(Totam ianuam aperit. Cernitur in aula Trygaeus conscenso ingenti scarabaeo sursum evolaturus. Cui inequitans per ostium prodit in publicum.)

SCENA TERTIA.

Xanthias, Trygaeus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἥσυχος, ἥσυχος, ἠρέμα, κάνθων·
μή μοι σοβαρὸς χώρει λίαν
εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, ῥώμῃ πίσυνος,
πρὶν ἂν ἰδίῃς καὶ διαλύσῃς

78. διακύψας] παρακύψας Blaydes.
82. ἥσυχος (bis)] ἡσυχῇ Meineke (ut Nub. 323 Plut. 692, 735).
83. σοβαρὸς Cobet] -ρῶς V R (ut Plut. 324 sq.). Cf. Nub. 406 Plut. 872.
85. ἰδίῃς] ἰδίσῃς Porson e schol.; vid. comment.

patre de rerum terrestrium regimine pravo et iniquo expostulet [1],... non equo tamen divino, ut ille, vectus, sed animali σκατοφάγῳ καὶ κακόσμῳ. Hocce igitur iumentum suum affatur verbis Bellerophontis Euripidei usus, qui „ἄγ' ὦ φίλον μοι" inquit „Πηγάσου ταχὺ πτερόν" [2].

77. ὅπως] *cura ut*, nota ellipsi [3].

— με ... λαβών] et alibi pronomen encliticum verbo suo praemittitur [4].

— εὐθὺ τοῦ Διός] item supra [5].

78. τῃδὶ διακύψας] denuo per ianuam semiapertam spectaturus est quid fiat intus [6].

82—101. Metro anapaestico pingi cursum equinum fuit qui contenderet [7], non reputans *volare* novum hunc Pegasum, *cursum* autem scarabaeorum equino esse dissimillimum. Cui opinioni tum fortasse adstipulabor cum demonstratum fuerit initio Persarum Aeschyli vel Antigonae Sophoclis senes Susanos Thebanosve cursu effreno ferri versus aedes regias.

82. κάνθων] felici ioco vocem, qua iumenta sive κανθηλίους incitare solent agasones [8], ad κάνθαρον suum Trygaeus transfert [9].

83. Subsimilia sunt coryphaei ad Strepsiadem in Nubibus verba: „μή νυν βαρέως ἄλγει λίαν" [10].

[1]) Cf. fr. 287 sq., 294. — [2]) Eur. fr. 308 (in schol. h. l. et apud Suid. s. v. ἰώρημα). — [3]) Vid. ad Nub. 489. — [4]) Vid. ad Av. 95. — [5]) Vid. vs. 68. — [6]) Cf. vs. 30. — [7]) Richtero sic statuenti nonnemo inter editores recentiores aurem praebuit. — [8]) Vid. ad Vesp. 179 et Ran. 200. — [9]) Vid. ad vs. 78. — [10]) Nub. 716.

ἄρθρων ἵνας πτερύγων ῥύμῃ.
καὶ μὴ πνεῖ μοι κακόν, ἀντιβολῶ σ'.
εἰ δὲ ποιήσεις τοῦτο, κατ' οἴκους
αὐτοῦ μεῖνον τοὺς ἡμετέρους.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ δέσποτ' ἄναξ, ὡς παραπαίεις!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

σίγα, σίγα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ποῖ δῆτ' ἄλλως μετεωροκοπεῖς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὑπὲρ Ἑλλήνων πάντων πέτομαι,
τόλμημα νέον παλαμησάμενος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί πέτει τλήμων; οὐχ ὑγιαίνεις!

87—89. Del. Hamaker, post versum 91 collocat Bergk; equidem dubito an post versum 97 sint collocandi. Ad cantharum apte dici vix possunt. Cf. vs. 151.

95. **τλήμων;*] *τί μάτην* V R. Blaydes coniecit *τί πέτει δὲ μάτην; οὐχ ὑ.*, vHerwerden *τί πέτει; τί παθὼν οὐχ ὑ.*, equidem *μάτην* utpote glossema vocis *ἄλλως* vs.

---

86 sq. *Priusquam sudore suffundaris* 1) *et artus habeas laxiores*; „*πρὶν ἂν διαχαλάσῃς τὸ σῶμα*", ut Xenophontis de equis exercendis loquentis utamur verbis 2). Apte iuncta sunt praesens *ἰδίειν* et aoristus *διαλῦσαι*, quoniam illud sensim fit, hoc semel. Tumido autem loquendi generi, cui indulget novus hic Bellerophon, optime convenit *ῥύμῃ* vox poetica 3).

90. Perridicula haec est celsi nominis iunctura cum verbo probroso: „*o dive domine, ut deliras!*" 4). Herum regionem caelestam capessentem minister „*θεοτέρᾳ φωνῇ*" affatur „*ἄνακτα εἰπών*" 5). Non enim mortales comici aetate dicebantur *ἄνακτες*, sed dei soli 6).

92. *ἄλλως*] i. e. *μάτην, ὡς ἔτυχε*, *frustra* 7). — *μετεωροκοπεῖς*] *aërem feris*; quod e re navali desumtum est verbum, proprie enim significat eum qui *remum* non per aquam sed per inane ducit 8). Haud inepte autem contuleris Pauli apostoli illud: „*τὸν ἀέρα δέρειν*" (i. e. *κόπτειν*), *aërem verberare*, de pugile vires in ventum effundenti dictum 9).

94. *παλαμησάμενος*] poeticum pro *μηχανησάμενος* vel etiam simplicius *τολμήσας* 10).

95. *τί πέτει;*] *quid hoc est, quod volare te dicis?!* — Pronominis ea est vis quae et *ποίῳ* adiectivo pronominali tribui solet 11).

— *οὐχ ὑγιαίνεις!*] *insanis*, *χολᾷς* 12).

---

1) Vid. ad Ran. 237. — 2) Xen. de Re eq. 7 § 11. — 3) Vid. ad Nub. 407. — 4) Vid. ad Eq. 531 Nub. 640. — 5) Recte sic schol. — 6) Vid. Plut. 748 etc., Römer Abh. d. bayer. Akad. 1904 p. 623. — 7) Vid. ad Nub. 1203. — 8) Vid. ad Eq. 830 et cf. infra vs. 1306. — 9) Paul. ad Cor. I 9 § 26. — 10) Vid. ad Nub 176. — 11) Vid. ad Ran. 529. — 12) Vid. ad Nub. 1275.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὐφημεῖν χρὴ καὶ μὴ φλαῦρον
μηδὲν γρύζειν, ἀλλ' ὀλολύζειν·
τοῖς τ' ἀνθρώποισι φράσον σιγᾶν,
τούς τε κοπρῶνας καὶ τὰς λαύρας
καιναῖς πλίνθοισιν ἀποικοδομεῖν,
καὶ τοὺς πρωκτοὺς ἐπικλῄειν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομ', ἢν μή μοι φράσῃς
ὅποι πέτεσθαι διανοεῖ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δ' ἄλλο γ' ἤ

92 delevi, dein voce quae aliis aptior videbatur *τλήμων* explevi lacunam. Vulgatam sunt qui tueantur coll. Soph. Ai. 635, sed ab nostro versu aliena est dictio exquisita, exclamantium autem, non rogantium vox est „*οὐχ ὑγιαίνεις*".

98. Del. Hamaker. || *τ'*] V habet in ras. || *ἀνθρώποισι φράσον*] *-ποις* (hoc R) *φράζω* Dobree probabili coniectura.

100. *ἀποικοδομεῖν* Flor. Christianus] *ἀνοικ.* V R, verum legit qui adscripsit „*ἀποφράξαι*" (cf. comment.).

101. *ἐπικλῄειν*] *-κλείην* R (e *-κλειειν* corruptum, η superscr.), *-κλείειν* V.

103. *διανοεῖ* R] *-εῖς* V. || *τί δ' ἄλλο γ'*] *ποῖ δ' ἄλλοσ'* vHerwerden.

96—101. Cives ceterosque mortales Trygaeus obtestatur ut et linguis et ... cetero corpore faveant nec temere aut vocem male ominatam [1]) aut ... aliud quid edant, dum iter sublime peragat ipse. Sunt autem e verbis conceptis *εὐφημεῖν* [2]) et *ὀλολύζειν* [3]). — Cognatus iocus est in Thesmophoriazusis fabula [4]).

99. Iubentur cives meaculorum angustorum, per quae culinarum et balneorum aqua impura decurrit [5]), *orificia* [6]), i. e. *foramina parietum* per quae foras profluunt purgamenta, *obstruere* sive *ἀποφράττειν* [7]) *lateribus novis*, non olidis igitur necdum humore adesis.

101. Id quod *εὐφημεῖν καὶ μὴ γρύζειν* valet locutio „*τὰ στόματα (ἐπι)κλῄειν*" [8]). Quae ludicre nunc mutatur.

102. Isdem verbis simili occasione utitur Chremyli servus in Pluto: „*ἐγὼ* „*μὲν οὖν οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι,* | *ἢν μὴ* „*φράσῃς ὅ τι τῷδ' ἀκολουθοῦμέν ποτε,* | *ὦ* „*δέσποτ', ἀλλά σοι παρέξω πράγματα*" [9]).

103. *τί δ' ἄλλο γ' ἤ*] i. e. *τί δ' ἄλλο διανοοῦμαι ἤ*, nam particula *γε*, ut saepe, verbi non repetiti vicem nunc obit [10]).

[1]) De adi. *φλαυρῷ* vid. ad Av. 653 et de verbo *γρύζειν* ad Ran. 913. — [2]) Vid. ad Ran. 354. — [3]) Cf. Aesch. Ag. 28 et vid. ad Eq. 616. — [4]) Thesm. 39 sqq., ubi vid. — [5]) *Goten, ruisseaux, Abzugskanäle* (IMuller Handb. d. Alt.wiss. IV p. 375); cf. Hom. *χ* 128, 137 Herodot. I 180 Herod. Mimiamb. I 14. — [6]) *τὰ στόματα*, cf. Hom. l. l. — [7]) Recte sic redditur in scholiis et in Anecd. Bekk. p. 428. Verbum *ἀποικοδομεῖν* legitur etiam Thucyd. I 134 § 2 VII 73 § 1 Demosth. LV § 5 et 30. — [8]) Cf. Eq. 1316 Thesm. 40 nec non Eccl. 355. — [9]) Plut. 18—20. — [10]) Vid. ad Vesp. 231.

ὡς τὸν Δί', εἰς τὸν οὐρανόν!

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τίνα νοῦν ἔχων;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐρησόμενος ἐκεῖνον Ἑλλήνων πέρι
ἀπαξαπάντων ὅ τι ποιεῖν βουλεύεται.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐὰν δὲ μή σοι καταγορεύῃ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

γράψομαι
Μήδοισιν αὐτὸν προδιδόναι τὴν Ἑλλάδα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὰ τὸν Διόνυσον, οὐδέποτε ζῶντός γ' ἐμοῦ...

(A scarabaeo herum avellere frustra conatur.)

---

107. *καταγορεύῃ* Cobet] *-ρεύσῃ* V R duplici vitio, neque enim aoristo est locus, neque *καταγορεῦσαι* est dictionis Atticae (Cobet V. L. p. 37).

Eodem igitur haec redeunt ac si una particula *δήπου* [1]) usus esset herus. Locutio et infra occurrit [2]).

104. *ὡς τὸν Δί', εἰς τὸν οὐρανόν*] simili verborum abundantia notionem adurgens Xanthias supra dicebat: „*τέως ἕως*" [3]). Non celerius autem haec sunt proferenda, neque artius inter se iungenda, sed post *Δία* intercedit discriminis aliquid: „*ad Iovem* || *caelum versus!*" ut in Iridis indignatae clamoribus: „*παρὰ τῶν θεῶν ἔγωγε* || *τῶν Ὀλυμπίων!*" et: „*ἡμῖν* || *τοῖς ἐν οὐρανῷ θεοῖς!*" [4]). Ad grammaticam quod attinet, *ὡς* et *εἰς* praepositiones iunctae extant etiam apud Thucydidem: „*Βρασίδας... ἀφίκετο ὡς τὸν Περδίκκαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδίκην*" [5]).

105. *ἐρησόμενος*] item Chremylus in Pluto: „*ἐπερησόμενος οὖν ᾠχόμην πρὸς τὸν θεόν* [6]).

106. Non inaudita haec servo, qui modo narravit nobis herum per totum diem „*ὦ Ζεῦ, τί ποτε βουλεύει ποιεῖν;*" clamitare [7]).

107. *ἐὰν δὲ μή σοι καταγορεύῃ;*] *si vero dicere tibi nolit?*

108. Recte schol.: „*παίζει διὰ τὸ φιλόδικον τῶν Ἀθηναίων.*" Et Trygaeo *ἐπανθεῖ τὸ ἐπιχώριον*. Sed non meri hi sunt ioci; immo serio et optimo iure comicus ore servuli nunc dicit id quod et alibi dixit saepius [8]) et omnes dixere semper, quibus potior esset Graecorum prosperitas et libertas quam suum ipsorum lucrum aut fama: barbarorum in commodum fieri bella, quibus Graeciae subductus est sanguis generosissimus; impie non magis quam stulte in cives acui ferrum, quo graves Persae melius perirent!

109. Imperfecta manent Xanthiae

---

[1]) *Natuurlijk*; vid. Plut. 497 etc. — [2]) Vs. 923, item Nub. 1287, 1447, 1495 Av. 25 Ran. 198 Eccl. 395, 771 Aesch. Sept. 851. Praeterea vid. ad Eq. 615 et Plut. 1172. — [3]) Vs. 32. — [4]) Av. 1202 et 1234. — [5]) Thucyd. I 79 § 1, quem locum confert Merry. — [6]) Plut. 32. — [7]) Vs. 58. — [8]) Cf. infra vs. 408 Ach. 107 Eq. 478 Lys. 1133 Thesm. 336 sq., 365.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἀλλ'.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ab hero strenue repulsus:)

ἰού, ἰού, ἰού!
ὦ παιδί', ὁ πατὴρ ἀπολιπὼν ἀπέρχεται
ὑμᾶς ἐρήμους εἰς τὸν οὐρανὸν λάθρᾳ.
ἀλλ' ἀντιβολεῖτε τὸν πατέρ', ὦ κακοδαίμονα.

(Ex aedibus proruunt Trygaei filiolae duae.)

SCENA QUARTA.

Xanthias, Trygaeus, Filiola altera.

ΚΟΡΗ.

ὦ πάτερ, ὦ πάτερ, ἆρ' ἔτυμος δὴ

---

110. *ἰού*] quater scriptum habet V, bis R.

113. *ἀντιβολεῖτε ... κακοδαίμονα*] *-τον ... -νε? Sed duas tantum prodire filiolas minime certum est.

114. Ante versum *παιδ* habet V, *παιδια* R. || *δὴ* Richter] *γε* V R, *τις* Burges.

---

verba; nam quod additurus erat: „... *illuc abibis*" vel: „... *in perniciem rues*" gestu significat, dum frustra conatur hero permovere ut de scarabaeo descendat et missis aegrae mentis insomniis ad se redeat. Sic Bdelycleon ille „*ἀλλ' ἀράμενός ἐγώ σε ...*" — et re, non verbo enuntiatum perficit, correptum enim patrem in domum aufert [1]). Et in Ecclesiazusis anus „*νὴ τὴν Ἀφροδίτην, ἤν τε βούλῃ ἤν τε μή ...*" postquam dixit ad iuvenem, non addit: „*ἀπάξω σε εἰς ἐμοῦ*", sed nullo verbo subiuncto proripere eum conatur [2]).

— *ζῶντός γ' ἐμοῦ*] *moriar prius!* [3]).

110. Servo repulso — alapa fortasse addita — „*velis nolis nil refert!*" clamat herus. Isdem verbis preces discipuli aspernatur Socrates, patris Bdelycleon [4]).

111 sq. In ultimo rerum discrimine fidum mancipium, ut rei [5]), *τὰ παιδάρια παρέλκει*. Anxie igitur vociferans — nam festinato opus! — „*huc adeste!*" clamat: „*abit pater! ... vos relicturus est! ... caelum petit! ... vobis nesciis!*" — Non oratorie autem verba ordinat, sed prout offert animus perturbatus edit. Simile quid observare est in Chremyli ab amico oppressi verbis: „*δεῖ γὰρ πρῶτα ... βλέψαι ποιῆσαι ... τὸν Πλοῦτον, ... ὥσπερ πρότερον, ... ἑνί γέ τῳ τρόπῳ*" [6]). — De adverbio *λάθρᾳ* editor recens observavit: „cet homme qui s'envole subrepticement en plein ciel est des plus plaisants" [7]).

114 sq. Artificio vere Euripideo, ut ipse herus, sic minister utitur; nam pueros puellasque verbis supplicibus tristibusque querelis spectatorum cor permoventes e tragici operibus probe novimus [8]). — Ipsa verba, quibus puella

---

[1]) Vesp. 1448. — [2]) Eccl. 981. — [3]) Vid. ad Lys. 696 (Nub. 1221 Vesp. 1122 Ran. 177). — [4]) Nub. 698 Vesp. 1166. — [5]) Cf. Vesp. 976. — [6]) Plut. 400 sq. — [7]) Mazon. — [8]) In Alcestide (Alc. 394 sqq.) *Eumelum, Molossum* autem in Andromacha (Andr. 504 sqq.).

δώμασιν ἡμετέροις φάτις ἥκει,
ὡς προλιπὼν ἐμὲ
εἰς κόρακας βαδιεῖ μεταμώνιος;
ἔστι τι τῶνδ' ἐτύμως; εἴπ', ὦ πάτερ, εἴ τι φιλεῖς με.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„δοξάσαι ἔστι, κόραι· τὸ δ' ἐτήτυμον", ἄχθομαι ὑμῖν,
ἡνίκ' ἂν αἰτίζητ' ἄρτον, πάππαν με καλοῦσαι,

---

116. Post ὡς *delevi verba quae V R praebent σὺ μετ' ὀρνίθων. Coniecit vHerwerden μετεωροπορῶν vel μετεωρισθεὶς (ut Nub. 404 Av. 1447), equidem coll. scholio: „ἐς κόρακας· ἀντὶ τοῦ μετὰ τῶν ὀρνέων" non dubito quin μετ' ὀρνίθων h. l., perinde atque in Avium versu 753, sit glossema, quod voci ἐς κόρακας olim superscriptum in textum dein irrepserit.

118. ἐτύμως;] ; ἐτύμως Blaydes.

120. ἂν] om. V R.

---

utitur, scholiasta ait εἰρῆσθαι παρὰ τὰ ex Euripidis Aeolo: „ἆρ' ἔτυμον φάτιν „ἔγνων, | Αἴολον εὐνάζειν τέκνα φίλτατα;" [1]). Quos non sine causa a grammaticis cum nostro loco collatos esse docet versus vicinus item inde desumtus [2]).

117. εἰς κόρακας] simillimum iocum habet initium Avium fabulae, ubi εἰς κόρακας ἐλθεῖν παρεσκευασμένους se dicunt qui Avium regionem petunt [3]). Nempe „εἰς κόρακας!" significabat „*in malam rem*"! [4]) et σκορακίζειν verbum — ita ut πατερίζειν et similia formatum — id quod *imprecari* valebat [5]).

— μεταμώνιος] *vanus, irritus*. Vox epica [6]), cui cognatum quin sit ἀνεμώλιος [7]) = μετ-ανεμώνιος non videtur dubium; veteres certe non dubitarunt. Pulverem, qui per aerem assurgit et mox evanescit, μεταμώνιον dixit Simonides in scholio allatus: „κονία δὲ παρὰ τροχὸν μεταμώνιος ἠέρθη", neque aliter adiectivum intellegi voluisse videtur noster.

118—123. A dimetris dactylicis ad numeros heroicos transit colloquium poeticum. Id quoque Trygaeus habet ex Euripide, in cuius Aeolo hi versus legebantur teste scholiasta: „δοξάσαι ἐστί, κόραι· τὸ δ' ἐτήτυμον οὐκ ἔχω εἰπεῖν." — Etiam in superstitibus tragici dramatis hic illic inveniuntur hexametri [8]).

119. Versus ludicre detortus. Nam δοξάσαι, i. e. εἰκάσαι [9]), de re aperta ut nunc dictum — cum haudquaquam dubium possit videri cuiquam quin sublimis Trygaeus sit evolaturus — aperte irridentis est, ut infra: „ὡς ἐπυθόμην τινός", *sunt qui dicant* [10]), vel alibi: „ὅσον γ' ἔμ' εἰδέναι", *quod quidem sciam* [11]). Post „τὸ δ' ἐτήτυμον" autem ab inexpectato additur: „*taedet me vestri*" [12]).

120. αἰτίζητε] epicam figuram verbum αἰτεῖν [13]) induit in versu epico adhibitum.

— πάππαν με καλοῦσαι] sic Nausicaa iumenta plaustrumque cum requireret, „πάππα φίλε" patrem coepit alloqui. Etiam puerulus in Vespis caricarum

---

[1]) Cf. etiam Eur. Iph. Aul. 795 Hel. 351. — [2]) Vs. 119. — [3]) Av. 28. — [4]) Vid. ad Ran. 187 et 607. — [5]) Demosth. XI § 11, Didym. de Demosth. comment. XI (ubi et absurda quaedam adduntur). — [6]) Hom. Δ 363 β 98 etc. — [7]) Hom. Δ 355 etc. — [8]) Eur. Hec. 75 sq., 90 sq., Phoen. 788 etc.; cf. etiam Androm. 103—116 et Sophocles in dramatis recentissimis: Phil. 840—843 Trach. 1009—1040. — [9]) Cf. Soph. Oed. Col. 1677. — [10]) *Zij willen wel zeggen vanja*, vs. 824. — [11]) Nub. 1252. — [12]) Cf. Ach. 62 sq. — [13]) Cf. Vesp. 302.

ἔνδον δ' ἀργυρίου μηδὲ ψακὰς ᾖ πάνυ πάμπαν.
ἢν δ' ἐγὼ εὖ πράξας ἔλθω πάλιν, ἕξετ' ἐν ὥρᾳ
κολλύραν μεγάλην καὶ . . . κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ.

ΚΟΡΗ.

καὶ τίς πόρος σοι τῆς ὁδοῦ γενήσεται;
ναῦς μὲν γὰρ οὐκ ἄξει σε ταύτην τὴν ὁδόν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„πτηνὸς πορεύσει πῶλος· οὐ ναυσθλώσομαι."

123. *κόνδυλον*] *κάνδυλον* scripsisse Demetrium grammaticum perhibet schol., sed vid. comment.

appetens „*ὦ παππία!*" ait [1]), et filiam suam tum praesertim „*παππίζειν*", cum trinummo paterno insidietur, perhibet Philocleon [2]).

121. *μηδὲ ψακὰς*] *ne guttula* [3]) *quidem, prorsus nihil* [4]).

122. *ἐν ὥρᾳ*] *suo tempore* [5]).

123. *κολλύραν*] *collyra* erat panis genus; qui cibus in quodam nostri fragmento Marathonomachis debitum praemium nescio quo ioco dicitur; videtur *ἡ ἐν τῷ Πρυτανείῳ σίτησις* illic commemorari [6]). Etiam Plautus voce utitur [7]).

— *κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ*] *alapa* [8]) *addita* [9]) *in opsonium* [10]). Agnovit Demetrius grammaticus vocabulorum lusum; qui *μεταγραμματισμὸν* hunc esse docuit, serio enim si loqueretur Trygaeus, „*κάνδυλον*" fuisse dicendum [11]); quod *placentarum* delicatiorum erat nomen [12]). — Nam in scholio: „*Δημήτριος ὁ Ζηνοδότειος μεταγράφει κάνδυλον· εἶδος δέ ἐστι πλακοῦντος. ἀλλὰ διὰ τὸ ὄψον περιττὴ ἡ μεταγραφή*" perperam Demetrium perhiberi invito comico *scripsisse* „*κάνδυλον,*" Herwerdeni est opinio me quidem iudice quam maxime probabilis. Ceterum sic ordinanda videntur scholii verba: „*Δ. ὁ Ζ. μεταγράφει κάνδυλον διὰ τὸ ὄψον. εἶδος δέ ἐστι πλακοῦντος. ἀλλὰ περιττὴ ἡ μεταγραφή.*"

124 sqq. Felicissime stichomythiam tragicam imitatur comicus, ipsis Euripidis verbis arte adhaerens.

124. Diffidentis est particula *καί* [13]), nec non animum commotiorem indicat tempus futurum [14]).

— *πόρος . . . τῆς ὁδοῦ*] sic *τραγικῶς πάνυ* [15]) dicit *rationem itineris conficiendi.*

125. *ναῦς μὲν γὰρ οὐκ ἄξει σε*] sic ordinata sunt verba, ut et *ναῦς* et negatio *οὐ* suam servare posset vim. Item in Avibus: „*τῇδε μὲν γὰρ οὔ* [16]). Cf. etiam supra: „*οὐκ ἔσθ' ὅπως | τοῦτ' ἔστι τὸ τέρας οὐ Διὸς Σκαταιβάτου*" [17]).

126. E Stheneboea — non e Bellerophonte — tragoedia versum desumtum esse docet scholion; ibi enim haec esse lecta: „*πέλας δὲ ταύτης δεινὸς ἵδρυται Κράγος | ἔνθηρος, ᾗ λῃστῆρσι φρουρεῖται πόρος | κλύδωνι δεινῷ καὶ βροτοκτόνῳ βρέμων. | ΒΕΛΛ. πτηνὸς πορεύσει πῶλος*

[1]) Vesp. 297. — [2]) Vesp. 609, ubi vid. — [3]) Cf. Nub. 580. — [4]) Similia vid. ad Vesp. 91 sq. — [5]) Vid. ad Vesp. 242. — [6]) Ar. fr. 413. — [7]) Plaut. Pers. I 3, 12 sqq. — [8]) Vid. ad Vesp. 254. — [9]) Vid. ad Plut. 627—629. — [10]) *En een oorvijg toe als dessert.* — [11]) Lepide imitatur Mazon: *un soufflet — un soufflé.* — [12]) Cf. Menandr. fr. 518[6] Hesych. s. v. Phot. item (Ar. fr. 791). — [13]) Vid. ad Nub. 210. — [14]) Vid. ad Av. 369. — [15]) Vid. ad Eq. 759. — [16]) Av. 1220. — [17]) Vs. 41 sq.

ΚΟΡΗ.

τίς δ' ἡ ἐπίνοιά σοί ἐστιν, ὥστε κάνθαρον
ζεύξαντ' ἐλαύνειν εἰς θεούς, ὦ παππία;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐν τοῖσιν Αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.

ΚΟΡΗ.

ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῷον ἦλθεν εἰς θεούς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἦλθεν κατ' ἔχθραν ἀετοῦ πάλαι ποτέ,

---

127. *δ' ἡ*] nonne *δή?* || *σοί ἐστιν*] *σοὔστιν* V R, *σού ἐστιν* interpretatur Bekker.
130. *πετεινῶν* V] *πετηνῶν* R.

„*οὐ ναυσθλώσομαι*" [1]). — Verbum *ναυσθλοῦσθαι* apud Euripidem saepius obvium [2]).

127. *ἡ ἐπίνοια*] *consilium, inventi ratio* [3]).

128. Vere tragicus est sonus huius trimetri, ut vicinorum, et ipsum verbum ita adhibitum poeticae est dictionis [4]). Perridicule igitur ei adiungitur vitae quotidianae vox „*ὦ παππία*" [5]).

129 sq. Ut choreutae illi Euripidei, sic homo noster malorum cum quaereret lenimen, *καὶ διὰ μούσης ἦλθε καὶ πλείστων ἥψατο λόγων*, sed diu versatis variorum vatum voluminibus, quod se iuvaret in uno invenit . . . Aesopo [6]), consilii sic nactus auctorem se dignum. Ibi enim narrabatur *ὁ κάνθαρος ὅπως ἐμαιεύσατο τὸν ἀετὸν τίκτοντα* [7]). Fabulam refert scholiasta: „aquila cum scarabaei pullis insidiaretur, scarabaeus prolem ultus ova aquilae ex huius nido devolvit. Tunc Iuppiter in gremio suo nidificare iussit aquilam, at mox scarabaeus dei aures circumsonuit: iratus surrexit deum atque hominum rex et ova cum matre incubante gremio excussit." — Ad verbum *ἐξηυρέθη* mente supplendum est *μοι*: *hunc unum invenire potui qui ad caelites pervenerit.*

131. *ἄπιστον εἶπας μῦθον*] poetice hoc dictum [8]) pro: „*λόγον ἄπιστον λέγεις μοι.*"

132. *ὅπως*] ad adiectivum *ἄπιστον* referenda est particula haec interrogativa; nam duae locutiones: „*ἄπιστόν ἐστιν ὅτι*" et „*θαυμάζω ὅπως*" pro libertate sermonis familiaris sunt permixtae. Quamquam et apud Aeschylum rex Argivorum: „*ἄπιστα μυθεῖσθ', ὦ ξέναι, κλύειν ἐμοί,* | *ὅπως κτέ.*" [9]). Transitum parant quae in Pluto leguntur: „*ἐστί μοι τοῦτο θαυμάσιον ὅπως*" et: „*δέδοικα ὅπως*" [10]).

— *εἰς θεούς*] i. e. *ὡς τοὺς θεοὺς εἰς τὸν οὐρανόν* [11]). Oppositum est: „*ἐκ θεῶν*", i. e.: „*παρὰ τῶν θεῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ*" [12]).

133. *κατὰ*] *secundum*, i. e. *propter*, ut infra: „*ἦλθες δὲ κατὰ τί;*" [13]).

---

[1]) Eur. fr. 665. Scholii verba mendosa emendavit et explevit Meineke. — [2]) Eur. Troad. 163, 672 etc.; cf. *ναυστολεῖν* (Thesm. 1099—1101 Av. 1229). — [3]) Vid. ad Eq. 539 Vesp. 1073. — [4]) Item mox vs. 135. — [5]) Cf. Vesp. 296 et vid. ad Lys. 879. — [6]) Vid. ad Vesp. 566. — [7]) Cf. Lys. 695 (Vesp. 1448). — [8]) Cf. Eur. Iph. Taur. 1293. — [9]) Aesch. Suppl. 277 sq. — [10]) Vid. ad Plut. 340. — [11]) Cf. vs. 104. — [12]) Thesm. 715; vid. ad Av. 843. — [13]) Vs. 192; vid. ad Nub. 239.

ᾧ 'κκυλίνδων ἀντιτιμωρούμενος.

ΚΟΡΗ.

οὔκουν ἐχρῆν σε Πηγάσου ζεῦξαι πτερόν,
ὅπως ἐφαίνου τοῖς θεοῖς τραγικώτερος;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ', ὦ μέλ', ἄν μοι σιτίων διπλῶν ἔδει.
νῦν δ' ἅττ' ἂν αὐτὸς καταφάγω τὰ σιτία,
τούτοισι τοῖς αὐτοῖσι τοῦτον χορτάσω.

ΚΟΡΗ.

τί δ'; ἢν ἐς ὑγρὸν πόντιον πέσῃ βάθος,
πῶς ἐξολισθεῖν πτηνὸς ὢν δυνήσεται;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐπίτηδες εἶχον πηδάλιον, ᾧ χρήσομαι·

---

134. *ἀντιτιμωρούμενος* Paley] *κἀντ.* V R; cf. Plut. 792.
137. *μέλ' ἄν*] *μέλ' ἐάν* V R, fuit igitur in archetypo *ΜΕΛΕΑΝ* sive *μέλε ἄν* plene perscriptum (cf. vs. 680).

---

136. *ὅπως ἐφαίνου*] poetice pro: „*ἵνα ἐφαίνου*" vel: „*καὶ ἐφαίνου ἄν*" [1]).

137. *ὦ μέλε*] „*δυϊκῶς λέγει πρὸς ἄμφω τὰ παιδία.*" Suntne haec quae scholia praebent verba vesani hominis, *μέλε* pro dualis numeri forma habentis? Minime, sed observat neque numerum neque genus in hac voce — ut in epica *ἀκέων* [2]) — distingui, nunc enim ad duas dici puellas, alibi ad singulas mulieres [3]). Quamquam rectius rettuleris ad unam illam filiolam, quacum Trygaeus confabulatur.

138 sq. Nunc quoque comicus risum captans notionem quam maxime trivialem canoris verbis includit, non flavo argentum circumdans auro, sed aurum merdae! Simillimus autem est sonus versuum Sophocleorum: „*νῦν δ' οὕσπερ αὐτὸς τοὺς νόμους εἰσῆλθ' ἔχων, | τούτοισι κοὐκ ἄλλοισιν ἁρμοσθήσεται*" [4]).

140. Tragicae dictionis sunt praepositionis forma brevior *ἐς* et grandisonum illud *πόντιον βάθος* [5]), nec non *ὑγρός* eo sensu adhibitum quo apud Homerum *ὑγρὰ κέλευθα*, per quae *ἁλὸς ἵπποι* itinerantur, opponuntur firmo solo, in quo equorum *χαλκοκρότων* resonat ungula. Non tamen ipsum hunc trimetrum ex Euripide desumsisse putandus est comicus, sed iocose — suo more — nunc *παρατραγῳδεῖν* [6]).

141. *ἐξολισθεῖν*] *elabi* [7]), *effugere τὸ ἄπιστον ἀγκάλισμα τῶν κυμάτων* quod dixit Timotheus [8]).

142. *De industria* [9]) *mecum habebam gubernaculum.* Quae dum dicit, iocans „*τὸ αἰδοῖον δείκνυσι*" [10]) sive indicat, —

---

[1]) Vid. ad Eccl. 152. — [2]) Vid. Hom. *Δ* 22 *φ* 89 h. Ap. 404. — [3]) Vid. ad Lys. 56. — [4]) Soph. Oed. Col. 907 sqq.; quem locum contulit Paley. — [5]) Cf. Eur. Troad. 1 Androm. 798 etc. — [6]) Sic Römer Meinekio (Eur. fr. 665 Dind.) obloccutus. — [7]) Cf. Eq. 491 Nub. 434. — [8]) Timoth. Pers. 91, quem locum contulit Mazon; vid. etiam Ran. 704. — [9]) Vid. ad Vesp. 391. — [10]) Schol.

τὸ δὲ πλοῖον ἔσται Ναξιουργὴς κάνθαρος.

(Poculum ostentat.)

ΚΟΡΗ.

λιμὴν δὲ τίς σε δέξεται φορούμενον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐν Πειραιεῖ δήπου ἐστὶ Κανθάρου λιμήν.

ΚΟΡΗ.

ἐκεῖνο τήρει, μὴ σφαλεὶς καταρρυῇς
ἐντεῦθεν, εἶτα χωλὸς ὢν Εὐριπίδῃ
λόγον παράσχῃς καὶ τραγῳδία γένῃ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γ'! ἀλλὰ χαίρετε.

(Valedicunt ei filiae et servus, dein aedes intrant. Clauditur ianua.)

146. *καταρρυῇς*] *καταρρυεὶς* corrector V.

non ostendit, non enim addit „*τόδε*" [1]). Imperfecti idem et infra est usus [2]), item e. g. in Vespis, ubi Bdelycleon „*ἐγὼ γὰρ εἶχον*" ait „*τούσδε τοὺς ἀρυστίχους*" [3]).

143. *Navigium autem erit cantharus Naxius*. Etiam *navigiorum* quoddam genus *κάνθαρος* nomen habebat [4]); item *poculorum* [5]). Cuiusmodi poculum Trygaeus ostentat haec dicens, Mercurio nimirum id mox dono daturus [6]). — Recte schol., nisi quod „*Ναξιουργῆ*" non debebat interpretari „*navigium Naxium*", nam adiectivis in *-ουργής* desinentibus significantur *artis opera*, est igitur *Ναξιουργὴς κάνθαρος poculum Naxi fabricatum*, quod notum tunc temporis fuisse poculorum pretiosiorum genus noster locus docet; *aureum*, auratum certe, infra dicitur [7]).

145. Suo utique iure miratur Trygaeus tale quid rogari se. Nonne in proxima vicinia eius „Pegaso" paratus est portus, si forte fortuna in mare delabatur? Unus nimirum e tribus sinibus, qui Piraeum efficiebant, *Κανθάρου λιμήν* dicebatur, a Cantharo heroe quodam denominatus [8]).

146—148. Id vero ante omnia caveat [9]) patrem orat et obtestatur filiola, ne „*ἐντεῦθεν*" — et scarabaeum manu significat — delapsus misere mox claudicans tragico isti poetae praebeat argumentum [10]) et fabula fiat [11]), perinde atque Bellerophon [12]). Efficiunt *ἓν διὰ δυοῖν* verba: *λόγον παρασχεῖν καὶ τραγῳδία γενέσθαι* [13]).

149. *ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γε*] locutio bis redit infra [14]).

[1]) Willemsio hanc observationem debeo. — [2]) Vid. vs. 522. — [3]) Vesp. 855; vid. praeterea Lys. 1184 et ad Nub. 57. — [4]) Nicostrat. fr. 10 Sosicrat. 2 Menandr. 348. — [5]) Vid. Athen. 473*d*—474*d*. — [6]) Vid. vs. 424 et 431. — [7]) Vid. vs. 425. — [8]) Sic schol.; cf. Thucyd. I 93 § 3 Wachsmuth Athen. I 308. — [9]) Item Thesm. 580; neque aliter Vesp. 1386, ubi *τήρου* = *τήρει σεαυτόν*. — [10]) Cf. vs. 50. — [11]) Hor. Ep. I 13, 9. — [12]) Vid. ad vs. 76. — [13]) Cf. Thesm. 85. — [14]) Vs. 1041 et 1311; praeterea vid. ad Thesm. 1064.

SCENA QUINTA.

Trygaeus solus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

ὑμεῖς δέ γ', ὑπὲρ ὧν τοὺς πόνους ἐγὼ πονῶ,
μὴ βδεῖτε μηδὲ χέζεθ' ἡμερῶν τριῶν·
ὡς, εἰ μετέωρος οὗτος ὢν ὀσφρήσεται,
κατωκάρα ῥίψας με ... βουκολήσεται.

(Ad „equum" suum, dum lente surgit:)

ἀλλ' ἄγε, Πήγασε, χώρει χαίρων,
„χρυσοχάλινον πάταγον ψαλίων

---

150. τοὺς πόνους ἐγὼ] τούσδ' ἐγὼ πόνους Heimsöth.
154. Πήγασε, χώρει χαίρων] χαίρων, Π., χώρει Kiehl (cf. Ran. 1500).
155. χρυσοχάλινον] -χαλίνων Flor. Christianus; vid. comment.

---

150. τοὺς πόνους ... πονῶ] singularem quandam vim orationi addit etymon iteratum [1]).

151. ἡμερῶν τριῶν] *intra triduum.* Notus genitivi hic usus [2]).

153. κάτω κάρα] *praeceps* [3]).

— βουκολήσεται] i. e. σιτήσεται [4]), πετήσεται ἐπὶ νομόν [5]), „ἀντὶ τοῦ νεμηθήσεται, τραφήσεται" [6]). Verbo grandisono, est enim epicae potius dictionis [7]) quam quotidianae, iocose utitur Trygaeus, ut verbo χορτάσαι [8]), quasi de vero aliquo equo loquatur. — Prorsus alieni hinc sunt loci, ubi βουκολεῖν et ποιμαίνειν *ductandi* sive *ludificandi* sensum habent [9]), et egregie errabat Musurus — vel quisquis erroris auctor est — cum in scholiis Aldinis scripsit: „βουκολήσεται· ἀπατήσεται" [10]).

154. Similia sunt Plutonis Aeschylo in Ranis valedicentis verba: „ἄγε δὴ χαίρων, Αἰσχύλε, χώρει" [11]).

155 sq. Aut ipsa Bellerophontis Euripidei haec fuere verba, aut dictionem tragicam Aristophanes et nunc felicissime imitatur. *Arrectis auribus et caput laete quassans* [12]) *strepitum aureorum frenorum* edere iubetur Pegasus ferox, — neque quisquam, nisi forte scholiasta aliqui, rogabit an etiam scarabaeo suae sint aures vel mox nares. Quichotius loquitur, non equiso aut entomologus! — Ut hoc loco „χρυσοχάλινος πάταγος ψαλίων" poetice dicitur ὁ πάταγος τῶν ψαλίων τῶν χρυσῶν χαλίνων, sic in Phoenissis Euripides „λευκοπήχεις κτύπους χεροῖν" vocat τοὺς κτύπους τοῖν χεροῖν τῶν λευκῶν πήχεων [13]). Nec non cognatum est quod apud nostrum legitur in Avibus: πτερωτὸς φθόγγος", i. e. φθόγγος τῶν πτερῶν [14])

---

[1]) Cf. Nub. 1049 et vid. ad Ach. 177. — [2]) Vid. ad Eq. 1079. — [3]) Vid. ad Ach. 946. — [4]) Sic vs. 724. — [5]) Ut Av. 1287. — [6]) Recte sic adscriptum est in R. — [7]) Cf. Hom. Υ 221. — [8]) Vs. 139 et 176. — [9]) Vid. ad Vesp. 10. — [10]) Item post alios Blaydes: *decipiet,* allata tamen Palei optima interpretatione: "*he 'll throw me off and go to his repast.*" — [11]) Ran. 1500. — [12]) Vid. ad Nub. 477. — [13]) Eur. Phoen. 1351. — [14]) Av. 1198.

„διακινήσας φαιδροῖς ὠσίν“. —
τί ποιεῖς; τί ποιεῖς; ποῖ παρακλίνεις
τοὺς μυκτῆρας; πρὸς τὰς λαύρας;
ἵει σαυτὸν θαρρῶν ἀπὸ γῆς,
„κᾆτα δρομαίαν πτέρυγ' ἐκτείνων
„ὀρθὸς χώρει Διὸς εἰς αὐλάς“,
ἀπὸ μὲν κάκκης τὴν ῥῖν' ἀπέχων,
ἀπὸ δ' ἡμερινῶν σίτων πάντων. —
ἄνθρωπε, τί δρᾷς, οὗτος, ὁ χέζων
ἐν Πειραιεῖ παρὰ ταῖς πόρναις;

---

158. Interrogandi signum post *μυκτῆρας* addidit Reiske.

159. *γῆς* V] *τῆς γῆς* R.

161. *ὀρθὸς* V] *ὀρθῶς* R, dubitanter vHerwerden *ὀρθὴν* (cf. Av. 1 Thesm. 1228 Lys. 834).

163. *δ'* V] *θ'* R. Cf. Lys. 263. || *ἡμερινῶν* V R] *ἡμερίων* scholiasta, *humanorum* vel *terrestrium* interpretatus. Mihi multo aptius videtur *quotidianus* adiectivum. Cf. comment. || *σίτων* Porson] *σιτίων* V R.

Vere tragica est etiam locutio: „*φαιδροῖς ὠσίν*". Sic apud Aeschylum Clytaemestra dicitur *κυνὸς δίκην ἐκτεῖναι φαιδρὸν οὖς* [1]).

158. Pegasus arrigit ... nares [2]), itaque ne nondum omnium cloacarum orificia satis sint praeclusa [3]) quam maxime veretur eques.

159. Cf. Vesparum versus, ubi chori dux ad sodalem: „*olim ἵεις σεαυτὸν κατὰ τοῦ τείχους*" [4]). Nostro loco „*ἵει σαυτόν*" id valet quod *φέρου, πέτου* [5]).

160. *δρομαίαν*] poeticus hic est adiectivi usus [6]); idem in sermone pedestri dicebatur *δρόμῳ*. Alatus equus *alas in cursum effusum extendere* iubetur, ut iumenta terrestria *pedes*.

162 sq. *ἀπὸ μὲν ..., ἀπὸ δὲ ...*] *gradationem* quandam haec efficiunt, ut in Lysistrata: „*γυναῖκας ... κατὰ μὲν ἅγιον ἔχειν βρέτας, | κατὰ δ' ἀκρόπολιν ἐμὴν λαβεῖν*", *mulieres Deae signum atque adeo ipsam arcem tenere* [7]). Eiusdem autem generis loquendi haec sunt atque: „*ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*" et similia [8]); ab excrementis sive humanis sive aliis abstinere iubetur scarabaeus, a stercore et omnino a cibo quotidiano.

162. Suavis est interpres qui adscripsit: „*ἀντὶ τοῦ κακίας*". Unde nolim cum editore recenti efficere a comico nunc detortam esse moralem huiuscemodi sententiam: „*ἀπὸ τῆς κακίας τὴν ψυχὴν ἀπέχων*", sed scriptum invenit hic homo „*κάκης*", quemadmodum in ipso scholio sequitur: „*οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀκαθαρσίαν κάκην ἔλεγον*" [9]), vocem autem specie tantum similem *κάκην* = *κακίαν* et aliunde et ex ipso Aristophane cognitam habere potuit [10]). Quamquam et meliora eum docere poterat comicus [11]).

164. *οὗτος*] *heus tu!* [12]).

165. *παρὰ ταῖς πόρναις*] certus locus

---

[1]) Aesch. Ag. 1229. Praeterea cf. Eq. 550. — [2]) Cf. Ran. 893. — [3]) Cf. vs. 99. — [4]) Vesp. 355. — [5]) Vid. ad Av. 233. — [6]) Cf. Ran. 478. — [7]) Lys. 262 sq. — [8]) Vid. ad Nub. 418 Plut. 1. — [9]) Sic et V et R. — [10]) Vid. Av. 541. — [11]) Nub. 390. — [12]) Vid. ad Vesp. 1.

ἀπολεῖς μ', ἀπολεῖς. οὐ κατορύξεις,
καὶ ἐπιφορήσεις τῆς γῆς πολλήν,
καὶ ἐπιφυτεύσεις ἕρπυλλον ἄνω,
κᾆτ' ἐπιχεῖς μύρον; ὡς, ἤν τι πεσὼν
ἐνθένδε πάθω, τοῦ ἐμοῦ θανάτου
πέντε τάλανθ' ἡ πόλις ἡ Χίων
διὰ τὸν σὸν πρωκτὸν ὀφλήσει.

οἴμ', ὡς δέδοικα! — κοὐκέτι σκώπτων λέγω! —

166. μ' V B] om. recc. (ut Nub. 1499).

169. κᾆτ' ἐπιχεῖς μύρον vHerwerden] καὶ μύρον ἐπιχεῖς V B numeris vitiosis (—´◡◡◡◡—´), ut Thesm. 822 (et Av. 404). Abiit *ΚΑΤΕΠΙΧ.* in *ΚΑΙΕΠΙΧ.*, dein ad vitandum hiatum qui videbatur, nomen ante verbum est collocatum. Saepissime autem κᾆτ- et κατ- sunt permutata (vid. ad Plut. 1456).

sic indicatur, ut voce „ἐν τοῖς ἰχθύσιν" et similibus [1]). Huiusce autem loci nunc fit mentio ut paretur iocus qui sequitur [2]).

166. ἀπολεῖς με] suam sibi vim nunc servat locutio, quae saepius transfertur, ut *enecandi* verbum latine [3]).

167. τῆς γῆς πολλήν] frequens apud nostrum est hic usus genitivi partitivi [4]).

168. ἕρπυλλον] *thymum agrestem* [5]) (thymum serpyllum L.).

169. τι] sic, vel paulo magis definite „τι τῶν ἀνθρωπίνων" vel „τι τῶν ἀνηκέστων" per euphemismum dici solebat mors [6]).

170—172. Ita rem auditores sibi informent vult comicus. In Piraeo aliquis homicidium fecit imprudens; allexit scilicet iumentum, cuius eques praecipitatus misere periit. Qui fecit latet, sed instituta quaestione *e loco* ubi corpus delicti inventum est κατὰ τὸ εἰκὸς efficitur aliquem e *nautis peregrinis* qui illic versantur id commisisse, *ex ipso* autem *corpore delicti*, fuisse „Χῖόν τινα", — non quo Chii nescio quo corporis morumve vitio famosi fuerint, quas ineptias praebent scholia [7]), sed quod sonus nominis τὸ χέσαι quodammodo in mentem revocat [8]). Cuiusmodi iocis plurimis indulsit comicus [9]). Optimam igitur nostri loci interpretationem praebent scholii haec verba: „Χῖος ὁ ἀποπατῶν", modo ne cum Brunckio „proverbium" dicamus, — sunt autem proverbio quammaxime dissimilia, — sed ita vertamus: „*Chius*" *nunc vocatur is qui ventrem exonerat.* — Utilem scholia et hanc habent observationem: „ἅμα δὲ ὡς ἐκ πάσης προφάσεως τῶν Ἀθηναίων συκοφαντούντων καὶ ζημιούντων τὰς πόλεις" [10]).

171. πέντε τάλαντα] grandem multam, utpote pro gravissimo delicto solvendam [11]).

173—176. Non „iocantem" [12]) iam sed „serio", non ut Trygaeum sed suo nomine loqui se perhibet histrio, — metu

[1]) *In de matrozenbuurt* (vid. schol.), „*in subura*". Vid. ad Ran. 1068 et de re ad Eccl. 313. — [2]) Vid. ad vs. 170—172. — [3]) Vid. ad Ach. 470. — [4]) Vid. ad Vesp. 199. — [5]) Vid. Theophr. Hist. Plant. VI 7. — [6]) Cf. Eccl. 1105. — [7]) Etiam Plut. Mor. 232*f* huc est tractus. — [8]) Recte sic Fl. Christianus. — [9]) Vid. ad Eq. 79 Ran. 427; alienus hinc est iocus Ran. 970. — [10]) Cf. Eq. 265 Av. 1422. — [11]) Vid. ad Ach. 6. — [12]) Cf. Eq. 525 Nub. 296 Vesp. 788 etc.

ὦ μηχανοποιέ, πρόσεχε τὸν νοῦν, ὡς ἐμὲ
ἤδη στρέφει τι πνεῦμα περὶ τὸν ὀμφαλόν,
κεἰ μὴ φυλάξει, χ ... ορτάσω τὸν κάνθαρον. —

(Scena interim mutata ostendit Iovis aedes caelestes.)

ἀτὰρ ἐγγὺς εἶναι τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκῶ·
καὶ δὴ καθορῶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ Διός.

(Alta voce clamans:)

τίς ἐν Διὸς θύραισιν; — οὐκ ἀνοίξετε;

(Ex ostio prodit Mercurius.)

---

174. *ὦ μηχανοποιέ*] *ὁ -ός* Blaydes (ut in fr. 188), sed placide id est iubentis, hoc anxie rogantis. ‖ *, ὡς ἐμὲ* Blaydes] *ὡς ἐμέ·* V R (quod vitiose foret dictum pro *πρόσεχε ... μοι*).
175. *στρέφει* Cobet] *στροφεῖ* V R. ‖ *πνεῦμα*] in V R adscriptum est: *γρ καὶ πρᾶγμα* (R *πν̄α*), *λέγει δὲ τὴν γαστέρα.*
176. *φυλάξει* Reiske] *-ξεις* V R.

---

penitus se moveri ludicre fingens et quam maxime nunc iocans. Etiam Daedalus Aristophaneus e carcere evasurus [1]) sic alloquebatur moderatorem machinae theatralis: „*ὁ μηχανοποιός, ὁπότε βούλει τὸν τρόχον | ἐᾶν* [2]) *ἀνεκάς, λέγε. χαῖρε φέγγος ἡλίου*", *heus tu, si attollendi me initium facere vis, in me mora nulla.* (Moveri incipit machina.) *Vale alma lux!* (Nam mortem ob oculos habet misellus homo dum sublimis abripitur) [3]). Et fortasse — sed e contextu evulsus locus suo pretio aestimari nequit — fortasse, inquam, similis metus causa erat Mercurio in Phrynichi quadam fabula, ubi „*ὦ φίλταθ' Ἑρμῆ, καὶ φυλάττου μὴ πεσὼν | σαυτὸν παρακρούσῃ κτέ.*" dicebat nescio quis [4]). Proxime denique ad nostrum locum accedunt verba Bellerophontis in cognomini fabula Eubuli, qui comicus item drama illud Euripideum in ridiculum detorsit: „*τίς ἂν λάβοιτο τοῦ σκέλους κάτωθέ μοι; | ἄνω γὰρ ὥσπερ κοττάβειον αἴρομαι*" [5]).

174 sq. *ἐμὲ | ἤδη ...*] *a me ipso iam* — non ab aliis mortalibus — *instat periculum!* — Anatibus suis escam praetendens sursum evectus est Muenchhausenus: pabulo proiecto iumentum suum ne e caelo devocaturus sit veretur Bellerophon noster.

175. Item alibi apud nostrum mulier: „*στρόφος μ' ἔχει τὴν γαστέρα κτέ.*" [6]) et apud Antiphanem Hercules: „*ἐὰν δ' ἄρα (κακὸν) | στρέφῃ με περὶ τὴν γαστέρ' ἢ τὸν ὀμφαλόν*" [7]).

176. Idem iocus qui supra [8]).

178. *καὶ δὴ*] *et ecce.* Verum se suspicatum videt [9]).

179. *τίς ἐν ... θύραισιν;*] tragici quid habet vox [10]). Nempe in vita quotidiana non *ἐπὶ τὰς θύρας* regum caelitumve perveniebant Athenienses, sed *τὴν αὔλειον τοῦ δεῖνα ἔκοπτον.*

---

[1]) Ar. fr. 188. Nam sic interpretandus mihi videtur ille locus. — [2]) Corruptum est *ἐᾶν*. Intellegerem: *τῷ τρόχῳ | αἴρειν μ' ἀνεκάς*, sed verum latet; fortasse versus intercidit. — [3]) Vid. praeterea ad Nub. 326. — [4]) Phrynich. fr. 58. — [5]) Eubul. fr. 16. — [6]) Thesm. 484. — [7]) Antiphan. fr. 177; praeterea vid. ad Plut. 1131. — [8]) Vs. 138. — [9]) Vid. ad Av. 268. — [10]) Cf. Eur. Phoen. 1067 Bacch. 170.

SCENA SEXTA.

Trygaeus, Mercurius.

ΕΡΜΗΣ.

πόθεν βροτοῦ προσέβαλεν...
(adspecto Trygaeo stupens:)
ὦ ἄναξ Ἡράκλεις,
τουτὶ τί ἐστι τὸ κακόν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἱπποκάνθαρος.

ΕΡΜΗΣ.

ὦ βδελυρὲ καὶ τολμηρὲ καὶ ἀναίσχυντε σύ,
καὶ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώτατε!
πῶς δεῦρ' ἀνῆλθες, ὦ μιαρῶν μιαρώτατε;
τί σοί ποτ' ἔστ' ὄνομ'; οὐκ ἐρεῖς;

---

180. **προσέβαλεν*] *με προσέβαλεν* V R metro invito et vitiose (quod nisi esset, sufficeret elisum -*βαλ'*), nam *dativum* personae regit verbum. Blaydes *μοι προσέβαλ'*.
182. *βδελυρὲ* Suid. s. v. *μιαροί*] *μιαρὲ* V R, quod e versu proximo irrepsit.
185. *ἔστ'* V] *ἐστιν* R, metri causa Bentley *τί ποτ' ἐστὶ τοὔνομ'*, Lenting *τί σοὔστι τοὔνομ'* (vid. ad Ach. 412); sed. vid. comment.

---

180. Accurrens Mercurius prius cernit advenam quam sententiam possit perficere [1]). Additurus enim erat: „*μοι φωνή*", sed novo Bellerophonte adspecto „*istud quid tandem sibi vult?!*" exclamat admirans [2]). — In scholio „*ὀσμὴ ἢ φωνή*" omissum esse dicitur; sed vocem „*ὀσμή*", quam qui intellexerunt aut Promethei Aeschylei [3]) aut pabulorum illorum quae meminimus scarabaei recordabantur, si mente suppleri voluisset comicus, aptioribus profecto verbis et aliquanto apertius id indicasset.

181. Novum hoc monstrum genuit Terra ferax, hippocentauris et hippalectoribus cognatum [4]).

182—184. Vere tragici hi sunt clamores ianitoris caelestis, ut in Ranis inferni: „*ὦ βδελυρὲ καὶ ἀναίσχυντε καὶ* „*τολμηρὲ σὺ* | *καὶ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ* „*μιαρώτατε!*" [5]). Similem autem iocum in Equitibus praebet vox *πανοῦργος* repetita [6]).

185. *τί σοί ποτ' ἔστ' ὄνομ';*] dei truculenti iram egregie pingunt numeri abrupti [7]). Confero Aiacis Sophoclei verba: „*Τεῦκρον καλῶ! ποῦ Τεῦκρος; ἦ τὸν εἰσαεὶ* | *λεηλατήσει χρόνον;*" [8]).

185—187. Aliquoties idem vocabulum repetendo comicus et alibi risum captavit saepius [9]). De nostro autem loco in scholiis V sic disputatur: „*τοῦτο*

---

[1]) Recte sic Merry. — [2]) Vid. ad Nub. 184 et ad Ran. 89. — [3]) Aesch. Prom. 115. — [4]) Cf. Ran. 207 et 932. — [5]) Ran. 465 sq., ubi vid. — [6]) Eq. 247—250. — [7]) Cf. annot. crit. — [8]) Soph. Ai. 342 sq.; de quo loco disputavi in Commentatione de Ai. Soph. (p. 32 sq.). Cf. etiam Eur. Suppl. 1060. — [9]) Vid. ad Av. 114—117.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μιαρώτατος.

ΕΡΜΗΣ.

ποδαπὸς τὸ γένος δ' εἶ; φράζε μοι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μιαρώτατος.

ΕΡΜΗΣ.

πατὴρ δέ σοι τίς ἐστ';

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐμοί; μιαρώτατος.

ΕΡΜΗΣ.

οὔ τοι, μὰ τὴν Γῆν, ἔσθ' ὅπως οὐκ ἀποθανεῖ,
εἰ μὴ κατερεῖς μοι τοὔνομ' ὅ τι ποτ' ἐστί σοι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(descendit e cantharo, qui oculis spectatorum subducitur.)

Τρυγαῖος Ἀθμονεύς, ἀμπελουργὸς δεξιός,

186 sq. Priorem om. V[1], sed in margine habet additum, omisso tamen μιαρώτατος. Posteriorem om. R. Utrumque librarium fefellit τὸ ὁμοιοτέλευτον.

187. ἐστ' Bentley] ἐστὶν V; vid. ad Nub. 214. Müller Strübing εἰπέ μοι.

189. Post hunc versum inserendum esse Aristophanis (?) fragmentum 297 persuasit sibi Dobree; sed vid. Proleg. p. VIII, 5.

„μάλιστα μὲν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ εἰρη„μένον· ‚ὦ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώ„τατε‘ δοκεῖ † ἐξ ἐκείνων † λελέχθαι, τὸ δ' „ἀληθὲς τὴν ἀφορμὴν ἐκ τοῦ Σκείρωνος παρ' „Ἐπιχάρμου ἔχει, ἐπεὶ κἀκεῖνος πεποίηκε τὸν „φορμὸν ἐρωτηθέντα ‚τίς ἐστι μήτηρ;‘ ἀπο„κρινόμενον ὅτι ‚σηκίς‘. καὶ ‚τίς ἐστι πατήρ;‘ „εἰπόντα ‚σηκίς‘, καὶ ‚τίς ἀδελφός;‘ ὁμοίως „‚σηκίς‘. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἔδοξε πρὸς τὸ ἐρω„τώμενον τὸ ἑξῆς ἀποκρίνεσθαι· ἔστι γάρ τις „τοῖς φορμοῖς συγγένεια πρὸς τὰς σηκίδας. „ἐνταῦθα δὲ οὐκέτι κατὰ τὸ συγγενὲς οὗτος „ἀπεκρίθη". Epicharmi illa *storea* vel *corbis*, cui *ancilla* „πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ ἠδὲ κασίγνητος" esse dicebatur, quid habuerit festivi nescio, neque in scholii voce „ἐξ ἐκείνων" quid lateat — dativus nominis proprii? — habeo dicere: Aristophanem non ex Epicharmo iocum suum duxisse certum est [1]), sed aut intempestivae doctrinae specimen praebuit qui Epicharmi illum locum contulit, aut eo consilio attulit ut *similem* iocum ex alio comico exhiberet. Et haec videtur fuisse mens grammatico, cui posterior pars scholii allati („ἀλλ' ἐκεῖνος κτέ.") debetur.

186. ποδαπὸς τὸ γένος δ' εἶ;] iisdem verbis advenas interrogat Epops in Avibus [2]).

188. οὐκ ... ἔσθ' ὅπως οὐκ ...] *certo certius est ... !* [3]).

190 sq. Similibus verbis se collaudabat Dicaeopolis Acharnensis: „ὅστις;

[1]) „Haud multos in theatro spectatores affuisse suspicor qui imitationem Epicharmi deprehenderent" (vHerwerden). — [2]) Av. 108. — [3]) Vid. ad Ran. 640.

οὐ συκοφάντης, οὐδ' ἐραστὴς πραγμάτων.

ΕΡΜΗΣ.

ἥκεις δὲ κατὰ τί;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(cistam ei offerens:)

τὰ κρέα ταυτί σοι φέρων.

ΕΡΜΗΣ.

(voce multo mitiore:)

ὦ δειλακρίων! πῶς ἦλθες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ γλίσχρων! ὁρᾷς
ὡς οὐκέτ' εἶναί σοι δοκῶ μιαρώτατος; —

---

192. *ἥκεις ... φέρων*] *ἦλθες ... φέρω* schol. Nub. 239.
193. *ἦλθες*] *εἶπας* Hamaker, *ὡς ἡδέ'* vHerwerden. Equidem mutandi causam non video (cf. comment.).

πολίτης χρηστός, οὐ σπουδαρχίδης"[1]). Trygaeum autem, perinde atque Acharnenses, gravissime ferre agros vastatos, villam combustam, vites olivas ficus exsectas, statim audito demi eius nomine intellegimus. Nam *Athmonenses*, qui tribus Cecropidis erat demus, paucis horis ab Acharnis et ab ipsa urbe remotos habitasse sub Brilessi montis radicibus, ubi nunc est pagus *Marúsi*, probabilis est recentiorum[2]) coniectura. *Vinitorem* esse Trygaeum ipsius nomen testatur.

190. *δεξιός*] *sollers*[3]). Etiam quod oppositum est *σκαιός* a corpore ad ingenium transfertur[4]).

191. *οὐδ' ἐραστὴς πραγμάτων*] i. e. *οὐδὲ φιλοπράγμων τις*[5]).

192. Item in Nubibus Socrates ad Strepsiadem: *ἦλθες δὲ κατὰ τί;*[6]).

— *τὰ κρέα ταυτί σοι φέρων*] revera *δεξιὸν* extemplo se praestat, non enim *ἀπαράσκευος* suscepit iter, sed habet quam Cerbero suo praebeat offam. Haud aliter in Avibus domatur Hercules[7]). Et in Pluto ipse Mercurius *ἄρτον τιν' εὖ πεπεμμένον καὶ κρέας νεανικὸν* a mancipio efflagitat esuriens[8]).

193. Non iam torvo vultu Mercurius increpat advenam, sed commiserantis sunt vox et verba: „*vae miser homulle*[9]), *qui fit ut huc sis delatus?*" „*ὦ κακόδαιμον, τί παθὼν δεῦρο ἦλθες;*". Particula *πῶς* nunc, ut saepe[10]), non rei quae sit *ratio* rogatur, sed quae *causa*[11]).

193 sq. Alterum imitatus „*ὦ γλίσχρων*", Trygaeus ait, „*o voracissime*[12]) *caelitum, viden' ut non iam impurissimus tibi videar?*" ... postquam melius scilicet cognoscere me coeperis meoque pretio aestimare.

---

1) Ach. 595 sq. — 2) Stuart, Leake; cf. CIG. 528. — 3) Vid. ad Vesp. 1265. — 4) Vid. ad Nub. 629. — 5) Vid. ad Nub. 1303 Vesp. 1392 Ran. 228. — 6) Nub. 239; vid. etiam supra vs. 183. — 7) Cf. Av. 1575—1692. — 8) Plut. 1136 sq. — 9) Item Av. 143; praeterea vid. ad Ran. 200. — 10) E. g. vs. 200; vid. ad Av. 278. — 11) Item Soph. El. 1354. — 12) Vid. ad Nub. 1004 et Ran. 200.

ἴθι νυν, κάλεσόν μοι τὸν Δι .

ΕΡΜΗΣ.

(ridens:)

ἰή, ἰή, ἰή,
ὅτ' οὐδὲ μέλλεις ἐγγὺς εἶναι τῶν θεῶν!
φροῦδοι γάρ· ἐχθὲς εἰσιν ἐξῳκισμένοι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ποῖ γῆς;

ΕΡΜΗΣ.

ἰδού, „γῆς“!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλὰ ποῖ;

ΕΡΜΗΣ.

πόρρω πάνυ,
ὑπ' αὐτὸν ἀτεχνῶς τοὐρανοῦ τὸν κύτταρον.

---

196. ὅτ'] ὅτι Brunck. || οὐδὲ μέλλεις] οὐδ' ἔμελλες Dobree.

197. *Post γάρ interpunxi. Cf. vs. 329 et 566. Simillimum asyndeton est vs. 260 vel Thesm. 617. || ἐχθές; εἰσιν] εἰσίν· ἐχθὲς vHerwerden cum cod. B. Sed post φροῦδος omitti solet verbum (vid. Ach. 470 Nub. 718 sq. Thesm. 691, 794 Ran. 94, 304, 1344; additum est Eccl. 311, 341, 950).

198. ἀλλὰ ποῖ V] ἀλλὰ ποῦ R.

199. τοὐρανοῦ R] οὐρανοῦ V.

---

195 sq. In cachinnos erumpens [1]) Mercurius: „*Iovem scilicet vocare me iubes? cum* [2]) *ne in viciniam quidem deorum sis perventurus!*" — Arte cohaerent οὐδέ et ἐγγύς [3]), et proverbialis fere, ut οὐδ' ἴκταρ [4]), haec est locutio. Non sunt iungenda οὐδέ et μέλλεις, licet perhibeat scholiasta: „οὐ μόνον, φησίν, οὐκ εἶ πλησίον τῶν θεῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέλλεις." Quae aptam oppositionem non praebent, non enim „ἐγγὺς τῶν θεῶν" pervenire cupit Trygaeus, sed praesens praesentem alloqui Iovem; cui Mercurius: „alloquine eum vis? at ne coram quidem eum ceterosve caelites adspicies!"

198. „*At quorsum terrarum abiere tandem?*" rogat Trygaeus. Quem res terrestres deorum vitae importune immiscentem Mercurius irridens: „*terrarum scilicet!*" exclamat [5]). Similes sunt errores chori in Ranis homines „τοὺς ἄνω νεκρούς" dicentis [6]), vel mulierum quae pro viris se gerentes identidem „γυναῖκες αἱ καθήμεναι" et similibus verbis inter se alloquuntur [7]).

199. τοὐρανοῦ τὸν κύτταρον] *caeli convexum* non minus ludicre nunc dicitur *nucamentum* [8]) quam alibi assimulatur ollae qua superimposita suffocantur carbones [9]).

---

[1]) Item Ach. 1206 Vesp. 1335. — [2]) Item Nub. 7. — [3]) Recte sic Paley. — [4]) Vid. Plat. Rep. 575c. — [5]) Vid. ad Ran. 1205 et 1261 et Av. 1234 sq. — [6]) Ran. 420. — [7]) Vid. Eccl. 155—166, 189—191. — [8]) Nostrum *dop, bolster*. Vid. ad Thesm. 516. — [9]) Nostrum *doofpot*, Nub. 96 Av. 1001.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

πῶς οὖν σὺ δῆτ' ἐνταῦθα κατελείφθης μόνος;

ΕΡΜΗΣ.

τὰ λοιπὰ τηρῶ σκευάρια τὰ τῶν θεῶν,
χυτρίδια καὶ σανίδια καὶ ἀμφορείδια.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐξῳκίσαντο δ' οἱ θεοὶ τίνος οὕνεκα;

ΕΡΜΗΣ.

Ἕλλησιν ὀργισθέντες. εἶτ' ἐνταῦθα μέν,
ἵν' ἦσαν αὐτοί, τὸν Πόλεμον κατῴκισαν,
ὑμᾶς παραδόντες δρᾶν ἀτεχνῶς ὅ τι βούλεται,
αὐτοὶ δ' ἀνῳκίσανθ' ὅπως ἀνωτάτω,
ἵνα μὴ βλέποιεν μαχομένους ὑμᾶς ἔτι,
μηδ' ἀντιβολούντων μηδὲν αἰσθανοίατο.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τοῦ δ' οὕνεχ' ἡμᾶς ταῦτ' ἔδρασαν; εἰπέ μοι.

ΕΡΜΗΣ.

ὁτιὴ πολεμεῖν ᾑρεῖσθ', ἐκείνων πολλάκις

201. τὰ τῶν V] τῶν (om. τὰ) R.
202. σανίδια] σκαφίδια (et alia) Blaydes. || ἀμφορείδια] -ρίδια V R. Cf. vs. 382.
210. οὕνεχ'] εἵνεχ' V R.
211. ὁτιὴ Bentley] ὅτι V R. Vid. v. l. Plut. 948. || ᾑρεῖσθ'] *ᾕρησθ'?

200. πῶς οὖν...;] *qui fit igitur ut...?* [1]).
201. „Bellus scilicet vasorum custos furum patronus Mercurius!" [2]).
202. Aptissima cachinnis ciendis [3]) sunt deminutiva [4]), cum sermo fiat de supellectile aedium illarum caelestium, ubi splendore plus quam humano refulgent omnia [5]).
205. Belli deum in suam domum non recipit qui sapit, est enim malignus et turbulentus *καὶ πάντα τὰ ἔνδον ἀνατρέπει καὶ ἐχχεῖ* [6]).
206. Similibus verbis Strepsiades usus tradit se philosophis: *„νῦν μοι χρήσθων ἀτεχνῶς | ὅ τι βούλονται· | τουτὶ τοὐμὸν σῶμ' αὐτοῖσιν | παρέχω τύπτειν κτέ."* [7]).
207. ἀνῳκίσαντο] in poli interiora *recesserunt* [8]).
210. ἡμᾶς] *Graecos cunctos* [9]), non solos Athenienses, Trygaeus dicit.
211 sq. *ἐκείνων πολλάκις | σπονδὰς ποιούντων*] i. e. *καίπερ τῶν θεῶν πολλάκις σπονδὰς ποιούντων*, *licet identidem pacem conciliare conarentur illi*. Pacem ineundi

[1]) Vid. vs. 198 et ad Av. 278. — [2]) vHerwerden. — [3]) Cf. Ran. 1203 et vid. Peppler Com. Terminations p. 10 et 14. — [4]) *De pannetjes en bordjes en potjes.* De voce *σανιδίοις* vid. ad Vesp. 848 Plut. 813 sq. — [5]) Cf. Hom. δ 74 Plut. 580—586. — [6]) Cf. Ach. 979 sqq. et vid. ibid. ad vs. 989—999. — [7]) Nub. 439 sqq. — [8]) Cf. Thucyd. I 7 in fine, 58 § 2. — [9]) Cf. vs. 59, 93, 105, 108, 204, 302.

σπονδὰς ποιούντων. κεἰ μὲν οἱ Λακωνικοὶ
ὑπερβάλοιντο μικρόν, ἔλεγον ἂν ταδί·
„ναὶ τὼ σιώ, νῦν Ὠττικίων δωσεῖ δίκαν!“ —
εἰ δ' αὖ τι πράξαιτ' ἀγαθὸν ὑμεῖς Ἀττικοί,
καὶ ἔλθοιεν οἱ Λάκωνες εἰρήνης πέρι,
ἐλέγετ' ἂν ὑμεῖς εὐθύς· „ἐξαπατώμεθα
„νὴ τὴν Ἀθηνᾶν. — νὴ Δί'! — οὐχὶ πειστέον. —

---

214. *νῦν*] *νῦν γ'* Blaydes. || *Ὠττικίων δωσεῖ δίκαν*] *ἀττικίων δώσει δίκην* V Ṙ.

215. *πράξαιτ'* Bekker] *πράξαιντ'* V R duplici vitio, neque enim medio neque 3ae personae locus est. || **ὑμεῖς Ἀττικοί*] *ἀττικωνικοὶ* V R, quae inaudita est forma, aliena autem ab hoc versu (ut a versu 212) sunt nomina ludicre — si modo ludicre! — deformata. Litterae *-ωνικοί* e versu vicino 212 irrepserunt culpa librariorum; qui annotavit *„καὶ Ἴωνες ἔγκεινται (ἐν τῷ ὀνόματι)"* videtur legisse: *„Ἀττικιωνικοί"*.

217. *ὑμεῖς εὐθύς*] *εὐθύς· ἄνδρες* Cobet.

218. *Ἀθηνᾶν. νή*] *Ἀθηναίαν. μὰ* Meineke, quod contracta nominis forma apud nostrum non redeat, neque recte iungantur *νὴ...οὐ*. Posteriori incommodo subvenit Mazon ita interpungendo ut edidi, prius nullum est (vid. comment.). || *πειστέον*] *πιστέον* V R, *σπειστέον* Hirschig (cf. Eq. 796).

---

occasionem plus semel dii Graecis praebuerunt [1]). — *Deos* quin dicat Mercurius dubitare nequit qui secum reputet quid intersit inter *σπονδὰς* (vel *εἰρήνην*) *ποιεῖν* et *ποιεῖσθαι* [2]). Quod si quis forte fortuna obliviscatur, ne sic quidem incertum videbitur quomodo noster locus sit interpretandus; nam *„ἡμῖν"* sive *Graecis* soli *caelites* nunc possunt opponi, non *Lacedaemonii*, quod nescio quis somniat in scholiis, ubi tamen et vera extat explicatio: *„τῶν θεῶν."* Apposite etiam laudatur ibi Homericum illud: *„ὢ πόποι, οἷον δή νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται! | ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ | σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι"* [3]).

212. *Λακωνικοί*] saepe sic apud nostrum audiunt *οἱ Λάκωνες* sive *Λακεδαιμόνιοι* [4]).

213. *ὑπερβάλοιντο*] *superiores evasissent* [5]).

214. Sua dialecto usi Lacones per *Dioscuros* iurant [6]). Cum contemtu autem loquentis est *Ἀττικίων* [7]).

215. *τι πράξαιτ' ἀγαθὸν*] item in Pluto *χρηστόν τι πράττειν* dicitur is qui non perpetuo *εὖ πράττει*, sed cui certa aliqua res bene cessit [8]).

216. *ἔλθοιεν ... εἰρήνης πέρι*] nota haec est breviloquentia [9]).

217—219. Feliciter comicus quae Cleon et qui cum illo faciebant coram populo — non sine causa, ut opinor, — dixerunt [10]) imitando in ridiculum detorquet.

218. *νὴ τὴν Ἀθηνᾶν*] huic formulae, quae apud nostrum non redit, sed frequens est apud comicos recentiores,

---

[1]) Vid. Thucyd. IV 15 sqq., 21 sq., 41 V 15, infra vs. 665—667, Eq. 794 sq. et ad Eq. 327. — [2]) Vid. infra vs. 1199 et ad Ach. 52. — [3]) Hom. α 32 sqq. — [4]) Vid. ad Nub. 186. — [5]) Ut Eq. 890 Nub. 1035 etc. — [6]) Item Lys. 86; vid. ad Ach. 905. — [7]) Vid. ad Av. 143 Ran. 200. — [8]) Plut. 341. — [9]) Vid. ad Eq. 669. — [10]) Cf. Thucyd. IV 21 § 1 sq., 22 § 2 sq.

„ἥξουσι καὖθις, ἣν μεθῶμεν τήμερον“.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὁ γοῦν χαρακτὴρ ἡμεδαπὸς τῶν ῥημάτων.

ΕΡΜΗΣ.

ὧν οὕνεκ' οὐκ οἶδ' εἴ ποτ' Εἰρήνην ἔτι
τὸ λοιπὸν ὄψεσθ'.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλὰ ποῖ γὰρ οἴχεται;

ΕΡΜΗΣ.

ὁ Πόλεμος αὐτὴν ἐνέβαλ' εἰς ἄντρον βαθύ.

---

219. *μεθῶμεν τήμερον] ἔχωμεν τὴν πόλιν V R, quod plane ineptum si cogites *Athenas*, vix autem minus molestum si *Spartam* (vel etiam totam *Laconicam*, quod nonnemo suasit coll. vs. 251, ubi vid.); ἔχωμεν τὴν Πύλον olim alii teste scholio V, quod sunt qui verum ducant, „ἔχωμεν" interpretati „μὴ ἀφῶμεν". Hirschig ἣν ἕλωμεν τὴν Πύλον, sed in captanda *insula* Sphacteria, non in oppugnanda *urbe* Pylo temporis aliquid absumserunt Athenienses. Certa autem nomina ab hoc loco sunt aliena.

223. Post hunc versum in quibusdam exemplaribus olim lectum esse „τί φῄς" et post vs. 260 „ἰὴ ἰή" docet (Heliodorus in) scholion (-o) quod versui 178 adscriptum habet V. Pro τί φῄς in codice est τι φη: correxit vBamberg.

---

propria est accusativi forma contracta ex Ἀθηναίαν [1]). Conferendi sunt accusativi Ἀπόλλω et Ποσειδῶ.

— πειστέον] id quod χρὴ πείθεσθαι [2]).

219. *Abeunto modo isti: sat cito redibunt!* Verbum μεθιέναι *e manibus emittere* sic adhibitum est e. g. in verbis coryphaei: „μὴ μεθῇς τὸν ἄνδρ', ἐπειδή σοι λαβὴν δέδωκε" [3]).

220. *Attici aliquid ista habent sane*, Trygaeus ait: εὖ γε μωμᾷ ταυταγί [4]). — Terminus -τήρ *agentem* indicans instrumentorum nominibus proprius est [5]), sed ἀπὸ τοῦ ποιοῦντος ἐπὶ τὸ ποιούμενον translata [6]) vox *notam insculptam* significat [7]), ut nostrum *beeldenaar* sive imago regia nummorum parti anticae incusa. Non nisi in Menandri noto versu: „ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται" apud comicos praeterea invenitur [8]).

221. „*Nescio an nunquam*" — i. e.: *vereor ut unquam* — „*posthac Pacem sitis adspecturi.*" — Sonus vocis et particula ποτε efficiunt ut dubitari nequeat quid velit Mercurius; nam cetera verba etiam contrarium poterant significare: *nescio an Pacem etiam sitis adspecturi* = *suspicor vos eam etiam adspecturos* [9]). Particulae ποτε . . . ἔτι etiam alibi ita sunt collocatae [10]).

---

[1]) Cf. Av. 828 etc. — [2]) Item Ran. 498. — [3]) Eq. 841; cf. etiam Vesp. 434 Av. 1085 Lys. 485 Plut. 75 etc. — [4]) Av. 171. — [5]) Cf. Ach. 549, 938 etc., Enchir. dict. ep. p. 327. — [6]) Sic loquitur schol. Soph. Oed. C. 481, ubi μέλισσα id quod μέλι significat. — [7]) [Aristot.] Rep. Ath. 10 § 7 etc. — [8]) Menandr. fr. 72; sed cf. Aesch. Suppl. 282 Eur. El. 559 etc. — [9]) Vid. ad Lys. 376 Ran. 1477. — [10]) Vid. ad Ach. 238; cf. etiam infra vs. 326.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰς ποῖον;

ΕΡΜΗΣ.

εἰς τουτὶ τὸ κάτω. καὶ ἔπειθ' ὁρᾷς
ὅσους ἄνωθεν ἐπεφόρησε τῶν λίθων,
ἵνα μὴ λάβητε μηδέποτ' αὐτήν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰπέ μοι,
ἡμᾶς δὲ δὴ τί δρᾶν παρασκευάζεται;

ΕΡΜΗΣ.

οὐκ οἶδα πλὴν ἕν, ὅτι θυείαν ἑσπέρας
ὑπερφυᾶ τὸ μέγεθος εἰσηνέγκατο.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δῆτα ταύτῃ τῇ θυείᾳ χρήσεται;

ΕΡΜΗΣ.

τρίβειν ἐν αὐτῇ τὰς πόλεις βουλεύεται.
ἀλλ' εἶμι, καὶ γὰρ ἐξιέναι γνώμην ἐμὴν
μέλλει· θορυβεῖ γοῦν ἔνδον.

(Aedes denuo intrat.)

---

224. *ὁρᾷς* R] *ὡς ὁρᾷς* V.
226. *μηδέποτ'*] *μηκέτ'* Elmsley. || *ΤΡ. εἰπέ μοι,*] *αὖ πάλιν. ΤΡ.* Blaydes.
227. *παρασκευάζεται* R] *-τε* V.
232. *γνώμην*] *γνώμην γ'* vHerwerden (item Vesp. 983), coll. Eccl. 349; sed illic diverbïum est, assentientis igitur est *γε*.
233. *ἔνδον* V] *ἔνδοθεν* R.

---

224 sq. Manu Mercurius Trygaeo indicat lapidum struem infra — in orchestra — congestam, sub qua antri profundi orificium esse ait.

225. *ὅσους ... τῶν λίθων*] item alibi „*πολλοὺς τῶν λίθων*", „*τῆς γῆς πολλήν*" et similia [1]).

228. *οὐκ οἶδα πλὴν ἕν*] gravis formula et vere Euripidea [2]).

229. *ὑπερφυᾶ*] *ingentem* [3]).

230. *τί δῆτα ... χρήσεται;*] vox mirantis et indignantis [4]).

231. Simillimum fatum Chremylo eiusque familiae a Iove parari in Pluto fabula perhibet Mercurius: „*ὁ Ζεύς, ὦ πονηρέ, βούλεται | εἰς ταὐτὸν ὑμᾶς ξυγκυκήσας τρυβλίον | ἁπαξάπαντας εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν*" [5]).

232. *γνωμὴν ἐμήν*] id quod *οἶμαι, που*, *opinor* [6]).

---

[1]) Vid. vs. 167 et ad Vesp. 199. — [2]) Eur. Hippol. 599 Suppl. 983 Herc. 1143 Ion. 311 El. 627, 752; cf. etiam Soph. Oed. R. 119. — [3]) Vid. ad Ran. 611. — [4]) Vid. ad Eq. 1183. — [5]) Plut. 1107—1109, ubi vid. — [6]) Item Vesp. 983 Eccl. 349.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οἴμοι δείλαιος!
φέρ', αὐτὸν ἀποδρῶ· καὶ γὰρ αὐτὸς ᾐσθόμην
ὥσπερ θυείας φθέγμα πολεμιστηρίας.

(Confugit in angulum ubi cerni nequeat a Belli deo. Ex aedibus prodit Polemus, corbem tenens et ingens mortarium, quod in medio dein proscenio collocat.)

SCENA SEPTIMA.

Trygaeus, Polemus.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

(pugnis spectatoribus minatus:)

ἰὼ βροτοί, βροτοί, βροτοὶ πολυτλήμονες,
ὡς αὐτίκα μάλα τὰς γνάθους ἀλγήσετε!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(secum:)

ὦ ἄναξ Ἄπολλον, τῆς θυείας τοῦ πλάτους!

---

234 sq. *αὐτὸς ᾐσθόμην | ὥσπερ* Meineke] *ὥσπερ ᾐσθόμην | καὐτὸς* V R, *ὡς σύ περ ᾐσθόμην | καὐτὸς* Cobet. Certa videtur emendatio Meinekii; in lectione tradita prius *καί* aptum sensum non praebet.

---

235. Perridicule *Martiae*... non *tubae* sed *pilae* sonum audire se ait rusticus noster [1]). Dignae autem quae cum hoc versu conferantur sunt Bdelycleonis in Vespis verba: *„ὥσπερ φωνή μέ τις ἐγκεκύκλωται"* [2]). Et frequens est hic usus particulae *ὥσπερ* [3]).

236. Belli quae figura fuerit, nonnisi coniectando efficere possumus; sed facile nobis fingimus vultum malignum et ludicre distortum. Nam satis apparet comicum non ingentem decoram robustam ei tribuisse staturam, sed nanum potius eum fecisse [4]).

237. *μάλα*] idem qui supra particulae usus [5]).

— *τὰς γνάθους ἀλγήσετε*] id valet quod: *„πληγὰς λήψεσθε"* vel: *„ἐπιτριβήσεσθε"*, quemadmodum in activo *„τοῦ δεῖνα πατάξαι τὴν γνάθον"* solet dici [6]). — In scholiis verae et simplici explicationi *„τριβόμενοι ἐν τῇ θυείᾳ"* alias duas subiunxerunt homines quidam vesani.

238. *τῆς θυείας τοῦ πλάτους!*] i. e.: *ὅσον ἐστὶ τὸ πλάτος τῆς θυείας!* — Notus est genitivi hic in exclamationibus usus [7]). Simili autem verborum ordine usus apud Cratinum *„ἄναξ Ἄπολλον, τῶν ἐπῶν τοῦ ῥεύματος!"* clamat nescio quis [8]), et apud nostrum Dionysus: *„τῶν σῶν προλόγων τῆς ὀρθότητος τῶν ἐπῶν periculum facere volo"*, ait ad Euripidem [9]); ubi unam notionem efficiunt verba *„τῆς ὀρθότητος τῶν ἐπῶν"* = *τῆς ἐν τοῖς ἔπεσιν ὀρθότητος*, idem igitur ea valent atque: *„τῆς τῶν σῶν προλόγων ὀρθοεπείας"*.

---

[1]) Cf. Ach. 572. — [2]) Vesp. 395. — [3]) Vid. ad Nub. 1276. — [4]) Recte, ut arbitror, sic Römer; vid. ad vs. 240 sq. — [5]) Vid. vs. 5. — [6]) Nostrum: *iemand op zijn gezicht geven*, pass.: *op zijn gezicht krijgen*. Cf. Lys. 635, 657, 821 Ran. 149. — [7]) Item in versu sequenti; vid. ad Vesp. 161. — [8]) Cratin. fr. 186. — [9]) Ran. 1180.

ὅσον κακόν! καὶ τοῦ Πολέμου τοῦ βλέμματος!
ἆρ' οὗτός ἐστ' ἐκεῖνος, ὃν καὶ φεύγομεν;
ὁ δεινός, ὁ ταλαύρινος, ὁ κατὰ τοῖν σκελοῖν...;

ΠΟΛΕΜΟΣ.

ἰὼ Πρασιαὶ τρισάθλιαι καὶ πεντάκις
καὶ πολλοδεκάκις, ὡς ἀπολεῖσθε τήμερον!
(In mortarium inicit porra.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

τουτὶ μέν, ἄνδρες, οὐδὲν ἡμῖν πρᾶγμά πω·
τὸ γὰρ κακὸν τοῦτ' ἐστὶ τῆς Λακωνικῆς.

---

239. *ὅσον κακόν!*] *quam ingens malum (est istud mortarium)!* — Similis vocis *τὸ κακόν* est usus in locutione: „*τί τὸ κακόν;*" [1]).

— *τοῦ βλέμματος!*] i. e.: „*ὡς δριμὺ βλέπει!*" [2]).

210 sq. Egregio cum contemtu loquitur de torvo quod ante oculos habet monstro: „*θεασάμενος μείζονα τὴν ὑπόνοιαν ἔχοντα τῆς πείρας τῆς διὰ τῆς ὄψεως*", ut scholiasta loquitur: *cum videat maiorem haberi vulgo quam sit revera* [3]).

241. *ὁ δεινός, ὁ ταλαύρινος;*] epico hoc *Martis* epitheto in Acharnensibus ludicre ornatur *Lamachus* [4]).

— *ὁ κατὰ τοῖν σκελοῖν...;*] quod verbis deest „*τιλᾶν ποιῶν*" [5]) gestu supplet Trygaeus [6]). Recte schol. V: „*ἀπὸ τῶν διὰ δειλίαν ἀποτιλώντων*" [7]), ubi absurde Ravennas *ἀποπηδώντων* (*ΤΙΛ-ΠΗΔ*) et Venetus 475 (qui ex V est descriptus) *ἀποτιλλόντων*.

242 sq. Polemus *τοὺς Ἕλληνας κατα-μυττωτεύσων* [8]) sive *moretum* [9]) quoddam ex iis paraturus, initium facit a *porris* [10]) sive *πράσοις*: *Prasias* se civitatem in mortarium inicere clamans interea. Revera Prasiae urbs in Laconiae ora orientali sita initio belli graviter est affecta [11]), et si quid ex illa clade superabat, novis Atheniensium incursionibus nunquam non erat expositum [12]). — Similis in Holcadibus legebatur versus: „*ἰὼ Λακεδαῖμον, τί ἄρα πείσει τήμερον!*" [13]).

— *τρις- ... πεντάκις ... πολλοδεκάκις*] quemadmodum haec nunc cumulantur numeralia, sic in Pluto sycophanta quidam „*κακοδαίμων καὶ τρισκακοδαίμων καὶ τετράκις καὶ πεντάκις | καὶ δωδεκάκις καὶ μυριάκις*" sibi esse videtur [14]). Iocose autem conformatum est *πολλοδεκάκις*, ut *ψαμμακοσιογάργαρα* illud, quod Acharnensium initio legitur [15]).

244. *Hoc quidem nihildum ad nos* [16]).

---

1) Vid. vs. 181. — 2) Vid. ad Nub. 1176 et ad Ran. 562. — 3) Scholiastae hanc explicationem suo iure probavit Römer; vid. ad vs. 236. — 4) Vid. Ach. 964. — 5) Cf. Av. 66 Ran. 308, 479. — 6) Quadamtenus sunt similia quae ad Eq. 785 attuli. — 7) Scholiastae interpretationem merito laudavit Zacher. — 8) Vs. 247; cf. Vesp. 63 et Nub. 455 et nostrum *in de pan hakken*. — 9) Ach. 174 Eq. 771. Recte schol. — 10) Cf. Ran. 621. — 11) Thucyd. II 56. — 12) Cf. infra vs. 627. — 13) Ar. fr. 401; cf. supra Proleg. p. IX. — 14) Plut. 850—852. — 15) Ach. 3. — 16) Vid. ad Thesm. 244.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

ὦ Μέγαρα, Μέγαρ', ὡς ἐπιτετρίψεσθ' αὐτίκα
ἁπαξάπαντα καταμεμυττωτευμένα!

(Allia in mortarium inicit.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(secum:)

βαβαί, βαβαιάξ, ὡς μεγάλα καὶ δριμέα
τοῖσιν Μεγαρεῦσιν ἐνέβαλεν τὰ ... κλαύματα!

ΠΟΛΕΜΟΣ.

ἰὼ Σικελία, καὶ σὺ δ' ὡς ἀπόλλυσαι!

(Caseum inicit.)

---

246. *ἐπιτετρίψεσθ'* Elmsley] *ἐπιτρίψεσθ'* V R.

246—250. *Allia* Polemus in mortarium inicit: *Megara* haec esse, quae iamiam sit contriturus. De alliis autem Megarensibus nota omnia [1]), neque oportet nunc enarrari calamitates, quibus misera illa civitas ea aetate est obruta [2]). Athenienses portum Megarorum, quem dudum tenuerant occlusum, ante triennium ceperunt, et parum tunc afuit quin et ipsa urbe per fraudem potirentur [3]). Secutae sunt caedes civium popularium [4]). Iam vero totam civitatem contusum iri minatur Belli deus. Nempe „*πᾶσα ἡ τοῦ πολέμου πρόφασις δι'* „*αὐτοὺς δοκεῖ γεγονέναι*", ut scribit scholiasta V, „*Χαρίνου τὸ πινάκιον συνθέντος* „*τὸ κατ' αὐτῶν εἰς τὴν Περικλέους χάριν*". Ubi restitui *Charini* nomen; in codice est „*χάριν τοῦ*", vitio manifesto.

246. *ἐπιτετρίψεσθε*] singularem vim minis addit futurum perfecti [5]).

247. *καταμεμυττωτευμένα*] *comminuta*. *Intensiva* haec praepositionis *κατα-* vis [6]).

248. *βαβαιάξ*] item alibi *παπαιάξ*, *ἰατταταιάξ* [7]).

— *δριμέα*] *acerba, mordacia* [8]).

249. *κλαύματα*] id fere quod *flagra* [9]). Praeter expectationem nunc dicitur pro *σκόροδα*. Quod autem perhibet scholiasta, *lacrimas* quas acer allii odor ciere solet [10]) voce *κλαύμασι* iocose nunc significari, id etiamsi sinat lingua, — non enim idem est *κλαύματα* atque *δάκρυα*, — a comici tamen mente alienum videtur.

250 sq. Etiam *Sicilia* dicitur *perire*: nempe certa ei *instat pernicies*; qui frequens est temporis praesentis in minis usus [11]). Nunc in Sicilia arma inde ab anno 424 quiescunt [12]). — Haec dum dicit Polemus, in mortarium inicit *caseum Siculum* [13]).

250. Rarissima apud nostrum et plerisque locis dubia iunctura particularum *καὶ ... δέ*, quae apud Xenophontem e. g. est perfrequens, hoc certe loco — quod notatu dignum — suspicione vacat.

---

[1]) Vid. ad Ach. 761. — [2]) Vid. infra vs. 481—483, 500—502, 609, Ach. Proleg. p. XIII, ad Ach. 528—537 et 760. — [3]) Thucyd. IV 66—73. — [4]) Ibid. c. 74. — [5]) Cf. Eq. 271 Av. 847 Plut. 1027, 1200 et de ipso verbo vid. Ran. 571. — [6]) Cf. infra vs. 355 et vid. ad Nub. 857, Zeune ad Viger. Idiot. p. 638 Herm.[4], Frohberger ad Lys. XIV § 27. — [7]) Vid. ad Eq. 1. — [8]) Vid. ad Eq. 808 Av. 1045. — [9]) Cf. vs. 258 et vid. ad Ran. 813. — [10]) Cf. Ran. 654. — [11]) Item infra vs. 364 et 366; vid. ad Eq. 127. — [12]) Vid. Thucyd. IV 66 et ad Eq. 1303. — [13]) Vid. ad Vesp. 838, 896 sq.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ut supra:)

οἷα πόλις τάλαινα διακναισθήσεται!

ΠΟΛΕΜΟΣ.

φέρ' ἐπιχέω καὶ τὸ μέλι τουτὶ τἀττικόν.

(Inicit mel.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ut supra:)

οὗτος, παραινῶ σοι μέλιτι χρῆσθαι ἑτέρῳ.

---

251. Trygaeo dedit Dobree, Belli deo continuant V R. || οἷα] οἷον Meineke.
253. σοι μέλιτι] μέλιτί σοι Heimsöth (metri causa verba minus apte disponens). || (ἑ)'τέρῳ Brunck] θἀτέρω(ι) V R et schol., quem errorem peperit archetypi lectio χρησθατερωι (θαι superscriptum). Articulo non est locus.

---

251. „*Ut* [1]) *misella urbs Syracusanorum comminuetur!*" miserans exclamat Trygaeus, feliciter usus verbo quod et de *caseo* et de *hominum aerumnis* aptissime potuit dici [2]); quamquam de ipso caseo κ α τ α κ ν η σ θ ή σ ε τ α ι dicendum fuerat potius [3]). — Una civitas Sicula cum commemoratur, dubium esse nequit quin ea sit intellegenda quam Athenienses et antea per ambages et aperte quinquennio posthac petiverunt, ceteris longe longeque potentiorem. *Syracusas* dico. Egregie igitur errare mihi videtur scholiasta V [4]), qui comicum dictione poetica nunc usum *totam Siciliam* πόλιν vocare autumat, quemadmodum Euripides dixerit *Euboeam*, Homerus *Lemnum*, Pindarus *Aeginam* [5]). Quorum locorum solus primus alicuius est momenti, nam ceteri nihil habent insoliti [6]); sed cothurnatam dictionem a nostro versu alienam duco. Totam insulam comicus si dicere voluisset, dixisset; quae non unam profecto civitatem efficiebat, sed „πόλεις τὸ πλῆθος, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ, πολλαὶ Ἑλληνίδες" [7]) illic inter se certabant.

252. Etiam *mellis* aliquid est addendum: *Atticum* igitur, quippe optimum [8]), sumit Polemus.

253 sq. Iam et *patriae suae* instare periculum Trygaeus videns „*heus tu!*" [9]) exclamat: „*cave ne melle utaris Attico! nimis id pretiosum: singulae cotulae quatuor constant obolis!*" — Nam adiectivo τετρωβόλῳ indicari pretium singularum *cotylarum* cum per se intellegitur, solita enim haec est mensura, tum apparet collata inscriptione saeculi IV[1] ineuntis, ubi tribus obolis singulae mellis cotylae venire dicuntur [10]). Quod autem apud Plutarchum alicubi [11]) Socrates „mellis cotylen Athenis *quinque drachmis* constare" ait, non inde efficio, id quod sumi solet [12]), insolitae bonitatis mel illud fuisse, sed manifestum duco errorem, sive „πεντώβολον" pro „πεντέδραχ-

---

[1]) Vid. ad Eq. 367. — [2]) Ut Nub. 120 Eccl. 957 etc. (vid. ad Ran. 1228). — [3]) Vid. Eq. 771 Vesp. 965. — [4]) Hinc idem habet Hesych. s. v. πόλις. — [5]) Loci quos dicit sunt Eur. Ion. 294 Hom. Ξ 230 Pind. Nem. VII 9. - [6]) Lys. VI § 6, quem praeterea confert vHerwerden, huc non facere mihi videtur. — [7]) Sunt verba Niciae Thucyd. VI 20 § 2. — [8]) Thesm. 1192 Menandr. fr. 708 Archestratus apud Athen. 101*e* Strab. IX p. 399 fin. — [9]) Item mox vs. 268. Vid. ad Vesp. 1. — [10]) CIA. II 631. — [11]) Plut. Mor. 470*f*. — [12]) Praeeunte Boeckh Staatsh. I[3] 82, *a*.

τετρώβολον τοῦτ' ἐστί· φείδου τἀττικοῦ.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

παῖ, παῖ Κυδοιμέ.

(Accurrit famulus **Tumultus**.)

SCENA OCTAVA.

Eidem, Tumultus.

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

τί με καλεῖς;

ΠΟΛΕΜΟΣ.

κλαύσει μακρά·
ἕστηκας ἀργός; οὑτοσί σοι κόνδυλος.

(Alapam ei infringit.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(secum:)

ὡς δριμύς!

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

οἴμοι μοι τάλας! ὦ δέσποτα!
μῶν τῶν σκορόδων ἐνέβαλες εἰς τὸν κόνδυλον;

---

256. *σοι* R] om V.

257 sq. Sic distribui voluit R[1], in quo post *δριμύς* est signum personae mutatae; Tumultui totum dat V. || *ὡς δριμύς!*] *μῶν δριμύς;* Reiske Belli deo tribuens. || *οἴμοι μοι* B] *οἴμοι* V R, *οἰμοιμοῖ* Apoll. Dysc. de adv. 588, 25 (cf. *αἰβοιβοῖ* vs. 1066), *οἴμ' οἴμοι* Bergk. Cf. Nub. 1259.

258. *ἐνέβαλες;*] *-λεν* GHermann, Trygaeo hunc versum tribuens. Lectionem vulgatam facile sane potuit parere syllaba *-εν* errore pervulgato elisa (*ἐνέβαλ' ἐς*),

---

μον" scribendum est, sive Plutarchus non *mel* sed aliud mercimonium, *unguentum* e. g., commemoravit.

255. Unum e mancipiis — nam etiam *servos* in caelo esse apparet [1]) — nominatim advocat Belli deus [2]). *Tumultus* nunc Polemi dicitur magister, apud Homerum Enyus, belli deae [3]).

— *κλαύσει μακρά*] *male mulcaberis*; ad litteram: „clamores qui procul audiantur mox edes" [4]).

256. *κονδύλοις* hocce mancipium, ut isiciarius ille, *ἀρμόττεται* [5]).

257. *ὡς δριμύς!*] item isiciarius de Paphlagone: „*ὡς ὀξύθυμος!*" [6]).

— *οἴμοι μοι τάλας!*] eadem Philoctetis Sophoclei dolore cruciati sunt verba [7]).

258. Adeo mordet uritque alapa quam

---

[1]) Cf. vs. 850. — [2]) Vid. ad Plut. 624. — [3]) Hom. *E* 592; cf. etiam *Σ* 535 (= Hes. Scut. 156); praeterea vid. Ach. 573 et ad Nub. 616. — [4]) Vid. ad Ran. 34 Plut. 612. — [5]) Eq. 1236; praeterea vid. ad Vesp. 254. — [6]) Eq. 706. — [7]) Soph. Phil. 788.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

οἴσεις ἀλετρίβανον τρέχων;

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

ἀλλ', ὦ μέλε,
οὐκ ἔστιν ἡμῖν· ἐχθὲς εἰσῳκίσμεθα.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

οὔκουν παρ' Ἀθηναίων σὺ μεταθρέξει ταχύ;

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

ἔγωγε νὴ Δί'!

(Secum:)

εἰ δὲ μή γε, κλαύσομαι.

(Proripit se.)

non tamen videtur sollicitanda, aptiora enim in ore ministri misere eiulantis sunt ridicula haec verba quam in Trygaei.

259. οἴσεις] οἶσ' οἶσ' Dobree (vid. Ran. 482), lenissima sane coniectura, sed aptius videtur imperiosum illud futurum (vid. comment.).

260. Post hunc versum olim in libris quibusdam additum fuisse ἰὴ ἰή testatur schol. (vid. ad vs. 223).

261. σὺ] supplevit Brunck; Dindorf γε, cui particulae non est locus. In fine versus πάνυ addit Dobree (cf. Plut. 57 al.), vHerwerden alterum ταχύ, Blaydes τινα ante ταχύ, Hirschig scribit μέτει τρέχων ταχύ, sed numeri satis testantur in medio versu, non in exitu, deesse syllabam. Simile mendum est Nub. 869. ‖ μεταθρέξει] -ξεις Blaydes (cf. Nub. 1005). ‖ γε] (ἐ)'γώ Meineke, εἶμι vHerwerden dubitanter.

accepit Tumultus, ut vociferans et propter dolorem tripudians „alliine aliquid herus sibi infregerit" ludicre rogitet [1].

259. οἴσεις ... τρέχων;] imperiosissime iubentis est futurum ita adhibitum [2], cuius vim etiam auget additum τρέχων participium [3].

— ἀλετρίβανον] hoc vocabulo, quod in proxima vicinia aliquoties redit [4], significatur *pistillum*, quod dicebatur etiam δοίδυξ [5]. — In scholiorum farragine Aldina legimus: „δοίδυξ μὲν Ἀττικόν, ἀλετρίβανος δὲ Ἀσιανόν." Unde quisnam effecturus erat „Cratetem utilem dixisse nostrum locum ad refellendos grammaticos quosdam, qui perhiberent Asianum, non Atticum vocabulum esse ἀλετρίβανον"? Et tamen ita se rem habuisse docet scholion integrius, quod praebet codex V. En igitur prudens observatio inter manus describentium ita decurtata, ut in deterioris notae scholio iam iubeamur credere olim ita delirasse interpretes nescio quos, ut comici Attici loco adscriberent: „non satis Atticam esse vocem ἀλετρίβανον, qua ille aliquoties illic usus esset."

261. παρ' Ἀθηναίων σὺ μεταθρέξει] *ad Athenienses curres, ut ab illis pistillum petas.* Constructio ad sensum, ut infra: „ἐκ Λακεδαίμονος μέτει" [6]. Dicitur μετατρέχειν τι, ut μετιέναι, μεθήκειν, similia [7].

[1]) Cf. Eccl. 404 Plut. 718. — [2]) Vid. ad Nub. 633. — [3]) Vid. ad Vesp. 30 (et Nub. 1212). — [4]) Vs. 265, 269, 282; praeterea extat fr. com. adesp. 140. — [5]) Vs. 288, 295 Eq. 984 etc.; vid. ad Vesp. 938. — [6]) Vs. 274. — [7]) Vid. ad Eq. 605.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

ἄγε δή, τί δρῶμεν, ὦ πονήρ' ἀνθρώπια;
ὁρᾶτε τὸν κίνδυνον ἡμῖν ὡς μέγας.
εἴπερ γὰρ ἥξει τὸν ἀλετρίβανον φέρων,
τούτῳ ταράξει τὰς πόλεις καθήμενος. —
ἀλλ', ὦ Διόνυσ', ἀπόλοιτο καὶ μὴ ἔλθοι φέρων.

(Redit Tumultus vacuis manibus.)

ΠΟΛΕΜΟΣ.

(iratus:)

οὗτος —

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

τί ἐστιν;

ΠΟΛΕΜΟΣ.

οὐ φέρεις;

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

(anxius et tergiversanter:)

τὸ δεῖνα γάρ, —
ἀπόλωλ' Ἀθηναίοισιν ἀλετρίβανος.

---

265 sq. Del. Hamaker.

266. *ταράξει*] *κατατρίψει* Meineke, *ἐπιτρίψει* Blaydes, *καταράξει* (vid. Nub. 1359) vel *κατερείξει* vHerwerden.

269. *Ἀθηναίοισιν ἀλετρίβανος* Porson] *-οις ἀλετρίβανος* V R; cf. vs. 282. Veram lectionem (*ἀ-*) praebent scholia, absurda tamen addita interpretatione („*δασέως παρὰ τὸ τοὺς ἅλας τρίβειν*").

---

265 sq. Ea quam sermo quotidianus fert neglegentia mutatur subiectum: *si* (Tumultus) *pistillum attulerit, eo* (Polemus) *civitates sedulo conturbabit* [1]).

266. *καθήμενος*] non festinanter neque perfunctorie, sed data opera et rei immoratus.

268. Non est quod miremur Tumultum etiam citius quam Amphitheum illum [2]) ab itinere reducem. Sunt enim Olympii celeres „*ὡς εἰ νόημα*".

— *τὸ δεῖνα*] tergiversantis vox [3]).

269. Ludicrum *pistilli* nomen Cleoni inditum ex Equitum fabula novimus; ubi „*βορβοροτάραξις*" ille dicitur, et: „nisi ille adesset, civitatem destitutam fore suo pistillo et cochleari" [4]). Ex illo igitur ioco procrevit noster versus, et totus in quo versamur locus festivissimus inde est ductus. Infra *κύκηθρον καὶ τάρακτρον τῆς πόλεως* Cleon dicitur [5]).

---

[1]) Vid. ad Eq. 251. — [2]) Ach. 175. — [3]) Vesp. 524. — [4]) Vid. ad Eq. 309—311 et 981—984. — [5]) Vs. 654.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

271 *εὖ γ', ὦ πότνια δέσποιν' Ἀθηναία, ποιῶν*
272 *ἀπόλωλ' ἐκεῖνος καὶ ἐν δέοντι τῇ πόλει.*

ΠΟΛΕΜΟΣ.

274 *οὔκουν ἕτερον δῆτ' ἐκ Λακεδαίμονος μέτει*
275 *ἀνύσας τι;*

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

ταῦτ', ὦ δέσποθ'.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

ἧκέ νυν ταχύ.

(Denuo abit Tumultus.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

ὦ ἄνδρες, τί πεισόμεσθα; νῦν ἀγὼν μέγας.

---

270 *ὁ βυρσοπώλης, ὃς ἐκύκα τὴν Ἑλλάδα.*
273 *ἢ πρίν γε τὸν μυττωτὸν ἡμῖν ἐγχέαι.*

270. Interpretamentum molestum del. vHerwerden; vid. ad Av. 16. Verbum *κυκᾶν* e versu 320 (vel Ach. 531) est desumtum. || *βυρσοπώλης*] *βυρσοδέψης* legisse Cratetem suspicatur vHerwerden propter schol. vs. 259.

271. *πότνια δέσποιν'* rec.] *δέσποινα πότνι'* V R.

273. Nihili verba — i. e. scholion in trimetri formam utcunque redactum — del. Dindorf. Cf. Thesm. 242 et vid. ad Av. 16. Pro *ἢ πρίν γε* Buttmann coniecit *πρὶν ἤ γε*, Bergk *πρὶν τόνδε*.

274. *δῆτ'* V] *γέ τι* R.

275. *ταῦτ'* V] *χωρῶ ταῦτ'* R, inserto textui interpretamento.

276. *ὦ* R] om. V.

---

271 sq. „*Bene factum, o Minerva, quod tempore urbi quam maxime opportuno ille periit!*" — Suae civitatis deae tutelari gratias nunc agit Trygaeus; mox similibus verbis laudabit Dioscuros, numina Laconica, ob „pistillum Laconicum" amissum [1]). Simillima sunt etiam quae alibi de sycophanta dicuntur: „*καλῶς τοίνυν ποιῶν ἀπόλλυται*" [2]).

274. *ἐκ Λακεδαίμονος μέτει*] eodem loquendi genere usus Apollo Euripideus „*Eurystheum*" ait „*Herculem πέμψαι ἵππειον μέτα | ὄχημα Θρῄκης ἐκ τόπων δυσχειμέρων*" [3]).

275. *ἀνύσας τι*] id fere quod *τρέχων* valet [4]).

— *ταῦτα*] dicto audientium haec est vox [5]).

---

[1]) Vs. 285. — [2]) Plut. 863; praeterea vid. ad Eq. 1180. — [3]) Eur. Alc. 66 sq.; praeterea vid. supra vs. 261. — [4]) Vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606. — [5]) Vid. ad Eq. 111.

ἀλλ' εἴ τις ὑμῶν ἐν Σαμοθρᾴκῃ τυγχάνει
μεμυημένος, νῦν ἐστιν εὔξασθαι καλόν,
ἀποστραφῆναι ... τοῦ μετιόντος τὼ πόδε.

(Redit Tumultus.)

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

οἴμοι τάλας! οἴμοι γε, καὶ ἔτ' οἴμοι μάλα!

ΠΟΛΕΜΟΣ.

τί ἔστι; μῶν οὐκ αὖ φέρεις;

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

ἀπόλωλε γὰρ

---

279. *ἀποστραφῆναι*] *διαστραφῆναι* (*distorqueri* Eq. 175 etc.) dubitanter Blaydes.
280. *καὶ ἔτ'* (*κἄτ'*) Dobree] *κατ'* V, *κἄτ'* R, *κᾆτ'* rec.
281. *αὖ φέρεις* R] *ἂν φέρῃς* V.

277—279. „*Si quis vestrum Samothraciis mysteriis est initiatus, iam, iam vota nuncupato, ut nuntius ille*"... ab inexpectato additur: „*non redeat*". Samothracia numina prisca [1]), Cabiri sive Cabirim, id est *Potentes* voce Semitica [2]) dicti, credebantur iter facientes a maris periculis tutari posse, ut Dioscuri. Quapropter apud Alexidem is, qui hominem voracissimum mensae adhibuit, ludicre fertur *τὰ Σαμοθρᾴκι' εὔχεσθαι· „λῆξαι πνέοντα καὶ γαληνίσαι ποτέ"*, *preces illas Samothracias proferre, ut procellae finis fiat* [3]).

278. *νῦν ἐστι ... καλόν*] *iam tempus est.* Item infra [4]).

279. *ἀποστραφῆναι τοῦ μετιόντος τὼ πόδε*] *averti pedes petentis* [5]). Non *retorquere*, ut in palaestra, nunc valet verbum *ἀποστρέψαι* [6]), quod putarunt qui verbo *διαστραφῆναι*" vel verbo „*κλασθῆναι*" reddiderunt [7]), sed *aliorsum vertere*, ut e. g. in versu Homeri: *ἀποστρέψαντες ἔβαν νέας ἀμφιϝελίσσας* [8]). Recte schol.: „*ὥστε μηκέτι ὑποστρέψαι*". — In Samothraciis illis precibus, quas cuivis Athenis tunc temporis cognitas fuisse noster locus testatur, alia omnia fuisse dicta nemo non intellegit; sive fuit: „*ἀποστραφῆναι ἀπὸ τοῦ δεῖνα πᾶν κακόν*", *averti a peregrinante mala quaevis* [9]), sive simile quid. — „Nostro loco mysteria Samothracia in quibuslibet periculis salutifera dici" qui scripsit vir doctus [10]), non satis videtur reputasse *de itineris periculis* et hic esse sermonem.

280. *μάλα*] alii particulae adurgendae inservit, ut supra [11]).

281. *οὐκ αὖ φέρεις;*] „*denuo non fers?*" i. e.: „*ne nunc quidem fers?*" [12]). Praemittitur *οὐ* particulae *αὖ*, quo maior sit vis negationis [13]).

---

[1]) Herodot. II 51 Diodor. IV 43. — [2]) Sic Scaliger aliique multi; de cultu illo nunc consulatur Robert in Appendice ad Prelleri Myth. I[4] p. 847—864. — [3]) Alex. fr. 178; cf. similis locus Eq. 1296 sqq. — [4]) Vs. 292; cf. etiam Soph. Phil. 1155 fr. 152. — [5]) De verbo *μετιέναι* vid. vs. 251 et ad Eq. 605. — [6]) Hom. χ 173 etc.; vid. ad Eq. 262 sq. — [7]) Schol. — [8]) γ 162. — [9]) Recte sic Rogers locum est interpretatus, „calamitatem" supplens, eumque secutus fere Mazon: „*τὸν χειμῶνα.*" — [10]) „Eine Art von Universalmittel gegen Gefahren aller Art" Robert ll. p. 868. — [11]) Vid. vs. 5 et ad Ran. 864. — [12]) Cf. vs. 268. — [13]) Item Eq. 338.

καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοισιν ἀλετρίβανος.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

πῶς, ὦ πανοῦργ';

ΚΥΔΟΙΜΟΣ.

εἰς τἀπὶ Θρᾴκης χωρία
χρήσαντες ἑτέροις αὐτόν, εἶτ' ἀπώλεσαν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

εὖ γ', εὖ γε ποιήσαντες, ὦ Διοσκόρω.
ἴσως ἂν εὖ γένοιτο· θαρρεῖτ', ὦ βροτοί.

ΠΟΛΕΜΟΣ.

ἀπόφερε τὰ σκεύη λαβὼν ταυτὶ πάλιν·
ἐγὼ δὲ δοίδυκ' εἰσιὼν ποιήσομαι.

(Aedes intrat Belli deus, quem secutus Tumultus aufert mortarium et cistam.)

---

282. *καὶ τοῖς*] *καὐτοῖς* vHerwerden, dici enim solere *τοὺς Λάκωνας, τοὺς Λακωνικούς*, sed sine articulo *Λακεδαιμονίους* (ut et *Ἀθηναίους*). Cum tamen ipse indicaverit locum ubi *Λάκωνες* articulo caret (Ach. 303) et quatuor ubi legitur *οἱ Ἀθηναῖοι* (Lys. 1145, 1149, 1229, 1244), nostro autem loco *αὐτοί* pronomen contextui vix sit aptum, servanda videtur lectio vulgata. ‖ *Λακεδαιμονίοισιν ἀλετρίβανος* Porson] *-οισιν ἀλετρίβανος* V, *-οις ἀλ.* R. Cf. vs. 269.

283. *χωρία*] omitti solet (vid. Vesp. 288 Av. 1369); *νὴ Δία* dubitanter vHerwerden.

286. *ἂν*] *ἂν ἔτ'* vHerwerden.

287. *λαβὼν ταυτὶ* R] *ταυτὶ λαβὼν* V.

282—284. „*ἐν Ἀμφιπόλει τέθνηκε Κλέων τε καὶ Βρασίδας, οἵπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἠναντιοῦντο τῇ εἰρήνῃ*", ut Thucydidis verbis utar [1]). Quem ducem sequi aliquanto fuerit tutius quam lepidum hominem, qui nostro loco adscripsit: „*ἐν Ἀμφιπόλει γὰρ τῆς Θρᾴκης μονομαχήσαντες ὅ τε Κλέων καὶ ὁ Βρασίδας ἀλλήλους ἀνεῖλον*" — cum Eteocle scilicet et Polynice eos confundens rerum non optimus auctor.

283. *πῶς*] *ain vero?* Id quod: „*τί τοῦτο;*" Mente suppleri potest: *λέγεις*.

284. „*Aliis*" — Chalcidensibus et Perdiccae [2]) — „*utendum dederunt suum pistillum, itaque ut fit* [3]) *amiserunt.*" — Nempe quae mutua acceperis reddere non est saeculum; mulierum id est fortasse [4]), non virorum.

285. Spartae iam numinibus grates agit Trygaeus, ut modo suae civitatis deae [5]).

288. *Ego autem abeo intus* [6]), *ut pistillum* [7]) *mihi faciam* [8]), *εἰσέρχομαι ποιησόμενος δοίδυκα*. Qui frequens participii praesentis *εἰσιόντος* est usus [9]). — Felicissime sic comicus finem fecit colloquio et Belli deum a scena removit.

---

[1]) Thucyd. V 16. — [2]) Thucyd. IV 79. — [3]) Optime sic abundans illud *εἶτα*, de quo vid. ad Nub. 624, interpretatur Mazon. — [4]) Vid. Eccl. 446—450. — [5]) Vs. 271 sq. — [6]) Vid. ad Ach. 202. — [7]) Cf. vs. 259. — [8]) Vid. ad Lys. 51. — [9]) Vid. ad Ach. 202 Nub. 1212.

SCENA NONA.

Trygaeus solus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

νῦν, τοῦτ' ἐκεῖν', ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος,
ὃ δεφόμενός ποτ' ᾖδε τῆς μεσημβρίας·
„ὡς ἥδομαι κεὐφραίνομαι καὶ χαίρομαι!“
νῦν ἐστιν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καλόν,
ἀπαλλαγεῖσι πραγμάτων τε καὶ μαχῶν
ἐξελκύσαι τὴν πᾶσιν Εἰρήνην φίλην,

---

291. *κεὐφραίνομαι καὶ χαίρομαι* Suid. s. v. *νῦν τοῦτ' ἐκεῖνο*] *χαίρομαι κεὐφραίνομαι* V R. In fine a comico collocatum esse verbum ridicule soloecum satis certum videtur.

292. *ἡμῖν* recc.] *ὑμῖν* V R.

---

289. *νῦν . . . ἥκει*] *nunc usu venit.*

— *τοῦτ' ἐκεῖνο*] *istud illud est, en quod dici solet* [1]. Item Euthydemus apud Platonem: „*τοῦτ' ἐκεῖνο· ἥκει τὸ αὐτὸ παράφθεγμα*" [2].

291. Asianum hominem quis invexerit ita *βαρβαρίζοντα*, ut verbis *ἥδομαι, τέρπομαι* [3], *εὐφραίνομαι* vitiose assimularet *χαίρομαι*, nescimus [4]. Subsimilia sunt in Equitibus „*ῥέγκεται*" et „*χέσαιτο*" [5], fortasse autem eodem spectant verba „*Λυδὸς ἐν μεσημβρίᾳ*", quae inter proverbia afferuntur [6]. In scholiis plane absurde ad Datidem ducem Persarum, qui Marathone est devictus, haec referuntur; multo vero melioris notae est quae aliorum illic commemoratur opinio, „Datidem tragicum, Carcini filium, nunc rideri." Unde olim effeci Carcini filium Xenoclem, qui illis annis identidem ab Aristophane est vellicatus [7], ridiculo illo cognomine propter dictionem non satis puram a comicis fuisse designatum [8]; nam de nihilo fictam esse fabellam uni e Carcini filiis nomen fuisse Datidi, id non videtur credibile. Sed quod cum veteribus interpretibus tum sumebam, *nostro* quoque loco Xenoclem tragicum sub Datidis nomine carpi, id iam non placet, nam aptum sensum non praebent Trygaei verba ita accepta [9]).

292. *νῦν ἐστι . . . καλόν*] eadem verba quae supra [10]).

293. Trygaeus iisdem quibus Dicaeopolis ille [11]) verbis sive sciens utitur sive imprudens.

294. Verba simillima alibi (apud nostrum?) obvia „*τῆς πᾶσιν ἀνθρώποισιν Εἰρήνης φίλης*" effecerunt ut fragmentum

---

[1]) *C'est bien le cas de le dire.* Vid. ad Ran. 318. — [2]) Plat. Euthydem. 296 *b*. — [3]) Cf. Plut. 288. — [4]) Mazon suspicatur Magnetis Lydos (Eq. 523) respici. — [5]) Eq. 115 et 1057. — [6]) Fr. com. adesp. 720. — [7]) Vid. ad Ran. 86 Av. 31. — [8]) Vid. Nub. 1260—1266 Vesp. 1500 sqq., infra vs. 781 sqq. — [9]) Ex parte igitur assentior Wilamowitzio Timoth. p. 43, 1 de nostro loco sic disputanti: „es ist absurd mit den Scholien den Datis von Marathon . . . oder einen Sohn „des Karkinos zu erfinden." — [10]) Cf. vs. 278. — [11]) Ach. vs. 269 sq.; praeterea vid. ad Vesp. 1892.

πρὶν ἕτερον αὖ δοίδυκα κωλῦσαί τινα.
ἀλλ', ὦ γεωργοὶ καὶ ἔμποροι καὶ τέκτονες
καὶ δημιουργοὶ καὶ μέτοικοι καὶ ξένοι
καὶ νησιῶται, δεῦρ' ἴτ', ὦ πάντες λεῴ,
ἅμας λαβόντες καὶ μοχλοὺς καὶ σχοινία·
νῦν γὰρ σπάσαι πάρεστιν Ἀγαθοῦ Δαίμονος.

---

299 sq. Textus traditus habet duos tetrametros: *ὡς τάχιστ' ἅμας λαβόντες κτλ.* et: *νῦν γὰρ ἡμῖν ἁρπάσαι πάρεστιν ἀγαθοῦ δαίμονος.* Quae mutavi, non ferendum ratus transitum a trimetris ad tetrametros, nisi mutetur persona loquentis aut ad alium convertatur oratio (vid. vs. 154, 178, 383, 426 sq., 1115, 1305 Eq. 242 etc.). In versu 300 pro *ἁρπάσαι* Blaydes coniecerat *ἑλκύσαι*, vHerwerden *αὖ σπάσαι*, quem ita sum secutus ut verbum traditum e (*γ*)*αρ*(*σ*)*πασαι* natum esse statuerem et delerem pronomen inutile *ἡμῖν*. Verba *ἁρπάσαι* et *σπάσαι* permutata sunt etiam Eq. 856 (*καθαρπάσαντες* V, *κατασπάσαντες* R). Coll. vs. 553 sq. fuit cum lenius ducerem remedium ordinem versuum mutatum: (301—303, 299 sq., 304 sqq.), sed illam opinionem abieci, quoniam dicere debet Trygaeus cur convocet Graecos.

---

inde incipiens, in quo loquens inducitur *Γεωργία*, manifesto memoriae errore in Stobaei Florilegio tribueretur Paci fabulae [1]). De quo fragmento ingeniosius dein quam probabilius viri docti disputarunt [2]).

296—300. Omnes Graecos advocat Trygaeus. Ante alios cogitat suos ipsius sodales Athmonenses ceterosque agricolas Atticos, dein cives mercatores et artifices, tum peregrinos in Attica habitantes (*μετοίκους*) vel nunc certe — Liberalibus [3]) — illic versantes (*ξένους*), dein qui peregre sunt socios civitatis Atheniensium, denique quoslibet Graecos convocat ubicunque sint terrarum [4]), ut quantocius adsint cum ligonibus [5]) et vectibus et rudentibus, et remotis saxis quae antri ostio sunt iniecta Pacem e latebra protrahant. Adverbium *δεῦρο* non ita esse urgendum ut ipsum caelum, ubi iam versatur Trygaeus, adire iubeantur cives, vix est quod dicam. „Huc ad nos, huc in orchestram adeste" Trygaeus ait.

300. *Nunc enim, si unquam, licet „trahere" bonum daemonem.* Verbum *ἕλκειν* vel *σπᾶν* significat *ducere* sive *trahere* poculum [6]), boni autem daemonis poculum, *„τὴν τοῦ Ἀγαθοῦ Δαίμονος κύλικα"*, post cenam Graeci bibere solebant [7]); est igitur *„ἕλκειν τοῦ Ἀγαθοῦ Δαίμονος"* *avide illud merum gustare* [8]). „Nunc autem" — Trygaeus ait — „suum sensum illud verbum obtinet, intentissimis enim lacertis trahamus oportet, si bono numine velimus frui." Conferri potest iocus quo Philocleon in Vespis *μισθόν* pro *οἴνῳ* dicens *„μηδέποτε"* ait *„πίοιμ' ἄκρατον μισθὸν Ἀγαθοῦ Δαίμονος"* [9]).

---

[1]) Ar. fr. 294, e Stob. Floril. LVI 1. Cf. supra Prolegom. p. VII sq. — [2]) Vid. Bergk apud Meinek. Fr. Com. II p. 1065 sq. — [3]) Recte sic Petitus. — [4]) Vid. ad Vesp. 1015 et cf. Lys. 638. — [5]) Cf. infra vs. 426 et Av. 1145 sq. — [6]) Vid. ad Eq. 107. — [7]) Vid. ad Vesp. 525. — [8]) Eq. l. l. — [9]) Vesp. l. l.

PARODUS CHORI.

(vs. 301—360.)

(Citato gressu orchestram invadunt agricolae aliique cives et peregrini qui chorum efficiunt, vectibus ligonibus rudentibus muniti.)

SCENA DECIMA.

Trygaeus, Chorus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

δεῦρο πᾶς χώρει προθύμως εὐθὺ τῆς σωτηρίας.
ὦ Πανέλληνες, βοηθήσωμεν, εἴπερ πώποτε,
τάξεων ἀπαλλαγέντες καὶ κακῶν φοινικίδων!
ἡμέρα γὰρ ἐξέλαμψεν ἥδε μισολάμαχος.

(Ad Trygaeum:)

πρὸς τάδ' ἡμῖν εἴ τι χρὴ δρᾶν φράζε καὶ ἀρχιτεκτόνει·

301—308. Uni Choro cunctos tribuunt V R; prioris hemichorii duci versus 301—304, alterius duci versus 305—308 sunt qui tribuant, in his Mazon, satis probabiliter. Eadem ratione fortasse distribuendi sunt Equitum fabulae versus simillimi 247—254.

303. *φοινικίδων* Meineke] *φοινικικῶν* (i. e. *puniceorum*) V R, sed *-ίδων* legit is cui prior scholii pars debetur; praeterea vid. vs. 1173 et 1175.

301. „*Quin omnes recta* [1]) *salutem petimus?*" — Vox *πᾶς* est inter se incitantium [2]).

302. *εἴπερ πώποτε*] *nunc, si unquam* [3]); *εἰ πρότερόν ποτ' ἐβοηθήσατε, ἔλθετε καὶ νῦν* [4]), non enim *in bellum* iam ruimus, quae verbi *βοηθεῖν* propria est vis [5]), sed ... *in pacem!*

303 sq. „*Non iam negotia nobis facessent acies et saga ignava; ecce enim affulsit dies Lamacho infesta!*" — Efficiunt ἓν διὰ δυοῖν quoddam verba „*τάξεων καὶ κακῶν φοινικίδων*", nam idem fere valent atque „*κακῶν ταξιάρχων*", *taxiarchorum ignavorum*, ita tamen ut simul ipsae belli aerumnae voce *ταῖς τάξεσι* significentur. Laeti advolant rustici ceterique Graeci *στρατιᾶς ἀπαλλαγέντες* [6]), quemadmodum Dicaeopolis ille „*πραγμάτων τε καὶ μαχῶν καὶ Λαμάχων ἀπαλλαγέντα*" se dicebat, cum pacem pepigisset [7]). Quamquam ille nimis *strenuum*, nimis *bellicosum* taxiarchum abominabatur [8]), *pusillanimum* vero nostri choreutae, — *Pisandrum* deridentes [9]) et *Cleonymum* *τὸν ῥίψασπιν ἐκεῖνον* [10]). Erant *φοινικίς* sive *sagum puniceum* [11]) et *galea* *τρίλοφος* taxiarchorum insignia [12]).

305. *πρὸς τάδε*] i. e.: *ὡς ἡμῶν προθύμων ἤδη παρόντων* [13]). Paratissimos se

1) Vid. ad Nub. 162. — 2) Item vs. 555; cf. etiam vs. 458, 512, 517 et vid. ad Ran. 372. — 3) Item Ach. 405 Eq. 594; cf. etiam Nub. 356. — 4) Cf. Thesm. 1157 sq. — 5) Cf. e. g. Ach. 573. — 6) Ach. 251. — 7) Ach. 269 sq. — 8) Cf. vs. 473 et 1290—1292, et vid. Ach. Proleg. p. XI sq. et ad Ran. 1039. — 9) Vid. vs. 395. — 10) Cf. vs. 444—446. — 11) Ach. 320. — 12) Vid. infra vs. 1172 sq. et ad Ach. 566—571. — 13) Vid. ad Eq. 622.

οὐ γάρ ἔσθ' ὅπως ἀπειπεῖν ἂν δοκῶ μοι τήμερον,
πρὶν μοχλοῖς καὶ μηχαναῖσιν εἰς τὸ φῶς ἀνελκύσαι
τὴν θεῶν πασῶν μεγίστην καὶ φιλαμπελωτάτην.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐ σιωπήσεσθ', ὅπως μὴ περιχαρεῖς τῷ πράγματι
τὸν Πόλεμον ἐκζωπυρήσετ' ἔνδοθεν κεκραγότες;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἀκούσαντες τοιούτου χαίρομεν κηρύγματος·
οὐ γὰρ ἦν „ἔχοντας ἥκειν σιτί' ἡμερῶν τριῶν".

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὐλαβεῖσθέ νυν ἐκεῖνον τὸν κάτωθεν Κέρβερον,

---

significant choreutae, nec facile deterritum iri.

— *εἴ τι χρὴ δρᾶν φράζε καὶ ἀρχιτεκτόνει*] item infra ad ipsum Mercurium precatur chorus: „*ἅττα χρὴ ποιεῖν ἐφεστὼς φράζε δημιουργικῶς*" [1]), *si quid nos vis, indica modo architectum agens*, veluti *τέκτοσί τισι* sive *δημιουργοῖς* nobis praepositus.

306. „*Nam nunquam opinor opus missurus sum hodie!*" Cum laeto risu coryphaeus profert haec verba: „*δοκῶ μοι*" [2]), i. e. *οἶμαι* vel *που*. Nam haudquaquam dubitantis sunt, sed optatissimo nuntio audito exultantis. Quapropter incipit a verbis: „*οὐκ ἔσθ' ὅπως*", quae sunt vehementer negantis: *fieri non potest ut* [3]). Sic duae in unum confluxerunt notiones: „*οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως ἀπερῶ τήμερον*" et: „*οὐ γὰρ ἂν δοκῶ μοι ἀπειπεῖν τήμερον*".

307. *μοχλοῖς καὶ μηχαναῖσιν*] *vectibus et omnimodis*. Ex eodem genere loquendi hoc est atque: „*ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*" [4]).

308. *μεγίστην καὶ φιλαμπελωτάτην*] *maximam et vineis amicissimam*. Nempe ubi Belli deus regnat, ibi *αἱ ἄμπελοι τέμνονται καὶ κάονται* [5]). Vinitores Athmonenses Trygaei voce audita ante alios quoslibet accurrisse satis intellegimus. Id fere quod *quippe* nunc valet *et*; eam deam rustici ducunt maximam, quae eos „*καὶ ἐν πέτραις τρέφει καλῶς, πόλεμος δὲ καὶ ἐν πεδίῳ κακῶς*" [6]). Eadem autem adiectivi *μεγίστου* est ratio in verbis cyclopis Euripidei, „*τῇ μεγίστῃ γαστρὶ τῇδε δαιμόνων soli sacra ferre se*" impudentissime clamantis [7]).

310. „*Clamoribus vestris Polemum e domo ciebitis*". Bellum *efflagrare* dici solet [8]), quapropter nunc *ἐκζωπυρεῖν* verbum a vero igne ad illud incendium transfertur [9]), ut infra *ἐκφυσᾶν* [10]). Ratione inversa in Acharnensibus *ἐρεθίζεσθαι* et *ἀνάλλεσθαι* non animal dicitur sed ignis [11]). Nempe ignis animantis instar habitus est semper; exemplo sit locutio epica: *ἐμάρναντο δέμας πυρὸς αἰθομένοιο.*

312. Hactenus cum „*βοηθεῖν*" iubebantur, „victum in triduum afferendum esse" solebat addi [12]). Nunc illud abest! [13]).

313—315. Quemnam „*canem infernum*"

---

[1]) Vs. 429. — [2]) Vid. ad Eq. 620 sq. — [3]) Vid. ad Ran. 640. — [4]) Cf. supra vs. 162 sq. Eq. 1310 et vid. ad Nub. 413. — [5]) Cf. Ach. 183, 512, 986 sq., infra vs. 612. — [6]) Menandr. fr. 719; cf. Ach. Proleg. p. X. — [7]) Eur. Cycl. 335. — [8]) Cf. vs. 608. — [9]) Vid. Menandr. fr. 71 et ad Ach. 1014; transfertur verbum (simplex) etiam Lys. 682. — [10]) Vs. 610. — [11]) Ach. 668. — [12]) Vid. vs. 367 sq., 527, (716), 1129, 1182 et ad Ach. 197. — [13]) Similis iocus est infra vs. 716.

μὴ παφλάζων καὶ κεκραγώς, ὥσπερ ἡνίκ' ἐνθάδ' ἦν,
ἐμποδὼν ἡμῖν γένηται τὴν θεὸν μὴ ἐξελκύσαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὔ τι καὶ νῦν ἐστιν αὐτὴν ὅστις ἐξαιρήσεται,
ἢν ἅπαξ εἰς χεῖρας ἔλθῃ τὰς ἐμάς! ἰοῦ! ἰοῦ!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐξολεῖτέ μ', ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ τῆς βοῆς ἀνήσετε·
ἐκδραμὼν γὰρ πάντα ταυτὶ ξυνταράξει τοῖν ποδοῖν.

---

314. *καί*] om. V R (haplographia: *καικε-*).

316. *καὶ νῦν*] *νῦν γ' ἔτ'* Dobree, *χαίρων* Meineke (coll. Eupol. fr. 90[2], vid. etiam Sobolewski Synt. Arist. p. 87); sic vero negatio in sedem alienam esset transferenda, nam *οὔ τι χαίρων* = *haud impune*, hic vero iungenda sunt: *οὐκ ἔστιν ὅστις* = *οὐδείς*.

317. Choro totum versum olim tribuebant quidam teste scholio; personae mutatae signum post *ἐμάς* habent V R, Trygaeo igitur (cum vs. 318 sq.) tribuentes exclamationes *ἰού ἰού* (sic scriptas).

---

etiam post mortem metuendum comicus dicat, obscurum esse nequit spectatoribus, qui oraculi illius recordentur e „Glanidis" voluminibus prolati: „*φράζευ, Ἐρεχθεΐδη, κύνα Κέρβερον ἀνδραποδιστήν*" [1]); parum autem si qui meminerint, verbum certe quod sequitur *παφλάζειν* extemplo iis *τὸν Παφλαγόνα ἐκεῖνον* in mentem revocat [2]). Itaque „*εἰς Κλέωνα αἰνίσσεται καὶ τοῦτο*" insulanus ille homo vicino iam in aurem insusurrat, opinor.

314. *ἐνθάδε*] *apud nos, inter vivos* [3]).

316. „*Non patiar et nunc* [4])" — ut saepius antehac [5]) — „*Pacem e manibus mihi eripi*". — Tragicae gravitatis est illud: „*οὐκ ἔστιν ὅστις ἐξαιρήσεται*" [6]).

318. *εἰ μὴ τῆς βοῆς ἀνήσετε*] *nisi de istis clamoribus aliquid remittetis* [7]), *εἰ οὕτως ἐντόνως* [8]) *βοήσεσθε*. Sic dicitur etiam: „*τῆς ὀργῆς ἀνιέναι*" vel „*χαλᾶν*" et similia, cuius metaphorae originem ostendit vox navalis „*παριέναι τοῦ ποδός*" [9]). Ipsam imaginem praebent Philocleonis verba: „*τῆς ὀργῆς τὴν κόλλοπ' ἀνεῖμεν*" [10]).

319. *ἐκδραμών*] *ex aedibus* (*Iovis*) *procurrens*. Non iam Cleonem cogitat Trygaeus, sed Polemum, ut modo [11]). Ut verbo *ἐξιέναι* [12]), sic nunc verbo *ἐκδραμεῖν* mente additur: „*ἐκ τῆς οἰκίας*" [13]). Item *εἰσιέναι* significat *domum suam intrare* [14]), *μένειν intus manere* [15]).

— *πάντα ταυτὶ ξυνταράξει*] *ista omnia* [16]), vos cum vestris instrumentis et consiliis, *conturbabit*. Sic „*πάντα ἐκεῖνα*" *illos suaque* significat [17]) et „*τάδε πάντα*" *nos nostraque*, e. g. in Epopis ad Pisetaerum verbis [18]): „*ὅσα δὲ γνώμῃ δεῖ βουλεύειν, ἐνὶ σοὶ τάδε πάντ' ἀνάκειται*", *prudenti consilio si res egeat, tibi nos nostraque omnia commisimus* (*ὅσα* = *εἴ τι*), — quo loco comicum pronomina *ταῦτα* et *τάδε* nescio quo mentis errore permutasse fuere qui sibi persuaderent [19]).

---

1) Eq. 1080; cf. etiam Eq. 1017 et infra vs. 754. — 2) Vid. ad Eq. 2 et 919. — 3) Cf. Ran. 82. — 4) Item vs. 326 etc. — 5) Cf. vs. 217—219, 637 sq., 664—666. — 6) Aesch. Suppl. 924 Eur. Alc. 68, 848 Med. 793 Heracl. 977. — 7) Item Ach. 347. — 8) Vid. ad Ach. 666. — 9) Eq. 436. — 10) Vesp. 574; vid. ad Ran. 700. — 11) Vs. 310. — 12) Ran. 946 etc. — 13) Item Thesm. 1011. — 14) Vs. 288 etc. — 15) Vs. 341. — 16) Item Eq. 99, praeterea vid. ad Nub. 1037. — 17) Vid. Av. 1158. — 18) Av. 637; item Thucyd. IV 60 § 2. — 19) Vid. Neil ad Eq. 133.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὡς κυκάτω καὶ πατείτω πάντα καὶ ταραττέτω!
οὐ γὰρ ἂν χαίροντες ἡμεῖς τήμερον παυσαίμεθ' ἄν.

(Effrenata saltatione laetitiam significant.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί τὸ κακόν; τί πάσχετ', ὦ ἄνδρες; μηδαμῶς, πρὸς τῶν θεῶν,
πρᾶγμα κάλλιστον διαφθείρητε διὰ τὰ σχήματα.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἔγωγ' οὐ σχηματίζειν βούλομ', ἀλλ' ὑφ' ἡδονῆς,
οὐκ ἐμοῦ κινοῦντος, αὐτὼ τὼ σκέλει χορεύετον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μή τι καὶ νυνί γ' ἔτ', ἀλλὰ παῦε, παῦ' ὀρχούμενος.

---

321. *χαίροντες ἡμεῖς... παυσαίμεθ'*] conieci olim *χαίρων τις ἡμᾶς... παύσειεν*, sed nunc assentior amico Hartman lectionem traditam tuenti.

325. *σκέλει*] *σκέλη* V R.

326. *παῦε* V] *παύου* R.

---

320. *ὡς*] *crede mihi!* [1]).

— *κυκάτω... καὶ ταραττέτω*] item Prometheus de Iove: „*πρὸς ταῦτα... βροντήμασι | χθονίοις κυκάτω πάντα καὶ ταρασσέτω!*" [2]). Et frequens est horum verborum iunctura [3]).

321. Constr.: *οὐ γὰρ ἂν παυσαίμεθα τήμερον χαίροντες*, *nam nunquam hodie finem faciemus gaudendi.* — Laetitia abrepti choreutae cordacem saltare incipiunt, motu vehementissimo crura et brachia et totum corpus iactantes. Item in Lysistrata mulierum chorus exultans: „*ὡς οὐδέποτ' ἔγωγ' ἀποκάμοιμ' ἂν ὀρχουμένη*" [4]).

322. Indignatus Trygaeus „*quid hoc sibi vult?*" [5]) exclamat: „*quae tanta insania, cives!*" [6]).

323. *διὰ τὰ σχήματα*] *propter saltationem*, ut saltando indulgere possitis. Vox *σχήματα* et in versu sequenti verbum *σχηματίζειν* *saltationis figuras* significant nunc, ut in Aeschyli apud nostrum verbis: „*τοῖσι χοροῖς αὐτὸς τὰ σχήματ' ἐποίουν*" [7]).

325. *αὐτὼ*] *αὐτομάτω*, *sponte sua* [8]).

326. *μή τι καὶ νυνί γ' ἔτι*] i. e. *μηκέτι καὶ νυνί γε*. Interdum ita postponitur *ἔτι* particula [9]).

— *παῦε, παῦ' ὀρχούμενος*] item in Equitibus: „*παῦε, παῦ' ὑπερζέων*" [10]). Raro activo ita adhibito additur participium [11]), sed aut nudum *παῦε* dicitur aut, accedente participio, *παῦσαι*, e. g. in Avium versu: „*παῦ' εἰς κόρακας· παῦσαι καλῶν*" [12]).

---

[1]) Cf. vs. 496 et vid. ad Ach. 333. — [2]) Aesch. Prom. 994. — [3]) Vid. ad Eq. 251. — [4]) Lys. 541. — [5]) Vid. ad Ach. 156 Nub. 184. — [6]) Vid. ad Nub. 340. — [7]) Ar. fr. 677. Vid. etiam fr. 678, praeterea cf. Vesp. 1485 Eur. Cycl. 221 Herodot. VI 129 Xen. Conv. 7. — [8]) Vid. ad Lys. 1107. — [9]) Cf. vs. 221 et vid. ad Ach. 233. — [10]) Eq. 919. — [11]) Etiam Vesp. 517; praeterea vid. ad Ran. 122. — [12]) Av. 889.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἢν ἰδού, καὶ δὴ πέπαυμαι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

φῄς γε, παύει δ' οὐδέπω.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἓν μὲν οὖν τουτί μ' ἔασον ἑλκύσαι, καὶ μηκέτι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τοῦτό νυν, καὶ μηκέτ' ἄλλο! μηδὲν ὀρχήσησθ' ἔτι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐκ ἂν ὀρχησαίμεθ', εἴπερ ὠφελήσαιμέν τί σε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ', ὁρᾶτ', οὔπω πέπαυσθε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τουτογί, νὴ τὸν Δία,

τὸ σκέλος ῥίψαντες ἤδη λήγομεν τὸ δεξιόν.

---

328. *καὶ*] **κοὺ* (ut mente supplendum sit *ἄλλα ἑλκύσω*)?

329. *Post *ἄλλο* interpunxi, ne *μηκέτι* ... *ἔτι* iungerentur (*ὀρχήσησθέ μοι* coniecit Blaydes). Cf. vs. 197 et 566. || *ὀρχήσησθ'* Bekker] *-σεσθ'* V R vitio manifesto.

332. *λήγομεν*] *λήξομεν* Meineke.

---

327. *ἢν ἰδού, καὶ δὴ*] similis est abundantia in locutione *ἰδοὺ θέασαι* [1]). Item apud Euripidem chorus adspecta Lyssa: „*ἢν* [2]) *ἰδού, καὶ δὴ* [3]) *τινάσσει κρᾶτα κτέ.*" [4]).

— *φῄς γε*] *ais certe* [5]), ut Myrrhina illa, quae „*καὶ δὴ ἐκδύομαι*" postquam dixit, causas nectere etiam pergit [6]).

328. *ἓν* ... *τουτί*] supplendum est *σχῆμα* [7]), immo suppletur gestu loquentis.

— *ἑλκύσαι*] non nunc, ut in Nubibus [8]), poeta suo iure potuisset dicere: „*mea musa· οὐ κόρδαχ' εἵλκυσεν.*" Ubi verbi *ἕλκειν* idem est usus.

— *καὶ μηκέτι*] e verbis proximis repetendum est: „*μ' ἐάσῃς.*" Simili loquendi brevitate Dicaeopolis: „*ἀλλ' οὐκέτ', ἀλλ' ἄπειμι*" [9]), ubi post *οὐκέτι* addendum est quod praebet vicinia: „*ἀπολῶ σε*", *molestus tibi ero.*

329. *τοῦτό νυν*] i. e.: *τοῦτο τοίνυν τὸ σχῆμα ἑλκύσαι σε ἐῶ.*

— *καὶ μηκέτ' ἄλλο*] mente suppleatur: „*ἑλκύσῃς*".

331. *ὁρᾶτε*] indicativus est, ut in verbis Dionysi: „*ὁρᾷς, προσῆψεν αὖθις αὖ τὴν λήκυθον*" [10]).

— *τουτογί*] i. e. *τουτί γε* [11]).

332. Choreutae „*τὸ δεξιὸν σκέλος οὐράνιον ῥίπτουσι*" sive „*ἐκλακτίζουσιν*", ut verbis Philocleonis et chori Vesparum item effrenae saltationi indulgen-

---

[1]) Vid. ad Eq. 997. — [2]) Praeterea vid. ad Eq. 26. — [3]) Vid. ad Av. 268. — [4]) Eur. Herc. 867. — [5]) Nos: *ja dat zegt ge.* — [6]) Lys. 925; cf. etiam infra vs. 332. — [7]) Recte alter interpres in scholio. — [8]) Nub. 540. — [9]) Ach. 471, ubi vid. — [10]) Ran. 1234, ubi vid. — [11]) Vid. ad Ran. 965.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐπιδίδωμι τοῦτό γ' ὑμῖν, ὥστε μὴ λυπεῖν ἔτι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλὰ καὶ τἀριστερόν τοί μ' ἐστ' ἀναγκαίως ἔχον.
ἥδομαι γὰρ καὶ γέγηθα καὶ πέπορδα καὶ γελῶ,
μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, ἐκφυγὼν τὴν ἀσπίδα.

333. ἔτι] μ' ἔτι Brunck.
334. μ'] μοι Brunck, sed vid. comment.

tium [1]) utar. Perridicule autem dux dein „ἤδη λήγομεν" ait: *en iam desinimus.* Ubi ἤδη id valet quod modo „καὶ δή" [2]).

333. Promiserat coryphaeus: „οὐκ ἂν ὀρχησαίμεθα", et tamen alterum crus certatim iactarunt omnes; quapropter Trygaeus: „*unum igitur hoc* σχῆμα *vobis* „*insuper largior, ea quidem condicione* „*ut non pergatis etiam negotia facessere.*" Veluti ἐπίδοσις quaedam [3]) esto ultimum istud σχῆμα. — Verbo λυπεῖν non obiectum aliquod (με) mente est addendum, sed is fere sensus tribuendus qui verbo ἐνοχλεῖν est proprius. Particula autem finalis ὥστε non *ita ut* nunc valet, ut solet [4]), sed id quod ἐφ' ᾧ τε, *ea condicione ut*; non certum igitur indicat effectum, sed speratum, perinde atque in verbis Strepsiadis: „κἂν προσκαταθείην γ', ὥστ' ὀμόσαι, τριώβολον" [5]), vel in hominis φιλευριπίδου apud Philemonem verbis: „ἀπηγξάμην ἂν ὥστ' ἰδεῖν Εὐριπίδην" [6]) vel in Xenophontis de Thorace: „ταῦτα ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίωνι οἱ Ἡρακλεῶται ... ἐπαγγέλλοιντο ὥστε ἐκπλεῖν" [7]).

334. Plena oratio haec foret: „ἀλλὰ ἀναγκαίως τοι ἔχον ἐστὶ" — sive ἀναγκαίως ἔχει [8]) — „καὶ τὸ ἀριστερὸν σκέλος με ῥῖψαι." Item Electra Aeschylea: „προσαυδᾶν δ' ἔστ' ἀναγκαίως ἔχον κτέ." [9]), et de via leti nescio quis apud Antiphanem: „ἣν πᾶσιν ἐλθεῖν ἐστ' ἀναγκαίως ἔχον" [10]).

335. Simillima gradatione de sene ebrio in Vespis dicitur: „ἀνήλλετ', ἐσκίρτα, ἐπεπόρδει, κατεγέλα | ὥσπερ καχρύων ὀνίδιον ηὐωχημένον" [11]). Qui locus quin olim a doctis grammaticis cum nostro fuerit collatus, non est dubium; nunc autem quae illi prudenter observarant ridicule mutata in scholiis, sic ad nos pervenerunt: „ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ὄνων· χαίροντες γὰρ πέρδονται". Quae qui χαίρων ad ... scripsit asinus, eum κλάειν κελεύομεν ἡμεῖς.

336. Iam licet „κρεμάσαι τὰς ἀσπίδας!" [12]). Iam „ἡ ἀσπὶς ἐν τῷ φεψάλῳ κρεμήσεται" [13]). Clipeum postquam posui non resumturus, ipsa senectute exuta iuvenilem vigorem et ardorem recuperasse mihi videor [14]). — Quod in scholio dicitur „ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ὄφεων", id ita potest probari ut dicamus verbum ἐκδῦναι τὸ γῆρας, quod de anguibus pellem exuèntibus dici solebat [15]), nunc ad homines transferri. Quod vero ἀσπίς cum

[1]) Vesp. 1492, 1525, 1530. — [2]) Vid. vs. 327. — [3]) Aeschin. III § 17 et 28 Demosth. XXI § 160 sq. etc. — [4]) E. g. vs. 392. — [5]) Nub. 1235. — [6]) Philem. fr. 130. — [7]) Xen. Anab. V 6 § 26. Cf. Thucyd. IV 37 etc., Kühner-Gerth Syntax II p. 504 sq. — [8]) Ut Vesp. 261 Eur. Hel. 1399 Cycl. 32. — [9]) Aesch. Choeph. 239. — [10]) Antiphan. fr. 53^{3}, praeterea cf. Ran. 1161 Plut. 371. — [11]) Vesp. 1305 sq.; cf. etiam Eq. 696 sq. — [12]) Ach. 58. — [13]) Ach. 279. — [14]) Cf. Lys. 670 sq. Ran. 346. — [15]) Vid. ad Lys. 364.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μή τι καὶ νυνὶ χορεύετ', οὐ γάρ ἴστε πω σαφῶς.
ἀλλ' ὅταν λάβωμεν αὐτήν, τηνικαῦτα χαίρετε
καὶ βοᾶτε καὶ γελᾶτ'· ἤ-
δη γὰρ ἐξέσται τόθ' ὑμῖν
πλεῖν, μένειν, βινεῖν, καθεύδειν,
εἰς πανηγύρεις θεωρεῖν,
ἑστιᾶσθαι, κοτταβίζειν,
πυδαρίζειν,
ἰοῦ, ἰοῦ κεκραγέναι.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 340—360).

εἰ γὰρ ἐκγένοιτ' ἰδεῖν ταύτην με τὴν ἡμέραν!

---

337. *καί*] *μοι* Blaydes. || **χορεύετ'*] *γε χαίρετ'(ε)* V R. Quominus *gaudeant* agricolae nihil obstat, sed *saltare* et *clamare* vetantur; praeterea in vulgata sensu caret *καί*. Paradiorthosi debetur quod est in recc.: *μηκέτ' οὖν νυνί γε χαίρετ'*.

341. *βινεῖν*] *κινεῖν* V R, item vsı 867 (vid. ad Nub. 1102); *πίνειν* Meineke.

344. *πυδαρίζειν* Meineke] *συβαρίζειν* V R schol. metro invito (ῠ). Cf. Eq. 697. Etiam *συβαριάζειν* coniecit Meineke; *συβαριασμός* (?) in scholiis affertur e Phrynicho comico (fr. 64), et *Συβαρίτιδες εὐωχίαι* commemorantur apud Aristophanem fr. 216.

346. *ἐκγένοιτ'* R] *γένοιτο* V. Cf. comment. || In fine versus V R additum habent

---

clipeum significat tum *anguem* [1]), id a poetae mente nunc est alienum.

341. Item infra [2]).

— *πλεῖν*] i. e. *πλοῦν ποιεῖσθαι*, *navigationem aliquam suscipere* [3]). Quod tum cum bellum erat Peloponnesii vel Thebani haud impune tulissent; recordamur etiam captivorum Ionum ab Alcidamante navarcho Lacedaemonio interfectorum [4]).

— *μένειν*] *domi manere* [5]). Absolute dicitur, ut *εἰσιέναι* et *ἐξιέναι* [6]). Cf. irati Achillis apud Homerum vox: „*Ϝίση μοῖρα μένοντι καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζῃ*" [7]).

342. *θεωρεῖν*] condicionum, quibus pax paucis diebus post fabulam nostram scenae commissam est inita, haec fuit prima: „*περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν*, „*θύειν ἐξεῖναι* [8]) *καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν* „*κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλόμενον καὶ κατὰ* „*γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἀδεῶς*" [9]). Civitati cum reddetur Pax, comitabitur eam Theoria virgo decora [10]).

343. *κοτταβίζειν*] *ludere cottabo*, de quo ludo plura dicenda erunt infra [11]).

344. *πυδαρίζειν*] id fere quod *σκιρτᾶν*, *lascivire*. Sic in Equitibus verbis „*ἥσθην*" et „*ἐγέλασα*" adiungitur: „*ἀπεπυδάρισα μόθωνα*", id est: *ἀπωρχησάμην κόρδακα* [12]).

346. *ἐκγένοιτο*] verbi *ἔξεστι* hic aoristus apud nostrum non redit [13]), sed simplex

---

1) Vid. Vesp. 16, ubi deleantur velim quae de nostro loco scripsi. — 2) Vs. 867. — 3) Item Av. 597; vid. etiam ad Eq. 742 sq. — 4) Thucyd. III 32. — 5) Item Ach. 1052 Vesp. 1115. — 6) Vid. ad vs. 319. — 7) Hom. Ι 318. — 8) Sic Kirchhoff pro *καὶ ἰέναι*. — 9) Thucyd. V 18 § 2. — 10) Cf. vs. 713 sq., 873. — 11) Vs. 1244; vid. etiam ad Nub. 1073. — 12) Eq. 697. — 13) Dubia fortasse est res Eq. 851; cf. etiam Ran. 690. Ceterum minime rarum est *ἐκγενέσθαι* apud scriptores pedestres.

πολλὰ γὰρ ἀνεσχόμην
πράγματά τε καὶ στιβάδας,
ἃς ἔλαχε Φορμίων·
κοὐκέτ' ἄν μ' εὕροις δικαστὴν δριμὺν οὐδὲ δύσκολον,
οὐδὲ τοὺς τρόπους γε δήπου σκληρόν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ,
ἀλλ' ἁπαλὸν ἄν μ' ἴδοις
καὶ πολὺ νεώτερον, ἀπ-
αλλαγέντα πραγμάτων.
καὶ γὰρ ἱκανὸν χρόνον ἀπ-
ολλύμεθα καὶ κατατε-
τρίμμεθα, πλανώμενοι

ποτε, quod delevit Bergk (vid. vs. 385 et 582). Bentley tetrametrum trochaicum effingebat scribens *τὴν ἡμέραν ταύτην ποτέ*. Alii aliter, Blaydes autem annotat: „scribendum videtur *εἰ γὰρ ἐκγένοιτ' ἰδεῖν μοι τήνδε ποτὲ τὴν ἡμέραν*. Sexcenties in „libris permutantur *ὅδε* et *οὗτος*" — ita, sed sani non est hominis optare ut dii sibi dent „*τήνδε τὴν ἡμέραν ἰδεῖν*" sive *hodie vivere*.

347. *ἀνεσχόμην* Brunck] *ἠνεσχόμην* VR, quam formam vere Atticam metrum hic non admittit. Simile vitium metricum est in codd. Av. 885.

350. Trygaeo tribuit Paley (ut vs. 389).

351. *ἄν μ'* R] *μ' ἂν* V, ante *ἄν* in R deletum est *μ'*.

354. *ἀπολλύμεθα* V] *-ωλλ-* R¹.

eodem sensu est usurpatum in Agricolarum versibus: „*Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ* | „*ζευγάριον βοεικόν*, | *εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ* | „*τοῦ πολέμου γένοιτο* | *σκάψαι καὶ ἀποκλά*„*σαι τε καὶ* | *λουσαμένῳ διελκύσαι κτέ.*" [1]).

347. *πράγματά τε καὶ στιβάδας*] „*μόχθους καὶ δυσαυλίας*", ut loquitur nuntius Aeschyleus [2]). Unam haec efficiunt notionem: „*nimis diu*" — chorus clamat — „*toleravimus molesta ista cubilia*" [3]) sive aerumnas [4]) expeditionum bellicarum.

348. *ἃς ἔλαχε Φορμίων*] *quae Phormioni*— eiusque militibus — *contigerunt*. Phormio dux strenuus et severus fortiter et feliciter primis belli annis rem gessit. Nunc vita est functus [5]).

349. Particula *καί* verbis „*εἰ γὰρ ἐκγένοιτο — ποτέ*" arte adiungit sequentia: „*pacem adspiciam modo: nec asperum* [6]) *vel* [7]) *morosum* [8]) *etiam me invenias.*" Id est: *pacem si adspiciam, non . . . invenias.* Nunc vero in urbe desidens et inops lites et tribunalia appeto, iudiciali illo furore correptus scilicet, quem anno proximo (in Vespis) risistis.

350. „*Neque in cetera vita durum immitem saevum me praestem, ut hactenus* [9]), *sed mollem et hilarum iterumque iuvenem, quippe aerumnis bellicis liberatum.*"

355. *κατατετρίμμεθα*] *plane iam absumti sumus* [10]). Similis est verbi *ἐπιτρίβειν* usus [11]).

[1]) Ar. fr. 109. — [2]) Aesch. Ag. 555. — [3]) Vid. ad Ach. 72. — [4]) Cf. vs. 353 et vid. ad Vesp. 1392. — [5]) Vid. ad Eq. 562 et ad Lys. 801—804. — [6]) Vid. ad Eq. 808. — [7]) Vid. ad Eq. 580. — [8]) Vid. ad Ran. 82. — [9]) Vid. ad Plut. 95. — [10]) *Versleten, usés*; cf. fr. 221 Thucyd. VIII 46 § 2 Plat. Alcib. I 113*e* Phaedr. 87*b, c* etc. et de *κατα-* praepositione vid. supra vs. 247. — [11]) Vid. ad Ran. 571.

εἰς Λυκεῖον καὶ ἐκ Λυκείου ξὺν δορὶ ξὺν ἀσπίδι.
ἀλλ' ὅ τι μάλιστα χαρι-
ρούμεθα ποιοῦντες, ἄγε,
φράζε· σὲ γὰρ αὐτοκράτορ'
εἵλετ' ἀγαθή τις ἡμῖν τύχη.

SCENA UNDECIMA.

Trygaeus, mox Mercurius, Chorus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

φέρε δή, κατίδω πῶς τοὺς λίθους ἀφέλξομεν.

(Ex aedibus proruit Mercurius.)

ΕΡΜΗΣ.

ὦ μιαρὲ καὶ τολμηρέ, τί ποιεῖν διανοεῖ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ὅπερ καὶ Κιλλικῶν.

---

357. *ξὺν ... ξὺν* Porson] *σὺν ... σὺν* V R, quod recte habere, *δόρει* enim scribendum esse, fuere qui contenderent (vid. Enchirid. dict. ep. p. 212, 1). Verum V R praebent Vesp. 1081.

361. *δή, κατίδω*] *δῆτ' ἴδω* Blaydes. || *πῶς* Meineke] *ποῖ* VR. Id unum agitur ut ab antri orificio removeantur saxa, quae iniecit Belli deus; locus iis ne inveniri nequeat vereri nemo potest.

---

357. In *Lyceo* gymnasio extra urbem habebantur militum recensiones et exercitationes [1]), illuc igitur cives armati convenire identidem iubebantur. Quarum rerum iamdudum taedium est rusticis *ἀποβλέπουσιν εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ τὸν δῆμον ποθοῦσιν* [2]).

— *ξὺν δορὶ ξὺν ἀσπίδι*] loquendi hac formula etiam Vesparum chorus usus „*εὐθέως γάρ*" — ait — „*ἐκδραμόντες ξὺν δορὶ ξὺν ἀσπίδι fugavimus barbaros*" [3]).

358. Particulam *μάλιστα* non pronomini interrogativo hic, ut alibi [4]), adhaerere, sed sic iungenda esse verba: *ἀλλ' ὅ τι ποιοῦντες χαριούμεθά σοι μάλιστα*, vix est quod dicam.

359. *αὐτοκράτορα*] *dictatorem*. — Praetores [5]) vel legati [6]) *αὐτοκράτορες* interdum mittebantur.

361. *ἀφέλξομεν*] *avellemus ligonibus* (*ταῖς ἄμαις*). Item infra Mercurius chorum cohortatus „*ὡς τάχιστα τοὺς λίθους ἀφέλκετε*"! [7]) Sic totam urbem „*μοχλοῖσιν ἐξανασπάσαι βάθρων*" dicitur gigas apud Euripidem [8]).

362. Denuo Mercurio effervescit bilis [9]).

363. „*Minime improbam rem* [10]) *equidem molior, sed eandem quam Cillicon.*" —

---

[1]) Vid. Xen. Hell. I 1 § 33 II 4 § 27 Hipparch. 3 § 1 et 6. — [2]) Ach. 32 sq. — [3]) Vesp. 1081. — [4]) Vid. ad Ach. 799. — [5]) Vid. Thucyd. VI 72 § 5 etc. — [6]) Cf. Av. 1595 Lys. 1010. — [7]) Vs. 427. — [8]) Eur. Phoen. 1182. — [9]) Cf. vs. 182 sq. — [10]) Similia vid. ad Eq. 777.

ΕΡΜΗΣ.

ἀπόλωλας, ὦ κακόδαιμον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐκοῦν ἢν λάχω·

Ἑρμῆς γὰρ ὢν κλήρῳ ποιήσεις, οἶδ' ὅτι.

364. *οὐκοῦν ἢν*] *οὐκ ἢν μὴ* Dobree (coll. Lys. 208).

365. Versum delere etsi non sum ausus, vix tamen dubito quin sit spurius. Confero Av. 16 similesque (huius fabulae vs. 270, 273, 417, 420, 744, 895* etc.). || *κλήρῳ ποιήσεις*] *κληρῶν π.* Meineke, *κλῆρον π.* vHerwerden, *κληρῷ (μ') ἀπολεῖς, εὖ οἶδ' ὅτι* Blaydes, *κλήρῳ μ' ὀνήσεις* Polak.

Mente addendum est: „*ὅπερ καὶ Κιλλικῶν* <*ἐποίει* vel: *ποιεῖν διενοεῖτο*>". E contextu autem tute effici posse videtur famosi alicuius hominis nota verba nunc respici; itaque confero Periclis illud „*εἰς δέον*", quod in Nubibus ridetur [1]), aliaque eiusmodi [2]), neque dubito quin Cillicon ille, quisquis fuerit, „*πάντ' ἀγαθά*" [3]) vel „*πάντα καλά*" [4]) clamaverit aliquando. Quam interpretationem praebent scholia V; ubi leguntur quae sequuntur: „*ὅτε ἀνέῳξε τὰς πύλας τῶν πολεμίων, πυνθανομένου τινὸς ὅ τι τοῦτο ἐποίησεν, ἀποκρίνασθαι ἀγαθὰ Κιλλικῶν.*" Collata priore scholii parte ita haec corrigenda esse apparet: *ὅτε ἀνέῳξε τὰς πύλας τοῖς πολεμίοις, πυνθανομένου τινὸς* (intellege: *τῶν πολιτῶν*) *ὅ τι τοῦτο ἐποίησεν, ἀποκρίνασθαι·* „<*πάντ'*> *ἀγαθά*" *Κιλλικῶν*<*τα*>. — Sequitur aliud scholion: „*ἄλλως. παρὰ τὴν πονηρίαν· ἐπὶ γὰρ πονηρίᾳ διαβάλλεται*". Immo: „*παρὰ τὴν ἱστορίαν*": *ιςοριαν—πο[νη]ριαν* [5]). Ceterum de Cilliconte nihil certi constat; proditorem fuisse autumant, sed in diversa aestuant veteres interpretes, quorum opiniones in scholiis (a Didymo) afferuntur; itaque ne Alexandrini quidem grammatici videntur compertum habuisse quis fuisset, quid fecisset, quid dixisset [6]).

364. Iocandi occasionem praebet notus usus loquendi, in minis et vaticiniis praesertim frequens, quo id quod instat iam accidisse dicitur [7]). „*Periisti*" i. e. *instat tibi pernicies*, ait Mercurius, „*immo tum peribo cum sors feret*" retorquet Trygaeus haudquaquam perterritus: *οὔ τις μ' ὑπὲρ αἶσαν Ἄϝιδι προϊάψει*. Ita autem loquitur quasi de *munere* nescio quo obeundo sit sermo: „*si electus fuero!*" [8]). Quod vero in scholiis dicitur: „*ὅτι πολλοὺς* „*κατεδίκαζον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποθανεῖν, οὐκ εἰς* „*μίαν ἡμέραν πάντες ἐφονεύοντο, ἀλλ' ἕκαστος* „*ἐκληροῦτο καθ' ἡμέραν*", id neque quo refutem habeo, neque quo confirmem; de nihilo fictum commentum [9]) ducerem, nisi Antiphontis quidam locus quodammodo favere videretur [10]). Sed a nostro loco eam quaestionem alienam esse arbitror.

365. Versus obscurus et ni fallor spurius [11]), quo pacis, quam Lacedaemonii cum Atheniensibus inierunt, condicionem quandam spectari [12]) statuit Gilbert [13]). Hunc antehac sequebar, nunc Polacio concedo ingeniosius quam probabilius id esse excogitatum [14]).

---

[1]) Nub. 859. — [2]) Cf. Eq. 767 Vesp. 593 Eccl. 472. — [3]) Ran. 302. — [4]) Herodot. I 32; cf. Plut. Mor. 236 *b, c*. — [5]) Römer: „*παρὰ προσδοκίαν*", quae eodem tendit coniectura. — [6]) Sic Römer. — [7]) Cf. Eq. 258 Lys. 208. — [8]) Vid. vs. 250 et ad Eq. 127. — [9]) Id est, e versu 366. — [10]) Antiphont. V § 70. — [11]) Vid. ann. crit. — [12]) Cf. Thucyd. V 21 init. — [13]) Gilbert Beitr. p. 206 sqq. — [14]) Vid. Polak in Albo gratul. Boot p. 181 sqq.

ΕΡΜΗΣ.

ἀπόλωλας, ἐξόλωλας.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰς τίν' ἡμέραν;

ΕΡΜΗΣ.

εἰς αὐτίκα μάλ'.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲν ἠμπόληκά πω,
οὔτ' ἄλφιτ' οὔτε τυρόν, ὡς ἀπολούμενος.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ μὴν ἐπιτέτριψαί γε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

κᾆτα τῷ τρόπῳ
οὐκ ᾐσθόμην ἀγαθὸν τοσουτονὶ λαβών;

ΕΡΜΗΣ.

ἆρ' οἶσθα θάνατον ὅτι προεῖφ' ὁ Ζεύς, ὃς ἂν
ταύτην ἀνορύττων εὑρεθῇ;

---

366. Minas iterantem deum Trygaeus etiam ridens rogat: *„quo igitur die plorare iubeor? In quemnam diem* [1]) *indicitur mihi interitus?"* — Nihilo magis anxius Dionysus in Ranis, postquam ianitor *„πατάξω σε"* dixit, *„πηνίκα"* rogat percussus [2]). Et recordamur versus Gallici: *les gens que vous tuez se portent à merveille.*

367 sq. Pergit Trygaeus de morte ita loqui ut de molesta aliqua expeditione, quam inire iubeatur [3]), quemadmodum nimis saepe his annis est iussus. *„Nondum victum in istam expeditionem mihi comparavi"* [4]): *σιτία μοι οὐκ ἐώνηται· οὐ γὰρ ἤδη τήμερον ἐξιών* [5]).

369. *τῷ τρόπῳ ...;*] *„qui fit ut ...?"* — Fortius hoc est quam *πῶς*, quod saepe ita usurpatur, e. g. in Clytaemestrae Euripideae verbis: *„κᾆτα πῶς φέρων γε δέλτον οὐκ ἐμοὶ δίδως λαβεῖν;"* [6]). Cf. locutio *παντὶ τρόπῳ* = *πάντως* [7]).

370. Ne nunc quidem metuens Trygaeus: *„mira narras"*, ait, *„si tam beatus cum fierem ne sensi quidem."* — Cf. Euripidis sodalis ille *„πῶς ἂν οὖν πρὸς τοῖς ἀγαθοῖς τούτοισιν προσμάθοιμ' ἔτι κτέ."* secum mussitans [8]). Qui *„bona ista"* dicit cursum molestissimum per urbis plateas.

371. *ὃς ἂν*] i. e. *ἐάν τις*. Item e. g. in Niciae apud Thucydidem verbis: *„τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτό ἐστιν, ὃς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλεῖστα"* [9]). Sic *ὅστις* in dictione ornata id quod *εἴ τις* valet [10]).

---

1) Item Nub. 1180. — 2) Ran. 646. — 3) Cf. vs. 812. — 4) Recte schol. — 5) Cf. vs. 1182. — 6) Eur. Iph. Aul. 894; praeterea vid. ad Av. 278. — 7) Vid. ad Av. 549 et ad Eccl. 281. — 8) Thesm. 28. — 9) Thucyd, VI 14. — 10) Vid. ad Thesm. 177.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

νῦν ἄρά με
ἅπασ' ἀνάγκη ἐστ' ἀποθανεῖν;

ΕΡΜΗΣ.

εὖ ἴσθ' ὅτι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰς χοιρίδιόν νύν μοι δάνεισον τρεῖς δραχμάς·
δεῖ γάρ μυηθῆναί με πρὶν τεθνηκέναι.

ΕΡΜΗΣ.

(voce altissima:)

ὦ Ζεῦ κεραυνοβρόντα...

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(flebili voce eum interrumpens:)

μή, πρὸς τῶν θεῶν,
ἡμῶν κατείπῃς, ἀντιβολῶ σε, δέσποτα.

ΕΡΜΗΣ.

οὐκ ἂν σιωπήσαιμι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ναί, πρὸς τῶν κρεῶν,

---

374. *νύν μοι* Cobet] *μοι νῦν* V R. Cf. Eccl. 1080 Lys. 928.

872—875. Locum similem Ecclesiazusae habet fabula, ubi iuvenis anum abominatus „*καὶ ταῦτ' ἀνάγκη μοί 'στι;*" rogat; cui illa: „*Διομήδειά γε!*" respondet. Tum ille: „*ὑποστόρεσαί νυν πρῶτα τῆς ὀριγάνου κτέ.*" [1]). — Mysteriis saltem prius initiari se velle homo noster ait, quam iter tenebricosum suscipiat, ut laeta nimirum sorte apud Orcum sit fruiturus [2]). Quod non serio dicitur, sed liberrime et imperterrite etiam in limine mortis iocantis — velut alterius cuiusdam Theramenis — est verbulum. Revera metuere si coepisset Trygaeus, non in animum sibi induceret ut pecuniae aliquid porcello emendo — quam hostiam mystae ferre solebant [3]) — posceret caelitem.

375. *τεθνηκέναι*] tetrasyllabam huius infinitivi formam etiam in Ranis noster usurpavit [4]).

376. *ὦ Ζεῦ κεραυνοβρόντα*] „*δεῦρο πρόσεχε τὸν νοῦν*" vel eiusmodi aliquid additurum Mercurium interrumpunt Trygaei et choreutarum preces. Cum epitheto *κεραυνοβρόντῃ* conferatur quod magis solita ratione est formatum: *βροντησικέραυνος* [5]).

377. *μή ... ἡμῶν κατείπῃς*] *ne nostrum consilium evulges* [6]).

378. Per *caelites* frustra obtestatus est Mercurium: at *carnes* certe aliquid apud hunc valebunt.

---

[1]) Eccl. 1029 sq. — [2]) Cf. Ran. 154—158 et 454 sq. — [3]) Vid. ad Ran. 338. — [4]) Ran. 618. — [5]) Nub. 265, ubi vid. — [6]) Item nos: *Zeg het niet van ons.* Vid. ad Thesm. 340.

ἀγὼ προθύμως σοι φέρων ἀφικόμην.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ', ὦ μέλ', ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀμαλδυνθήσομαι,
εἰ μὴ τετορήσω ταῦτα καὶ λακήσομαι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μή νυν λακήσῃς, λίσσομαί σ', ὦ 'Ερμήδιον.

(Ad chorum:)

εἰπέ μοι, τί πάσχετ', ὦ ἄνδρες; ἕστατ' ἐκπεπληγμένοι.
ὦ πονηροί, μὴ σιωπᾶτ'· εἰ δὲ μή, λακήσεται.

ΧΟΡΟΣ.

μηδαμῶς, ὦ δέσποθ' 'Ερμῆ! μηδαμῶς! μηδαμῶς!

---

381. *τετορήσω ταῦτα καὶ*] *διατόρως ταυταγὶ* Blaydes, *κατερῶ σου ταῦτα καὶ* vHerwerden.

382. *λακήσῃς*] *λάκῃς σύ* Blaydes, *λάκῃς μοι* vHerwerden, longum enim esse aoristi *λακῆσαι* alpha (Nub. 410); sed vid. comment. || *'Ερμήδιον*] *-μί-* V R, item v. 924. Cf. vs. 202 *ἀμφορείδια* (*-ρι-* V R).

384. *μὴ σιωπᾶτ'* V] *καὶ μὴ σ.* R.

385. *μηδαμῶς, μηδαμῶς* V] *μὴ μηδαμῶς· μηδαμῶς* R, *μηδαμῶς μὴ μηδαμῶς* recc.; cf. vs. 346. Ravennatis lectionem peperit dittographia (*ἑρμῆ μή*); qui subsimile habet vitium loco simillimo Ach. 334 (*ὦ μηδαμῶς· ὦ μηδαμῶς* pro: *μηδαμῶς· ὦ μηδαμῶς*).

---

379. Carnes benigne modo [1]) Trygaeus Olympio obtulit.

380 sq. Plus quam humanum sonant verba *ἱππόκρημνα* [2]). Epicae — non lyricae tragicaeve — dictionis est *ἀμαλδύνειν* sive *delere* [3]), nec dubium quin ex eodem fonte ducta sint futura *τετορήσω* et *λακήσομαι*. Quorum alterum ex Homerico „*δόρυ χρόα ἀντετόρησε*" [4]) videtur procrevisse; nam licet aoristus ille reduplicatione careat (*ἀντ-ετόρησε*), recentioribus compositum id verbi alicuius *τετορῆσαι* videri potuit, cum praesertim eiusmodi reduplicatio revera extaret in verbo *τετραίνειν*, quod item a stirpe *τερ* est ductum. Ita autem hoc loco usurpatum est ut tragicorum adverbium *τορῶς vehementer, clara voce* [5]). Alterum futurum *λᾰκήσομαι* et aoristus *λᾰκῆσαι* a stirpe *λᾰκ* (*λᾰκεῖν, λάσκειν*) sunt ducta, et *erumpendi* nunc vi utuntur [6]). Novum verbum epicum *-ληκέω* [7]) peperit aoristum *-λᾱκῆσαι* [8]).

383. *εἰπέ μοι*] interiectionis loco est, itaque etiam ad plures potest dici [9]).

— *τί πάσχετε;*] i. e. „*τί παθόντες ...;*" [10]), *cur tandem taciti et veluti attoniti adstatis?*

384. *εἰ δὲ μή*] *alioqui* [11]).

— *λακήσεται*] non sine irrisione Trygaeus repetit verbum grandisonum, quo ipse Mercurius est usus.

385. Simillima ad Dicaeopolidem sunt verba chori ducis in Acharnensibus: „*μὴ δράσῃς ὃ μέλλεις! μηδαμῶς! ὦ μηδαμῶς!*" [12]).

---

[1]) Cf. vs. 192. — [2]) Cf. Ran. 470 sqq. — [3]) Hom. *Η* 463 *Μ* 18, 32 h. Cer. 94. — [4]) Hom. *Ε* 337. — [5]) *Doordringend*. Cf. Ran. 1102. — [6]) Vid. ad Ran. 97. — [7]) Hom. *ϑ* 379. — [8]) Vid. Nub. 410. — [9]) Vid. ad Ran. 39. — [10]) Vid. ad Nub. 340. — [11]) Vid. ad Ran. 629. — [12]) Ach. 334.

εἴ τι κεχαρισμένον
χοιρίδιον οἶσθα παρ' ἐ-
μοῦ γε κατεδηδοκώς,
τοῦτο μὴ φαῦλον νόμιζ' ἐν τῷδε τῷ πράγματι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐκ ἀκούεις οἷα θωπεύουσί σ', ὦ ἄναξ δέσποτα;

ΧΟΡΟΣ.

μὴ γένῃ παλίγκοτος ἀντιβολοῦσιν ἡμῖν,
ὥστε τήνδε μὴ λαβεῖν·
ἀλλὰ χάρισ', ὦ φιλαν-
θρωπότατε καὶ μεγαλο-
δωρότατε δαιμόνων,
εἴ τι Πεισάνδρου βδελύττει τοὺς λόφους καὶ τὰς ὀφρῦς,

---

386. ἐμοῦ] ἐμοί Cobet. || γε Ald.] om. V R.

388. νόμιζ' Bentley] νομίζων V R, quo servato Meineke dein scribit ἐν τοιούτῳ πράγματι, ut tetrametrum trochaicum efficiat (vid. ad vs. 390); eodem consilio Brunck pro τῷδε dabat τουτῳί (ut Lys. 615), sed aptius nostro loco est pronomen ὅδε.

390. Quatuor creticos (ut vs. 351 sq.) multi poposcerunt. Cum tamen verba tradita, si mittamus numeros, neque suspicionem moveant per se spectata neque vulgatioris sint dictionis, praestat sumere poetam numerorum illam similitudinem non appetivisse. Cf. vs. 388.

---

386. „*Si quando gratum comedisti porcellum a me acceptum!*" Qui frequens est participii κεχαρισμένου usus [1]). Recte in scholiis conferuntur Chrysis sacerdotis ad Apollinem preces: „εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα" [2]). — Inversa ratione Mercurius Carionem per pristina beneficia obtestatur [3]).

388. ἐν τῷδε τῷ πράγματι] i. e. *cum nos ita laboremus*.

390. παλίγκοτος] vox poetica, quae *deum aversatum*, παλίνορσον [4]) sive *fortunam in malam partem conversam* significat [5]). Non *denuo* valet πάλιν, sed *retro*, ut constanter in prisca lingua. Cf. παλίγγλωσσος = βάρβαρος [6]). Terminus idem est qui adiectivi ἀλλοκότου.

392. χάρισ'(αι)] syllabae -σαι *elisio* non nisi in choricis apud nostrum obvia [7]). In trimetris post -σαι est *aphaeresis* [8]).

395. „*Si Pisandrum gloriosum illum taxiarchum abominaris*". Item Lamachi taxiarchi Dicaeopolis ille βδελύττεται τοὺς λόφους [9]). Et fortis certe is erat: Pisander vero nonnisi ὀφρῦς ἔχει καὶ λόφους [10]), ceterum ignavissimus [11]).

---

[1]) Vid. Ach. 248 Hom. Υ 298 Plat. Euthyd. 14*b* etc. et infra ad vs. 924. — [2]) Hom. Α 39. — [3]) Plut. 1139 sqq. — [4]) Hom. Γ 33. — [5]) Aesch. Suppl. 376 Agam. 571, 863, 874 Pind. Ol. II 36 Nem. IV 96 Herodot. IV 156. — [6]) Pind. Isthm. VI 35. — [7]) Item Nub. 523 et 550. — [8]) Vid. Vesp. 501 et ann. crit. ad Nub. 7. — [9]) Ach. 586, ubi vid.; cf. etiam Ach. 575, 1074 et vid. ad Ach. 566—571. — [10]) Cf. Ran. 925 et vid. ad Vesp. 655. — [11]) Vid. supra vs. 303 sq. et ad Av. 1556.

καί σε θυσίαισιν ἱε-
ραῖσι προσόδοις τε μεγά-
λαισι διὰ παντός, ὦ
δέσποτ', ἀγαλοῦμεν ἡμεῖς ἀεί.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἴθ', ἀντιβολῶ σ', „ἐλέησον αὐτῶν τὴν ὄπα“,
ἐπεί σε καὶ τιμῶσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ· —

ΕΡΜΗΣ.

κλέπται τὰ νῦν γάρ εἰσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

— καί σοι φράσω τι πρᾶγμα δεινὸν καὶ μέγα,

---

396. *ἱεραῖσι προσόδοις*] *ἱεραῖς προσόδοισι* V R.
399. *δέσποτ'*] *πότνι'* Suid. et Bekk. Anecd. 328, quasi ad Pacem haec dicantur.
402. Suo loco habet V, om. R homoeoteleuto in errorem abreptus, sed in margine add. corrector (*κλέπται γὰρ νῦν μᾶλλον εἰσὶν ἢ προτοῦ*). Paragraphus praemissa est in V; Trygaeo versum continuari voluit grammaticus qui scripsit scholion. || *κλέπται τὰ νῦν γάρ εἰσι μᾶλλον* Meineke] *κλέπται τε γὰρ νῦν μᾶλλον εἰσὶν* V (-*αι τε* in ras.), *κλέπται γάρ εἰσιν νῦν γε μᾶλλον* recc.

396—399. *καί σε … ἀγαλοῦμεν*] sic paratactice precibus („*χάρισαι*") adiungitur votum: „*si voti compotes nos feceris, laudibus et honoribus te celebrabimus.*" Item infra: „*ἐλέησον … καί σοι φράσω τι κτέ.*" [1]) et: „*ξύλλαβε καὶ σοὶ τὰ Παναθήναια ἄξομεν*" [2]), et similem fuisse rationem loci cuiusdam Theopompi comici, unde haec sola verba sunt servata: „*καί σε τῇ νουμηνίᾳ | ἀγαλματίοις ἀγαλοῦμεν ἀεὶ καὶ δάφνῃ*" [3]), haud vana videtur suspicio. Quo loco item verbum activum *ἀγάλλειν*, quod non erat sermonis quotidiani, e precibus sollemnibus est desumtum [4]).

397. *προσόδοις*] *pompis sollemnibus* [5]).

398 sq. *διὰ παντὸς … ἀεί*] sic alibi dicitur: *δι' ἡμέρας ἀεί* [6]) vel *ὁσημέραι ἀεί* [7]) et similia [8]).

400—403. Paratactice, ut supra [9]), verba sunt iuncta.

400. Conferri potest *δικανικὸν* illud *ῥημάτιον* Bdelycleonis: „*ἴθ', ἀντιβολῶ σ' οἰκτίρατε*" [10]).

— *ἐλέησον αὐτῶν τὴν ὄπα*] haec quoque e priscis supplicationibus desumta videntur, sublimioris enim dictionis est vox *ὄψ* [11]).

401. Videtur respici res aliunde nobis ignota [12]).

402. Furum patronum Mercurius etiam in Pluto se iactat [13]).

403. Similia sunt Dicaeopolidis verba: „*ἀλλ' ἐργάσομαί τι δεινὸν ἔργον καὶ μέγα*" [14]), et Clisthenis ad mulieres Thesmophoria agentes: „*τηρεῖτε μὴ καὶ προσπέσῃ | ὑμῖν ἀφάρκτοις πρᾶγμα δεινὸν καὶ μέγα*" [15]).

---

1) Vs. 400—408. — 2) Vs. 416—418; praeterea vid. ad Lys. 700—708. — 3) Theopomp. fr. 47. — 4) Vid. ad Thesm. 128. — 5) Nub. 307. — 6) Nub. 1058. — 7) Plut. 1006 sq. — 8) Vid. ad Thesm. 830 sq. — 9) Vid. ad vs. 396 sq. — 10) Vesp. 975. — 11) Cf. infra vs. 805 Vesp. 317 (vHerwerden) Thesm. 127. — 12) Vid. ad vs. 924. — 13) Plut. 1139—1145. Cf praeterea h. Merc. 175, 292 Soph. Philoct. 133 etc. — 14) Ach. 128. — 15) Thesm. 580 sq.

ὃ τοῖς θεοῖς ἅπασιν ἐπιβουλεύεται.

ΕΡΜΗΣ.

ἴθι δή, κάτειπ'· ἴσως γὰρ ἂν πείσαις ἐμέ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἡ γὰρ Σελήνη χὠ πανοῦργος Ἥλιος
ὑμῖν ἐπιβουλεύοντε πολὺν ἤδη χρόνον
τοῖς βαρβάροισι προδίδοτον τὴν Ἑλλάδα.

ΕΡΜΗΣ.

ἵνα δὴ τί τοῦτο δρᾶτον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὁτιή, νὴ Δία,
ἡμεῖς μὲν ὑμῖν θύομεν, τούτοισι δὲ

---

405. ἂν πείσαις ἐμέ] ἀναπείσεις ἐμέ Hirschig, sed futuro ut locus sit vereor (cf. vs. 286); itaque, si vitio versus laborat, quod et ego ad Plut. 1086 sumsi, malim *ἀναπείσειας ἄν vel *ἔτι πείσειας ἄν, cum praesertim emphatica pronominis forma contextui minus apta videatur. Sed severi horum versuum numeri quoniam tragoediae sunt affines, probabilis videtur Herwerdeni opinio, etiam πείσαις formam παρατραγῳδοῦντος esse.

409. δή τι Bentley] τί δῆ V R.

---

404. ὃ ... ἐπιβουλεύεται] *quod ... struitur*. Verbi ἐπιβουλεύειν passivum etiam apud Xenophontem ita usurpatum invenitur: „ὀλιγάκις ἴσασι πῶς ἔχει τὰ ἐπιβουλευόμενα" [1]). Frequentius — sed non apud nostrum — ἐπιβουλευθῆναι dicitur is cui insidiae struuntur.

405. πείσαις] et hoc, ut modo „ὄπα", dictionis est ornatae.

406—415. Biennio abhinc Luna certe, si ipsius sodalibus Nubibus fides est, favebat Atheniensibus eorumque sociis, graviter autem de iis conquerebatur, „οὐδὲν γὰρ ὀρθῶς αὐτοὺς ἄγειν τὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω κυδοιδοπᾶν" [2]). Temporum nimirum rationes tunc magistratuum culpa ita erant turbatae ut Athenienses non iam „κατὰ Σελήνην", ut solebant et debebant, dies et menses computarent. Cuius rei prorsus diversa nunc — pro scenae comicae licentia — proponitur explicatio: non mortalium socordiam has turbas dedisse sed Solis Lunaeque barbaris faventium erga Graecos malevolentiam.

409. ἵνα δὴ τί ...;] *quo consilio ...?* [3]).

410—418. „*Persis neque templa sunt* „*neque signa deorum, sed in summis mon-* „*tibus Iovi*" (*Ahuramazdae*) „*sacra ferunt*, „θύουσι δὲ ἡλίῳ" (*Mithrae*) „τε καὶ σελήνῃ „καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι" [4]). Itaque nihil optatius esse potest Persicis illis numinibus quam ut Graeci internecione perimantur cuncti; tunc enim nudata suis incolis regio a barbaris occupari poterit, qui ipsis sacra ferant. Dicit igitur Trygaeus τὰς τελετὰς τῶν θεῶν „ea quae *in Graecia*" — non: „quae *e Grae-*

---

[1]) Xen. Hippar h. 9 § 8. — [2]) Vid. Nub. 607—626 quaeque ad illum locum annotavi. — [3]) Vid. Nub. 1192. — [4]) Herodot. I 181.

οἱ βάρβαροι θύουσι. διὰ τοῦτ' εἰκότως
βούλοιντ' ἂν ἡμᾶς πάντας ἐξολωλέναι,
ἵνα τὰς τελετὰς λάβοιεν αὐτοὶ τῶν θεῶν.

ΕΡΜΗΣ.

ταῦτ' ἄρα πάλαι τῶν ἡμερῶν παρεκλεπτέτην,
415 *καὶ τοῦ κύκλου παρέτρωγον ὑφ' ἁμαρτωλίας!*

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

416 *ναὶ μὰ Δία. πρὸς ταῦτ', ὦ φίλ' Ἑρμῆ, ξύλλαβε,*

---

412. *ἡμᾶς* V R] *ὑμᾶς* recc. perperam, non enim *diis* sed *Graecis* instat pernicies.

414. *παρεκλεπτέτην*] *παρεκλέπτετον* (-ρα- V) V R.

415. *ἁμαρτωλίας* Anecd. Bekk. 79] *ἁρματωλίας* V R, quae lectio inepta et *κακόμετρος* in scholio V defenditur auctoritate Herodiani et Phrynichi et sic explicatur: „*φειδόμενοι τῶν ἁρμάτων αὐτῶν*", plane absurde si ad „*ἅρμα*" vocem referatur, apte vero si *parsimoniae* notio insit verbis poetae. Iure autem Blaydes dualem poscere videtur, quod non nisi h. l. et Nub. 1506, qui item corruptus est, duali adiunctus reperiatur pluralis; quapropter coniecit *παρετρωγέτην ὑφ' ἁμαρτίας* (et alia). Equidem suspicor vocem *ὑφ' ἁμαρτωλίας* interpreti deberi, comicum autem scripsisse **παρετρωγέτην μισητίᾳ* (cf. Av. 1620).

---

cis" — „diis offerantur." Ita si interpretamur Trygaei verba, non est cur perhibeamus „facetius quam probabilius haec disputata esse" [1]). Ars dialectica neque nunc plectitur neque in Mercurii quae sequuntur verbis, — ea quidem dialectica quae valet in comoedia.

414 sq. „*Hoc erat igitur!*" [2]) exclamat Mercurius: „*iam intellego id quod dudum* „*mirabar, cur de diebus et de orbe suo ma-* „*ligne semper aliquid* [3]) *suffurarentur*" [4]).— Quod iusto brevior evasit Atheniensium annus, causa iam aperta: aliquot sensim dies inde detraxerunt Sol et Luna, totum annum aliquando Graecis surrepturi. Quod *quomodo* fecerint aut facturi sint, nihilo magis rogant spectatores quam tum cum Nubes fabula agebatur rogarunt quomodo Sol „*τὴν θρυαλλίδα εἰς ἑαυτὸν μέλλοι ξυνέλξειν*" [5]). „C'est ainsi que „pour établir l'ère grégorienne le pape „*vola* dix journées *au compte régulier des* „*jours*. Il s'agit évidemment ici d'une „mesure analogue" [6]).

416 sq. Paratactice, ut supra [7]), precibus adiungitur votum: „*praesens nobis ades, et sollemnia tibi agemus omnium splendidissima*" Panathenaea Magna, quae ante paucos menses sunt celebrata [8]); nam tertius hic est olympiadis annus. Eodem verbo usi sodales ad Philocleonem: „*σοὶ δὲ νῦν τις θεῶν παρὼν ἐμφανής; | ξυλλαμβάνει τοῦ πράγματος*" [9]), vel Menander: „*τόλμῃ δικαίᾳ καὶ θεὸς ξυλλαμβάνει*" [10]). — Panathenaea qui non Deae urbis Patronae sed Mercurio in posterum celebratum iri promittit, ipsum mendaciorum deum mentiendo vincit, haud secus atque priscus ille Autolycus *κλεπτοσύνῃ θ' ὅρκῳ τε κεκασμένος*.

---

[1]) „Amusing, but not quite log'cal" (Merry). — [2]) Vid. ad Nub. 319 et Vesp. 183. — [3]) Vid. ad Thesm. 1111. — [4]) Vid. ad Eq. 1026. — [5]) Nub. 585. — [6]) Mazon. — [7]) Vid. vs. 396 sq. — [8]) Mense Hecatombaeone. — [9]) Vesp. 733 sq. — [10]) Menandr. fr. 572[3]; cf. etiam Ar fr. 615 (?) Eup. 91 Philem. 53[4].

ὃ τοῖς θεοῖς ἅπασιν ἐπιβουλεύεται.

ΕΡΜΗΣ.

ἴθι δή, κάτειπ'· ἴσως γὰρ ἂν πείσαις ἐμέ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἡ γὰρ Σελήνη χὼ πανοῦργος Ἥλιος
ὑμῖν ἐπιβουλεύοντε πολὺν ἤδη χρόνον
τοῖς βαρβάροισι προδίδοτον τὴν Ἑλλάδα.

ΕΡΜΗΣ.

ἵνα δὴ τί τοῦτο δρᾶτον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὁτιή, νὴ Δία,
ἡμεῖς μὲν ὑμῖν θύομεν, τούτοισι δὲ

405. ἂν πείσαις ἐμέ] ἀναπείσεις ἐμέ Hirschig, sed futuro ut locus sit vereor (cf. vs. 286); itaque, si vitio versus laborat, quod et ego ad Plut. 1036 sumsi, malim *ἀναπείσειας ἄν vel *ἔτι πείσειας ἄν, cum praesertim emphatica pronominis forma contextui minus apta videatur. Sed severi horum versuum numeri quoniam tragoediae sunt affines, probabilis videtur Herwerdeni opinio, etiam πείσαις formam παρατραγῳδοῦντος esse.

409. δὴ τί Bentley] τί δὴ V R.

404. ὃ ... ἐπιβουλεύεται] *quod ... struitur*. Verbi ἐπιβουλεύειν passivum etiam apud Xenophontem ita usurpatum invenitur: „ὀλιγάκις ἴσασι πῶς ἔχει τὰ ἐπιβουλευόμενα" [1]). Frequentius — sed non apud nostrum — ἐπιβουλευθῆναι dicitur is cui insidiae struuntur.

405. πείσαις] et hoc, ut modo „ὄπα", dictionis est ornatae.

406—415. Biennio abhinc Luna certe, si ipsius sodalibus Nubibus fides est, favebat Atheniensibus eorumque sociis, graviter autem de iis conquerebatur, „οὐδὲν γὰρ ὀρθῶς αὐτοὺς ἄγειν τὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω κυδοιδοπᾶν" [2]). Temporum nimirum rationes tunc magistratuum culpa ita erant turbatae ut Athenienses non iam „κατὰ Σελήνην", ut solebant et debebant, dies et menses computarent. Cuius rei prorsus diversa nunc — pro scenae comicae licentia — proponitur explicatio: non mortalium socordiam has turbas dedisse sed Solis Lunaeque barbaris faventium erga Graecos malevolentiam.

409. ἵνα δὴ τί ...;] *quo consilio ...?* [3]).

410—418. „*Persis neque templa sunt* „*neque signa deorum, sed in summis montibus Iovi*" (*Ahuramazdae*) „*sacra ferunt*, „θύουσι δὲ ἡλίῳ" (*Mithrae*) „τε καὶ σελήνῃ „καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι" [4]). Itaque nihil optatius esse potest Persicis illis numinibus quam ut Graeci internecione perimantur cuncti; tunc enim nudata suis incolis regio a barbaris occupari poterit, qui ipsis sacra ferant. Dicit igitur Trygaeus τὰς τελετὰς τῶν θεῶν „ea quae *in Graecia*" — non: „quae *e Grae-*

[1]) Xen. Hippar. h. 9 § 8. — [2]) Vid. Nub. 607—626 quaeque ad illum locum annotavi. — [3]) Vid. Nub. 1192. — [4]) Herodot. I 131.

οἱ βάρβαροι θύουσι. διὰ τοῦτ' εἰκότως
βούλοιντ' ἂν ἡμᾶς πάντας ἐξολωλέναι,
ἵνα τὰς τελετὰς λάβοιεν αὐτοὶ τῶν θεῶν.

ΕΡΜΗΣ.

ταῦτ' ἄρα πάλαι τῶν ἡμερῶν παρεκλεπτέτην,
καὶ τοῦ κύκλου παρέτρωγον ὑφ' ἁμαρτωλίας!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

416 *ναὶ μὰ Δία. πρὸς ταῦτ', ὦ φίλ' Ἑρμῆ, ξύλλαβε,*

---

412. *ἡμᾶς* V R] *ὑμᾶς* recc. perperam, non enim *diis* sed *Graecis* instat pernicies.

414. *παρεκλεπτέτην*] *παρεκλέπτετον* (-ρα- V) V R.

415. *ἁμαρτωλίας* Anecd. Bekk. 79] *ἁρματωλίας* V R, quae lectio inepta et *κακόμετρος* in scholio V defenditur auctoritate Herodiani et Phrynichi et sic explicatur: „*φειδόμενοι τῶν ἁρμάτων αὐτῶν*", plane absurde si ad „*ἅρμα*" vocem referatur, apte vero si *parsimoniae* notio insit verbis poetae. Iure autem Blaydes dualem poscere videtur, quod non nisi h. l. et Nub. 1506, qui item corruptus est, duali adiunctus reperiatur pluralis; quapropter coniecit *παρετρωγέτην ὑφ' ἁμαρτίας* (et alia). Equidem suspicor vocem *ὑφ' ἁμαρτωλίας* interpreti deberi, comicum autem scripsisse **παρετρωγέτην μισητίᾳ* (cf. Av. 1620).

---

cis" — „diis offerantur." Ita si interpretamur Trygaei verba, non est cur perhibeamus „facetius quam probabilius haec disputata esse" [1]). Ars dialectica neque nunc plectitur neque in Mercurii quae sequuntur verbis, — ea quidem dialectica quae valet in comoedia.

414 sq. „*Hoc erat igitur!*" [2]) exclamat Mercurius: „*iam intellego id quod dudum* „*mirabar, cur de diebus et de orbe suo ma-* „*ligne semper aliquid* [3]) *suffurarentur*" [4]). — Quod iusto brevior evasit Atheniensium annus, causa iam aperta: aliquot sensim dies inde detraxerunt Sol et Luna, totum annum aliquando Graecis surrepturi. Quod *quomodo* fecerint aut facturi sint, nihilo magis rogant spectatores quam tum cum Nubes fabula agebatur rogarunt quomodo Sol „*τὴν θρυαλλίδα εἰς ἑαυτὸν μέλλοι ξυνέλξειν*" [5]). „C'est ainsi que „pour établir l'ère grégorienne le pape „*vola* dix journées *au compte régulier des* „*jours*. Il s'agit évidemment ici d'une „mesure analogue" [6]).

416 sq. Paratactice, ut supra [7]), precibus adiungitur votum: „*praesens nobis ades, et sollemnia tibi agemus omnium splendidissima*" Panathenaea Magna, quae ante paucos menses sunt celebrata [8]); nam tertius hic est olympiadis annus. Eodem verbo usi sodales ad Philocleonem: „*σοὶ δὲ νῦν τις θεῶν παρὼν ἐμφανὴς | ξυλλαμβάνει τοῦ πράγματος*" [9]), vel Menander: „*τόλμῃ δικαίᾳ καὶ θεὸς ξυλλαμβάνει*" [10]). — Panathenaea qui non Deae urbis Patronae sed Mercurio in posterum celebratum iri promittit, ipsum mendaciorum deum mentiendo vincit, haud secus atque priscus ille Autolycus *κλεπτοσύνῃ θ' ὅρκῳ τε κεκασμένος*.

---

1) „Amusing, but not quite log'cal" (Merry). — 2) Vid. ad Nub. 319 et Vesp. 183. — 3) Vid. ad Thesm. 1111. — 4) Vid. ad Eq. 1026. — 5) Nub. 585. — 6) Mazon. — 7) Vid. vs. 396 sq. — 8) Mense Hecatombaeone. — 9) Vesp. 733 sq. — 10) Menandr. fr. 572^3; cf. etiam Ar fr. 615 (?) Eup. 91 Philem. 58^4.

418 καὶ σοὶ τὰ μεγάλ' ἡμεῖς Παναθήναι' ἄξομεν
419 πάσας τε τὰς ἄλλας τελετὰς τὰς τῶν θεῶν,
421 ἅλλαι τέ σοι πόλεις πεπαυμέναι κακῶν
Ἀλεξικάκῳ θύσουσιν Ἑρμῇ πανταχοῦ.
καὶ ἕτερ' ἔτι πόλλ' ἕξεις ἀγαθά. πρῶτον δέ σοι
δῶρον δίδωμι τήνδ', ἵνα σπένδειν ἔχῃς.

(Praebet ei pateram.)

ΕΡΜΗΣ.

425 οἴμ', ὡς ἐλεήμων εἴμ' ἀεὶ τῶν ... χρυσίδων.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad chorum:)

ὑμέτερον ἐντεῦθεν ἔργον, ὦ ἄνδρες! ἀλλὰ ταῖς ἄμαις

---

417 ἡμῖν προθύμως τήνδε καὶ ξυνέλκυσον,
420 Μυστήρι' Ἑρμῇ, Διπόλει', Ἀδώνια·

417. *Delevi coll. Ran. 1345, ex huiuscemodi scholio natum ratus: „ξύλλαβε] προθύμως ἡμῖν ξυνέλκυσον" (vid. ad Av. 16). Ne sensum quidem praebet pronomen τήνδε, quod neque verbo ξυλλαβεῖν iungi potest (genitivum enim rei id adsciscit), neque verbo ξυνελκύσαι, — etiamsi sinat particulae καί traiectio, — sic enim ξυνεξελκύσαι erat dicendum. Quapropter pro τήνδε Meineke coniecit τῶνδε (i. e. τῶν σχοινίων), ut vs. 437 Vesp. 733, Blaydes τήνδε τ' ἐξανέλκυσον; sed accedit altera eaque multo gravior molestia, si ipsum funem ducere iubetur Mercurius, de qua vid. ad vs. 469—471. Itaque, nisi spurium ducerem versum, sic fere corrigerem: „ἡμῖν προθύμως τοῦδε τοῦ τολμήματος".

418. καὶ σοὶ Bergk] καί σοι V R.

420. Del. Meineke. Pro inepto Ἑρμῇ Blaydes coniecit Ἑρμαῖ'(α), quod etiam deterius videtur, nam haec Mercurio sacra fore non est quod ei promittatur. || Διπόλει' Porson] διιπόλει' V R. Cf. Nub. 984.

421. ἅλλαι] ἄλλαι V R. Etiam vs. 464, 475, 650, 806, 919, 967 sic peccant.

426 sq. Trygaeo tribuit Lenting; in V R ei qui versum 425 dixit (Mercurio igitur) continuantur.

---

422. Quemadmodum Athenienses Deae πολιούχου aliorumque numinum loco Mercurium sunt habituri, sic ceterae quoque civitates servatorem eum posthac colent, ceu Apollinem [1]) vel Herculem [2]).

424. Auream illam pateram, quam secum attulit [3]), Trygaeus expromit deoque offert. Pronomen τήνδε quo esset referendum, spectatoribus dubium esse non potuit [4]).

425. οἴμ', ὡς...!] admirantis est οἴμοι [5]), ut in verbis Strepsiadis: „οἴμ' ὡς ἥδομαι!" [6]).

— τῶν χρυσίδων] aureorum poculorum [7]). Expectabatur potius: τῶν ἱκετῶν.

426. ὑμέτερον ἐντεῦθεν ἔργον, ὦ ἄνδρες] „equidem iam nomen meum solvi", Try-

---

[1]) Vid. ad Nub. 1372. — [2]) Vid. ad Vesp. 1043 Ran. 501. — [3]) Cf. vs. 143 et 431. — [4]) Vid. ad Ach. 331. — [5]) Nostrum och (e. g.: och wat ben ik blij!). — [6]) Nub. 773; cf. etiam Thesm. 1185. — [7]) Vid. ad Ach. 74.

εἰσιόντες ὡς τάχιστα τοὺς λίθους ἀφέλκετε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ταῦτα δράσομεν· σὺ δ' ἡμῖν, ὦ θεῶν σοφώτατε,
ἅττα χρὴ ποιεῖν ἐφεστὼς φράζε δημιουργικῶς·
τἄλλα δ' εὑρήσεις ὑπουργεῖν ὄντας ἡμᾶς οὐ κακούς.

(Lapides quibus ostium cavernae est obrutum removere choreutae incipiunt.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(expromto vini utre ad Mercurium:)

ἄγε δή, σὺ ταχέως ὕπεχε τὴν φιάλην, ὅπως
ἔργῳ ἐφιαλοῦμεν, εὐξάμενοι τοῖσιν θεοῖς.

(Mercurio in pateram vini aliquid infundit. Libat hic.)

ΕΡΜΗΣ.

σπονδή! — σπονδή! —
εὐφημεῖτε! — εὐφημεῖτε!

---

427. *εἰσιόντες*] *εἶτ' ἰόντες* vHerwerden, sed simplex *ἰόντες* ne langueat vereor; vid. autem comment.

430. *τἄλλα δ'*] *πάντα δ'* aut *καὶ γὰρ* Meineke.

432. *ἐφιαλοῦμεν* Eustath. 1403, 16] *φιαλοῦμεν* V R.

---

gaeus ait: „*ich habe das Meinige gethan: thun Sie das Ihre*". Delenitus nimirum est deus neque quicquam etiam obstat quominus Pax e tenebris reducatur. Vocis *ἔργου* notus hic est usus [1]).

427. *Antrum intrare* — *εἰσιέναι* — iubentur choreutae, ut admotis ligonibus [2]) lapides inde avellant [3]). Nempe funes, quos secum attulerunt, sunt alligandi Deae imagini, quibus protrahatur in lucem. Participii praes. (*εἰσιόντες*) frequens hic apud nostrum est usus; idem enim haec valent atque: *εἴσιτε ἀφέλξοντες* [4]).

429. *δημιουργικῶς*] ut si *δημιουργὸς* vel *τέκτων τις* esses [5]).

430. „Quemadmodum carnem pateramque tibi praebuimus," ad Mercurium dicit dux chori, „et alia quaevis libentissime tibi largiemur, si nunc nobis non desis". Et ipsa re verba eius comprobans Trygaeus exhibet vinum fragrantissimum, quo patera illa impleatur.

431 sq. Ludendi occasionem praebet vox *φιάλη* [6]), cuius sonus in mentem revocat *τὸ ἐφιάλλειν*, verbum priscum [7]), aptissimum igitur rei sacrae peragendae. Articulo caret nunc vox *ἔργον*, ut in locutionibus: *χωρεῖν πρὸς ἔργον* [8]), *ἔργου ἔχεσθαι*, *ἐν ἔργῳ εἶναι* [9]), vel ubi inter se opponuntur *ἔργον* et *λόγος*.

433 sq. Pateram tenens Mercurius „*libationem fieri*" clamat, ut infra Trygaeus [10]), et „*linguis favere*" [11]) iubet omnes qui adsunt. Deorum praeconem Mercurium Alcaeus et Sappho [12]) et vasorum pictores [13]) etiam *pincernam* finxerunt saepius; cf. etiam Heraclides Ponticus apud Ciceronem [14]).

---

[1]) Cf. vs. 1305 et vid. ad Nub. 1345. — [2]) Cf. Av. 1145 sq. — [3]) Cf. vs. 361. — [4]) Vid. ad Nub. 1212. — [5]) Cf. vs. 305. — [6]) Lepide Merry: „*to bowl away*". — [7]) Vid. ad Nub. 1299. — [8]) Vs. 555 etc. — [9]) vHerwerden. — [10]) Cf. vs. 1104. — [11]) Vid. ad Ran. 354. — [12]) Cf. Athen. 425 *c*. — [13]) Cf. Preller-Robert Myth. I[4] p. 410,3. — [14]) Cic. de Divin. § 46.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

σπένδοντες εὐχόμεσθα τὴν νῦν ἡμέραν
Ἕλλησιν ἄρξαι πᾶσι πολλῶν καὶ ἀγαθῶν,
χὤστις προθύμως ξυλλάβοι τῶν σχοινίων,
τοῦτον τὸν ἄνδρα μὴ λαβεῖν ποτ' ἀσπίδα.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ διαγαγεῖν τὸν βίον,
ἔχονθ' ἑταίραν καὶ σκαλ... εὐοντ' ἄνθρακας.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅστις δὲ πόλεμον μᾶλλον εἶναι βούλεται,

435—488. In V R continuantur Mercurio; Trygaeo dedit Dindorf (cum vs. 488 sq.). Alii aliter locum distribuunt.

435. *εὐχόμεσθα* Hamaker] *-ώμ-* V R (ut vs. 978).

439 sq. Choro diserte tribuunt V R.

439. *διαγαγεῖν* Lenting] *διάγειν* V R.

441—454. Paragraphos habet V ante versus 441, 444, 447, 450, 454, in R soli versus 447 et 454 paragrapho sunt ornati.

441. Huic versui in V adscriptum est scholion: *„δύο πρόσωπα ταῦτά φησιν, ὧν ὁ μὲν εὔχεται, ὁ δὲ ἕτερος ἀκόλουθα τῇ εὐχῇ καταρώμενος λέγει"*, id est: *preces profert alter histrio, diras addit alter* (de verborum *εὔχεσθαι* et *καταρᾶσθαι* discrimine notissimo vid. e. g. Thesm. 350 sq.). Hinc Dobraeus effecit Chori (Coryphaei) esse versus 441, 444 sq.[a], 447 sq., 450 sq., Trygaei autem vs. 442 sq., 445[b] sq., 449,

---

435 sq. Quemadmodum bello ineunte Melesippus Lacedaemoniorum legatus ab Atheniensibus re infecta rediens *„ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν „ἄρξει"* exclamavit cum fines Atticos esset transgressurus [1]), sic belli finem *„πολλῶν καὶ ἀγαθῶν Ἕλλησιν ἄρξαι"* nunc precatur Trygaeus. Ipsa illa Melesippi verba respici nunc a comico, qui et alia dicteria Periclis eiusque aequalium complura spectatoribus in mentem revocavit [2]), optimo iure perhibet priscus interpres in scholiis.

437 sq. *ὅστις... ξυλλάβοι..., | τοῦτον... μὴ λαβεῖν ποτ' ἀσπίδα*] i. e.: *ὅστις... ξυλλάβοι..., οὗτος... μὴ λάβοι ποτ' ἀσπίδα*, *si quis nos adiuvabit, nunquam posthac sumat arma.* Alter optativus peperit alterum [3]); clipei autem iam *ἐν τῷ φεψάλῳ κρεμήσονται* [4]), regnabit enim *ἡ πασῶν γυναικῶν μισοπορπακιστάτη* [5]).

440. *„Puellam tenentem et σκαλ... αθύροντα"* [6]) dicturus chori dux tempestive recordatur non hanc esse precantium dictionem; itaque reprehendens se *„σκαλ.. εὐοντ' ἄνθρακας"* ait, *carbones excitantem* [7]) — ut *πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος διέλκειν* [8]) possit nimirum. Sic in Vespis ira abreptus filius patrem *„ὦ σκαιὲ καὶ ἀπαίδευτε"* increpans, ipso verborum suorum sono perterritus addit: *„ut ille dixit"* — et comminiscitur aliquid [9]).

441. *„Quisquis autem bellum magis amat..."* Non *„εἴ τις φθονεῖ"* vel etiam

---

[1]) Thucyd. II 12 § 3. — [2]) Vid. infra vs. 611 (?) Ach. 537 Nub. 859. — [3]) Vid. e. g. Hom. α 47. — [4]) Vid. Ach. 279 et cf. Lys. 52. — [5]) Infra vs. 662. — [6]) Vid. Eccl. 611. — [7]) Vid. Ach. 1014. — [8]) Cf. infra vs. 1131 et Ach. 751. — [9]) Vesp. 1183 sq., ubi vid.

μηδέποτε παύσασθ' αὐτόν, ὦ Διόνυσ' ἄναξ,
ἐκ τῶν ὀλεκράνων ἀκίδας ἐξαιρούμενον.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

κεἴ τις ἐπιθυμῶν ταξιαρχεῖν σοὶ φθονεῖ
εἰς φῶς ἀνελθεῖν, ὦ πότνι', ἐν ταῖσιν μάχαις
πάσχοι τοιαῦτ' ἅτθ' οἷάπερ Κλεώνυμος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

κεἴ τις δορυξὸς ἢ κάπηλος ἀσπίδων,

452 sq.; cui assensus Neil (ad Eq. p. 189 sq.) statuit personae mutatae indicium esse particulam γε vs. 446 et 452, idem vs. 443 γ' ὀλεκρ. coniecit et vs. 449 γ' ὑπὸ λ. (cf. Ach. 92). Dobraeum secuti sunt etiam Zielinski vHerwerden Mazon, pro Coryphaeo tamen ponentes Mercurium. Mihi nimis artificiosa nec satis concinna videtur haec ratio, versus autem 445 egregie displicet ita diremtus; neque interpretem graecum id quod putabat Dobree voluisse arbitror, sed: „alterum proferre versus 435—440, alterum 441—452".

444. σοὶ] σε Lenting (coll. Eur. Med. 313).

445. ταῖσιν Bekker] ταῖς V R.

446. πάσχοι τοιαῦτ' ἅτθ' Dindorf] πάσχοιτο τοιαῦταθ' V, πάσχοι γε τοιαῦθ' R.

447. κεἴ recc.] εἴ V R; cf. vs. 610.

„εἴ τις φθονοίη" Trygaeus ait dubitanter locutus, nimis enim certum et in confesso est etiam nunc multis bellum magis acceptum esse quam pacem. Mortui sunt Cleon et Brasidas, sed non omnes δοίδυκες τοῦ πολέμου perierunt: alii Pyrgopolinicae inter sua proelia vivunt; vivit *Hyperbolus* ille [1]), quem in Maricante fabula nuper risit Eupolis bellatorem περσέπτολιν [2]). — Suos cives ante omnes cogitare Trygaeum facile intellegimus [3]).

443. „*Is spicula sagittarum e cubitis sibi extrahendo vitam terat per me licet!*" — Imprecatio perridicula, non tamen ridicula eiusmodi vulnera; quae permagnum statim inflicta afferunt dolorem, mox autem „ἐπὶ ὀλεκράνου ἐκ τρώματος τρωθέντος πῆχυς ἐπισφακελίσας πυοῦται" [4]), neque dubium quin saepe huiuscemodi vulnera tulerint milites clipeum hosti obiectantes. Sic apud Homerum Teucer Glaucum ἰῷ ἐπεσσυμένον 'βάλε, . . . ᾗ Ϝίδε γυμνωθέντα βραχίονα [5]). Sunt τὰ ὀλέκρᾱνα *ulnarum capita*, τὰ κρανία τῶν ὠλενῶν, ut ait scholion; ratio igitur ferebat ut ὠλενόκρᾱνα dicerentur, sed prisca vox — neque enim ὠλένη neque κάρα Atticae est dictionis — in sermone familiari est concisa. Verbum ὀλεκρανίζειν apud comicos invenisse se testantur grammatici [6]). Digna quae conferantur sunt ἡμίκραιρα [7]), καρᾱδοκεῖν [8]), καρηβαρία [9]).

444—446. „*Et si qui taxiarchus gloriosus pacem aspernatur, ea illi eveniat laus bellica quae Cleonymo!*" Abiecto is clipeo turpissime fugam capessat! [10]) — Praeter Cleonymum Pisander potissimum nunc petitur [11]).

447—449. Etiam inter armorum venditores quin multi sint qui suum ipso-

[1]) Cf. Eq. 1304 infra vs. 681, 921, 1319. — [2]) Vid. ad Nub. 553 sqq. — [3]) Sic etiam Mazon; aliter vHerwerden. — [4]) Hippocr. III 572 et 677 Kühn. — [5]) Hom. *M* 388 sq. — [6]) Vid. Phot. Bibl. 533, Poll. II 140, Phrynich. Bekk. Anecd. p. 56 (fr. com. adesp. 1093). — [7]) Vid. Thesm. 227. — [8]) Vid. Eq. 663. — [9]) Vid. ibid. — [10]) Vid. vs. 303 sq., 673—678, 1172—1186, 1295—1301 et ad Nub. 353. — [11]) Vid. vs. 395 et ad Av. 1556.

ἵν' ἐμπολᾷ βέλτιον, ἐπιθυμεῖ μαχῶν,
ληφθεὶς ὑπὸ λῃστῶν ἐσθίοι κριθὰς μόνας.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

κεἴ τις στρατηγεῖν βουλόμενος μὴ ξυλλάβοι,
ἢ δοῦλος αὐτομολεῖν παρεσκευασμένος,

---

450. *ξυλλάβοι* Meineke] *-βη(ι)* V R. Similia sunt vitia Eq. 68, 698, 700.
451. Del. Willems, sed *rotae* mentio vix apta nisi *mancipiorum* accedat nomen.

---

rum lucrum patriae commodo communique saluti anteponant, minime dubitat Trygaeus: „*at captantor isti a praedonibus* [1]) *et servitium serviunto durissimum!*" *ἀφρήτωρ ἀθέμιστος*, extorris et exlex esto quisquis bellum adamat. — „Solo hordeo vesci" [2]) erat captivorum vel mancipiorum male habitorum, non liberorum hominum quantumvis *ὀλιγοσίτων* [3]), quibus ad *μᾶζαν* — nam hoc est hordeo vesci — allii certe aliquid vel oliva [4]) accedebat *ὄψον*.

450—452. „*Et si forte sive praetor sive* „*servus aliqui paci praeferat bellum, is* „*servilem in modum castigator!*" — Nunc demum est locus optativo illi, qui vix credentis est [5]). „Taxiarchis utimur improbis: nota res. Et armorum venditoribus gratum est bellum: esto! At in ipsos quoque duces et principes hoc cadere, ut sibi quam civitati magis consulant, id vix est credibile, et verum si tamen sit, — nam sunt qui perhibeant, — nefarium profecto est scelus et gravissimis cruciatibus ulciscendum, servilem poenam luant quibus animus est servilis." — Quam contumeliose unum pluresve e novis praetoribus, qui nuper creati sunt [6]), comicus coniunctim cum servulis nunc commemoret, ostendi nihil opus. Eadem mens, ait, est praetori qui e bello gloriam et mancipio quod libertatem inde speret [7]): ambo prae suo ipsorum commodo civitatis salutem vilipendunt, ambo rota virgisque digni [8]). Spectantne haec Alcibiadem, de quo Nicias paucis annis post in concione [9]): „*εἴ τις ἄρχειν ἄσμενος αἱρεθεὶς παραινεῖ πολεμεῖν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ὅπως θαυμασθῇ καὶ ὠφεληθῇ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μὴ τούτῳ ἐμπαράσχητε τῷ τῆς πόλεως κινδύνῳ ἰδίᾳ λαμπρύνεσθαι*"? Ait in scholiis interpres quidam; et magnas sane partes Alcibiades proximo anno in civitate agere coepit, utque bellum redintegraretur operam dedit, Lacedaemoniis infestus, Argivis vero amicus [10]). Itaque nunc quoque eum fecisse cum Argivis paci refragantibus [11]) credibile est satis. Non tamen solum aut potissimum nunc vellicari eum arbitror, nulla autem scholiastae huius est auctoritas, hominis stulte docti, qui „Alcibiadem etiam servum fugitivum hoc loco dici" perhibet, „quippe qui „Coesyrae [12]) servae esset filius, et ad „Lacedaemonios cum transfugisset, auc„tor extitisset ut muniretur Decelea", ita igitur errans in temporum ratione computanda ut is cui debetur unum ex Avium fabulae Argumentis.

---

[1]) Cf. Ach. 1077, 1188 Plut. 521. — [2]) Ut si inter nos dicas: *droog roggenbrood.* — [3]) Cf. Eq. 1101—1104 Vesp. 718 et ad Vesp. 440. — [4]) Cf. Eccl. 307 sq. — [5]) Vid. ad Lys. 235 sq. — [6]) Vid. Proleg. Eq. p. V, 1. — [7]) Cf. Nub. 5 Eq. 20. — [8]) Vid. ad Ran. 615 sqq. — [9]) Thucyd. VI 12 § 2; quae verba leviter mutata nunc excripsi. — [10]) Thucyd. V 43; cf. VI 16 § 1 sq. et vid. ad Nub. 69. — [11]) Vid. infra vs. 475—477. — [12]) Vid. ad Nub. 48.

ἐπὶ τοῦ τροχοῦ στρεβλοῖτο μαστιγούμενος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἡμῖν δ' ἀγαθὰ γένοιτ'!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἰὴ Παιών! ἰή!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἄφελε τὸ „παίειν", ἀλλ' „ἰὴ" μόνον λέγε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἰή, ἰὴ τοίνυν, ἰὴ μόνον λέγω.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(dum et ipse libat:)

Ἑρμῇ! — Χάρισιν! — Ὥραισιν! — Ἀφροδίτῃ! — Πόθῳ! — Ἄρει δὲ μή!

ΧΟΡΟΣ.

μή!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μηδ' Ἐνυαλίῳ γε!

---

452. *στρέβλοιτο* Blaydes] *γ' ἕλκοιτο* V R, *γ' ἑλκοῖτο* Mazon (vid. ad Nub. 713 Av. 444). Verum extat Lys. 846 Ran. 620 Plut. 875.

453—456. *Sic meo marte distribui.

454. *παίειν*] *παιών* Elmsley.

455—458. In R personarum vices nullae sunt indicatae nisi ante ultimum *μή* vs. 457; in V paragraphos habent vs. 455, 456 et quadrifariam diremtus est versus 457. Verba *Ἄρει δὲ μή* Trygaeo continuavit Reiske.

455. *ἰὴ ἰὴ* V] alterum *ἰὴ* om. R. ‖ *ἰὴ μόνον* recc.] *ἰὴ* V R.

457. *δὲ μή. — μή*] *δέ: μὴ μή* V R; correxit Bentley (interrogationis scribens signum).

---

452. *ἐπὶ τοῦ τροχοῦ*] servile supplicium[1]).

454. *ἄφελε τὸ παίειν*] chori ducem *παιωνίζοντα*[2]) carpit Trygaeus, ludicre ad *percutiendi* verbum vocem „*Παιών*" referens[3]). Similem iocum alibi praebet vox *παῖς*[4]). Verbo *ἀφελεῖν* etiam Calonica in Lysistrata fabula sic utitur, quae amicae perhibenti: „*spes est Boeotos cunctos delendi*" respondet: „*μὴ δῆτα πάντας γ', ἀλλ' ἄφελε τὰς ἐγχέλεις!*"[5]).

456. Ceteris iam caelitibus anteponitur Mercurius, quemadmodum ei promisit Trygaeus[6]). Dein commemorantur quae ipsi et Paci comites ire solent deae[7]). Dativi idem est usus in nota *τῶν ἀποκοτταβιζόντων* formula: „*τῷ δεῖνα τῷ καλῷ*"[8]).

457. *Ἐνυαλίῳ*] *Martis* hoc est *cognomen* in Iliade, nec non postea haec nomina saepe sunt iuncta vel permutata. Nostro

---

1) Vid. ad Ran. 615 sqq. — 2) Cf. vs. 555. — 3) Vernacule iocus sic fere reddi potest: „*mogen wij slagen!*" — „*Alsjeblieft niets meer over slagen!*" — 4) Vid. ad Vesp. 1297; praeterea vid. ad Ach. 36. — 5) Lys. 36. — 6) Cf. vs. 418 sq. — 7) Cf. Av. 1321 sq. Thesm. 300. — 8) Cf. e. g. Xen. Hell. II 3 fin.

ΧΟΡΟΣ.

μή!

(Lapidibus remotis patet antri ostium. Adhibentur funes.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὑπότεινε δὴ πᾶς καὶ κάταγε τοῖσιν κάλῳς.

---

458. *καὶ κάταγε*] *κᾆτ' ἄναγε* Blaydes, ego olim *καὶ ἐξάναγε*, sed vulgata non est sollicitanda; vid. comment. ‖ *κάλῳς*] *-οις* V R.

---

vero loco Enyalius a Marte discernitur, nec dubium quin *proprium* dei belli *nomen* utrumque fuerit primitus, Atticum *Enyalius* [1]), peregre invectum *Martis* nomen. Facit huc Aristonici scholion Homericum [2]): „*ἡ διπλῆ ὅτι ἐπιθετικῶς... „ὁ Ἄρης Ἐνυάλιος,... οὐχ ὡς οἱ νεώτεροι „Ἐνυοῦς υἱόν, οὐδὲ ὡς Ἀττικοὶ* [3]) *διαφέ„ροντα τοῦ Ἄρεως θεόν τινα.*" Ad quam opinionem refellendam nostrum locum esse utilem observavit priscus aliqui interpres, ab Aristarcho igitur discrepans [4]), cuius verba in scholiis ad comicum supersunt: „*πρὸς τοὺς οἰομένους τὸν „αὐτὸν εἶναι Ἄρεα καὶ Ἐνυάλιον κατ' ἐπί„θετον. τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων* [5]) *Ἄρεως καὶ „Ἐνυοῦς τὸν Ἐνυάλιον*" *κτἑ.* — Suspicor Aristophanis Byzantii hanc esse observationem doctam et prudentem. Cui quod non adstipulatus est Aristarchus, partim quidem recte fecit, nam Homeri locis quibusdam quin Martis epitheton sit Enyalius dubitari nequit [6]), et fortasse cunctis locis Homericis vox ita est accipienda; sed parum recte *chronologice* potissimum in Aristarchi disciplina sunt diremta quae *topographice* erant secernenda. Nam luculentum hoc est exemplum *theocrasiae* illius, in carminibus Homericis minime rarae, cui etiam Martis cum Venere „adulterium" illud debetur, quod philosophis tantopere displicuit [7]). *Moechus* tum factus est Mars cum uxor eius legitima Vulcano in matrimonium est data [8]), et *Enyalius* vocari coepit postquam in colle Atheniensi (Areopago) sedem invenit.

458. Omnibus igitur nunc viribus dux chori cunctos [9]) iubet eniti et contendere, ut deam funibus protrahant. Dicitur id „*κατάγειν*", quod verbum e re navali est desumtum [10]), perinde atque *τὸ καταίρειν* [11]), valet enim *κατάγειν*: „*efficere ut aliquis καταίρῃ sive deveniat*". Quod autem iubentur „*ὑποτείνειν*", intransitivo huic verbo [12]) similis inest notio atque verbo *κῦψαι* in clamore ducis Avium „*κύψαντας*" i. e. *paratos in hostem* suos adstare iubentis. „Le mot peint l'attitude des „marins, qui, la corde sur l'épaule, la „tête basse et l'échine tendue, halent „un bateau à terre" [13]). — Ceterum cavendum ne violentissimis hisce verbis decepti putemus *ex vero* iam describi quae in orchestra fiant. Immo ad *fallendos* animos oculosque spectatorum dicuntur haec omnia et aguntur, ut assolet in theatris. Nam nullam vim adhibituri sunt choreutae: nulla videlicet vi erit opus. Per anapiesma quod dicebatur subtus protrusa [14]) ex antro suo mox emerget Pacis imago haud

---

[1]) Cf. e.g. Xen. Anab. I 8 § 18 Soph. Ai. 179. — [2]) Schol. A ad *P* 211. — [3]) Cod. *οὐδὲ ἀττικοὶ ὡς.* — [4]) Cf. comment. ad vs. 7. — [5]) Sic scripsi; in codd. V R *τῶν νεωτέρων* aberravit in locum alienum, legitur enim post *οἰομένους.* — [6]) Hom. *N* 519 (coll. *B* 512) *P* 211; ceteris locis (*B* 651 *H* 166 *Θ* 264 *P* 259 *Σ* 309 *Υ* 69 X 132) non liquet. — [7]) Hom. *ϑ* 266 sqq. — [8]) Vid. Preller-Robert Myth. I[4] p. 176 et 339 sqq. — [9]) Cf. vs. 301 et vid. ad Ran. 372. — [10]) Vid. Herodot. VIII 4 Pausan. VII 5 § 7. Recte sic Paley et Mazon. — [11]) Vid. ad Av. 1288. — [12]) Item vs. 514; nos: *trekken.* — [13]) Mazon. — [14]) Sic Green (dubitanter).

Stropha (vs. 459—472.)

ΧΟΡΟΣ.

ὢ εἶα!

ΕΡΜΗΣ.

εἶα μάλα!

ΧΟΡΟΣ.

ὢ εἶα!

ΕΡΜΗΣ.

εἶα ἔτι μάλα!

ΧΟΡΟΣ.

ὢ εἶα! — ὢ εἶα!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὐχ ἕλκουσ' ἄνδρες ὁμοίως.

459—463. Sic distribuit Mazon; versum 459 Mercurio tribuunt V R (V post lituram), item schol., ceteros paragrapho signatos habet V, Mercurio continuat R. Versus 486—490 eadem ratione distribuendos esse quivis videt; quo loco V R versum 490 dant Choro, ceteros Trygaeo continuat R, solum versum 486 V, praeterea ante et post *εἶα μάλα* personam mutatam indicans.

462. *εἶα* B] om. V R. Cf. vs. 489.

---

ita magni moliminis. Fuit quidem qui deae imaginem ponderosissimam a Phidia elaboratam spectatorum admirantium oculis obiectam esse in animum sibi induceret, sed illam opinionem ab ipso auctore, viro ingenioso, dudum repudiatam arbitror, certe spero; ad quam refutandam, si etiam sit opus, sufficiat illud: „*τὴν κεφαλὴν ποῖ περιάγεις;*" [1]) — Quae cum ita sint, apparet agricolas, dum cruribus subnixis cum funibus colluctari videntur ingenti moli promovendae tantum non impares, multa agendo revera nihil agere.

460 et 462. *εἶα μάλα* et *ἔτι μάλα*] item in Lysistrata: „*εἶα μάλ', ἔμβα*" [2]). Particula *μάλα* urgendo nunc inservit, ut supra [3]). Recte in scholiis est adscriptum: „*μιμεῖται δὲ τοὺς βάρος τι ἐξέλκοντας*", certe adscriptum fuit olim, nam nunc est „*τοὺς βαρβαριστὶ ἐξέλκοντας;*". Quod ludiorum est dittographema.

464—507. Opus parum promovere vel etiam impedire qui hoc loco dicuntur *Boeoti*, *Lamachus*, *Argivi*, *Lacones*, *Megarenses*, fuerintne revera spectantium oculis obiecti omnes necne, dubitari potest; sed veri videtur similius, ne certum dicam, *fingi* tantum fieri haec omnia, quemadmodum finguntur homines e cuncta Graecia concurrisse; distingui autem inter se Boeoti Megarenses ceterae gentes satis apte non potuerunt. Itaque sequitur ut nullos mox e coetu *discedere* homines statuamus, sed discedere fingi tantum.

464. *ὁμοίως*] *pariter*, quod mox dicitur *ὁμοθυμαδόν* [4]) sive *pari omnes studio*.

---

[1]) Vs. 682. — [2]) Lys. 1281 (1303); praeterea vid. infra vs. 487. — [3]) Vs. 5; praeterea vid. ad Ran. 864. — [4]) Vs. 484.

οὐ ξυλλήψεσθ'; οἷ' ὀγκύλλεσθ'! —
(Chori partem voce irata increpans:)
οἰμώξεσθ', οἱ Βοιωτοί.

ΕΡΜΗΣ.

εἶά νυν!

ΧΟΡΟΣ.

εἶα ὤ!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad coryphaeum et alterius hemichorii ducem:)
ἄγετον, ξυνανέλκετον ἤδη σφώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὔκουν ἕλκω καὶ ἐξαρτῶμαι
καὶ ἐπεμπίπτω καὶ σπουδάζω;

469—471. Sic distribuit Paley (ad Boeotum aliquem et unum e Megarensibus pronomen σφώ dici ratus). In V R versus 469 Choro (Coryphaeo) tribuitur Mercurium et Trygaeum alloquenti, vs. 470 sq. Trygaeo, et sic oritur molestissima quaestio, ne absurdam dicam, quomodo Trygaeus et Mercurius, qui ante Iovis aedes in caelo versari iam fingantur, una cum choreutis fune protrahere possint Pacem ex antro terrestri. Neque apte sic, quod (iure, ut opinor) fieri iubent scholia, versus 472 tribui potest Mercurio. Cf. vs. 417.

469. ἄγετον, ξυνανέλκετον] αγε τὸν ξυνάλκετον (superscr. νε) V, ἄγετον ξυνέλκετον R. || *ἤδη] καὶ V R metro invito (cf. vs. 496). Cui alii aliter opitulati sunt; GHermann versus initio supplebat ἀλλ' (cf. Lys. 665), dein Dobree ἄγετε, ξυνανέλκετε scribebat, Meineke ἄγετόν νυν ἕλκετε (vid. dualis errore invectus Nub. 1506 Plut. 75). Equidem unum quam plura vitia irrepsisse veri similius ratus scripsi quod vides.
471. ἐπεμπίπτω] ἐπεντείνω (ut vs. 515) vHerwerden.

---

465. Otiosi quidam adstant ὀγκούμενοι sive ἀποσεμνυνόμενοι [1]), at haud impune laturo: [2]) minatur Trygaeus. Obiectum internum est οἷα, idem enim valet quod: „οἷον ὄγκον ὀγκοῦσθε!" Sic alibi: „οἷα ὑπέρχεται!" „οἷα πιππίζουσιν!" [3]). Similem usum praestat singulare οἷον [4]).

466. *Boeoti* Plataeam [5]) et Panactum [6]) oppida Atheniensibus erepta servare quam reddere malebant neque ad pacem mox accesserunt [7]), sed „δεχημέρους ἐπισπονδάς;" sive inducias undecimo quoque die redintegrandas cum Atheniensibus inierunt [8]). Futuri „οἰμώξεσθε" ea est vis quae infra futuri „κλαύσει" [9]).

470 sq. ἐξαρτῶμαι καὶ ἐπεμπίπτω] feliciter his verbis pinguntur violenti conatus onus gravissimum protrahentium [10]) „corpore resupino, rursus remigum instar corpore prono et procumbente novam funis partem ad se attrahentium" [11]).

---

[1]) Vid. Ran. 703 et ad Eq. 224 Ran. 92. — [2]) Cf. Nub. 217 et vid. ad Ran. 178. — [3]) Eq. 269 Av. 306. — [4]) Vid. ad Eq. 367. — [5]) Thucyd. V 17. — [6]) Vid. ibid. 3 § 5, 5 § 7, 35 § 5, 36 § 2, 39—42. — [7]) Ibid. (c. 17). — [8]) Ibid. 32 § 5. — [9]) Vs. 532. — [10]) Cf. Eccl. 2 et Soph. Ai. 42. — [11]) Richter.

ΕΡΜΗΣ.

πῶς οὖν οὐ χωρεῖ τοὔργον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ Λάμαχ', ἀδικεῖς ἐμποδὼν καθήμενος.
οὐδὲν δεόμεθ', ὦ ἄνθρωπε, τῆς σῆς μορμόνος.

ΕΡΜΗΣ.

οὐδ' οἵδ' ἐποίουν οὐδὲν Ἀργεῖοι πάλαι
ἀλλ' ἢ κατεγέλων τῶν ταλαιπωρουμένων,
καὶ ταῦτα διχόθεν μισθοφοροῦντες ἄλφιτα.

---

475. *οὐδ'* R] *εὖ δ'* V. ‖ *οἵδ'* Blaydes] *οἵδε γ'* V R. ‖ *ἐποίουν* Heimsöth] *εἷλκον* V R; litterae *ΟΙΔΕΠΟΙΟ.Ν* male sunt lectae *ΟΙΔΕΓΕΙ(λκ)ΟΝ*.

---

472. *„Qui fit igitur* [1]) *ut opus non procedat?"* [2]).

473 sq. *Lamachus* dux strenuus et bellicosus procul hinc se proripere iubetur, ne *ἐπισσείων Γοργείην κεφαλὴν δϝεινοῖο πελώρου* metu torpere faciat omnia [3]). Verbi *ἀδικεῖν* similis est usus in Phidippidis *ἵππους ὀνειροπολοῦντος* clamore: *„Φίλων, ἀδικεῖς· ἔλαυνε τὸν σαυτοῦ δρόμον"* [4]). Quod autem *ἐμποδὼν καθῆσθαι* dicitur Lamachus, non ad litteram id est accipiendum, quasi revera *humi consederit* ille [5]), sed transfertur nunc, ut Gallicum *„s' asseoir dans les jambes des gens"* [6]), item in Pherecratis verbis mox afferendis [7]). Et omnino *καθῆσθαι* — ut *κεῖσθαι* — non *standi* verbo opponi solet, sed *movendi*. Rei notissimae exemplum classicum praebet Iliadis ille versus, ubi milites dicuntur *καθῆσθαι ἀσπίσι κεκλιμένοι, clipeis innisi* [8]), — quod *sedentes* ne potuissent quidem, etiamsi coram hostibus considere lubuisset. — Ceterum Lamachus (strategus?) brevi posthac fuit inter subscriptores induciarum et mox foederis cum Lacedaemoniis initi [9]).

475—477. *„Ecce autem Argivi quoque dudum nihil agunt, sed rident nos desudantes, duplici tamen mercede conducti."* — Idem de iis dixit Pherecrates in scholiis allatus: *„οὗτοι γὰρ ἡμῖν οἱ κακῶς ἀπολούμενοι | ἐπαμφοτερίζουσ' ἐμποδὼν καθήμενοι"* [10]). Bellum, quo cetera Graecia gravissime est vexata, solis Argivis non nocuit, immo magnopere profuit, *τούτοις γὰρ εἰς ἀμφοτέρους φιλία ἦν* [11]). Itaque Peloponnesi hegemoniam sperare et mox affectare coeperunt [12]). Verbis minacibus Trygaeus mox eos increpat [13]).

476. *ἀλλ' ἢ*] *nisi*, idem valent particulae *εἰ μή* [14]).

477. *ἄλφιτα*] contemtim loquentis haec est vox [15]).

---

[1]) Vid. ad Av. 278. — [2]) Item vs. 509 sq.; vid. ad Thesm. 782. — [3]) Cf. infra vs. 561 Ach. 574, 582 Ran. 925. — [4]) Nub. 25. — [5]) „Sitting idle among busy workers" (Merry). — [6]) Quod optimo iure confert Mazon. — [7]) Vid. ad vs. 475—477; item nos: *iemand in den weg zitten* vel: *in angst zitten* (vs. 642) et similia. — [8]) Hom. Γ 134 sq. — [9]) Thucyd. V 19 et 24. — [10]) Pherecrat. fr. 19. — [11]) Thucyd. II 9 § 2. — [12]) Vid. Thucyd. V 27 sq. et ad Eq. 465. — [13]) Vs. 493. — [14]) Vid. ad Ran. 928. — [15]) Ut nostrum: *ergens een broodje uithalen*. Vid. ad Nub. 176 et Eq. 575.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' οἱ Λάκωνες, ὦ 'γάθ', ἕλκουσ' ἀνδρικῶς.

ΕΡΜΗΣ.

ἆρ' οἶσθ'; ὅσοι γ' αὐτῶν ἔχονται ἐν τῷ ξύλῳ,
μόνοι προθυμοῦντ', ἀλλ' ὁ χαλκεὺς οὐκ ἐᾷ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐδ' οἱ Μεγαρῆς δρῶσ' οὐδέν.

ΕΡΜΗΣ.

ἕλκουσιν δ' ὅμως
γλισχρότατα σαρκάζοντες ὥσπερ κυνίδια.

478. ἀλλ'] οὐδ' Blaydes, sed quod sequitur „ὦ ἀγαθέ" *obloquentis* vel *hortantis* est (vid. ad Thesm. 1077).

479. ἐν τῷ ξύλῳ] τοῦ ξύλου V R, quod mutavi virum d. Richards secutus, qui ἐνέχονται τῷ ξύλῳ coniecit. Dativum praebet schol. R: „τῷ ξύλῳ τῆς ποδοκάκης κτέ.", poscit sana ratio (vid. comment.); in codicibus praepositio ἐν etiam loco simili Eq. 1049 omissa est, item Eq. 367 Nub. 592 infra vs. 770. Varia conamina virorum doctorum lectionem traditam utcunque interpretantium sciens praetereo.

481—483. In V R Mercurii sunt omnes; in versu 481 personam mutavit Bentley scholiastam secutus, post versum 482 Reiske.

481. Μεγαρῆς] -εῖς V R, item V vs. 500. || δρῶσ' οὐδέν R] δρῶσιν V.

478—480. „*At Lacones certe pro virili parte contendunt!*" Trygaeus ait, nihil dubitans quin hi certe pacem appetant. Cui alia omnia respondet Mercurius: „*Ain vero? impigrosne se praestare Laco-* „*nes? Illi soli qui in carcere haerent* „*sunt prompti atque alacres ... si modo* „*sinerent vincula!*" — Nulla igitur ne in Peloponnesiis quidem est spes, nam qui soli ex iis Pacem libentissime reducerent, si possent, non adsunt hic, sed retinent eos „τεῖχος ξύλινον πύργοι τε σιδηροῖ" [1]), quippe ἐν τῷ ξύλῳ δεδεμένους. Pro ferreis vinculis commemoratur nunc qui vinculis eos inclusit faber ferrarius [2]). Lacones, quos in Sphacteria insula Cleon cepit, quartum iam annum in vinculis languent [3]); post foedus ab Atheniensibus cum Lacedaemoniis initum libertatem recuperarunt.

481—483. „*Neque Megarenses quicquam agunt!*" [4]) Trygaeus clamat. Cui Mercurius: „*Avidissimos* [5]) *tamen hi se prae-* „*stant et veluti caniculae ringuntur.*" At ille inclementer ridens: „*Fame, opinor,* „*cruciati!*" pessime enim, utpote Atheniensis, odit vicinae civitatis cives. Megarensibus hoc tempore „οὐκ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα", quoniam Nisaeam portum Athenienses iis reddituri non erant [6]).

482. σαρκάζοντες] a stirpe σαρ, quae perfectum σέσηρα [7]) peperit, ductum est σαρ-(σ)κάζειν, cui verbo simile est e. g. χα-σκάζειν [8]).

[1]) Eq. 1040, 1046—1049. — [2]) Recte schol. — [3]) Cf. praesertim Eq. 469 et Nub. 186 quaeque ad illos locos annotavi. — [4]) Item vs. 505; cf. ποιεῖν Xen. Hell. III 1 § 7. — [5]) Vid. ad Nub. 1004. — [6]) Thucyd. V 17; vid. supra ad vs. 246—250. — [7]) Infra vs. 620 Vesp. 901. — [8]) Vid. ad Ran. 966 Nub. 509 Enchirid. dict. ep. p. 356.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὑπὸ τοῦ γε λιμοῦ, νὴ Δί'. ἐξολωλότες.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐδὲν ποιοῦμεν, ὦ ἄνδρες. ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν
ἅπασιν ἡμῖν αὖθις ἀντιληπτέον.

Antistropha (vs. 486—491)

ΧΟΡΟΣ.

ὢ εἶα!

ΕΡΜΗΣ.

εἶα μάλα!

ΧΟΡΟΣ.

ὢ εἶα!

ΕΡΜΗΣ.

εἶα νὴ Δία!

ΧΟΡΟΣ.

μικρόν γε κινοῦμεν!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὔκουν δεινὸν <τοῦτ' ἔστ' ἤδη>.

---

484 sq. Coryphaeo (Choro) dedit Dindorf; Trygaeo diserte tribuunt V R.
484. ὦ R] om. V.
486—490. Vid. ad vs. 459—463.
491. Lacunam indicavit Dindorf, quam alii aliter expleverunt. Merry verbis „κἄτοπον, ὑμῶν" (coll. schol.), ego ita ut vides. In recc. est: „οἱ δειλοί". ante versum autem 490 additur: *ΤΡ.* ὢ εἶα ὢ εἶα, quibus receptis Bentley scribebat μικρὸν κινοῦμέν γ'. — οὐ δεινόν.

---

488. ὑπὸ τοῦ... λιμοῦ] *propter notam illam famem* [1]; „διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τοὺς παῖδας ἐπίπρασκον τοὺς ἑαυτῶν" scribit scholiasta, lepidum caput, res revera gestas referre se ratus; miror quod non addidit solitos fuisse „pro porcellis" prolem venditare „anthropophagis"! Sic scilicet in nugas absurdas sunt conversa quae prudens olim interpres annotaverat: „iocorum „fontem perennem comicis praebuisse „famem illam Megaricam: sic in Acharnensibus fabula induci patrem Megarensem filiolas vendentem" [2].

484. ὁμοθυμαδὸν] quod modo „ὁμοίως" dictum [3]. Sic Pisetaerus: ὁμοθυμαδὸν | σποδεῖν ἅπαντας τοὺς ἀλαζόνας δοκεῖ" [4].

485. ἀντιληπτέον] χρὴ ἀντιλαβέσθαι. Item alibi simplex: „ληπτέον μᾶλλον", i. e. μᾶλλον λαβέσθαι χρή [5].

487. εἶα μάλα] item supra [6].

---

[1]) Vid. ad Nub. 885. — [2]) Cf. Acharn. Proleg. p. IV, 5. — [3]) Vs. 464. — [4]) Av. 1015 sq. — [5]) Eq. 608. — [6]) Vs. 460.

τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δ' ἀντισπᾶν; —
(Alta minacique voce:)
πληγὰς λήψεσθ', ὦ Ἀργεῖοι.

ΕΡΜΗΣ.
εἶά νυν!

ΧΟΡΟΣ.
εἶα ὤ!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.
ὡς κακόνοι τινές εἰσιν ἐν ἡμῖν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.
ὑμεῖς μέν νυν, οἱ κιττῶντες
τῆς εἰρήνης, σπᾶτ' ἀνδρείως.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.
ἀλλ' εἴσ' οἳ κωλύουσιν.

ΕΡΜΗΣ.
ἄνδρες Μεγαρῆς, οὐκ εἰς κόρακας ἐρρήσετε;

---

493. ὦ Ἀργεῖοι] ἀργεῖοι Meineke coll. vs. 466.
496. κακόνοι R² (κακὸν οἳ R¹)] κακοὶ V. || ἡμῖν Brunck] ὑμῖν V R.
497. νυν Lenting] οὖν V R, γοῦν Bentley, Dindorf ἀλλ' οὖν ὑμεῖς γ' οἱ κ. (cf. Aesch. Prom. 1058).
498. ἀνδρείως Bentley] ἀνδρικῶς V R; cf. Eq. 453.
499. εἴσ'] εἰσὶν V R.
500—507. Mercurio dant V R; Trygaeo tribuit Richter, solos vs. 500 - 502 Mazon.

---

496. „*Crede mihi, sunt inter nos quidam malevoli*". Non exclamantis nunc est ὡς, sed ellipticus hic est particulae usus [1]). Adiectivum κακόνους apud comicos non redit [2]), neque apud eos inveniuntur κακόνοια κακονοεῖν aut δύσνους [3]).

497—499. „*At vos certe, qui pacem tantopere appetitis, fortiter trahite!*" Trygaeus increpat agricolas. Cui „*Id ipsum facimus!*" respondet dux chori: „*non* „*est cur etiam incites nos; nam quod nihil* „*promovetur, non nostra ea est culpa, sed* „*maligne obnitentium quorundam.*"

497. κιττῶντες] fortius hoc est verbum quam ἐρᾶν vel ποθεῖν, valet enim δαιμονίως καὶ ὑπερφυῶς ἐπιθυμεῖν [4]). Sic Philocleon ille κιττᾶν se dicit τοῦ δικάζειν [5]).

498. σπᾶτε] imperativum esse, non indicativum, disertis verbis non dicerem, rem minime dubiam ratus, nisi aliter censerent interpretes complures [6]). *Laudibus* non iam est locus aut tempus; fac autem laudari tamen nunc chorum: aptum sensum non praebebit ἀλλά particula, qua respondendi initium facit coryphaeus.

500—502. Non pretioso aliquo unguento, quo decebat deam virginem,

---

[1]) Item supra vs. 320; vid. ad Ach. 333. — [2]) Neque apud Platonem legitur; frequens tamen est apud Xenophontem et Lysiam. — [3]) vHerwerden. — [4]) Vid. Plut. 675. — [5]) Vesp. 349. — [6]) Blaydes, Merry, Mazon.

μισεῖ γὰρ ὑμᾶς ἡ θεὸς μεμνημένη·
πρῶτοι γὰρ αὐτὴν τοῖς σκορόδοις ἠλείψατε.
καὶ τοῖσι Θηβαίοισι παύσασθαι λέγω
ἐντεῦθεν ἐχομένοις ὅθεν νῦν ἕλκετε·
οὐδὲν γὰρ ἄλλο δρᾶτε πλὴν διστάζετε.
ἀλλ', εἴπερ ἐπιθυμεῖτε τὴν <θεόν ποτε

503—507. Textus traditus hic est: *καὶ τοῖς Ἀθηναίοισι παύσασθαι λέγω κτέ.*, | *οὐδὲν γὰρ ἄλλο δρᾶτε πλὴν δικάζετε.* | *ἀλλ' εἴπερ ἐπιθυμεῖτε τήνδ' ἀνελκύσαι*, | *πρὸς τὴν θάλατταν ὀλίγον ὑποχωρήσατε.* Quae merae sunt tenebrae. Non enim intellegitur quid sit: „*deam protrahere si vultis, hinc abite,*" — nam sic interpretandum esse „*ὑποχωρῆσαι*" docent quae sequuntur coryphaei verba „*αὐτοὶ δὴ μόνοι*". Et *quinam* paullulum discedere iam iubentur? *Athenienses* scilicet. Quid hoc? Itane *οἱ ἐξ ἄστεως* (vs. 1185 Eccl. 300) opponuntur *rusticis*? Sed non est ea nominis *Ἀθηναίων* vis! Praeterea suspicionem movet „*ἥδε*" de dea in antro etiam abdita usurpatum; nam versus 417, ubi idem fit, et manifesto laborat vitio et totus spurius videtur. Neque „*δικάζειν*" verbum contextui est aptum; ego certe Atheniensium *φιλοδικίαν* (vs. 349 Ach. 376 Av. 40 etc.) hinc alienam arbitror. Denique *maris* mentio vitium crepat. „De terrestri dicione aliquid remittere Athenienses iubentur": sic interpretes hodierni, cum Berglero rati respici Themistoclis illud: „*ἀνθεκτέα τῆς θαλάττης*" (Thucyd. I 93 § 4; cf. Eq. 815). At neque apte sic dici id poterat, neque ad argumentum in quo versamur nunc pertinet. Nec tamen aptius duco quod coniecit Dobree: *ἀπὸ τῆς θαλάττης*. Quae cum ita essent, in vs. 503 scripsi **τοῖσι Θηβαίοισι* et in vs. 505 **διστάζετε*, in vs. 506 sq. autem vetustam lacunam infeliciter olim expletam esse ratus dedi quae contextui apta videbantur, exempli causa et cancellis inclusa. *Boeotorum* mentio quaedam hoc loco expectatur — non dico *necessariam* fuisse, sed expectatur tamen potius quam miros nos possit habere, postquam et Megarenses et Argivi bis sunt commemorati.

---

sed allio suo graveolenti [1]) Pacem perfricuerunt Megarenses; revera eam *ἐσκορόδισαν* sive *exacerbarunt* [2]). Nempe primam turbarum causam Megarenses dedisse dicebantur, qui anno 446 ab Atheniensibus defecissent et aliquot annis post Anthemocritum Atheniensium praeconem occidissent [3]). Ob decantatum illud crimen *in malam rem abire* iam iubentur [4]).

503—505. Etiam Boeotorum tergiversantium iam facta est mentio [5]). „*Nihil aliud* [6]) *agitis nisi quod ambigitis*" iam ad eos Mercurius. Nihil omnino igitur agunt, sed *ὀγκυλλόμενοι* alios praepediunt. Verbum *διστάζειν* [7]) sic interpretatur lexicon Hesychianum: „*διστάζει*] „*διχονοεῖ, ἀπορεῖ, ἀμφιβάλλει.*" Non *ὁμοθυμαδόν* sed *διαστάντες* opu sunt aggressi. Haud indignus qui conferatur est versus comici anonymi: „*ἐν δὲ διχοστασίῃσι καὶ Ἀνδροκλέης πολεμαρχεῖ*" [8]).

---

[1]) Vid. ad Ach. 761 et cf. supra vs. 246—250. — [2]) Cf. Eq. 946 et vid. ad Eq. 494. — [3]) Cf. Ach. 526—539 et infra vs. 608 sqq. — [4]) Vid. ad Plut. 604 Nub. 789 Ran. 607. — [5]) Vid. vs. 466. — [6]) Vid. Av. 19. — [7]) Si recte sic scripsi; cf. ann. crit. — [8]) Fr. com. adesp. 51; cf. etiam Vesp. 41.

ἰδεῖν παροῦσαν>, ὀλίγον ὑποχωρήσατε.

(Ceteri omnes abire iam finguntur; soli remanent qui chorum efficiunt agricolae Attici.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἄγ', ὦ ἄνδρες, αὐτοὶ δὴ μόνοι λαβώμεθ' οἱ γεωργοί.

(Ingenti nisu trahunt.)

ΕΡΜΗΣ.

χωρεῖ γέ τοι τὸ πρᾶγμα πολλῷ μᾶλλον, ὦ ἄνδρες, ὑμῖν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

χωρεῖν τὸ πρᾶγμά φησιν· ἀλλὰ πᾶς ἀνὴρ προθυμοῦ.

(Apparet Deae caput.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(laeta voce:)

οἵ τοι γεωργοὶ τοὔργον ἐκτελοῦσι, κἄλλος οὐδείς!

(Sequentes versus dum proferuntur, altius sensim assurgit Dea. Ingentis est staturae, altera autem manu Oporam, altera Theoriam sustinet.)

ΧΟΡΟΣ.

ἄγε νυν! — ἄγε πᾶς!

ΕΡΜΗΣ.

καὶ μὴν ὁμοῦ ἐστιν ἤδη.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

μὴ νυν ἀνῶμεν, ἀλλ' ἐπεν-
τείνωμεν ἀνδρικώτερον.

---

511. ἐκτελοῦσι vHerwerden] ἐξέλκουσι V R.

512—519. Sic distribuit Reiske; in V vs. 512 Choro, 513—515 Mercurio tribuuntur, ante vs. 516 et 517 sunt paragraphi (Choro igitur tribuitur 516, Mercurio 517); in R vs. 512—519 Chori sunt omnes.

---

508. „*En soli iam sumus agricolae: quin denuo igitur opus aggressi peragimus!*" Ceteri igitur discesserunt.

509 sq. χωρεῖ(ν) . . . τὸ πρᾶγμα] eadem quae supra locutio [1].

511. Nunc quoque apparet id quod saepius dixit comicus, „τοὺς αὐτουργοὺς μόνους τὴν γῆν σῴζειν" [2].

512 et 517. πᾶς] etiam supra hac voce inter se incitarunt choreutae [3].

513. ὁμοῦ] fere = ἐγγύς [4]. Usque ad soli superficiem iam protracta est dea.

---

[1]) Vid. vs. 472 et ad Thesm. 782. — [2]) Eur. Or. 920, ubi cf. vicina; vid. etiam Eq. 805. — [3]) Vid. vs. 301 et ad Ran. 372. — [4]) Vid. ad Eq. 245.

ΕΡΜΗΣ.

ἤδη ἐστὶ τοῦτ' ἐκεῖνο.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ εἷά νυν! — ὦ εἷα πᾶς!
ὦ εἷα, εἷα, εἷα, εἷα, εἷα, εἷα!
ὦ εἷα, εἷα, εἷα, εἷα, εἷα πᾶς!

(Tota emersit Pax.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ πότνια βοτρυόδωρε ... τί προσείπω σ' ἔπος;
πόθεν ἂν λάβοιμι ῥῆμα μυριάμφορον,

---

518 sq. Clamores hos ut in metri aliquam speciem componeret, Richter scribebat: ὦ εἷα εἷα εἷα νῦν, | ὦ εἷα εἷα εἷα πᾶς. Heliodorus quid legerit e scholio metrico effici nequit. In R vs. 519 sextum εἷα deest.
520. τί V] om. R. Cf. Thesm. 463.

---

516. Ita ordinanda sunt verba: „τοῦτο ἤδη ἐστὶν ἐκεῖνο" [1]), *ecce tandem id quod volebam! tandem denique fit id quod requirebatur.* Nempe emergit deae vertex.

520. In suam sedem iam deducta Pacis effigies alte supereminet chorum. Quod in ridiculum detorqueri facillime potuit comici inventum, et proximo anno revera detortum esse ab aemulo Eupolide in Autolyco fabula [2]), item mox a Platone in Victoriis, testatur vetus grammaticus [3]). Hoc opinor praesertim carpserunt, certe haud immerito carpere potuerunt, quod non satis apparet fueritne ipsa Pax an eius imago in antrum detrusa. Si dea, — funibusne erat protrahenda? ingredi igitur non poterat? Sin imago: haecine erat causa cur ipsa pax ex terris evanesceret? Loqui autem mox et moveri dicitur Pax: ipsa igitur dea esse videtur. At dedicatur deinde [4]): imago igitur erat tamen. Quamquam iniquus sit qui fabulae comicae argumentum artis dialecticae legibus ita adstringi poscat et serio talia vituperet. Mercurii quoque in Nubibus fabula *effigies* Strepsiadi respondet interrogata [5]), prisci autem mythi habebant simulacra complura oculos vel manus vel ipsum corpus moventia [6]), et *Plutum* deum, non eius imaginem, Chremylus cum suis reducunt in arcem, ἱδρυσάμενοι οὗπερ πρότερον ἦν ἱδρυμένος [7]).

— τί προσείπω σ' ἔπος] *quonam nomine te salutem?* [8]). Item verba frustra quaerens Strepsiades: „ὦ ... τί σ' εἴπω!" [9]). — Trygaeus quod addit „ἔπος", dictioni altius nunc assurgenti bene id convenit; est autem figura haec quae dicitur etymologica, ut λέγειν λόγον. Cf. locutio ὡς ἔπος εἰπεῖν, quae quotidiani est sermonis [10]).

521. Desiderat Trygaeus „μέγα καὶ λάρινον ἔπος τι" [11]), quo ingentem Deam alloquatur. Dictionis autem ampullatae

---

[1]) Vid. ad Ran. 318. — [2]) Archonte Aristione (Athen. 216 *d*), i. e. Ol. 89, 4 sive anno 420. Cf. infra vs. 751 et vid. ad Vesp. 1026. — [3]) Schol. Plat. Apol. p. 19 *c*. — [4]) Vs. 923 sqq. — [5]) Nub. 1483. — [6]) Vid. e. g. Verg. Aen. II 172—175. — [7]) Plut. 1191 sq. — [8]) Vid. ad Ach. 266. — [9]) Nub. 1378; cf. etiam Lys. 850. — [10]) Vid. etiam Nub. 1375 Eccl. 751. — [11]) Av. 465; cf. etiam Vesp. 481.

ὅτῳ προσείπω σ'; οὐ γὰρ εἶχον οἴκοθεν.
ὦ χαῖρ' Ὀπώρα, καὶ σὺ δ', ὦ Θεωρία.
οἷον δ' ἔχεις τὸ πρόσωπον, <Εἰρήνη φίλη>!
οἷον δὲ πνεῖς, ὡς ἡδὺ κατὰ τῆς καρδίας!

522. *προσείπω σ'*] *προσείποιμ'* Blaydes (ut Thesm. 24 Soph. Ai. 1217); vid. comment. ‖ *εἶχον*] *ἦγον* Naber.

523—526. Del. Hamaker, ad lacunam explendam additos ratus.

524. *Εἰρήνη φίλη* Meineke] *ὦ Θεωρία* V R, quod e versu proximo repetitum est nomen; nam ad ipsam Pacem deam, non ad eius ministram, haec dici patet. Simile vitium textus traditus habet vs. 530 (ubi vid.). Blaydes coniecit: *ὦ φίλη θεά.*

---

sunt „*πόθεν ἂν λάβοιμι . . .;*" [1]) et praesertim adiectivum sesquipedale „*μυριάμφορον*" [2]). Quod ad *βοτρυόδωρον* pertinet: „*verbum quo satis exprimam quantus vini proventus tempore pacis esse soleat*" [3]). — Ternae amphorae tantum fere capiebant vini quantum binae „ancorae" quae dicuntur hodie [4]). Proprium sensum adiectivum servat apud Thucydidem, ubi *ναῦς μυριάμφορος* commemoratur [5]); metaphora autem simillima apud Homerum usus Aeneas „*οὐδέ κε νηῦς ἑκατόνζυγος ἄχθος ἄροιτο*" ait ad Achillem [6]), crimina dicens quibus inter se Troiani et Achaei possint lacessere, si velint.

522. *ὅτῳ προσείπω σε*] „dubitantis" qui vocatur hic est subiunctivus, ut si Trygaeus dixisset: „*οὐκ ἔχω . . . ὅτῳ σε προσείπω*". Sic in Equitibus Paphlago: „*οὐ λαγῷ' ἕξεις ὁπόθεν δῷς*" [7]), et coryphaeus: „*τίν' ἔχων φήμην ἀγαθὴν ἥκεις, ἐφ' ὅτῳ κνισῶμεν ἀγυιάς;*" [8]).

— *οὐ γὰρ εἶχον οἴκοθεν*] ludicre haec discrepant a canoris verbis quae sunt praemissa: „*non enim domo attuli*" [9]). Sic in Nubibus risum movet Strepsiades gravissima verba Socratis Deas suas invocantis interstrepens: „*utinam petasum certe haberem!*" [10]). — Vinum et pateram et suillam attulit secum vir sollertissimus: *verba* quae caelitibus daret ipsis digna — *εἰκὸς γὰρ τοὺς θεοὺς καὶ τοῖς ῥήμασι πολὺ μείζοσι χρῆσθαι τῶν ἀνθρώπων* — nescio quo mentis errore afferre oblitus est.

523. Ut Helena illa vel Penelope, sic Pax prodit *οὐκ οἴη· ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο*, *Opora* et *Theoria* [11]), fructuum auctumnalium abundantiam laetaque sollemnia promittentes. Nempe non etiam caedentur arbores, neque intra moenia latitandum erit civibus [12]). Has autem Pacis comites, quae simul cum ea ex antro terrestri emerserunt, Trygaeo et Mercurio iam proximas esse mox apparet [13]); unde efficitur deam ipsis manibus eas sustentasse et veluti porrexisse [14]), quemadmodum Victoriam manu gestabat Phidiae illa Virgo et ipsam Pacem Cephisodotus saeculo IV° fecit Plutum puerum gestantem.

525 sq. „*Quam suave spiras* [15]) *in pectus meum: nempe armorum et expedi-*

---

1) Vid. ad vs. 68 Eq. 16 Eccl. 363. Praeterea cf. supra vs. 21. — 2) Nos fere: *een duizend okshoofds-term.* — 3) Bergler. — 4) Singulae „ancoram" fere aequasse dicendae essent, si e Philyll. fr. 7 iure efficeretur amphoram ibi vocari *metreten*. — 5) Thucyd. VII 25 § 6; codd. *μυριοφόρος*: corr. Heilmann et Lobeck (Phryn. p. 663). — 6) Hom. *Υ* 247. — 7) Eq. 1192. — 8) Eq. 1320. — 9) Vid. supra vs. 142 et ad Nub. 57. — 10) Nub. 268. — 11) Vid. ad vs. 707 sq. — 12) Cf. vs. 342 sq. — 13) Vid. vs. 706—728. — 14) Sic Blaydes Proleg. p. X; vid. infra ad vs. 707 sq. et ad 713 sq. — 15) Cf. Lys. 552 Vesp. 7.

γλυκύτατον, ὥσπερ ἀστρατείας καὶ μύρου!

ΕΡΜΗΣ.

μῶν οὖν ὅμοιον καὶ γυλίου στρατιωτικοῦ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„ἀπέπτυσ' ἐχθροῦ φωτὸς ἔχθιστον πλέκος."
τοῦ μὲν γὰρ ὄζει κρομμυοξυρεγμίας,
ταύτης δὲ <βοτρύων>, ὑποδοχῆς, Διονυσίων,

528—532ª. Trygaeo diserte tribuunt V R, Choro (Coryphaeo) dat Brunck.

529. *κρομμυοξυρεγμίας*] *-οξερυγμίας* Dobree, *-οξυερυγμίας* Blaydes, recte, ut opinor.

530—538. Vicissim haec dicere Trygaeum et Mercurium putabat Reiske coll. Plut. 190—192. Sed sic versus 532ᵇ—534, qui sunt dei impudenti mortali minantis, Trygaei fiant necesse est, neque „*ἄλλων τε πολλῶν καὶ ἀγαθῶν*" verba utrivis apte possunt tribui, neque vero ita a se discrepant singula quae hoc loco enumerantur ut Pluti l. l. et similibus, ubi ab altero gravia et seria proferuntur, ab altero ludicra et vilia.

530. **δὲ βοτρύων*] *δ' ὀπώρας* V R. Manifestum emblema duco *ὀπώρας*, quod voci *ταύτης* olim est adscriptum, quemadmodum vs. 846 in R legitur: „*ἐγὼ δ' ἀποδώσω τὴν Θεωρίαν*
τήνδε τῆι βουλῆι τέως". Non recte autem nostro loco adscriptum est Oporae nomen, nam de *Pace* dea nunc loquitur Trygaeus. Sed quod substitui vocabulum unum esse e pluribus quae proponi possint probe scio.

---

tionum spiras filem". — Similem structuram habent verba quibus incipit Nubium fabula [1]). Dulcem autem *ἀστρατείας* illum odorem ex Acharnensibus probe novimus [2]). Quod denique paratactice inter se iunguntur *ἀστρατεία καὶ μύρον*, agnoscimus genus loquendi quo alibi sociantur *σμῖλαξ καὶ ἀπραγμοσύνη* [3]) vel *μύρον καὶ δαπάνη* [4]).

527. „*Numne* [5]) *etiam sportae militaris* [6]) *tam suavis est odor?*" — quae *σιτίοις ἡμερῶν τριῶν* identidem impleta [7]) indelebilem servat odorem salsamentorum olivarumque putrium et allii caseique veteris [8]). Mente repetendum est *πνεῖ*, quod idem valet atque *ὄζειν* in Trygaei verbis proxime sequentibus. Eandem structuram habent e. g. verba aniculae illius: „*ὄζειν . . . τῆς χροιᾶς ἔφασκεν ἡδύ μοι*" [9]).

528. Telephi Euripidei, quem etiam in Acharnensibus fabula noster risit, Trygaeus utitur verbis. Is enim Oresti puerulo mortem minitatus [10]) „*ἀπέπτυσ' ἐχθροῦ φωτὸς ἔχθιστον τέκος*" clamabat. Quae suum in usum nunc detorquens Trygaeus *τραγικῶς πάνυ* enuntiat id quod, suo si uteretur sermone, sic fere diceret potius: „*αἰβοῖ, βδελύττομαι τὸ σκεῦος ἐκεῖνο*".

529. *ὄζει κρομμυοξυρεγμίας*] *ὀξεῖάν τινα κρομμύων ὀσμὴν ἐνερυγγάνειν* dicitur corbis [11]).

530—538. *Pax* cantica et ludos ipsamque vitam rusticam *redolet* sive *promittit* [12]).

530. *ὑποδοχῆς*] „*convivio accipiar denuo ab amicis*" [13]), — ut Dicaeopolis a Dionysi sacerdote [14]).

— *Διονυσίων*] Liberalia ceteraque deo-

---

[1]) Vid. ad Nub. 3. — [2]) Cf. Ach. 196. — [3]) Nub. 1007. — [4]) Nub. 51 sq. — [5]) Vid. ad Plut. 845. — [6]) Vid. ad Ach. 1097. — [7]) Cf. vs. 312. — [8]) Cf. Ach. 1099, 1101 Eccl. 306—308. — [9]) Plut. 1020. — [10]) Vid. ad Ach. 454. — [11]) Cf. Vesp. 913. — [12]) Cf. Nub. 50—52. — [13]) Vid. ad Ach. 979. — [14]) Ach. 1086 sq.

αὐλῶν, τραγῳδῶν, Σοφοκλέους μελῶν, κιχλῶν,
ἐπυλλίων Εὐριπίδου, —

ΕΡΜΗΣ.

κλαύσει ἄρα σὺ
ταύτης καταψευδόμενος! οὐ γὰρ ἥδεται
αὕτη ποιητῇ ῥηματίων δικανικῶν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

— κιττοῦ, τρυγοίπου, προβατίων βληχωμένων,
κόλπου γυναικῶν διατρεχουσῶν εἰς ἀγρόν,

---

531. *τραγῳδῶν*] *τρυγῳδῶν* Brunck non recte (cf. Av. 787).

536. *κόλπου*] *κτύπου, κώμου, ὄχλου* alia sunt proposita, sed praefero vulgatam. || *ἀγρόν*] *ἰπνόν* l. a. in schol. V, prorsus inepte nisi mutetur *discurrendi* verbum; Kock *κόλπου γυναικῶν σταῖς φερουσῶν εἰς ἰπνόν* coll. schol. V: „*ἐπεὶ ὅταν πολὺ σταῖς κομι-„ζωσιν ὀλίγον τι κολπώσασαι τοῦ χιτῶνος ἐκ περιζώματος ἐκεῖ ἐντιθέασιν*".

---

rum sollemnia — sed sola Liberalia nunc commemorantur, quod ipsis Liberalibus fabula haec agitur — etiam belli tempore celebrantur sane, sed „*ἐπὶ στρατιᾶς;*" qui erant laetis illis ludis interesse non poterant. In saltibus montium Trygaeus saepe alsit et esurivit, ut Lamachus in Acharnensibus fabula [1]).

531. *κιχλῶν*] nunc quoque nobis in memoriam redit Dicaeopolidis Lamachum rogantis „*πότερον ἀκρίδες ἥδιόν ἐστιν ἢ κίχλαι;*" [2]). Cum ceteris ruris commodis agricolae in urbe inclusi aegre desiderant pingues illos, quos in vineis captare solebant, turdos [3]). Racemorum hi aliarumque baccarum sunt amantissimi [4]).

532. *ἐπυλλίων Εὐριπίδου*] *Euripidis versiculi* vel *sententiolae* [5]) ludiore subiunguntur *canticis Sophocleis*.

— *κλαύσει ἄρα σύ*] item Cario ad sycophantam: „*οἰμώξει ἄρα σύ*" [6]) et ad Euripidis sodalem Critylla: „*κλαύσετ' ἄρα, νὴ τὼ θεώ, | ὅστις σ' ἀπάξει*" [7]).

534. *ποιητῇ ῥηματίων δικανικῶν*] contemtim Euripidem *verbulorum* [8]) *forensium poetam* sive *in scena rabulam* vocat Trygaeus, id est ipse comicus [9]).

535. *κιττοῦ*] *hedera* sertis coronisque nectendis apta est ipsique Libero patri erat sacra [10]).

— *τρυγοίπου*] *coli* [11]), ipsius igitur *musti* sive „*τρυγὸς εἰς λεκάνην ἠθουμένης*", ut loquitur alter aliqui Trygaeus vel Dicaeopolis in Insulis fabula verbis simillimis pacem et vitam rusticam laudans [12]): „*ταῦτα πάντ' ἐν τῇδ' ἔνι· | οἰκεῖν μὲν ἐν ἀγρῷ τοὖτον ἐν τῷ γῃδίῳ | ἀπαλλαγέντα τῶν κατ' ἀγορὰν πραγμάτων, | κεκτημένον ζευγάριον οἰκεῖον βοοῖν, | ἔπειτ' ἀκούειν προβατίων βληχωμένων | τρυγός τε φωνὴν εἰς λεκάνην ἠθουμένης* [13]), | *ὄψῳ δὲ χρῆσθαι σπινιδίοις τε καὶ κίχλαις, | καὶ μὴ περιμένειν ἐξ ἀγορᾶς ἰχθύδια | τριταῖα πολύτιμ' ἄττα* [14]), *βεβασανισμένα | ἐπ' ἰχθυοπώλου χειρὶ παρανομωτάτῃ*". Ubi etiam *turdorum* et *agnorum balantium*, ut nostro loco, fit mentio.

536 sq. Cum ex urbis moenibus rus abire tandem aliquando impune licebit,

---

1) Ach. 1073 sqq. — 2) Ach. 1116; cf. ibid. vs. 961. — 3) Cf. infra vs. 1149. — 4) Mazon. — 5) Cf. Ach. 398 Ran. 942. — 6) Plut. 876. — 7) Thesm. 916; praeterea vid. supra vs. 466 et ad Ran. 178. — 8) Cf. Nub. 943. — 9) Vid. ad Ran. 954. — 10) Cf. Pausan. I 31 et Ach. Proleg. p. X, 7. — 11) Cf. Plut. 1087. — 12) Ar. fr. 387. — 13) Sic vHerwerden; *ὠθουμένης* codd. — 14) Codd. *πολυτίμητα*, vHerwerden *καὶ πολύτιμα*.

δούλης μεθυούσης, ἀνατετραμμένου χοός,
ἄλλων τε πολλῶν καὶ ἀγαθῶν.

ΕΡΜΗΣ.

ἴθι νυν, ἄθρει
οἷον πρὸς ἀλλήλας λαλοῦσιν αἱ πόλεις
διαλλαγεῖσαι καὶ γελῶσιν ἄσμεναι!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

καὶ ταῦτα δαιμονίως ὑπωπιασμέναι
ἁπαξάπασαι καὶ κυάθους προσκείμεναι!

ΕΡΜΗΣ.

καὶ τῶνδε τοίνυν τῶν θεωμένων σκόπει
τὰ πρόσωφ', ἵνα γνῷς τὰς τέχνας.

---

537. χοός Suid.] χοῶς V R.

541—549. Sic distribui. In V versui 528 Trygaei nomen est praescriptum, in medio versu 532 indicatur persona mutata, versus 548 habet paragraphum; in R Trygaei sunt 528—530ª, post ὀπώρας est signum personae mutatae, item in medio versu 532; aliae personarum vices nullae h. l. indicantur. Vulgo vs. 541 sq. continuantur Mercurio, eidem dantur 544ᵇ—547, Trygaeo 543 sq.ª et 548 sq.; in medio versu 546 alterum loquendi facere initium iam viderat Paley, qui versus 544ᵇ—547 inter duos ita distribuit ut Mercurio daret vs. 544ᵇ et 546ᵇ sq., Trygaeo 545 sq.ª.

---

effusae laetitiae non viri soli sed et mulieres indulgebunt, ceu pecudes quae, hieme exacta, cum stabula recluduntur, per campos apertos et amoenos lasciviunt. Non sub Martis sed sub Veneris signis ibi militabitur; aliquanto autem dulcius est ὡρικῇ τινι Θρᾴττῃ ἐντυχεῖν [1]) μεθυούσῃ [2]) καὶ τὸ χιτώνιον ἴσως παραρραγὲν ἐχούσῃ [3]), quam acie decernere vel cum praedonibus confligere.

537. ἀνατετραμμένου χοός] *congii inversi*, quippe in potandi laeto certamine *siccati* [4]).

539. οἷον] *ut . . . ! quam laeto vultu . . . !* [5]). Idem mox valet ὡς [6]).

— αἱ πόλεις] nempe in eo fuit ut in Belli illo mortario comminuerentur.

541. δαιμονίως] *mire, incredibiliter* [7]).

— ὑπωπιασμέναι] ὑπώπια ἔχουσαι, κυλοιδιῶσαι, *oculos cruore suffusos et sugillatos habentes* [8]). Verbum apud comicos non redit neque apud huius aetatis scriptores extat. In Novo Testamento bis (sensu translato) est usurpatum [9]).

542. κυάθους προσκείμεναι] is cui cutis ictu contusa tumet livetque προστίθεται κύαθον, *cucurbitam applicari sibi iubet* [10]).

543 – 549. Paucis verbis significantur nunc quae mox iocorum festivorum uberrimam praebebunt materiem [11]).

---

1) Ach. 271—275; cf. infra vs. 1188 et Ach. 1198 sqq. — 2) Cf. Eccl. 1116—1120. — 3) Ran. 412 sq.; cf. etiam Eccl. 963. — 4) Cf. Ach. 961, 1000—1002, 1133, 1135, 1202, 1227. — 5) Vid. ad Eq. 367. — 6) Cf. vs. 548 sq. — 7) Vid. ad Plut. 675. — 8) Vid. Vesp. 1386 Lys. 444 et 472. — 9) Ev. Luc. 18 § 5 et I Cor. 9 § 27. — 10) Vid. Lys. l. l. (vs. 444). — 11) Vid. vs. 1197 sqq.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

αἰβοῖ τάλας!

ΕΡΜΗΣ.

(digito aliquem inter spectatores indicans:)

ἐκεινονὶ γοῦν τὸν λοφοποιὸν οὐχ ὁρᾷς
τίλλονθ' ἑαυτόν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(item:)

ὁ δέ γε τὰς σμινύας ποιῶν
κατέπαρδεν ἄρτι τοῦ ξιφουργοῦ ἐκεινουί.

ΕΡΜΗΣ.

(item:)

ὁ δὲ δρεπανουργὸς οὐχ ὁρᾷς ὡς ἥδεται;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(item:)

καὶ τὸν δορυξὸν οἷον ἐσκιμάλισεν!

ΕΡΜΗΣ.

ἴθι νυν, ἄνειπε τοὺς γεωργοὺς ἀπιέναι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀκούετε λεῴ· τοὺς γεωργοὺς ἀπιέναι

---

548. *ὁ δὲ δρεπανουργός*] *τὸν δὲ -γὸν* **Cobet.** || *οὐχ ὁρᾷς*] **in parenthesi collocat vHerwerden (ut exclamantis hic sit versus).**

550. Mercurio dant V R; vHerwerden dubitat an sit Trygaei (sequentes autem Mercurii).

551. In V propter homoeoteleuton omissum inter lineas addidit corrector, deleta annotatione, quam in margine denuo scripsit et ad vs. 553 rettulit: *ἐν ἐπεκθέσει στιΧΧ τροχαϊκῶν καταλη(κτικῶν), ὧν τελευταῖος καὶ τριαινοῦν τῆι δικέλληι: —*"

---

544. *αἰβοῖ τάλας!*] **cum risu fidem denegantis haec est vox [1]. Serio si loqueretur Trygaeus, „*hocine perhibere sustines?*" diceret vel: „*pro impudens mendacium!*" [2]) Ex vultu nimirum hominum artem cognosci posse, id non ducit credibile.**

545. „*Non credis?*" Mercurius ait: „*vide igitur cristarum illum fabricatorem capillos sibi evellentem!*"

546 sq. Iam et ipse Trygaeus rem agnoscens „*ecce autem ligonum faber*" ait „*irridet* [3]) *eum qui gladios cudit*".

549. *οἷον ἐσκιμάλισεν!*] *ut* [4]) *subsannavit* [5]), *derisit! ὡς κατεχλεύασεν!*

550. *ἄνειπε*] **i. e.** *κήρυττε, pronuntia, iube* [6]).

551 sq. Sollemne exordium *τῶν κηρυγμάτων* **erat: „*ἀκούετε λεῴ*" [7]), itemque infinitivus iis erat proprius [8]).** ***Sumere*** **iam iubentur agricolae — non ei soli**

---

1) Nos fere: *och wat een onzin!* — 2) Vid. ad Plut. 706. — 3) Vid. ad Plut. 618. — 4) Vid. vs. 539 et ad Eq. 367. — 5) Vid. ad Nub. 653 sq. — 6) Cf. Eccl. 684 et vid. ad Ach. 11. — 7) Cf. Ach. 1000 Av. 448, et vid. ad Av. 186. — 8) Vid. ibid. et Ach. 172.

552 *τὰ γεωργικὰ σκεύη λαβόντας εἰς ἀγρόν.*

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

555 *ἀλλὰ πᾶς χώρει πρὸς ἔργον εἰς ἀγρὸν παιωνίσας*
553 *ὡς τάχιστ' ἄνευ δορατίου καὶ ξίφους καὶ ἀκοντίου,*
554 *ὡς ἅπαντ' ἤδη 'στὶ μεστὰ τἀνθάδ' εἰρήνης σαπρᾶς.*

DUX PRIORIS HEMICHORII.

556 *ὦ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα,*

553—555. Coryphaeo dedi et versum 555, quem post 568 collocat Zielinski, ante 553 collocavi. In V R continuantur Mercurio, sed Coryphaei esse testantur metrum mutatum (vid. ad vs. 299 sq.) et vox *πᾶς* vs. 555, qua se ipsos sive sodales incitare solent choreutae (cf. vs. 301, 458, 512, 517 etc.), et repetitum *εἰς ἀγρόν*, non male si ab alio dicatur, moleste si bis ab eodem.

556—581. In his versibus distribuendis secutus sum Mazonium. In V R Chori sunt vs. 556—559, Trygaei 560—563, Mercurii 564—581.

---

qui chorum efficiunt, sed omnes agricolae per totam Atticam ceteramque Graeciam voce Trygaei e caelo late resonantis iubentur *sumere instrumenta rustica et* laeti, quippe tuti, *rus adire*. „Ad arma" nunc quoque vocantur, sed ad Pacis arma; non *clipeum* sumere iubentur sed *rastrum* [1]).

555 sqq. „*Quin laeto igitur clamore sublato* [2]) *rus abimus omnes* [3]), *ubi laboribus nostris vacemus! per totam enim hanc regionem iam regnat pax plena atque matura*". — In locutione *χωρεῖν πρὸς ἔργον* prisco more omittitur articulus [4]), *σαπρός* autem id quod *priscum*, *ἀρχαῖον* valet nunc, ut saepe in dictione familiari [5]). Laudare nimirum solent homines tempora acta se pueris [6]), integriora maiora meliora denique olim fuisse omnia facile sibi persuadente·. Sic flumina si gravi gelu diu constricta tenentur, *priscam* i. e. genuinam, veram, minime dubiam hanc esse hiemem dicere solent nostrates [7]). „*Plena pacis esse omnia*" quod ait, conferri possunt chori ad Paphlagonem crimina: „*τοῦ σοῦ θράσους πᾶσα μὲν γῆ πλέα, πᾶσα δ' ἐκκλησία κτἑ.*" [8]), et similiora etiam sunt verba mulierum Thesmophoria agentium: „*ὡς ἅπαντ' ἄρ' ἐστὶ τόλμης μεστὰ καὶ ἀναισχυντίας*" [9]).

556—559. Rata iam sunt quae quadriennio abhinc optabant *Acharnenses* illi rustici Pacem aegre desiderantes: „*ὦ . . . Διαλλαγή, . . . | πῶς ἂν ἐμὲ καὶ σέ τις Ἔρως ξυναγάγοι λαβών*, *ut novas vites et ficus et olivas serere possim, quibus belli diuturni damna reparem*" [10]). Iam novae plantae almam Deam arridebunt [11]). — Dictionis sublimioris sunt *ποθεινός* [12]) et *προσειπεῖν* [13]), „*vites*" autem „*salutare*" dicitur nunc ita ut alibi „*convenire olivas*" vel „*congredi cum polenta*" et similia [14]). Nomina „*δίκαιοι καὶ γεωργοί*" ita inter se sunt iuncta ut *δημόται καὶ φίλοι*" [15]), „*γέρων καὶ βραδύς*" [16]),

---

[1]) Cf. vs. 552 et 1318. — [2]) Cf. supra vs. 453 et Eq. 1318. — [3]) Vid. supra vs. 301 Ach. 204 et ad Ran. 372. — [4]) Vid. ad Ran. 884 et supra ad vs. 432. — [5]) Vid. ad Vesp. 1348. — [6]) „*Une paix patriarcale*" Mazon feliciter. — [7]) „*Een ouderwetsche winter*". — [8]) Eq. 304 sq. — [9]) Thesm. 702. — [10]) Ach. 989—999. — [11]) Infra vs. 596—600. — [12]) Vid. ad Ach. 886. — [13]) Vid. ad Ach. 266. — [14]) Vid. ad Eq. 806. — [15]) Eq. 320. — [16]) Nub. 129; item infra vs. 698 etc.

ἄσμενός σ' ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους·
τάς τε συκᾶς, ἃς ἐγὼ ἐφύτευον ὢν νεώτερος,
ἀσπάσασθαι θυμὸς ἡμῖν ἐστι πολλοστῷ χρόνῳ.

DUX ALTERIUS HEMICHORII.

νῦν μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, προσευξώμεσθα πρῶτον τῇ θεῷ,
ἥπερ ἡμῶν τοὺς λόφους ἀφεῖλε καὶ τὰς Γοργόνας·
εἶθ' ὅπως λιταργιοῦμεν οἴκαδ' εἰς τὰ χωρία,
ἐμπολήσαντές τι χρηστὸν εἰς ἀγρὸν ταρίχιον.

---

557. *σ'* rec.] om. V R (vid. ad Plut. 1131).
559. *ἡμῖν ἐστι* V] *ἐστὶν ἡμῖν* R.
560. *πρῶτον τῇ θεῷ* R] *τῇ θεῷ πρῶτον* V.
568. *εἰς ἀγρὸν*] *οὐ σαπρὸν* vHerwerden, molestam enim esse ruris mentionem repetitam, fieri autem non posse ut *salsamenta* agricolae nunc potissimum appetant, quibus plus satis belli tempore fuerint usi. Ingeniosa sane coniectura sed vereor ut *χρηστόν τι* satis definite sit dictum si nullum accedat substantivum textus autem traditus recte habere mihi videtur. Cf. comment.

---

similia [1]), adiectivi igitur loco habetur utrumque. Vert.: *agricolae probi* [2]), *vicani amici, senex tardus.* Insolite autem tragico illi dativo „*χρόνῳ*", pro quo in sermone quotidiano dicebatur „*διὰ (πολλοῦ) χρόνου*" [3]), additur numerale „*πολλοστῷ*", *multesimo tempore* [4]), quasi non temporis spatium infinitum sed certa aliqua temporis pars commemoraretur, e. g. *πολλοστῷ ἔτει* [5]), quemadmodum dicebant *τρίτῳ* vel *ἑκατοστῷ ἔτει*. Item Menander: „*χαῖρ', ὦ Γλυκέριον. — καὶ σύ. — πολλοστῷ χρόνῳ | ὁρῶ σε*" [6]), et Demosthenes „*πολλοστῷ χρόνῳ μόλις ἄκοντας κατατιθέναι*" dicit eos *qui vix tandem solvunt inviti et vi coacti* [7]).

561. „*Quae liberavit nos Pisandrorum et Lamachorum terriculamentis istis cristis et gorgoneis*" [8]). — Genitivus *ἡμῶν* *ablativi* vicem obtinet, non enim substantivis est iunctus, sed verbo [9]).

562. „*Dein quantocius properemus domum* [10]) *ad villas nostras*" [11]).

563. „*Prius autem emamus probum* [12]) *aliquod salsamentum, quod ex urbe rus* [13]) *nobiscum absportemus*". Nempe cetera fert rus [14]): *pisces* nisi in urbe haberi nequeunt; itaque apud Demosthenem fit mentio onerariae Lacriti cuiusdam, qua „*τάριχος ἀνθρώπῳ τινὶ γεωργῷ παρεκομίζετο, τοῖς ἐργάταις τοῖς περὶ τὴν γεωργίαν χρῆσθαι*" [15]). Recens autem captos pisces magis fortasse amabant nostri homines, sed ea merx ne in itinere putresceret periculum erat. Itaque salsamenti aliquid, non tamen *σαπρὸν τάριχος*, ut Lamachus ille [16]), sed *χρηστόν τι ταρίχιον* [17]) emturi sunt, fortasse

---

[1]) Vid. etiam Lys. 580. — [2]) Cf. vs. 877. — [3]) Vid. vs. 570. — [4]) Fere respondet nostratium illud „*een eeuwige tijd*". — [5]) Sic Cratin. iun. fr. 9. — [6]) Menandr. fr. 329. — [7]) Demosth. XXIV § 196. -- [8]) Cf. vs. 395 et 474. — [9]) Cf. vs. 772—774, 1118 Eccl. 563 Eq. 436 etc. — [10]) Cf. Nub. 1253. — [11]) Item nos: *een boerenplaats*. Cf. vs. 1146, 1148 Eq. 1077 Vesp. 850 etc. — [12]) *Fatsoenlijk*. Vid. ad Ran. 179. — [13]) Nos: *voor buiten*. Cf. vs. 37 et 1202. — [14]) Cf. Ach. 36. — [15]) Demosth. XXXV § 32. Cf. etiam Cratin. fr. 40 et Theophr. Charact. 10. — [16]) Cf. Ach. 967, 1101 Eq. 1247. — [17]) Nos e. g. „*nieuwe haring*" vel „*anchovis*".

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ Πόσειδον, ὡς καλὸν τὸ στῖφος αὐτῶν φαίνεται!
καὶ πυκνὸν καὶ γοργόν, ὥσπερ μᾶζα καὶ πανδαισία.

ΕΡΜΗΣ.

νὴ Δί', ἥ γε σφῦρα λαμπρόν! ἦν ἄρ' ἐξωπλισμένη.

566. Δί'] τὸν Δί' V R. || γε Blaydes] γὰρ V R, τε Lenting. || λαμπρόν] λαμπρῶς vHerwerden. || Post λαμπρόν *enuntiatum incidi. Uno tenore legi solebat versus, itaque non poterat non vitiosus videri. Cf. vs. 197 et 829.

„ὄρχας" quales laudabat Philocleon: „κεράμεα ἀγγεῖα ὑποδεκτικὰ ταρίχων" [1]). Adi. χρηστός de cibis dictum id quod ἡδύς valet, qui satis frequens in *nova* comoedia est usus: τευθὶς χρηστή, ὄψον χρηστόν, alia.

564. στῖφος] *caterva densa* [2]), πυκνή [3]) sive στιβαρά [4]). Conglobati procedunt, ὄχλον ἄθρουν [5]) efficientes.

565. Risum movet vitae quotidianae vox μᾶζα sociata γοργῷ adiectivo poetico nec nisi hoc loco in comoedia obvio, ut mox alma Pacis dea assimulata *pulti* [6]); μᾶζα autem et πανδαισία talem iuncturam efficiunt qualem Ζεὺς καὶ θεοί vel supra μοχλοὶ καὶ μηχαναί et similia [7]); valet enim πανδαισία id quod εὐωχία: *cibos quoslibet, dapes uberrimas* [8]). Quam vocem „π ο λ λ ά κ ι ς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ" lectam esse ait Harpocration, falsa, ut opinor, referens; nunc certe apud comicos non nisi hoc uno loco extat [9]). Cf. quod in Ecclesiazusis legitur παμπησία = πάντα τὰ κτήματα [10]).

566 sq. „*Splendidum sane quam instrumentum est malleus iste! Expeditum igitur eum habebant! Et rastri in sole* [11]) *refulgent*". Neutrum „λαμπρόν" ita usurpat Mercurius ut „ἥδιον" Dicaeopolis Lamachum irridens: „πότερον ἀκρίδες ἥδιόν ἐστιν ἢ κίχλαι;" [12]) vel „μακρόν" servus oraculum illud interpretans: „ὁ δράκων γάρ ἐστι μακρόν" [13]). — Pacis iam armis instructum procedit agmen rusticorum. Est enim σφῦρα *malleus ad glebas comminuendas*, βωλοκόπος [14]) sive ὠλεσίβωλος, ut dicitur in Philippi quodam epigrammate, quo Lysixenus agricola annis fessus Cereri dedicat rusticum suum instrumentum: „σπερμαφόρον πήρην ὠμαχθέα κωλεσίβωλον | σφῦραν καὶ γαμψὰς πυρολόγους δρεπάνας κτἑ. | καὶ θρίνακας ξυλίνας, χεῖρας ἀρουροπόνων" [15]). Etiam θρίνακας ibi commemorari videmus, et *ligneas* quidem, neque alias voluit Antiphilus in simillimo epigrammate „χεῖρα θέρευς θρίνακα" commemorans [16]); nostro vero loco *ferreas* intellegendas esse docet contextus. Itaque apparet errasse illos interpretes, quorum opinio refertur in scholiis Homericis [17]): „τινὲς τὰ μὲν σιδηρᾶ ‚π τ ύ α', τὰ δὲ ξύλινα καὶ τρόπον χειρὸς ἔχοντα, οἷς καὶ τὴν γῆν μεταβάλλουσι, ‚θρίνακας' φασίν", non enim *materie* sed aut *figura* aut *dialecto* distincta fuisse πτύα et θρίνακας, harum autem alias ligneas fuisse totas, alias ferratas, quemadmodum apud Romanos *rastrorum* cum ferreorum fit mentio, tum ligneorum [18]). Verba autem quae illic sequuntur: „παρὰ δὲ Ἀττικοῖς πτέα" [19])

[1]) Vesp. 676 cum schol. — [2]) Cf. Eq. 852. — [3]) Cf. vs. 8. — [4]) Cf. Thesm. 639. — [5]) Cf. Eccl. 384. — [6]) Vid. vs. 595. — [7]) Vid. ad Ach. 567. — [8]) Vs. 807; vid. ad Nub. 413. — [9]) Item Herodot. V 20. — [10]) Eccl. 868. — [11]) Vid. ad Nub. 198. — [12]) Ach. 1116. — [13]) Eq. 207; cf. etiam Eq. 1074. — [14]) Vid. Poll. X 129 et cf. infra vs. 1148. — [15]) Philipp. epigr. 14. — [16]) Antiphil. epigr. 4. — [17]) Schol. A ad Hom. Ν 588. — [18]) Item nostrum *hark* (*reek*, *riek*) modo ferreum significat instrumentum, modo ligneum. — [19]) Sic A; edebatur πτύα, quod e coniectura emendavit Lobeck ad Phryn. p. 321.

αἵ τε θρίνακες διαστίλβουσι πρὸς τὸν ἥλιον.
ἦ καλῶς αὐτῶν ἀπαλλάξειεν ἂν μετόρχιον!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὥστ' ἔγωγ' ἤδη ἐπιθυμῶ καὐτὸς ἐλθεῖν εἰς ἀγρὸν
καὶ τριαινοῦν τῇ δικέλλῃ διὰ χρόνου τὸ γήδιον.
ἀλλ' ἀναμνησθέντες, ὦ ἄνδρες,
τῆς διαίτης τῆς παλαιᾶς,
ἣν παρεῖχ' αὕτη ποθ' ἡμῖν,
τῶν τε παλασίων ἐκείνων,
τῶν τε σύκων, τῶν τε μύρτων,

568. *αὐτῶν*] *αὐταῖς* (*earum ope*) vHerwerden.

quid sibi velint melius apparet collato Eustathio ad illum locum: *„ὅτι δὲ τὸ πτύον καὶ πτέον ἔλεγον οἱ Ἀττικοὶ ὕστερον Αἴλιος Διονύσιος φησίν"* [1]).

568. *„Bene profecto erit interordinio quod illi convenerint!"* Vineas, quae nimis diu derelictae iacuerunt, si cum splendentibus illis armis aggressi fuerint, interstitia vitium sarriendo mox liberaverint herbis molestis et luci aërique aditum denuo aperuerint. — Est *μετόρχιον spatium quod intercedit inter vitium series* sive *τοὺς ὄρχους* [2]), *„τὸ μεταξὺ τῶν φυτῶν"*, ut recte dicitur in Etymologico M. [3]), ubi qui Aristophanem *„ἐν τοῖς Γεωργοῖς"* ea voce usum esse ait [4]), pro nomine fabulae nomen eorum de quibus sermo est scripsisse censendus est, non alium locum spectasse. Similis est compositio vocum *μετώπου, μεταμαζίου* [5]), *μεταπυργίου* [6]), aliorum, quae significant *τὸ μεταξὺ τῶν ὠπῶν ὀμμάτων, ὀφθαλμῶν), τῶν μαζῶν, τῶν πύργων.* Verbum autem *ἀπαλλάττειν*, quod *obiectum* solet adsciscere [7]), accedente adverbio (*καλῶς, κακῶς, αἰσχρῶς*) fit intransitivum, perinde atque *ἔχειν*. Qui rarior fuit verbi usus [8]); e comoedia certe unus conferri potest versus Diphili: *„ἄριστ' ἀπαλλάττεις ἐπὶ τούτου τοῦ κύβου"* [9]). Item e. g. Aeschines: *„οὐδεὶς πώποτε καλῶς ἀπήλλαξε Δημοσθένει συμβούλῳ χρησάμενος"* [10]).

569 sq. *„Et ipse adeo rus abire gestio et tandem* [11]) *agellum denuo bidente* [12]) *pastinare"* [13]).

574. *παλασίων*] dicit *παλάσια caricarum massas* ita fere, ut et hodie assolet, *in laterum figuram compressas* [14]). Deminutivo autem nunc quoque usus, ut modo, cum *γήδιον* praedium suum vocaret, studium admirationem amorem significat; nam proprium his erat nomen *παλάθη* [15]). Ut *ϑ* in *σ* abiret, more solito effecit iota quod sequitur; sic qui *Τρικόρυθον* incolunt vocantur *Τρικορύσιοι*.

1) Etiam sequentia (Soph. fr. 980) ibi videantur. Item Phot. s. v. *πτέον* et Poll. X 128. — 2) Cf. Ach. 995. — 3) Cf. etiam Poll. VII 145. — 4) Ar. fr. 120. Cf. supra Proleg. p. X. — 5) Hom. *E* 19. — 6) Thucyd. III 28 § 1. — 7) E. g. Plut. 115. — 8) Nos: *er goed* (*kwaad*) *af komen*. — 9) Diphil. fr. 78[1]. — 10) Aeschin. III § 158; cf. etiam Herodot. VIII 68 Plat. Rep. 366*a*, 491*d* etc. — 11) Vid. ad Vesp. 1252. — 12) Vid. ad Av. 1240. — 13) Cf. Plat. fr. 24 Amphid. 14 Eur. Herc. 946 Bacch. 348. — 14) Schol. Phot. Hesych. Poll. VI 81 (qui *Cratinum* pro *Aristophane* illic commemorat). — 15) Herodot. IV 23 Theophr. Hist. Pl. IV 2 § 10.

τῆς τρυγός τε τῆς γλυκείας,
τῆς ἰωνιᾶς τε τῆς πρὸς
τῷ φρέατι, τῶν τ' ἐλαῶν,
ὧν ποθοῦμεν,
ἀντὶ τούτων τήνδε νυνὶ
τὴν θεὸν προσείπατε.

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 582—600).

χαῖρε, χαῖρ'! ὡς ἀσμένοισιν ἦλθες, ὦ φιλτάτη!
σῷ ἐδάμημεν πόθῳ,
δαιμόνια βουλόμενοι
εἰς ἀγρὸν ἀνερπύσαι
–́⏑–⏑–́⏑–⏑–́⏑–⏑–́⏑–.
ἦσθα γὰρ μέγιστον ἡμῖν κέρδος, ὦ ποθουμένη
πᾶσιν, ὁπόσοι γεωρ-

---

582. ὡς — φιλτάτη Bergk] ὦ φίλταθ' ὡς | ἀσμένοισιν ἡμῖν ἦλθες V R, elidi autem litteram η inepte perhibet scholiasta. Tetrametrum trochaicum efficiebat Dindorf scribens ὡς ἦλθες ἡμῖν ἀσμένοις, ὦ φιλτάτη, Meineke ὡς ἀσμένοισιν ἦλθες ἡμῖν φιλτάτη. Cf. vs. 346.

584. Post σῷ *delevi quod est in V R γάρ. Qua particula servata Dindorf scribebat ἐδάμην ... βουλόμενος.

585. δαιμόνια R] δαίμονα V.

587—591. Deesse tetrametrum trochaicum apparet collata strropha (vs. 349 sq.); quem ante versum 587 intercidisse recte, ut opinor, censet Bergk; videtur autem coepisse a particula καί. *Post* versum 587 lacunam indicabat Dindorf et verbis aliter ordinatis partim sic explebat: –́⏑–⏑–́⏑– μόνη γὰρ ἡμᾶς ὠφέλεις | <πάντα παρέχουσ' ἀγαθὰ> | πᾶσιν ὁπόσοι βίον ἐ- | τρίβομεν γεωργικόν.

589. γεωργὸν Bothe] γεωργικὸν V R (ut Plat. Phaedr. 248*e*).

---

577 sq. τῆς ἰωνιᾶς ... τῆς πρὸς | τῷ φρέατι] „*violaris irriguum fontem bibentis*" [1]). Violarum frequens erat usus ἐν Ἀθηναίοις τοῖς ἰοστεφάνοις [2]).

579. ὧν ποθοῦμεν] *quae nunc iis carentes efflictim desideramus.*

581. προσείπατε] *salutate* [3]).

584. σῷ ... πόθῳ] *tuo desiderio.* Item ad Ulixem mater: „ἀλλά με σός ... πόθος ... μελιϝήδεα θυμὸν ἀπέϝρα" [4]). Cf. Dionysi ad Herculem verba: „ἦλθον κατὰ σὴν μίμησιν" [5]) et locutio „σὴν χάριν" [6]). Quae articulo carent omnia. Magis vulgatum est „πόθος σου", *desiderium tui* [7]).

585. δαιμόνια] i. e. δαιμονίως [8]). E lingua poetarum desumtus est neutri hic usus [9]).

589. γεωργὸν] adiectivi vicem obit nunc, — si recte sic scribitur [10]), — ut infra δημότης [11]).

---

1) Verg. Georg. IV 32. — 2) Vid. ad Eq. 1323. — 3) Vid. ad Ach. 266. — 4) Hom. λ 202; item Soph. Oed. R. 969 Eur. Andr. 62 etc. — 5) Ran. 109. — 6) Ach. 1232. — 7) Vid. Thesm. 481. — 8) Cf. Plut. 675. — 9) Vid. ad Plut. 253. — 10) Vid. annot. crit. — 11) Vs. 920.

γὸν βίον ἐτρίβομεν· μό-
νη γὰρ ἡμᾶς ὠφέλεις.
πολλὰ γὰρ ἐπάσχομεν
πρίν ποτ' ἐπὶ σοῦ γλυκέα
καὶ ἀδάπανα καὶ φίλα.
τοῖς ἀγροίκοισιν γὰρ ἦσθα χῖδρα καὶ σωτηρία.
ὥστε σὲ τά τ' ἀμπέλια
καὶ τὰ νέα συκίδια
τἄλλα θ' ὁπόσ' ἐστὶ φυτὰ
προσγελάσεται λαβόνθ' ἄσμενα.

SCENA DUODECIMA.

Eidem.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλὰ ποῦ ποτ' ἦν ἀφ' ἡμῶν τὸν πολὺν τοῦτον χρόνον

590. *μόνη*] requiritur vox a vocali incipiens. Verba *μόνη — ὠφέλεις* Meineke spuria ducit; sunt sane admodum languida.
594. *ἀδάπανα*] *δάπανα* l. a. in schol. male (= *δαπανηρά* Thucyd. V 103).
599. *ὁπόσ'* Bentley] *ὅσσ'* V, *ὅσ'* R.

593. *πρίν ποτ' ἐπὶ σοῦ*] *olim te regnante.* Sic etiam apud Homerum dicitur: „*ποτ' ἐπ' εἰρήνης*" [1]), „*τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης*" [2]).

594. *ἀδάπανα*] tunc enim in demo suo versabantur, *οὗτος δὲ αὐτὸς ἔφερε πάντα* [3]), *dapes praebebat inemtas* [4]).

595. *χῖδρα καὶ σωτηρία*] perquam ludicre agricola nunc quoque, ut supra [5]), cibum rusticum commemorat ad id quod longe plurimi faciat indicandum: „*tu, alma dea, nobis pultem ipsamque salutem...*" non „*praebebas*" ait, sed: „*ipsa tu nobis eras puls et salus.*" — Tum demum cives plane eidem fient qui fuerunt olim, cum *εἰς ἀγρὸν ἀπελθόντες εἰρηναῖοι διατρίψουσι χῖδρα ἐσθίοντες καὶ στεμφύλῳ εἰς λόγον ἰόντες* [6]).

596 sq. Nunc quoque apparet agricolis Athmonensibus eadem esse studia atque Acharnensibus illis qui, divam Diallagen nanciscerentur modo, „*ἀμπελίδος ὄρχον ἐλᾶν, εἶτα νέα μοσχίδια συκίδων*" se profitebantur, laeti, ut nostri homines, saltantes [7]).

599. *προσγελάσεται*] trahit sua quemque voluptas. Paci arrisurae sunt vites et ficus, at „*ὀσμὴ βροτείων αἱμάτων με προσγελᾷ*" apud Aeschylum ait Furiarum maxima [8]).

601. *ἀφ' ἡμῶν*] *procul a nobis.* Prisco more adverbii vicem obit praepositio; cui quod consimile sit e nostri fabulis afferre non habeo; quamquam praepositionis eadem est vis ubi verbo *ἀπεῖναι* vel *ἀπέχειν* subiungitur [9]).

1) Hom. *B* 797. — 2) Hom. *I* 403 *X* 156. — 3) Cf. Ach. 36. — 4) Hor. Epod. 2, 48. — 5) Vid. vs. 565. — 6) Eq. 805 sq., ubi vid. — 7) Ach. 995 sq. — 8) Aesch. Eum. 253; praeterea cf. Hom. *T* 362 Aesch. Prom. 93. — 9) Sobolewski Praep. p. 95.

ᾔδε; τοῦθ' ἡμᾶς δίδαξον, ὦ θεῶν εὐνούστατε.

ΕΡΜΗΣ.

ὦ σοφώτατοι γεωργοί, τἀμὰ δὴ ξυνίετε
ῥήματ', εἰ βούλεσθ' ἀκοῦσαι τήνδ' ὅπως ἀπώλετο.
πρῶτα μὲν γὰρ ἦγξεν αὐτὴν Φειδίας πράξας κακῶς·

603. *ὦ σοφώτατοι*] *ὦ λιπερνῆτες* Diodor. XII 40 memoriter hunc locum citans, quem cum Archilochi et Cratini versibus similibus confuderat; vid. comment.

605. **ἦγξεν αὐτὴν*] *αὐτῆς ἦρξε* V R. Numeros ut restitueret, Bentley scribebat *ἦρξεν αὐτῆς*, dein pro *αὐτῆς* varia sunt proposita: *ἄτης* (Seidler), *ἀϋτῆς* (Madvig), alia, probabilius Bergk *αὐτίχ' εἶρξε*, Willems *τοῦδ' ὑπῆρξε*. Ego dubitanter scripsi quod vides; multo lenior foret correctio **αὐτίκ' ἦγξε* (*IK-HC*) sed vereor ut satis apte possint iungi verba: *Φειδίας αὐτίκα κακῶς πράξας ἦγξε* (*τήνδε*).

603. Mira narrantur in scholiis V: *πρὸς ταῦτα καὶ Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ πεποίηκεν· „ὠλιπερνῆτες* [1]) *πολῖται, τἀμὰ δὴ ξυνίετε“. ἔστι δὲ πρὸς τὰ Ἀρχιλόχου· „λιπερνῆτες* [2]) *πολῖται, τἀμὰ δὴ ξυνίετε ῥήματα“*. — Hic ante omnia utendum est acutissima Wageningii observatione, nihili vocem esse *λιπερνῆτες*, Archilochum autem una voce dixisse „*ὠλιπερνῆτες*“ sive *ὦ ἀλιπερνῆτες*, „*o cives* (*Parii*), *qui per mare navigare soletis mercaturae causa!*“ [3]). Quo epitheto saepius eum usum apparet, si recte, ut arbitror, Bergkius ei vindicavit versus: „*οὐ γάρ μοι πενίη πατρώϊος, οὐδ' ἀπὸ πάππων | εἶμ' (ἀ)λιπερνήτης*“ [4]), quae qui affert grammaticus, haec adscripsit verba: „*ἀπὸ τοῦ τὰ τῆς ἁλὸς διαπιπράσκειν καὶ ζῆν*“. Quibus plane confirmatur Wageningii emendatio. Luculenter dein apparet voci *ἀλιπερνής* in Aristophanis hoc versu locum esse nullum, memoriae igitur errori deberi quod Diodorus e nostro affert: „*ὦ λιπερνῆτες γεωργοί, τἀμά τις ξυνιέτω ῥήματ'(α) κτέ.*“ Ergo non illud adiectivum sed alteram versus Archilochei partem totiusque tetrametri structuram cum nostri verbis contulere prisci grammatici, et summam rei servant verba quae decurtatum scholion R sola habet: „*τἀμὰ δὴ ξυνίετε πρὸς ταῦτα καὶ Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ πεποίηκεν*“. Denique temporum ratio cum doceat Cratinum in Pytine non potuisse nostri Pacem imitari, patet scholii amplioris quod modo excripsi verba sic esse ordinanda: *ἔστι πρὸς τὰ Ἀρχιλόχου· „ὠλιπερνῆτες π., τ. δὴ ξ. ῥ.“ πρὸς ταῦτα καὶ Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ πεποίηκεν· „[λιπερνῆτες] πολῖται, τἀμὰ δὴ ξυνίετε“* [5]). Tertius autem cum accedat Eupolis, cuius in scholio non fit mentio: „*ἀλλ' ἀκούετ', ὦ θεαταί, τἀμὰ καὶ ξυνίετε | ῥήματ'(α)*“ [6]), satis certum videtur comicos Archilochi illum versum non de industria esse imitatos aut spectatoribus in mentem revocare voluisse, sed fortuitam hanc esse similitudinem. Etiam exordium epirrhematis, quod est in Nubibus fabula, simillimum est: „*ὦ σοφώτατοι θεαταί, δεῦρο τὸν νοῦν πρόσσχετε.*“ [7]). Cratinum autem adiectivum (*ἀ*)*λιπερνῆτες* in suos versus admisisse vix credo.

605—608. In Acharnensibus bellum „propter Aspasiae meretriculas duas“ efflagrasse dicitur perridicule [8]). Nihil

[1]) Sic V. — [2]) Sic V. — [3]) Vid. vWageningen in Sylloge Conto oblata p. 139 sq. — [4]) Etym. Gud. et M. s. v. *λιπερν.* — [5]) Verum ordinem indicavit Rutherford in Ed. schol. Rav. — [6]) Eupol. fr. 357. — [7]) Nub. 603. — [8]) Ach. 524 sqq., ubi vid.

εἶτα Περικλέης φοβηθεὶς μὴ μετάσχοι τῆς τύχης,
τὰς φύσεις ὑμῶν δεδοικὼς καὶ τὸν αὐτοδὰξ τρόπον,
πρὶν παθεῖν τι δεινὸν αὐτός, ἐξέφλεξε τὴν πόλιν,
ἐμβαλὼν σπινθῆρα μικρὸν Μεγαρικοῦ ψηφίσματος,

607. ὑμῶν V] ἡμῶν R.

nunc de istis, sed aliam malorum causam comminiscitur Mercurius deus mendacissimus. Qui iocus dignus non erat quem serio refelleret Philochorus in scholiis allatus [1]), multoque minus erat dignus qui in Ephori vel in Theopompi historias — an calumnias dicam? — reciperetur [2]). Quibus viris doctis Trygaeus et chori dux frustra asseverarunt „plane novam et inauditam hanc esse fabellam" [3]).

605. „*Primum oppressit* [4]) *eam Phidiae calamitas*", sive: „*omnium turbarum initium fuit Phidiae infortunium*". — De Phidia haec habet Philochorus allatus in scholiis V R: *Φιλόχορος ἐπὶ Θεοδώρου* [5]) *ἄρχοντος* (438/7) *ταῦτά φησι* [6])· „*καὶ τὸ* „*ἄγαλμα τὸ χρυσοῦν τῆς Ἀθηνᾶς ἐστάθη* „*εἰς τὸν νεὼν τὸν μέγαν, ἔχον χρυσίου* „*σταθμὸν ταλάντων μδʹ, Περικλέους ἐπιστα-* „*τοῦντος, Φειδίου δὲ ποιήσαντος. καὶ Φει-* „*δίας ὁ ποιήσας, δόξας παραλογίζεσθαι τὸν* „*ἐλέφαντα τὸν εἰς τὰς φολίδας, ἐκρίθη. καὶ* „*φυγὼν εἰς Ἦλιν ἐργολαβῆσαι τὸ ἄγαλμα* „*τοῦ Διὸς τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ λέγεται, τοῦτο* „*δὲ ἐξεργασάμενος ἀποθανεῖν ἐκεῖ*" [7]). — *καὶ* [8]) *ἐπὶ Πυθοδώρου* (432/1), *ὅς ἐστιν ἀπὸ τούτου ἕβδομος, περὶ Μεγαρέων εἰπών, ὅτι καὶ αὐτοὶ κατεβόων Ἀθηναίων παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἀδίκως λέγοντες εἴργεσθαι ἀγορᾶς καὶ λιμένων τῶν παρ' Ἀθηναίοις*· „*οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ταῦτα ἐψηφίσαντο Περι-* „*κλέους εἰπόντος, τὴν γῆν αὐτοὺς αἰτιώμενοι* „*τὴν ἱερὰν τοῖν θεοῖν* [9]) *ἀπεργάζεσθαι. λέ-* „*γουσι δέ τινες ὡς Φειδίου τοῦ ἀγαλματο-* „*ποιοῦ δόξαντος παραλογίζεσθαι τὴν πόλιν* „*καὶ φυγαδευθέντος, ὁ Περικλῆς φοβηθεὶς* „*διὰ τὸ ἐπιστατῆσαι τῇ κατασκευῇ τοῦ ἀγάλ-* „*ματος καὶ συνεγνωκέναι τῇ κλοπῇ, ἔγραψε* „*τὸ κατὰ Μεγαρέων πινάκιον καὶ τὸν πό-* „*λεμον ἐπήνεγκεν* [10]), *ἵν' ἀπησχολημένοις* „*Ἀθηναίοις εἰς τὸν πόλεμον μὴ δῷ τὰς* „*εὐθύνας* [11]), *ἐγκαλέσας Μεγαρεῦσιν ὡς τὴν* „*ἱερὰν ὀργάδα* [12]) *τοῖν θεοῖν ἐργασαμένοις.* „*ἄλογος δὲ φαίνεται ἡ κατὰ Περικλέους ὑπό-* „*νοια, ἕπτα ἔτεσι πρότερον τῆς τοῦ πολέμου* „*ἀρχῆς τῶν περὶ Φειδίαν γενομένων*".

607. *τὰς φύσεις ὑμῶν δεδοικώς*] item Nicias in litteris ad cives: „*τὰς φύσεις* „*ἐπιστάμενος ὑμῶν rem ex vero referre* „*tutius duxi*" [13]).

— *τὸν αὐτοδὰξ τρόπον*] *indolem* adeo *vehementem et acrem ὥστε καὶ ἂν αὐτοῖς τοῖς ὀδοῦσιν αὐτοῦ ἅπτεσθαι* [14]).

608. *ἐξέφλεξε τὴν πόλιν*] simili imagine usus Trygaeus *τὸν Πόλεμον ἔνδοθεν ἐκζωπυρῆσαι* vetuit sodales [15]).

609. Charini illud de Megarensibus decretum facete risit Dicaeopolis in Acharnensibus [16]).

[1]) Vid. ad vs. 605 et cf. Plut. de Herod. malign. 6. — [2]) Vid. Diodor. XII 38 sq. Plutarch. (Alcib. 7) Pericl. 24 et 31 sq. — [3]) Vs. 615—617; disertum autem hac de re est silentium Thucydidis. — [4]) Cf. Nub. 988 Vesp. 1039 Eccl. 638, 640. — [5]) *Θεοδώρου* Palmerius, *Πυθοδώρου* codd. — [6]) Id est: *commemorat ea quae tanguntur nunc a comico.* — [7]) Scripsi **ἐκεῖ*, in codd. est *ὑπ' Ἠλείων*, quod vitiosum esse optimo iure statuit Müller Strübing. — [8]) Inserta particula **καὶ* distinxi verba Philochori a scholiastae verbis, quibuscum confluxerant; vid. Mnemos. 1893 p. 180 sq. — [9]) In V est *τοῖς θεοῖς*, infra autem *ταῖν θεαῖν*. Utrumque e *τοῖν θεοῖν* corruptum esse patet. — [10]) Sequentia solus V habet. — [11]) Vid. Diodor. l. l. — [12]) Vid. ad Ach. 528, Demosth. XIII § 32 et ad eum locum Didym. in comment. (XIV[23]). — [13]) Thucyd. VII 14 § 4; cf. idem c. 48 § 4. — [14]) Cf. Lys. 687 et vid. ad Eq. 78. — [15]) Vs. 310. — [16]) Ach. 530—539, ubi vid.

καὶ ἐξεφύσησεν τοσοῦτον πόλεμον, ὥστε τῷ καπνῷ
πάντας Ἕλληνας δακρῦσαι, τούς τ' ἐκεῖ τούς τ' ἐνθαδί.
ὡς δ' ἅπαξ τὸ πρῶτον ἄκουσ' ἐψόφησεν ἄμπελος,
καὶ πίθος πληγεὶς ὑπ' ὀργῆς ἀντελάκτισεν πίθῳ,
οὐκέτ' ἦν οὐδεὶς ὁ παύσων, ἥδε δ' ἠφανίζετο.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ταῦτα τοίνυν, μὰ τὸν Ἀπόλλω, ἐγὼ ἐπεπύσμην οὐδενός,
οὐδ' ὅπως αὐτῇ προσήκοι Φειδίας ἠκηκόη.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐδ' ἔγωγε, πλήν γε νυνί. ταῦτ' ἄρ' εὐπρόσωπος ἦν,
οὖσα συγγενὴς ἐκείνου. πολλά γ' ἡμᾶς λανθάνει.

ΕΡΜΗΣ.

κᾆτ', ἐπειδὴ ἔγνωσαν ὑμᾶς αἱ πόλεις, ὧν ἤρχετε,

---

610. καὶ] add. Bentley; cf. vs. 447. Om. V R, quos secutus Reiske vs. 609 scribit ἢ (ε)'μβαλὼν, Bergk autem versum 608 puncto claudit.

611. ἐνθαδί] ἐνθάδε V R.

612. ἄκουσ'] τμηθεῖσ' Reiske, ἀφθεῖσ' Blaydes (cf. Ach. 986 Vesp. 436 Ran. 859), sed coll. versu seq. expectatur verbum iocose translatum; vid. comment.

615. τοίνυν] μέντοι Blaydes.

616. ἠκηκόη Phrynichus in schol.] -ειν V R.

---

610 sq. „*Et tantum conflavit bellum ut fumo* [1]) *cuncti Graeci lacrimarint, cum Peloponnesii tum nostrates.*" — Moriens Pericles beatum se praedicavit „ὅτι μηδεὶς Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον δι' αὐτὸν περιεβάλετο" [2]). Quae verba eius videntur obversata esse comico haec scribenti [3]).

612. ἄκουσ' ἐψόφησεν] „*invita crepuit*"— cum combureretur nimirum [4]). *Silere* profecto maluissent vites, quippe quae in mortis demum limine, ut cycni, clamare incipiant.

613. „*Doliumque percussum cum recalcitrasset*" — i. e.: cum rustici, quorum combusta essent praedia, agros hostium vastassent.

614. ἥδε] ipsam deam manu indicat.

615. Sic Pisetaero paenes aves olim mundi regimen fuisse docenti „τουτὶ μὰ Δί' οὐκ ἐπεπύσμην" respondet epops. Cui ille: „*nempe Aesopum non satis cognitum habes*" [5]).

616. Isti simulacro cum Phidia quicquam esse commune minime suspicabatur Trygaeus. — Verbum προσήκειν cum *pertinere ad* valet [6]), tum *cognatum esse*, γένει προσήκειν [7]).

617. ταῦτ' ἄρα] *istam igitur ob causam* [8]). — In scholiis quae leguntur: „ὡς πρὸς τὸν Φειδίαν οὖν ἡ καλὰ ξόανα ποιοῦσα" scribantur: „πρὸς τὸν Φειδίαν οὖν ὡς καλὰ ξόανα ποιοῦντα". Permutata nimirum sunt ἡ et ὡς, ut assolet [9]).

---

[1]) De dativo vid. vs. 1184 et ad Eccl. 605. — [2]) Plut. Pericl. 38 et Mor. 186 *c*. — [3]) Sic Müller Strübing Arist. p. 91; vid. supra ad vs. 435. — [4]) Cf. Vesp. 436 Ran. 859 Ach. 986 etc. — [5]) Av. 470 sq.; cf. etiam Av. 511. — [6]) Nostrum: *te maken hebben met*. Vid. Av. 969. — [7]) Vid. Ran. 698. — [8]) Vid. ad Nub. 319 et ad Vesp. 183. — [9]) Cf. simile vitium supra in schol. vs. 1.

ἠγριωμένους ἐπ' ἀλλήλοισι καὶ σεσηρότας,
πάντ' ἐμηχανῶντ' ἐφ' ὑμῖν, τοὺς φόρους φοβούμεναι,
καὶ ἀνέπειθον τῶν Λακώνων τοὺς μεγίστους χρήμασιν.
οἳ δ', ἅτ' ὄντες αἰσχροκερδεῖς καὶ διειρωνόξενοι,
τήνδ' ἀπορρίψαντες αἰσχρῶς τὸν πόλεμον ἀνήρπασαν.
κᾆτα τἀκείνων γε κέρδη τοῖς γεωργοῖς ἦν κακά·
αἱ γὰρ ἐνθένδ' αὖ τριήρεις ἀντιτιμωρούμεναι
οὐδὲν αἰτίων ἂν ἀνδρῶν τὰς κράδας κατήσθιον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐν δίκῃ μὲν οὖν, ἐπεί τοι τήν κορώνεών γέ μοι

---

628 sq. Trygaeo, 630 sq. Choro (Coryphaeo) tribuit R, alii inversa ratione distribuunt, V solas paragraphos habet ante vs. 628 et 630.

628. *κορώνεων*] *-ναιον* V R. || **μοι*] *μου* V R, quo servato Porson pro *τὴν* scribebat *καί*; sed articulus tam aptus est ad rem vivide pingendam et veluti ante oculos collocandam, ut aegre eo careas. Verum praebere mihi videtur Ach. 512.

---

620. *ἠγριωμένους ... καὶ σεσηρότας*] i. e. *ὑπ' ὀργῆς σεσηρότας, ringentes* [1]), veluti canes malignos.

— *ἐπ' ἀλλήλοισι*] paullo neglegentius loquentis hoc est; nam de rusticis Atticis ceterisque Atheniensibus nunc sermo est solis; dicendum erat igitur „*ἐπὶ τοῖς πολεμίοις*", sic vero vividae imaginis altera pars fuisset oblitterata.

621. „*αἰτίαι ... ἦσαν τῶν ἀποστάσεων ... μέγισται αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔκδειαι ...· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν*" [2]).

623. „*Laconum autem principes lucro intenti et peregrinos ludificantes pace turpiter abiecta arripuerunt bellum*". Nota sunt crimina illa de fide Laconica [3]); sic Romae *Punica fides* in proverbium abiit ... et Carthagine, ut opinor, *fides Romana*. Peregrinos autem fallere et despicatui habere, *τοὺς ξένους δι' εἰρωνείας* [4]) *ἔχειν* sive *διειρωνεύεσθαι* nunc dicuntur Lacones nova voce, cui simile est *ἐγγλωττογάστορες* nomen comicum, *ἐν τῇ γλώττῃ τὴν γαστέρα ἔχοντάς τινας* iocose significans [5]).

625. „*Itaque procerum illorum lucrum agricolis damno vertit*". Agricolas Lacedaemonios sive perioecos nunc dici nemo non videt.

626 sq. „*Par enim pari referentes naves nostrae hostium innocentissimorum ...*" orator si verba faceret, adderet: „*τοὺς ἀγροὺς ἔκαον καὶ ἔτεμνον*" vel: „*τὴν γῆν ἐδῄουν*" [6]). Sed nimis id triste et apertum pro comoedia et pacis instantis hac praefatione. Quapropter in ridiculum rem convertens Mercurius „*ficuum surculos* [7]) *identidem* [8]) *comedebant*" ait, quasi de *locustis* [9]) aliisve praedonibus alatis fieret sermo. Sic isiciarius *vulpeculis* assimulat milites Athenienses, „*ὅτιὴ βότρυς τρώγουσιν ἐν τοῖς χωρίοις*" [10]), non hostium tamen ille dicens praedia, sed sociorum tributa tardius solventium.

628—631. En id ipsum quod aiebat

---

[1]) Vid. Vesp. 901 et supra ad vs. 482. — [2]) Thucyd. I 99 § 1. — [3]) Cf. vs. 1065—1068 Ach. 308 Lys. 628. — [4]) Vid. Vesp. 174 Nub. 449 Av. 1211. — [5]) Av. 1695; cf. schol. et vHerwerden. — [6]) Cf. vs. 242 sq. et vid. Prolegom. Ach. p. XII sq. — [7]) Vid. Av. 40 et Hesiodus ad vs. 628 allatus. — [8]) Vid. ad Vesp. 269. — [9]) Cf. Ach. 150. — [10]) Eq. 1076 sq.

τὸν τρόπον πωλούμενος τὸν αὐτὸν οὐκ ἐμάνθανεν,
ἀλλ' — ἅτ' ὢν ἄνευ γιγάρτων καὶ φιλῶν τὰς ἰσχάδας —
ἔβλεπεν πρὸς τοὺς λέγοντας. οἳ δὲ γιγνώσκοντες εὖ
τοὺς πένητας ἀσθενοῦντας καὶ ἀποροῦντας ἀλφίτων,
τήνδε μὲν δικροῖς ἐώθουν τὴν θεὸν ... κεκράγμασιν,
πολλάκις φανεῖσαν αὐτὴν τῆσδε τῆς χώρας πόθῳ,
τῶν δὲ συμμάχων ἔσειον τοὺς παχεῖς καὶ πλουσίους,
αἰτίαν ἂν προστιθέντες ὡς „φρονεῖ τὰ Βρασίδα".
εἶτ' ἂν ὑμεῖς τοῦτον ὥσπερ κυνίδι' ἐσπαράττετε.
ἡ πόλις γὰρ ὠχριῶσα καὶ ἐν φόβῳ καθημένη

633. *ἐμάνθανεν* V R] *ἐλάνθανεν* l. a. (immo priscum mendum) in schol. V R.
637. *κεκράγμασιν*] *κεκραγότες* Blaydes, quod aptum sensum non praebeant voces *κέκραγμα* et *δίκρουν* inter se iunctae; at vid. commentarius. Non *furcis* sed *clamoribus* suis deam fugarunt rabulae.
640. *αἰτίαν* Hamaker] *αἰτίας* V R. || *φρονεῖ*] *-νοῖ* V R. || *Βρασίδα* Suid.] *-δου* V R; cf. *Βρασίδᾳ* Vesp. 475.

εἰ ψεῦδος λέγοι [1]). Pro villis arbores, pro his fructus commemorantur: *caricae* et *vinacea* [2]).

636. *ἀποροῦντας ἀλφίτων*] miserantis vel cum contemtu loquentis hoc est [3]).

637. *δικροῖς ... κεκράγμασιν*] more solito comicus risum captat *τῷ ἀπροσδοκήτῳ*. Nam *δέον εἰπεῖν „ξύλοις", εἶπε „κεκράγμασιν"* [4]). Rabulae forenses pacem *bifurcis ... clamoribus* [5]) *identidem* — hoc enim valet imperfectum — *pellebant*. Quod non magis absurde dictum est quam *verba aculeata* et similia, subest enim *imago*. Adiectivum *δικροῦς, δικρᾶ* significat *bifidum* [6]), proprie *bicipitem*.

638. *αὐτὴν*] i. e. *sponte sua, αὐτομάτην*, ut dicitur infra [7]).

639. „*Opulentiores* [8]) *autem inter socios vexabant*". Quod de Cleone his verbis perhibebat dux Equitum: „*impudentia confisus ἀμέργεις (= δρέπεις) τῶν ξένων τοὺς καρπίμους*" [9]), et mox: „*πολλὰ χρήματ' ἐργάσει σείων τε καὶ ταράττων*" [10]).

640—647. *ἂν*] rei frequentiam particula indicat [11]).

640. Ipsa haec Cleonis patroni sui verba afferentes senes phileliastae „*ἀνὴρ παχὺς ἥκει τῶν προδόντων τἀπὶ Θρᾴκης*" clamitabant [12]). — Verbum *προστιθέναι* id quod *περιάπτειν* [13]) nunc valet.

641. „*Dein vos eiusmodi hominem ceu caniculae vellicabatis*" [14]). Temere in quemlibet incitari vos patiebamini a clamosis istis quibus fidem habebatis oratoribus. — Dicit Mercurius *τοῦτον* eum de quo talia perhibebantur, *reum*.

642 sq. „*Nempe fame pallescens et metu perculsa civitas quaslibet calumnias sibi obiectas libentissime devorabat*". — Verbo *ὠχριᾶν* [15]) pingitur facies lurida agrico-

[1]) Cf. Eq. 860 et vid. ad Eccl. 589. — [2]) Cf. Ach. 275. — [3]) Nostrum: *broodsgebrek hebbende*. Vid. ad Nub. 176. — [4]) Schol. — [5]) Vid. ad Eq. 137. — [6]) Aesch. fr. 47 Plat. Tim. 78*b* Xen. Venat. 2 § 7, 9 § 19, 10 § 7 etc. — [7]) Vs. 665, ubi vid. — [8]) Cf. infra vs. 1170 Eq. 1139 et vid. ad Vesp. 288. — [9]) Eq. 326; cf. etiam Eq. 260 sqq. — [10]) Eq. 840, ubi vid. — [11]) Vid. ad Vesp. 269 et de imperfecti aoristique discrimine ad Nub. 977. — [12]) Vesp. 288; cf. etiam Vesp. 475. — [13]) Vid. ad Ach. 640 (ubi nostrum locum neglexi). — [14]) Cf. Ach. 688. — [15]) Cf. Nub. 103.

ἀλλ' ἔα τὸν ἄνδρ' ἐκεῖνον οὗπερ ἔστ' εἶναι κάτω·
οὐ γὰρ ἡμέτερος ἔτ' ἔστ' ἐκεῖνος ἀνήρ, ἀλλὰ σός.
ἅττ' ἂν οὖν λέγῃς ἐκεῖνον,
κεἰ πανοῦργος ἦν, ὅτ' ἔζη,
κἀλ λάλος καὶ συκοφάντης
καὶ κύκηθρον καὶ τάρακτρον,
ταῦθ' ἁπαξάπαντα νυνὶ
τὸν σεαυτοῦ λοιδορεῖς.
(Ad Pacem:)
ἀλλ' ὅ τι σιωπᾷς, ὦ πότνια, κάτειπέ μοι.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποι πρός γε τοὺς θεωμένους·

649. *ἐκεῖνον*] *ἐκεῖ νῦν* Burges.
656. *τὸν* vHerwerden] *τοὺς* V R, *τοῦ* OSchneider. || *σεαυτοῦ*] *σαυτοῦ* R, *αυτοῦ* (σ supra) V. Litterae *TONCEAYTOY* abierunt in *TOYCCAYTOY*.
657. Duci alterius hemichorii tribuit Mazon.
658. *εἴποι* V] *εἴποιμι* R.

649—656. Comicus *μέγιστον μὲν ὄντα Κλέωνα ἔπαισεν εἰς τὴν γαστέρα, ἀλλ' οὐκ ἐτόλμησεν αὖθις ἐπεμπηδῆσαι αὐτῷ κειμένῳ* [1]) — „*a se impetrare non potuit*", ut ait, „*ut etiam prostratum conculcaret*". Nempe sensit *οὐκ ἐσθλὸν εἶναι κατθανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν*? Credere noli! Non tam lenis ei erat animus promptusve ad ignoscendum [2]); neque aut hoc loco aut per ceteram fabulam parc.tur Cleonis memoriae. Sed multis probris si demagogum etiam mortuum proscinderet, periculum erat ne taed um pareret spectatoribus.

650. Cleon ante menses octo occidit, iamque in Mercurii *τοῦ χθονίου* [3]) *καὶ ψυχοπομποῦ* est dicione; Athenienses autem vix etiam cupiunt audire qualis fuerit ille aut non fuerit: *οἴχεται ταῦτα*. In scholiis V legitur: „*σεσημείωται δέ, ὅτι νεκροὺς κωμῳδεῖ*". Quae si satis intellego, prisci grammatici non vituperarunt comicum propter mortuum hoc loco irrisum, sed observarunt constare e versu 650, mortuum iam esse Cleonem. Legendum igitur arbitror: „*νεκρόν*" = „*ὅτι περὶ αὐτοῦ λέγει ὡς νεκροῦ*".

652—654. Noto artificio ea ipsa dicit quae reticere velle se fingit; nam gravius quid in Cleonem iactari potuit? Poterant pluribus verbis includi haec crimina, augeri non poterant [4]).

658 sq. „*At spectatores alloqui non vult illa, graviter enim iis succenset*". Particula *γε* etiam ianitor e. g. sic utitur in Ranis: „*Αἰσχύλοσ .... περὶ τῆς τέχνης | διαγωνιεῖσθαι ἔφασκε πρός γε Εὐριπίδην*" [5]). F liciter autem providetur ne quis mirari possit deae e tenebris reducis silentium. Simili artificio usus est Euripides in Alcestidis dramatis exitu [6]), aliam tamen ob causam; nam Pacis ingens simulacrum loqui non potuit: histrio qui Alce tidem morti ereptam agebat, poterat sane, sed prudenti consilio tragicus cavit id ne fieret.

[1]) Nub. 549 sq., ubi vid. — [2]) Cf. Proleg. Ran. p. V et vid. ad Thesm. 840 sq. — [3]) Cf. Aeschyli Choephoron initium. — [4]) Cf. autem supra vs. 269 et vid. ad Eq. 251. — [5]) Ran. 794, ubi vid. — [6]) Eur. Alc. 1143—1146.

ὀργὴν γὰρ αὐτοῖς ὧν ἔπαθε πολλὴν ἔχει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἣ δ' ἀλλὰ πρὸς σὲ μικρὸν εἰπάτω μόνον.

ΕΡΜΗΣ.

εἴφ' ὅ τι νοεῖς αὐτοῖσι πρὸς ἔμ', ὦ φιλτάτη.

(Pacis ori admovet aurem.)

ἴθ', ὦ γυναικῶν μισοπορπακιστάτη. —
εἶεν, ἀκούω.

(Auscultat.)

ταῦτ' ἐπικαλεῖς; μανθάνω!

(Ad spectatores:)

ἀκούσαθ' ὑμεῖς ὧν ἕνεκα μομφὴν ἔχει.
ἐλθοῦσα φησὶν αὐτομάτη μετὰ τἀν Πύλῳ,
σπονδῶν φέρουσα τῇ πόλει κίστην πλέαν,
ἀποχειροτονηθῆναι τρὶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

---

661. αὐτοῖσι] αὐτοῖς V R.
664. Del. Hamaker.

---

660. ἀλλὰ] *saltem* [1]).

— μικρὸν] non: „*pauca quaedam*" sed: „*voce submissa*". Oppositum est λέγειν μέγα sive *alta voce loqui* [2]). Quae obiecta sunt interna.

661. Ingens Pacis simulacrum altitudine fere aequat Mercurii Trygaeique in regione sublimi versantium capita [3]). Probabiliter igitur fingi potest dea deo in aurem quaedam insusurrare clam ceteris, ut Strepsiadi Mercurius [4]).

— ὅ τι νοεῖς αὐτοῖσι] „*quo erga eos sis animo*" [5]).

662. μισοπορπακιστάτη] *clipeos quam maxime perosa* [6]). Pro clipeo commemoratur *balteus*, ὁ γὰρ ἱδρὼς τείρει τὸν ὁπλίτην „ὑπὸ πλατέος τελαμῶνος ἀσπίδος εὐκύκλου", ut loquitur Homerus [7]). *In acie* Athenienses non πόρπακι sed ὀχάνῳ regebant clipeum brachio arte adhaerentem, sed iocose hoc deae epitheto significatur balteus quo *in agmine* clipeus gravis et molestus ferebatur [8]). Odit dea — oderunt Athenienses — τοὺς πόρπακας καὶ τοὺς γυλίους [9]) ἐκείνους. Apte collatum est gallicum *porter le sac* [10]).

663. ταῦτ' ἐπικαλεῖς; μανθάνω!] *istane sunt quae improbas? Facile igitur intellego!* κοὐδέν γε θαῦμα! Nil mirum propter talia te succensere!

665—667. Hoc est quod et ipse modo aiebat Mercurius: „saepius Athenas redire conatam Pacem furcillis repulsam esse a demagogis" [11]). Venit tum dea σπονδοφόρος [12]) sive σπονδὰς ποιεῖν ἐθέλουσα τοῖς Ἀθηναίοις. Quod iocosis verbis nunc, ut in Acharnensibus, enuntiatur [13]).

---

1) Vid. ad Nub. 1364. — 2) Vesp. 963. — 3) Sic Green. — 4) Vid. Nub. 1478—1485. — 5) Vid. ad Ach. 446. — 6) Vid. ad Ach. 279. — 7) Hom. *E* 796 sq. — 8) Eq. 1372. Ex parte mutanda sunt quae ad Eq. 849 annotavi, ubi vid. — 9) Cf. vs. 527 sq. — 10) Sic Mazon. — 11) Vs. 637 sq.; praeterea cf. vs. 211—219, 316. — 12) Cf. Ach. 216. — 13) Ach. 175—199; vid. ad Ach. 178 et ad Eq. 1211.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἡμάρτομεν ταῦτ', ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε·
ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς σκύτεσιν.

ΕΡΜΗΣ.

ἴθι νυν, ἄκουσον οἷον ἄρτι μ' ἤρετο·
ὅστις κακόνους αὐτῇ μάλιστ' ἦν ἐνθαδί,
χὤστις φίλος καὶ ἔσπευδεν εἶναι μὴ μάχας.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὐνούστατος μὲν ἦν μακρῷ Κλεώνυμος.

ΕΡΜΗΣ.

ποῖός τις οὖν εἶναι δοκεῖ τὰ πολεμικὰ
ὁ Κλεώνυμος;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ψυχήν γ' ἄριστος! πλήν γ' ὅτι

671. ἐνθαδί] ἐνθάδε V R.
672. καὶ ἔσπευδεν R] κατέσπευδεν V (*I—T*).
674. οὖν εἶναι V] εἶναι (om. οὖν) R, εἶναι σοὶ Bergk

668. ἡμάρτομεν ταῦτα] *male egimus ista* [1]). Utinam ea quae tu dicis aliter tractassemus. Pronomini τούτοις salva sententia substitui poterat τότε adverbium.

669. *Nempe non apud nos eramus* [2]), νοῦν οὐκ εἴχομεν τότε, τὸν νοῦν εἴχομεν ἐν τοῦ βυρσοπώλου, mens nostra tunc erat in foro coriario [3]).

672. ἔσπευδεν εἶναι μὴ μάχας] *studebat, operam dabat ut proelia essent nulla* [4]). Negatio ita hoc loco est collocata ut supra [5]).

673. Paci quis omnium maxime faverit dubitari nequit: erat *Cleonymus* ille, quem clipeus abiectus [6]) notiorem fecit aliquanto quam alios strenue in bello gestatus fortiterque servatus.

675—678. „*Quod ad fortitudinem eius attinet, in re militari optime habet*"; nam peritiae ut desit aliquid novo duci, est certe alacerrimus. „*Quamquam unum molestum est...*" — sic se ipse reprehendit additurus aliquid, quod vix ullius momenti fore expectamus [7]): „*patri ei* [8]), *cuius filium se dicit, subiectum esse* [9]) *apparuit* [10]); *nam in expeditionem cum profectus erat, statim illic armorum fiebat abiectio*". Satis insulse sic verti quae melius quomodo vertam non habeo, neque graece admodum lepide dicta sunt. Multo facetius alibi Cleonymi taxiarchi ignaviam comicus risit [11]). *Taxiarchum* quod dico, non repugnat quod „στρατιώτης ἐξελθεῖν" nunc dicitur; nam *in bellum*, ἐπὶ στρατιᾷ id significat.

---

[1]) Cf. Vesp. 514. — [2]) Vid. ad Eq. 1119 sq. Vesp. 642. — [3]) „*Op de leermarkt*" vel: „*in de leerlooierij*". Vid. ad Ran. 1068. — [4]) Cf. Eq. 896. — [5]) Vid. vs. 42 et 125. — [6]) Vid. vs. 444—446 et ad Nub. 353. — [7]) Vid. ad Eq. 27. — [8]) Vid. ad Av. 437. — [9]) Vid. ad Vesp. 185. — [10]) Cf. Thesm. 340, 502 sqq., 565. — [11]) Vesp. 23 sq. Av. 1473 sqq.

οὐκ ἦν ἄρ' οὗπέρ φησιν εἶναι τοῦ πατρός.
εἰ γάρ ποτ' ἐξέλθοι στρατιώτης, εὐθέως
ἀποβολιμαῖος τῶν ὅπλων ἐγίγνετο.

ΕΡΜΗΣ.

ἔτι νυν ἄκουσον οἷον ἄρτι μ' ἤρετο·
ὅστις κρατεῖ νῦν τοῦ λίθου τοῦ ἐν τῇ Πυκνί.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

Ὑπέρβολος νῦν τοῦτ' ἔχει τὸ χωρίον.

(Caput avertit Dea.)

αὕτη, τί ποιεῖς; τὴν κεφαλὴν ποῖ περιάγεις;

ΕΡΜΗΣ.

ἀποστρέφεται τὸν δῆμον, ἀχθεσθεῖσ' ὅτι
οὕτω πονηρὸν προστάτην ἐπεγράψατο.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὐκέτ' αὐτῷ χρησόμεθ' οὐδέν, ἀλλὰ νῦν
ἀπορῶν ὁ δῆμος ἐπιτρόπου καὶ γυμνὸς ὢν

---

676. *οὗπερ* Bentley] *ὅπερ* V R.
680. *νῦν* R] *νῦν ἄρτι* (e vs. 679) V.
684. *οὕτω* Cobet] *αὐτῷ(ι)* V R.

---

680. *„Quis iam dominetur in oratorum suggestu"* [1]), mortuo Cleone quis *προστάτης τοῦ δήμου* sit factus [2]).

681. *„Hyperbolus* [3]) *nunc obtinet istum locum"*. Quapropter comici eum, perinde atque antea Cleonem, per quadriennium quod insecutum est — dein ostracismo est pulsus — vellicarunt [4]), primus omnium Eupolis in Maricante fabula, quae brevi ante Pacem scenae est commissa [5]).

682. *αὕτη, τί ποιεῖς;*] *„heus tu* [6]), *quid agis?"*

683. *ἀποστρέφεται τὸν δῆμον*] *„civitatem aversatur"* [7]).

684. *„Quod tam nequam patrono se addixit* [8]); *quod talem partium popularium ducem elegit"* [9]). Adiectivum *πονηρός* a *laborandi* verbo *πένεσθαι* ductum [10]) non magis *improbum* significat quam *humilis condicionis* virum [11]). Idem ut significaret Thucydides *„μοχθηρὸν ἄνθρωπον"* Hyperbolum dixit [12]), nusquam alibi illo adi. [13]) usus. Hyperbolus etiam Platoni comico [14]) audit *πονηρὸς καὶ ξένος* [15]).

686 sq. *„Villico* [16]) *scilicet destitutus*

---

[1]) Vid. ad Eq. 956. — [2]) Vid. vs. 684. — [3]) Vid. ad Nub. 1065 Vesp. 1007. — [4]) Cf. vs. (441), 921, 1319. — [5]) Vid. Nub. 551—558. — [6]) Vid. ad Vesp. 1. — [7]) Cf. Soph. Oed. C. 1272 etc.— [8]) Cf. Plut. 920 et vid. ad Ach. 1095. — [9]) Vid. ad Eq. 1128. — [10]) Proprie igitur *iemand uit den werkenden stand.* — [11]) Cf. Eq. 738—740 et vid. ad Ran. 731. — [12]) Thucyd. VIII 73 § 3. — [13]) De quo vid. Ach. 517. — [14]) Plat. fr. 166⁴. Vid. Neil in editione Equitum p. 207. — [15]) I. e.: *operarius peregrinus, een handwerksman uit den vreemde*; vid. supra ad vs. 557. — [16]) Cf. Eq. 212 Eccl. 212, *κηδεμών* Vesp. 242.

τοῦτον τέως τὸν ἄνδρα περιεζώσατο.

ΕΡΜΗΣ.

πῶς οὖν ξυνοίσει ταῦτ' ἐρωτᾷ τῇ πόλει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὐβουλότεροι γενησόμεθα.

ΕΡΜΗΣ.

τρόπῳ τίνι;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅτι τυγχάνει λυχνοποιὸς ὤν. πρὸ τοῦ μὲν οὖν
ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ τὰ πράγματα,
νυνὶ δ' ἅπαντα πρὸς λύχνον βουλεύσομεν.

ΕΡΜΗΣ.

ὤ, ὤ,
οἷά μ' ἐκέλευσεν ἀναπυθέσθαι σου!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τίνα;

---

689. *ΕΡ.* τρόπῳ τίνι; R] τρόπῳ τίνι V Trygaeo continuans; -μεσθα. *ΕΡ.* τίνι τρόπῳ; Dindorf, sed vid. comment.
693. τίνα; Reiske] τατί (sic) V R.

---

et veluti denudatus populus isto viro se accinxit". Non pro *pallio* iste, sed pro *subligaculo*, περιζώματι [1]), est populo μονοχίτωνι ὄντι, ἱμάτιον ἢ χλαῖναν οὐκ ἔχοντι. — Audacissima haec et vere comica imago fortasse etiam Cleoni irridendo inserviit et male intellecta peperit mirum illud crimen: „Κλέωνα περιζωσάμενον δημηγορῆσαι" [2]). An alia ratione ambo hi loci cohaerent? Fortasse conferendus est Cleophon „μεθύων καὶ θώρακα ἐνδεδυκὼς" verba ad populum faciens [3]).

689. εὐβουλότεροι] nunc κακόβουλοι, ταχύβουλοι, μετάβουλοι sunt Athenienses [4]). — τρόπῳ τίνι;] item alibi: „παιδίον τίνα;" [5]). Singularem sic vim adipiscitur interrogativum, ut supra negatio postposita [6]).

690. Saepius a nostro derisus est Hyperbolus ὁ λυχνοπώλης, ὁ ἐκ τῶν λύχνων [7]).

691. ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ] cf. Blepyrus ille θοιμάτιον ἐν τῷ σκότῳ ψηλαφῶν εὑρεῖν οὐ δυνάμενος [8]).

692. πρὸς λύχνον] *ad lucem*, πρὸς φῶς [9]). — βουλεύσομεν] *consilia inibimus* [10]). Tempore futuro nunc uti Trygaeum, licet iam per menses aliquot populi patronum egerit Hyperbolus, non est mirandum; non enim rogavit Pax quid prosit civitati novus ille patronus, sed quid sit profuturus.

---

[1]) *Schootsvel*; vid. Hegesipp. fr. 1[7]. — [2]) [Arist.] Rep. Ath. 28 § 3. — [3]) Ibid. c. 34 § 1. — [4]) Vid. ad Eq. 1055. — [5]) Plut. 1056. — [6]) Vid. vs. 125. — [7]) Cf. Eq. 739, 1315 Nub. 1065. — [8]) Eccl. 315. — [9]) Vid. ad Nub. 198. — [10]) Vid. ad Eccl. 505.

ΕΡΜΗΣ.

πάμπολλα, καὶ τἄρχαῖ' ἃ κατέλιπεν τότε.
πρῶτον δ' ὅ τι πράττει Σοφοκλέης ἀνήρετο.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὐδαιμονεῖ· πάσχει δὲ θαυμαστόν.

ΕΡΜΗΣ.

τὸ τί;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐκ τοῦ Σοφοκλέους γίγνεται Σιμωνίδης.

695] *πράττει* V R] *πράττοι* Ald.

---

694. *τότε*] *olim* [1]).

695. Ante omnia scire cupit Pax quomodo valeat summus poeta tragicus.

696. *πάσχει δὲ θαυμαστόν*] i. e.: *πλήν γε θαυμάζομεν τί ποτε πάσχει.* Qui verbi *πάσχειν* notus est usus [2]).

— *τὸ τί;*] *quid istud?* [3]).

697—699. Simonidis *μοῦσα φιλοκερδὴς* ab aemulis est dicta [4]), et trimetro „*κέρδους ἕκατι κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι*" ab iambographo aliquo petitum eum testatur noster locus [5]). Non enim Aristophanis haec sunt verba, sed ionica vox est *ῥίψ* [6]), pro qua Athenis dicebatur *ψίαθος* [7]), itemque *ἕκατι*; conferri potest Euripideum: „*κέρδους ἕκατι καὶ τὸ συγγενὲς νοσεῖ*" [8]). Quo iure autem Simonides lucri nimis studiosus fuerit dictus nescimus [9]). Nam quod „ *ἔλεγε παίζων τὴν τοῦ ἀργυρίου κιβωτὸν εὑρίσκειν ἀεὶ πλήρη, τὴν δὲ τῶν χαρίτων κενήν*" [10]), ex urbano illo ioco nihil eiusmodi apparet. Neque sordidam avaritiam testatur verbulum quod sive iure sive iniuria ei tribuitur: „ceteris vitae voluptatibus cum propter aetatem esset destitutus, uno rem faciendi gaudio etiam frui se" [11]); erat nimirum dicterium populare, quod his verbis inclusit Thucydides: „*ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν μάλιστα τέρπειν*" [12]). Comicus tamen cavilla illa utitur nunc ad irridendum Sophoclem, quem „*senem grandaevum*" [13]) — septuagenario videlicet maiorem — „*in Simonidem mutari*" ait, „*lucri causa ad quodlibet periculum adeundum paratissimum*". Non *ars* igitur Sophoclis carpitur, sed *vita*, non *poeta*, sed vir *muneribus publicis* domi militiaeque saepius functus, qui Pericli olim ab amicis fuerat; nunc paci eum parum favisse est cur suspicemur, et hanc ob causam *ῥιψοκίνδυνον* dici a comico. Sed certi statui nihil potest. Minime probabilis est interpretis alicuius, quam scholia praebent, coniectura: „*μήποτε ἐδόκει* „*Σοφοκλῆς περὶ τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς νεμή-* „*σεις ὀψέ ποτε φιλοτιμότερος γεγονέναι*". Quae si ita habuisset res, vix potuisset digna videri quae nunc commemoraretur, neque illud „*ἐπὶ ῥιπὸς πλεῖν*", quo *profligata* quaedam *temeritas* significa-

---

1) Nostrum: *in der tijd*; vid. ad Plut. 834. — 2) Vid. ad Nub. 234 et 340. — 3) Vid. ad Ran. 7. — 4) Ioco deberi quae refert Aristoteles Rhetor. III 2 § 14 manifestum duco. — 5) Cf. vWilamowitz Sitz.ber. d. k. pr. Ak. d. W. p. 631,2. — 6) Herodot. IV 71 etc. — 7) Ach. 874 etc. — 8) Eur. fr. 570; cf. Lys. 306. — 9) In scholiis exscribitur Pind. Isthm. II 10, illic autem scholion praebet locum Callimachi. — 10) Plut. Mor. 555*f*; cf. Stob. Flor. X 39. — 11) Plut. Mor. 786*b*. — 12) Thucyd. II 44 § 4. — 13) Cf. vs. 554 et vid. ad Vesp. 1343.

ΕΡΜΗΣ.

Σιμωνίδης; πῶς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅτι γέρων ὢν καὶ σαπρὸς
„κέρδους ἕκατι κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι.“

ΕΡΜΗΣ.

τί δαί; Κρατῖνος ὁ σοφὸς ἔστιν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀπέθανεν

---

700. δαί] δὲ V R.

---

tur, apte dictum videretur. Neque hoc facit — certe facere non videtur — Aesculapius his annis a Sophocle sacerdote in fanum dei Amyni receptus [1]. Nescimus igitur quid dicat comicus [2].

700—703. Post *tragicorum* principem Deae in memoriam venit statim alter poeta summus, qui tum cum illa ex Attica est pulsa regnabat in scena *comica*. Ipsum tum Periclem et in aliis fabulis vellicavit Cratinus et „*μάλα πιθανῶς in Dionysalexandro fabula ἐκωμῴδησε δι' ἐμφάσεως* [3]), *ὡς ἐπαγηοχὼς τοῖς Ἀθηναίοις τὸν πόλεμον*" [4]). Non huic quoque bene esse respondet Trygaeus, sed „brevi postquam illa abierit esse mortuum, cum Peloponnesii vastarent Atticam; non enim sustinuisse adspectum vini e doliis fractis diffluentis". Quae si de vita nuper functo dicerentur, parum forent urbana vel festiva, et prorsus aliter de mortuo Cratino in Ranis noster est locutus [5]); mera autem mendacia nemini non inter spectatores visa forent [6]), qui nescire non poterant Laconas ante decem annos Atticam vastare coepisse, tertio autem abhinc anno Cratinum e certamine scenico evasisse victorem. Quam maxime vivum tum se ostendit Cratinus, sed Aristophanes ea quam novimus impudentia usus aemulum senem, quem anno 424 ficta cum commiseratione vocaverat „silicernium delirum" [7]), nunc „dudum mortuum" dicit. Graviter videlicet iam fert Nubes suam fabulam posthabitam Pytinae Cratini [8]). — Sic locum primus interpretatus est Bergk [9]), quem secutus ultimus editor comici verba reddit: „Cratinos? mais c'est un homme *mort* depuis déja dix ans" [10]). Alia via inita Cobet [11]) statuit mortuum esse Cratinum eo anno quo *Lacones comoedia* scenae fuerit commissa, quam datam esse fabulam anno 422, fractum autem in ea esse dolium vini ab hominibus quibusdam temulentis; hunc adspectum poetam vinosum dici non tulisse [12]), sed animi deliquium passum obiisse [13]). Explicationem ingeniosam cum ceteris Cobeti disci-

---

[1]) Vid. ad Plut. 621. — [2]) Quae Mnemos. 1892 p. 209—228 suspicatus sum nimis sunt incerta et, quod gravius, cum nostri loci verbo *εὐδαιμονεῖ* non satis congruunt. — [3]) Legendum videtur * *δι' Ἀσπασίαν* (*ΔΙΑCΠΑσ* — *ΔΙΑΕΜφΑο*). — [4]) Vid. Argumentum Dionysalexandri fabulae Oxyrh. papyri IV p. 71 sq. — [5]) Vid. Ran. 357. — [6]) Sic tamen comici verba accepit grammaticus qui *περὶ κωμῳδίας* scripsit (Proleg. de Com. III 7). — [7]) Vid. Eq. 526—536. — [8]) Vid. Nub. Proleg. p. XXIX sq. — [9]) Vid. Bergk Comment. p. 187. — [10]) Mazon; item Blaydes. Cf. Ach. 15. — [11]) Vid. Cobet Obs. crit. in Plat. com. reliquias p. 87—90. — [12]) Cf. Nub. 1373. — [13]) Cf. Ran. 481 et vid. ad Nub. 340.

ὅθ' οἱ Λάκωνες ἐνέβαλον.

ΕΡΜΗΣ.

τί παθών;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅ τι;
θρακιάσας· οὐ γὰρ ἐξηνέσχετο
ἰδὼν πίθον καταγνύμενον οἴνου πλέων.

(Horrore perculsam se gestu significat Pax.)

καὶ ἕτερα πόσ' ἄττ' οἴει γεγενῆσθαι ἐν τῇ πόλει;
ὥστ' οὐδέποτ', ὦ δέσποιν', ἀφησόμεσθά σου.

ΕΡΜΗΣ.

ἴθι νυν, ἐπὶ τούτοις τὴν Ὀπώραν λάμβανε
γυναῖκα σαυτῷ τήνδε,

(manu ad eum adducit Oporam:)

κᾆτ' ἐν τοῖς ἀγροῖς
ταύτῃ ξυνοικῶν ἐκποιοῦ σαυτῷ βότρυς.

705. ἀφησόμε(σ)θα V¹ R] ἀφεξόμεθα V².

pulis aliisque multis impense semper sum admiratus, diu veram duxi, veram esse vellem etiamnunc: haud dubitanter tamen iam reicio, duas praesertim ob causas: intellegere non poterant spectatores haec verba Trygaei, si Platonis sic significabatur comoedia, neque Aristophanis erat iocose iis in memoriam revocare aemuli fabulam et fere laudare. Non dubito autem quin inter vivos etiam fuerit Cratinus quo tempore Pax est. acta fabula; inter ipsos spectatores eum sedisse suspicor [1]).

704. „*Et quam multa eiusmodi in civitate accidisse arbitraris?*" i. e. „*permulta accidisse facile intellegis*". Dubium videri nequit quin plurimorum malorum causa fuerit deae captivitas. Verba *πόσα οἴει* ita fere ut *πῶς οἴει* [2]) nunc usurpantur.

706—709. In iustum matrimonium Trygaeo traditur Opora: — agricolis redduntur copiae auctumnales, quas sola praebet Pax [3]). Similibus verbis in fine Equitum Demo seni offertur donum: „*ἔχε νυν ἐπὶ τούτοις τουτονὶ τὸν ὀκλαδίαν*" [4]).

707 sq. *τήνδε . . . ταύτῃ*] clare hic apparet horum pronominum discrimen. Mercurius „*τήνδε*" dicit: „*mulierem quam tibi trado*" [5]); quam postquam Trygaeus accepit, „*iamque*" ait ille „*vive cum ea quam tenes*" [6]). — Ex ipsis Pacis deae manibus Oporam et mox Theoriam accipit Trygaeus [7]).

708. *ἐκποιοῦ σαυτῷ βότρυς*] dicuntur agricolae *ποιεῖν κριθάς, οἶνον*, similia [8]); nunc vero medio *-ποιεῖσθαι* utitur Mercurius, quoniam vox *βότρυες* id quod *τέκνα* iam valet [9]).

[1]) Item Rogers. — [2]) Vid. ad Ran. 54. — [3]) Cf. vs. 523 et vid. ad Ach. 988—999. — [4]) Eq. 1384. — [5]) Item mox vs. 713. — [6]) Similes sunt loci vs. 842—847 et 871—873. — [7]) Vid. ad vs. 523. — [8]) Vid. vs. 1322. — [9]) Cf. Ach. 255 et vid. ad Eccl. 615.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ φιλτάτη, δεῦρ' ἐλθέ, καὶ δός μοι κύσαι.
(Oporam exosculatur.)
ἆρ' ἂν βλαβῆναι διὰ χρόνου τί σοι δοκῶ,
ὦ δέσποθ' Ἑρμῆ, τῆς Ὀπώρας κατελάσας;

ΕΡΜΗΣ.

οὔκ, εἰ κυκεῶνά γ' ἐπιπίοις βληχωνίαν.
ἀλλ' ὡς τάχιστα τήνδε τὴν Θεωρίαν
ἀπάγαγε τῇ βουλῇ λαβών, ἧσπέρ ποτ' ἦν.
(Etiam Theoriam ad eum adducit.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ μακαρία βουλὴ σὺ τῆς Θεωρίας!

---

711. κατελάσας V¹ R] κατεγέλασας stultus corrector in V; idem est mendum Aelian. Epist. 7, qui locum nostrum insulse imitatur: „τῆς Ὀπώρας οὖν καταγελάσας τί ἀδικῶ;" Errorem correxit Kuster (quod fugisse videtur Hercherum infelici coniectura καταπειράσας illic rescribentem).
712. κυκεῶνά γ' Blaydes] γε κυκεῶν' V R; vid. Plut. 1202.
715. βουλὴ σὺ schol.] σὺ βουλὴ (-ῆι R) V R.

---

709. δός μοι κύσαι] *praebe osculum.* Frequens hic infinitivi usus finalis [1]).

710—712. *Tandem denuo* [2]) *Opora perfrui,* διὰ χρόνου κατελάσαι, vult Trygaeus; iocum autem praebent maritae nomen et verbum ambiguum κατελαύνειν, quod et rei amatoriae aptum [3]) et de *avide edentibus* dicebatur, ut σπᾶν, ἐρείδειν, φλᾶν, σποδεῖν [4]). Sic igitur verba accipiens Mercurius „*non nocebit tibi*" ait „*pomonae usus largior, si dein bibas poculum vini puleio* [5]) *medicati*" [6]). — Scholion recte: „ὅτι οἱ [διὰ χρόνου] ἐσθίοντες ὀπώραν πολλὴν βλάπτονται καὶ οἱ συνουσιάζοντες συνεχῶς," — modo deleantur quae uncinis inclusi, — et: „οἱ ὀπώραν πολλὴν ἐσθίοντες κυκεῶνα πίνουσιν ὑπὲρ τοῦ πέψαι τὴν τροφὴν καὶ μὴ ναυτιᾶν", ubi „πέψαι" scripsi e coniectura, est enim in V „πῆξαι".

713 sq. Theoriam Trygaeus reducere iubetur ad senatum. Huius enim est mittere legationes ad sollemnia celebranda [7]), hactenus autem intercessit bellum [8]). — Notatu dignum quod legitur in scholio, quamvis sublestae fidei, nam praebet quidem Aldina, sed neque in codice V id reperio neque in R: „τοῖς μὲν γεωργοῖς φέρουσα τὴν Ὀπώραν „ἔδωκε, τῇ δὲ βουλῇ τὴν Θεωρίαν ἀπένειμεν", ubi Pax *gestasse* Oporam totidem verbis dicitur [9]).

715. μακαρία ... τῆς Θεωρίας] *beata propter Theoriam recuperatam* [10]).

---

[1]) Cf. vs. 780 et vid. ad Ran. 755 Lys. 162. — [2]) Cf. Plut. 1055 et vid. ad Vesp. 1252. — [3]) Cf. Eccl. 1082 (Ach. 275 Eq. 1391). — [4]) Cf. vs. 25, 31, 1306 et vid. ad Ran. 576. — [5]) Vid. h. Cer. 209 Ach. 861. — [6]) Nos fere: *als gij een warm grogje toedrinkt.* Cf. vs. 1169 et vid. ad Plut. 1183. — [7]) Recte schol. — [8]) Cf. vs. 342. — [9]) Vid. ad vs. 523. — [10]) Cf e. g. Eq. 186 Vesp. 1512.

ὅσον ῥοφήσει ζωμὸν ἡμερῶν τριῶν!
ὅσας δὲ κατέδει χόλικας ἑφθὰς καὶ κρέα!
ἀλλ', ὦ φίλ' Ἑρμῆ, χαῖρε πολλά.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ σύ γε,
ὦ ἄνθρωπε, χαίρων ἄπιθι, καὶ μέμνησό μου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ κάνθαρ', οἴκαδ', οἴκαδ' ἀποπετώμεθα.

ΕΡΜΗΣ.

οὐκ ἐνθάδ', ὦ τᾶν, ἔστι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ποῖ γὰρ οἴχεται;

ΕΡΜΗΣ.

„ὑφ' ἅρματ' ἐλθὼν Ζηνὸς ἀστραπηφορεῖ“.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

πόθεν οὖν ὁ τλήμων ἐνθάδ' ἕξει σιτία;

ΕΡΜΗΣ.

τὴν τοῦ Γανυμήδους ... ἀμβροσίαν σιτήσεται.

---

716. ῥοφήσει Elmsley] -σεις V R (cf. Ach. 278 Eq. 360).
720. οἴκαδ', οἴκαδ'] οἴκαδ' αὖθις Cobet probabiliter, nam festinantis clamores minus apti videntur, cum non adsit scarabaeus. Cf. Av. 1636 Ran. 1486.

---

716 sq. „*Quam lautas dapes celebrabis*" in supplicationibus pacis causa decretis! [1]. „*In triduum iam* ..." non imperabitur victus militaris [2], sed offeretur visceratio; „*sorbebitur* [3]) *iusculum* [4], *comedentur cocta omasa* [5] *et carnes*". — Fient haec omnia in fabulae nostrae exitu. Adiectivum ἑφθόν etiam ad κρέα pertinere quivis videt.

719. ὦ ἄνθρωπε] nullum nunc habet contemtum, quippe a deo ad mortalem dictum.

— μέμνησό μου] *memento mei* — et promissorum tuorum! Gratum te praesta [6].

722. Etiam Trygaei iumentum, ut Bellerophontis, sedem invenit sub solio Iovis [7]. Felicissimus hic est versus tragici usus. Nam ex Euripidis Bellerophonte desumtum nemo non sentit [8] et diserte testatur scholion.

724. Novo ministro fulminis aliti Ganymedes eam quam novimus scarabaeorum ambrosiam praebere poterit, solus nimirum mortalis in Olympum receptus [9].

---

[1]) Cf. schol. — [2]) Cf. vs. 312 etc. et vid. ad Ach. 197. — [3]) Cf. Eq. 360. — [4]) Cf. Nub. 386 Plut. 627. — [5]) Cf. Ran. 576. — [6]) Cf. vs. 418—423 et Plut. 1143. — [7]) Vid. ad vs. 76. — [8]) Eur. fr. 314. — [9]) Recte schol.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

πῶς δῆτ' ἐγὼ καταβήσομαι;

ΕΡΜΗΣ.

θάρρει, καλῶς·
τῃδὶ πὰρ αὐτὴν τὴν θεόν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

δεῦρ', ὦ κόρα,
ἕπεσθον ἅμ' ἐμοὶ θᾶττον, ὡς πολλοὶ πάνυ
ποθοῦντες ὑμᾶς ἀναμένουσ' ἐστυκότες.

(Mercurius aedes intrat, Trygaeus et quae eum comitantur Opora et Theoria e caelo abeunt. Abduntur Iovis aedes et scena iterum mutata domum Trygaei denuo ostendit.)

PARABASIS CHORI.

(vs. 729—818.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

Commation.

ἀλλ' ἴθι χαίρων. ἡμεῖς δὲ τέως τάδε τά σκεύη καταθέντες

---

725. θάρρει] θάρσει V R.
726. κόρα Meineke] κόραι V R.
729. καταθέντες Blaydes] παραδόντες V R, τήνδε σκευὴν ἀποδύντες Hamaker (assen-

---

726. παρ' αὐτὴν τὴν ὁδόν] *descensum e caelo* quemnam dicat Mercurius nescimus, quoniam ex ipsis eius verbis effici id nequit. Sed non multum id refert, nam *absconditur* Trygaei puellarumque iter, et post parabasim demum e plagis caelestibus reduces venient denuo in hominum conspectum. — „Ipsam deam" esse *Pacem*, olim fuere qui negarent teste scholio V, perperam *Athenae* intellegentes statuam in theatro collocatam, „Pacem enim non descendere e caelo, sed illic manere [1]), perinde atque Belli deum, καὶ ἐκεῖθεν ἐνεργεῖν", mire igitur perturbantes omnia. Earundemne turbarum testimonium praebet alterum scholion V: „ἥκετε ὦ κόραι τῆι θεῶ καὶ τῆι εἰρήνη καὶ τῆ θεωρία καὶ τῆι ὀπώρα λεγει", an debetur illic Pacis nomen errori librariorum vocem „θεω(ριαι)" legentium „θεω(ι)"?

727. ἕπεσθον ἅμ' ἐμοί] *comitamini me* [2]).

728. „*Nam plurimi illic intentissimo studio vos expectant*", ὀρθὴ πᾶσα ἡ πόλις ἐστίν [3]). Praeter expectationem non ἑστηκότες dicitur sed ἐστυκότες [4]).

729. ἀλλ' ἴθι χαίρων· ἡμεῖς δὲ...] sic ad parabasim fieri solet transitus [5]).

— τάδε τὰ σκεύη] choreutae ligones

---

[1]) In schol. ad vs. 842 iteratur haec observatio, ibi tamen dubitanter. — [2]) Vid. ad Plut. 823. — [3]) Vid. Lys. 995. — [4]) Item fortasse Thesm. 158. — [5]) Item Eq. 498 sqq. Nub. 510 sqq. Vesp. 1009 sqq.; praeterea cf. Ach. 1043, de imperativo ἴθι vid. ad Vesp. 186, de participio χαίρων ad Ran. 843.

τοῖς ἀκολούθοις δῶμεν σῴζειν, ὡς εἰώθασι μάλιστα
περὶ τὰς σκηνὰς πλεῖστοι κλέπται κυπτάζειν καὶ κακοποιεῖν.
(Ad ministros instrumenta rustica auferentes:)
ἀλλὰ φυλάττετε ταῦτ' ἀνδρείως! — ἡμεῖς δ' αὖ τοῖσι θεαταῖς
ἣν ἔχομεν ὁδὸν λόγων εἴ-
πωμεν ὅσα τε νοῦς ἔχει.
(Ad spectatores convertit se chorus.)

Parabasis.

χρῆν μὲν τύπτειν τοὺς ῥαβδούχους, εἴ τις κωμῳδοποιητὴς
αὑτὸν ἐπῄνει πρὸς τὸ θέατρον παραβὰς ἐν τοῖς ἀναπαίστοις.
„εἰ δ'" οὖν εἰκός τινα „τιμῆσαι, θύγατερ Διός, ὅστις ἄριστος"

---

tiente Cobeto NL. p. 51), sed vocem *σκεύη* non esse sollicitandam apparet coll. vs. 1318; *παραβάντες* Richards, fortasse recte, quamquam minus placet sic verborum ordo et dubito an *παραβησόμενοι* potius fuerit dicendum. Meineke servato *παραδόντες* in versu sequenti scribebat *φῶμεν* pro *δῶμεν* (cf. Ran. 132).

731. *σκηνὰς*] *σκευάς* Hamaker.

732. *φυλάττετε* V] *φύλαττε* R.

733. *λόγων εἴπωμεν*] *λόγον* R[1], *εἴπομεν* V. || *νοῦς*] *νοῦν* vHerwerden (coll. Ran. 696 Vesp. 64).

---

ceteraque instrumenta, quibus muniti orchestram intrarunt [1]), ponunt nunc suo poetaeque nomine cives allocuturi [2]).

730. *δῶμεν σῴζειν*] idem qui supra hic est infinitivi finalis usus [3]). Sic in Ranis Aeschylus: „*τὸν θᾶκον* | *τὸν ἐμὸν παράδος Σοφοκλεῖ τηρεῖν* | *καὶ διασῴζειν*" [4]).

731. *περὶ τὰς σκηνὰς ... κυπτάζειν*] in theatris Dionysiaco, Lenaeo, alibi multos fures *circa scenam versari* [5]) quoties fabulae illic agantur, coryphaeus ait vel iocose fingit.

733. Ut in Vespis [6]), sic nunc parabasi *anapaesticis* tetrametris compositae praemittuntur *trochaei* aliquot; cf. etiam numeri *glyconei* qui in Avibus exordium parabasis efficiunt [7]). Dicitur *ὁδὸς λόγων* quam *οἴμην* vocabant cantores epici [8]). Alibi (in parodia) est *ὁδὸς μελέων* [9]).

734 sqq. Simile Equitum parabasis habet exordium. „*Alius poeta*" — equites aiunt — „*si iuberet nos λέξοντας ἔπη πρὸς* „*τὸ θέατρον παραβῆναι, nollemus; νῦν δ'* „*ἄξιός ἐσθ' ὁ ποιητής, quoniam fortiter* „*ille πρὸς τὸν Τυφῶ* (Cleonem) *χωρεῖ*" — quaeque illic sequuntur [10]).

734. Dionysiis aliisque ludis publicis curam *τῆς εὐκοσμίας* habebant lictores aliquot [11]). Quamquam spectatores caedendi iis non erat ius, nedum poetas caedere licuerit. Iocari poetam neminem fugit.

736. In scholiis affertur distichon Simonidis, quod comicus spectatoribus in memoriam nunc revocat, notissimum autem iis fuisse facile intellegimus: „*εἰ δ' ἄρα τιμῆσαι, θύγατερ Διός, ὅστις* „*ἄριστος,* | *δῆμος Ἀθηναίων ἐξετέλεσσα μό-*

---

[1]) Cf. vs. 552 et 1318. — [2]) Cf. Ach. 627. — [3]) Cf. vs. 709. — [4]) Ran. 1515 sqq. — [5]) Cf. Nub. 509. — [6]) Vesp. 1011—1014. — [7]) Av. 677—684. — [8]) Vid. ad Eq. 1015 Ran. 897. — [9]) Av. 1374. — [10]) Eq. 506—511, ubi vid. — [11]) Demosth. XXI § 178 sq. Thucyd. V 50 (Herodot. VIII 59).

κωμῳδοδιδάσκαλος ἀνθρώπων καὶ κλεινότατος γεγένηται,
ἄξιος εἶναί φησ' εὐλογίας μεγάλης ὁ διδάσκαλος ἡμῶν.
πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ἀντιπάλους μόνος ἀνθρώπων κατέπαυσεν
εἰς τὰ ῥάκια σκώπτοντας ἀεὶ καὶ τοῖς φθειρσὶν πολεμοῦντας,
τούς θ' Ἡρακλέας τοὺς μάττοντας καὶ τοὺς πεινῶντας ἐκείνους

738. ἡμῶν] ὑμῖν Blaydes (coll. Ach. 633).
739. μὲν R] om. V.
740. τοῖς V] τοὺς R.
741. θ'] δ' Bergk, sed vid. comment. || μάττοντας] μαργῶντας (et alia) tentavit Blaydes; si quid sit mutandum, malim κάπτοντας, sed vid. comment. || καὶ τοὺς] κἀεὶ vHerwerden, litteras *ΚΑΕΙ* in *ΚΑΙ* abiisse ratus, dein insertum esse articulum Me vulgata non offendit (vid. comment.).

νος" [1]). Quo victoriam Marathoniam Simonides celebravit [2]).

— εἰ δ' οὖν] turpe est se ipsum laudare, sed si ullum hominem id deceat unquam, hunc deceat poetam [3]).

738. Tantum non iisdem verbis usus chorus Acharnensium: „φησὶν δ' εἶναι πολλῶν ἀγαθῶν ἄξιος ὑμῖν ὁ ποιητής" [4]).

739. πρῶτον μὲν] quod opponendum erat „εἶτα δέ" [5]) non sequitur. Nam postquam plura sunt interposita, quae omnia spectant ad auctam ab Aristophane scenae dignitatem spretasque ineptias quibus faex popelli delectatur, mutata oratione „τοιαῦτ' ἀφελὼν κτέ." chori dux pergit.

— τοὺς ἀντιπάλους] *Eupolidem* potissimum peti nisi disertis verbis testarentur scholia, cuiusvis esset suspicari, quoniam Eupolidem ex hoc ipso certamine scenico victorem evasisse docet fabulae Argumentum [6]). Aristophanis iocos Eupolis „Megaris surreptos" vocavit: — „at multo insulsiores sunt ipsius Eupolidis ioci", sic noster contra, „nisi forte e meis fabulis surripuit aliquid" [7]).

740. εἰς τὰ ῥάκια σκώπτοντας] *de* [8]) *pannis iocantes.*

— τοῖς φθειρσὶν πολεμοῦντας] ignoramus qua in Eupolidis — aliusve comici — fabula [9]) cum pediculis bellum gesserit alter aliquis Strepsiades [10]). Monstris hisce mox opponentur maiores aliquanto et tetriores beluae, quas debellavit Aristophanes. — In scholiis quae leguntur: „ἀντὶ τοῦ εὐτελεῖς ἄνδρας καὶ ἀδόξους" si significant: „pediculis vexatos dici nunc homines ex infima plebe", mens comici non satis recte redditur; si vero scripsit hic interpres: „ἀντὶ τοῦ εὐτελέσιν ἀνδράσι καὶ ἀδόξοις" [11]), ludicre errabat, non veros pediculos sed nequam homunciones intellegens [12]).

741. Proverbialis fuit Herculis fames [13]). Qui modo immanibus dapibus se ingurgitans ostendebatur — Euripidis Syleum et Alcestidem meminimus, — modo esuriens et τὸ δεῖπνον ἐξαπατώμενος [14]). — Verbum μάττειν nisi forte corruptum est [15]), suam *farinam pinsendi* vim servasse censendum est, non id quod σπᾶν vel ἐρείδειν (i. e. *vorare*) nunc significare [16]), quod perhibet scho-

[1]) In V est θυγατέρα, cetera sunt integra. — [2]) Simonid. fr. 82. — [3]) Cf. Vesp. 92 Soph. Ant. 722 (Mazon). — [4]) Ach. 633, ubi vid.; praeterea cf. infra vs. 918. — [5]) Cf. e. g. Ran. 941—944. — [6]) Cf. Prolegom. p. V. — [7]) Vid. Nub. 537—544 et 553 sq. Vesp. 56—66 quaeque ad illos locos annotavi. — [8]) Vid. ad Av. 917. — [9]) *Maricantem* fabulam carpi suspicatur Mazon. — [10]) Cf. Nub. 634, 709—715. — [11]) Coni. vHerwerden. — [12]) Miror Mazonium hanc sententiam amplexum. — [13]) Vid. ad Ran. 62 sqq. — [14]) Vesp. 60. — [15]) Vid. annot. crit. — [16]) Ut Anaxandr. fr. 57 ??

ἐποίησε τέχνην μεγάλην ἡμῖν κἀπύργωσ' οἰκοδομήσας
ἔπεσιν μεγάλοις καὶ διανοίαις καὶ σκώμμασιν οὐκ ἀγοραίοις,
οὐκ ἰδιώτας ἀνθρωπίσκους κωμῳδῶν οὐδὲ γυναῖκας,
ἀλλ' Ἡρακλέους ὀργήν τιν' ἔχων τοῖσι μεγίστοις ἐπεχείρει,

---

752. *τοῖσι*] *θηρσὶ* Merry eleganter. || *ἐπεχείρει*] *ἐπιχειρῶν* Hamaker (*ἐπιχειρεῖ* habet B).

Sic in Ranis Euripides „tragoediae Aeschyleae *τὸ βάρος ἀφελεῖν*, dein *ἀναθρέψαι αὐτήν*" se gloriatur [1]).

748. *φόρτον*] *taedium quod movent ioci scurriles* [2]).

— *βωμολοχεύματ' ἀγεννῆ*] *σκώμματα ἀσελγῆ* [3]) *καὶ δουλοπρεπῆ* [4]).

749. *ἐπύργωσε*] *in altius evexit*. Sic Aeschylum „*πυργῶσαι ῥήματα σεμνά*" ait Dionysus in Ranis [5]).

750. *ἔπεσι... καὶ διανοίαις*] cum quod ad *dictionem*, tum quod ad *inventionem* [6]) attinet, „*ἔπεσι καὶ πράγμασι*", ut dicitur alibi [7]).

— *οὐκ ἀγοραίοις*] *non trivialibus* [8]).

751—760. Hi versus postmodo in Vespas fabulam — ab ipso ut opinor Aristophane — sunt transsumti [9]).

751. „*Non privatos aliquos homullos vel mulierculas perstringens*" [10]). Eupolis nuper [11]) in Urbibus Autolycum iuvenem formosum eiusque parentes Lyconem Rhodiamque vellicavit [12]), et altero ante Pacem mense in Maricante fabula non solum Hyperbolum — qui publicam iam personam sustinet — sed et huius matrem risit inclementissime [13]).

752—758. „*Sed alter Hercules potentissimum quemque est adortus.*" — Propter dramata non suo sed amicorum nomine magistratui oblata Aristophanes ab aemulis „comicae musae latro" et „Hercules alter, non sibi sed aliis vincens" est dictus [14]). Ad quos iocos iam respondens imaginem ita detorquet poeta ingeniosissimus ut magnifice se collaudandi inde captet occasionem [15]). „Hercu-„les sum? Esto: Cerberum saltem meum „devictum mihi habeo et prostratum; „cuius caput informe mille adulatorum „linguis micabat, voxque ei erat tor-„rentis hiberni per saxa ruentis, oculi-„que flagrabant foedo lucri amore, et „gravis putrium coriorum odor cultio-„res homines ex eius vicinia fugabat. „Unus ego non recessi, sed impugnavi „illud monstrum neque missum feci, „donec iners iacuit". Sic Cleonem pinxit comicus, imitatus locum Hesiodeum ubi describitur *Typhoeus* Iovis fulmine deiectus et nunc montis mole superimposita coercitus [16]). Nempe etiam cum Typhoeo Hercules congressus esse ferebatur [17]). Sic de Aeschylo ira effervescente Dionysus in Ranis: „*Τυφὼς... ἐκβαίνειν παρασκευάζεται*" [18]). Nostro tamen loco intermixta sunt nonnulla, quibus cum *Cerbero* cane, quem domitum Hercules ex inferis abripuit [19]), comparatur Cleon.

752. *ὀργήν*] non *iram* significat, sed *studium*, *animum* [20]).

---

1) Ran. 941—944. — 2) Vid. ad Vesp. 65 sq. Nub. 524. — 3) Vid. ad Ran 358. — 4) Vid. ad Ran. 179. — 5) Ran. 1004, ubi vid. — 6) Vid. ad Eq. 539 Nub. 948 sq. — 7) Vid. Eq. 39. — 8) Vid. ad Eq. 181 Nub. 991. — 9) Cf. Vesp. 1029—1037 et vid. Proleg. Vesp. p. XXIII, 2 et 3. — 10) Vid. ad Thesm. 85. — 11) Anno proximo, ut opinor; vid. Proleg. Vesp. p. XXXVI—XL. — 12) Vid. Eupol. fr. 215 et ad Vesp. 1026. — 13) Vid. ad Nub. 552, 555. — 14) Vid. Mnemos. 1888 p. 266—268. — 15) Vid. Proleg. Vesp. p. XIII et XXIII. — 16) Vid. Eq. 511 Hes. Theog. 820—835. — 17) Vid. Eur. Herc. 1272 Verg. Aen. VIII 297. — 18) Ran. 848. — 19) Cf. Ran. 467. — 20) Vid. ad Eq. 41.

περὶ τὴν κεφαλήν, φωνὴν δ' εἶχεν χαράδρας ὄλεθρον τετοκυίας,
φώκης δ' ὀσμήν, πρωκτὸν δ' ἄπλυτον Λαμίας, ὄρχεις δὲ καμήλου.
τοιοῦτον ἰδὼν τέρας οὐ κατέδεισ', ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν πολεμίζων
ἀντεῖχεν ἀεὶ καὶ τῶν ἄλλων νήσων. ὧν οὕνεκα νυνὶ
ἀνταποδοῦναι τὴν χάριν ὑμᾶς εἰκὸς καὶ μνήμονας εἶναι.
καὶ γὰρ πρότερον πράξας κατὰ νοῦν οὐχὶ παλαίστρας περιήειν
παῖδας πειρῶν, ἀλλ' ἀράμενος τὴν σκευὴν εὐθὺς ἐχώρει

758. *πρωκτὸν δ' ἄπλυτον Λαμίας, ὄρχεις] Λαμίας ὄρχεις (δ' ὄρχεις V loco par.) ἀπλύτους, πρωκτὸν VR prorsus inepte, licet priscum vitium hoc esse e scholiis videatur effici. || καμήλου] καμίνου VR.

759. ὑμῶν R] ἡμῶν V (etiam loco parallelo) non male.

760. *ἀντεῖχεν] -ον VR. Loco parallelo (Vesp. 1036 sqq.) tertia persona utitur poeta, aliis tamen verbis adhibitis. || οὕνεκα] εἵνεκα VR.

761. ἀνταποδοῦναι Bentley] ἀποδοῦναί μοι VR, quod fortasse potest defendi (vid. comment. ad vs. 765—774); aptius tamen videtur id quod dedit Bentley. Cf. Thesm. 813.

762 sq. περιήειν ... πειρῶν Bentley] περινοστῶν (cf. Thesm. 796 etc.).... ἐπείρων VR; loco parallelo est περικωμάζειν ... πειρῶν (Vesp. 1025) et in scholiis recc. (non VR) ad illum versum e nostro loco affertur περιήει. Ceterum 1am personam intellegebat Bentley (περιῇα igitur scripsisset melius); sed requiritur 3a.

763. *ἐχώρει] ἐχώρουν VR.

κάκιστ' ἀπολούμενος [1]). Verbum λιχμᾶσθαι vel λιχμᾶν [2]) a stirpe λιχ-λειχ (λίχνος, λείχειν) est ductum, transitum autem parat Hesiodeum quod modo attulimus participium λελιχμώς, insolite sane formatum.

757. Κλέωνος τοῦ κεκράκτου λαβροστομοῦντος „οἴμοι τάλας, ὁ Κυκλοβόρος κατέρχεται" [3]) clamabant homines.

758. Nunc quoque epica usus comparatione poeta graveolentiam coriorum, quibus Cleon innutriebatur, assimulat teterrimo odori *phocarum*. Olidum illud Protei pecus nemo ignorat: „τίς δέ κεν εἰναλίῳ παρὰ κήτεϊ κοιμηθείη!" [4]). De *Lamia* autem naenia non admodum festiva ferebat „ὡς ἁλοῦσα ἐπέρδετο" [5]). Huic quoque monstro foedissimo, quod fabulam fecit Crates [6]), Cleon nunc assimulatur.

759. πολεμίζων] epicam imaginem et numeros anapaesticos decet verbi forma epica [7]).

760. καὶ (ὑπὲρ) τῶν ἄλλων νήσων] Cerberus ille „τὰς νήσους διέλειχεν" [8]). Quem qui profligavit „φέγγος Ἀθήναις καὶ ταῖς νήσοις ἐπίκουρον" se praestitit [9]). — Verba „ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων νήσων" valent: „*pro vobis ceterisque, dico insulas*" (*insulanos homines* sive *socios*).

761. Cf. tetrameter quo dux chori Thesmophoriazusas fabulam claudit: „τὼ Θεσμοφόρω δ' ἡμῖν ἀγαθὴν τούτων χάριν ἀνταποδοίτην".

762. πράξας κατὰ νοῦν] sic Equitum chorus „*plaudite poetae*", ait, „*ut laetus* „*hinc discedat* κατὰ νοῦν πράξας, φαιδρὸς λάμποντι μετώπῳ" [10]).

763. πειρῶν] *pelliciens, captans* [11]).

1) Vid. ad Ran. 178 Vesp. 412. — 2) Eur. Bacch. 698. — 3) Cf. Ar. fr. 636 Pherecrat. 51. — 4) Hom. δ 406, 441—446. Cf. etiam Vesp. 35—39. — 5) Vesp. 1177. — 6) Praeterea cf. Hor. ad Pison. 340 Plut. Mor. 515*f* Diodor. XX 41 Philostr. vit. Apollon. IV 25 p. 165 Apul. Met. I 17 V 11. — 7) Vid. ad Nub. 419. — 8) Eq. 1034. — 9) Eq. 1319. — 10) Eq. 548—550; praeterea vid. ad Eq. 498 sq. — 11) Vid. ad Eq. 517.

παῦρ' ἀνιάσας, πόλλ' εὐφράνας, πάντα παρασχὼν τὰ δέοντα.

Pnigos sive macron.

πρὸς ταῦτα χρεὼν εἶναι μετ' ἐμοῦ
καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς παῖδας.
καὶ τοῖς φαλακροῖσι παραινοῦμεν
ξυσπουδάζειν περὶ τῆς νίκης·
πᾶς γάρ τις ἐρεῖ νικῶντος ἐμοῦ
καὶ ἐπὶ τραπέζῃ καὶ ἐν ξυμποσίοις·
„φέρε τῷ φαλακρῷ!" — „δὸς τῷ φαλακρῷ
„τῶν τρωγαλίων, καὶ μὴ ἀφαίρει

770. ἐν] om. VR; add. Elmsley. Cf. vs. 479.
772. Deleto καί Blaydes post ἀφαίρει addit τοῦ.

764. παῦρα] id quod οὐδέν nunc valere observat scholiasta, collato versu Homerico, ubi „*Tydeum* ὀλίγον Ϝοι παῖδα ϜεϜοικότα *genuisse*" ait Agamemnon, cum *plane dissimilem* patri Diomedem dicere velit [1]).

765—774. Praemia choris decernuntur, non poetis [2]). Choro igitur civitas gratiam redditura est — certe redditurum sperat Aristophanes, sed spem fefellit eventus — pro beneficiis a poeta in ipsam collatis, et chorus si victor evaserit, omnes calvum huiusce fabulae poetam laudibus adeo extollent ut ipsa calvities inter homines in laudem vertat.

765. πρὸς ταῦτα] *proinde* [3]).

— χρεών] forma metaplasta [4]).

766. *Pueros* identidem hoc loco commemoratos si quis miretur, recordetur criminis quo nostrum petivit Eupolis: „*iocis rusticis frigidisque eum puerulis risum movere*" [5]), — pueris eum scribere, non viris. Quapropter „*cum viros tum pueros*", non iuvenes solos sed et seniores merito sibi primas delaturos iam ait dux chori [6]).

767 sq. Quin et grandaevi homines, quibus anni abstulerint capillos, ut sibi faveant dux chori auctor est. Nempe calvus erat Aristophanes, et invidens ei Eupolis ob Equites fabulam primo praemio ornatam „ἐκείνους τοὺς 'Ιππέας ξυνεποίησα τῷ φαλακρῷ τούτῳ καὶ ἐδωρησάμην" dixit contemtim [7]). Nempe ἀνελεύθερόν τι καὶ δουλοπρεπὲς habere videbatur calvities [8]). Aristophanes vero, „τὴν πικρίαν ἀφαιρῶν τῷ σκώπτειν ἑαυτόν" [9]), naturae vitium in decus sibi non minus ingeniose vertit quam aemulorum illud de Hercule dicterium [10]). Lepidum etiam in Nubibus inde iocum ducens „*equidem* οὐ κομῶ" ait [11]).

770. ἐπὶ τραπέζῃ] *inter cenam*. Sic et „ἐπὶ (τῷ) δείπνῳ" [12]) dicebatur et in sermone poetico: „ἐπὶ θαλίαις ἐπί τ' εἰλαπίναις" [13]).

771. „*Da Trebio! Pone ad Trebium!*" [14]).

772. τῶν τρωγαλίων] *de bellariis* [15]), fabis

[1]) Hom. *E* 800. Cf. schol. Lys. 895. — [2]) Cf. Eccl. 1155 sqq. — [3]) Vid. ad Nub. 990 Vesp. 927. — [4]) Item infra vs, 1029; vid. ad Eq. 138. — [5]) Eupol. fr. 244; vid. ad Nub. 538 sq. — [6]) Vid ad vs. 50—53. — [7]) Eupol. fr. 78. Fortasse etiam (quod negat Kock, putat Crusius) huc facit Eupol. fr. 276ᵇ. Vid. autem ad Eq. 550 Nub. 540. — [8]) Cf. Plat. Rep. 495*e* Herod. Mimiamb. VI 59. — [9]) Plut. Mor. 634*d*. — [10]) Vid. ad vs. 752—758. — [11]) Nub. 545. — [12]) Xen. Cyr. I 3 § 12. — [13]) Eur. Med. 192 (Sobolewski Praep. p. 150). — [14]) Iuven. V 135. — [15]) Redit vox Plut. 798.

„γενναιοτάτου τῶν ποιητῶν
„ἀνδρὸς τὸ μέτωπον ἔχοντος“.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 775—796).

„Μοῦσα, σὺ μὲν πολέμους
„ἀπωσαμένη“ μετ' ἐμοῦ
τοῦ φίλου χόρευσον,
„κλείουσα θεῶν τε γάμους
„ἀνδρῶν τε δαῖτας
„καὶ θαλίας μακάρων“.
σοὶ γὰρ τάδ' ἐξ ἀρχῆς μέλει.
ἣν δέ σε Καρκίνος ἐλθὼν

774. Ad *τὸ μέτωπον* in VR adscriptum est: „*λ(είπει) λαμπρόν*". Quod interpretantis est, non lectio altera. Sine ulla auctoritate *λαμπρὸν* deleto *ἀνδρὸς* in textum receperunt Dindorf alii.

780. *μακάρων*] in R postmodo est additum (a manu 1ᵃ habet V).

tostis e. g. vel ciceribus [1]). Quae *τραγήματα* dicuntur saepius [2]). Genitivi partitivi frequens hic apud nostrum est usus [3]).

772—774. Verba sic ordinanda: *καὶ μὴ ἀφαίρει ἀνδρὸς ἔχοντος τὸ μέτωπον γενναιοτάτου τῶν ποιητῶν, et noli detrahere viro cui frons sit talis qualis poetae praestantissimo Aristophani* [4]). A verbo *ἀφαιρεῖν* suspensus est genitivus (*ἀνδρός*), ut saepe [5]).

775—780. Clarum lyrici poetae carmen comicus imitatus, ut solet in canticis, felicissime nunc utitur Stesichori in Orestia versibus [6]). Qui Musam precatus a bellis ad laetas deorum hominumque cenas [7]) nuptiales celebrandas [8]) vocabat. Nempe Trygaei Oporaeque iam instant nuptiae et lautissimarum epularum causa erit Pacis deae reditus. Scite autem „*ὁ μόχθος*" sive Apio grammaticus Aristophanis vel Stesichori his verbis est usus „*πρὸς τοὺς ἀθετοῦντας τὴν ἐν Ὀδυσσείᾳ Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης μοιχείαν*" [9]). Monuit igitur ille, et optimo sanequam iure monuit, ne quis spurium duceret illud carmen Demodoci de Martis Venerisque amoribus, ad quod saltarunt Phaeacum iuvenes; „deorum" enim „nuptias" teste nostro loco praebuisse carminum antiquissimorum materiem. Quod si omittatur illud carmen, ipsam saltationem ratione carere fuse equidem nuper demonstrare sum conatus in opere vernacule scripto [10]).

782—795. „*Huc ades!*" sic Musam invocavit chorus; nunc addit: „*at Carcinus si a te petat ut cum eius filiis choream iungas, ne venias vocata!*" [11]). — *Carcinum* poetam tragicum eiusque filios, in his Xenoclem item poetam [12]), noster etiam anno superiore risit [13]).

[1]) Cf. vs. 1144 Eccl. 606. — [2]) Ach. 1091 etc. — [3]) Vid. ad Ran. 1263 Vesp. 199. — [4]) Recte sic locum interpretatus est Bothe. — [5]) Cf. vs. 561. — [6]) Testibus scholiis V ad vs. 775, 797, 800. — [7]) Cf. Nub. 307—309. — [8]) Vid. ad Av. 905. — [9]) Schol. VR. — [10]) De Boogschutter en de Weefster, 1904, p. 29 sqq. — [11]) Cf. Nub. 274. — [12]) Vid. ad Nub. 1260—1266 et ad Ran. 86. — [13]) Cf. Vesp. 1500—1512.

ἀντιβολῇ μετὰ τῶν παίδων χορεῦσαι,
μήθ' ὑπάκουε μήτ' ἔλ-
θῃς συνέριθος αὐτοῖς·
ἀλλὰ νόμιζε πάντας
ὄρτυγας οἰκογενεῖς, γυλιαύχενας ὀρχηστὰς
ναννοφυεῖς, σφυράδων ἀποκνήσματα, μηχανοδίφας.
καὶ γὰρ ἔφασχ' ὁ πατὴρ ὃ παρ' ἐλπίδας

785. *ὑπάκουε* Bentley] *ὑπακούσῃς* VR.
790. *ἀποκνήσματα* Blaydes] *ἀποκνίσματα* V, *ὑποκν'.σματα* R. Minime confundenda sunt verba *κνῆν radere* et *κνίζειν pungere* (vid. ad Plut. 973 sq.); in R an -ή- fuerit dubito.

785. *ὑπάκουε...ἔλθῃς*] praesens et aoristus eadem ratione iunguntur in verbis Lysistratae [1]): „*μὴ διαπετάννυ μηδ' ἀπέλθῃς μηδαμῇ*", *ne pande lanam* (ad quod opus perficiendum tempori aliquod requiritur spatium) *neque abi* (hoc ipso temporis articulo).

786. *συνέριθος*] epica vox [2]), id quod *σύνεργος* significans. E Stesichoro ut opinor nunc est ducta [3]).

789. *ὄρτυγας οἰκογενεῖς*] *coturnices domesticas* [4]), aves pugnacissimas [5]). Minoribus etiam aviculis *ὀρχίλοις* sive *regulis* hos salisubsulos noster assimulavit in Vespis [6]).

— *γυλιαύχενας*] „*αὐχένας οὐκ ἔχοντας, καθάπερ ὁ γύλιος. ὡς μικροὺς δὲ καὶ γογγυλώδεις σκώπτει.*" Sic interpres quidam in scholiis V; alius illic *μακροτραχήλους* intellegit. Priorne sequendus, ut collum horum pumilionum assimuletur sportae militari [7]), cum tam breve sit nimirum ut delitescat paene et ex ipsis humeris caput procrevisse videatur? An collum strumosum, guttur turgidum iis — certe uni eorum — fuisse dicitur?

790. *σφυράδων ἀποκνήσματα*] „*οὐδὲ ὅλας σφυράδας*" [8]) sive *αἰγῶν ἀποπατήματα* [9]) homunculos istos vocat noster. — Sunt *ἀποκνήσματα ramenta* [10]). Quamquam *caseum*, non istas pilulas, radere solebant; *τυρόκνηστις* vel ex Vespis notissima est [11]), *σφυραδόκνηστιν* nemo vidit.

790. *μηχανοδίφας*] *miras saltandi figuras* [12]) *operose indagantes*. Sequendus non est interpres vetus, qui collato epitheto *δωδεκαμηχάνῳ*, quo Xenoclem notavit Plato comicus [13]), huius tragici in dramatis pangendis artificia nunc carpi arbitratur. Neque Plato id videtur voluisse, sed lyricorum locorum schemata nova et inaudita probroso illo epitheto risisse, quemadmodum Aristophanes Euripidem *ἀνὰ τὸ δωδεκαμήχανον μελοποιεῖν* dixit, non: *carmina componere* [14]).

793—796. Id quod ab istiusmodi nebulonibus expectari poterat enarrare incipit. „Aurem iis praebere noli, o Musa, quippe quibus drama quod agant ne sit quidem. Scilicet aiebat pater tragoediam, quam praeter spem nactus erat, a mustela clam perem-

[1]) Lys. 733. — [2]) Hom. ζ 32. — [3]) Etiam apud Platonem tamen legitur, Rep. 533*d* Leg. 889*d*. — [4]) Vid. ad Av. 707. — [5]) Non ad litteram, recte tamen reddas comici mentem voce *kemphanen*. — [6]) Vesp. 1513. — [7]) Vid. vs. 527 et ad Ach. 1097. — [8]) Schol. — [9]) Eupol. fr. 16 in schol., Theocrit. XV 19. — [10]) Cf. Ran. 1497. — [11]) Vesp. 938. — [12]) Sic vHerwerden. — [13]) Plat. fr. 134. — [14]) Ran. 1327, ubi vid.

εἶχε τὸ δρᾶμα γαλῆν
τῆς ἑσπέρας ἀπάγξαι.

Antistropha (vs. 797—818).

„τοιάδε χρὴ Χαρίτων
δαμώματα καλλικόμων"
τὸν σοφὸν ποιητὴν
ὑμνεῖν, ὅταν ἠρινὰ μὲν
φωνῇ χελιδὼν
ἡδομένη κελαδῇ,

---

802. ἡδομένη Bergk] ἑζομένη VR. Emendatione Bergkii, quam confirmat Avium versus 236, duo simul tolluntur vitia; nam in textu tradito neque φωνῇ sic nude positum tolerabile est, neque ἑζομένη (cf. Ran. 679—682). Meineke dederat ἡδομένη.

---

tam." — Ab exilibus istis exsanguibusque hominibus expectari possunt dramata tenuia levisque ponderis. Carcini fabulam devoravit furax illud animal, quod culpari solebat quoties copiarum domesticarum aliqua pars non comparebat [1]). Eodem loquendi genere nostrates usi in sermone familiari, cum rem iocose laudant utpote minime contemnendam, *„non feli destinatam"* [2]), pisciculos autem perexiguos *„felium cibum"* [3]) vocant. Frustranè Carcinus drama nuper obtulerat archonti? An in certamine tragico victus erat? An aliud quid imperfecto ἔφασκε inest? Sciebant spectatores: nos nescimus. Nam vesani hominis notula „δρᾶμα ἐποίησε τοὺς Μύας" non est digna quae refellatur, nedum in commentarios recipiatur.

797—800. Presse nunc quoque comicus sequitur Stesichorum, cuius verba in scholiis afferuntur: „τοιάδε χρὴ Χαρί-„των δαμώματα καλλικόμων | ὑμνεῖν, Φρύγιον „μέλος ἐξευρόντας | ἁβρῶς ἦρος ἐπερχομέ-„νου", et mox: „ὅταν ἦρος ὥρᾳ κελαδῇ „χελιδών".

798. δαμώματα] sic Stesichorus dixit „τὰ δημοσίᾳ ᾀδόμενα" [4]), *carmina publice cantata*. Ducta est vox a verbo δαμοῦσθαι (δημοῦσθαι), quod *publice celebrare, coram populo in medium proferre* valet [5]); apud Platonem severae reconditaeque doctrinae opponitur [6]), id quod *popularia agere, ludere* igitur significans [7]). — Alienum hinc est, quod conferebat Ruhnkenius, verbum δημίζειν [8]).

800—804. „Suave est vernum tempus, quod novos avium cantus — ἠρινὰ (ᾄσματα) — afferat, novos chororum" [9]). Haec perridicule sic nunc immutantur: „suave est ver, quod hirundines quidem reducat stridulas [10]), nulla vero afferat *Morsimi* [11]) vel *Melanthii* [12]) cantica". In hisce viris penitus contemnendis sibi constans comicus imprecationis loco habet alibi: „Morsimo accinere" [13]) et piaculare crimen dicit: „ex eius fabulis locum excripsisse" [14]). — Hoc anno Morsimo

---

[1]) Vid. vs. 1151 Thesm. 559 et ad Vesp. 363. — [2]) *Dat is niet voor de poes.* — [3]) *Katvisch.* — [4]) Schol. — [5]) Pindar. Isthm. VII 18. — [6]) Plat. Theaet. 161*e*. — [7]) Cf. hodierna *populaire, populariser.* — [8]) Vesp. 699 (Ruhnk. ad Tim. s. v. δημοῦσθαι). — [9]) Cf. Nub. 311—313. — [10]) Vid. ad Av. 1301. — [11]) Vid. ad Ran. 151. — [12]) Vid. ad Av. 151. — [13]) Eq. 401. — [14]) Ran. l. l. (vs. 151).

χορὸν δὲ ... μὴ ἔχῃ Μόρσιμος
μηδὲ Μελάνθιος, „οὗ δὴ
„πικροτάτην ὄπα γηρύσαντος ἤκουσ'",
ἡνίκα τῶν τραγῳδῶν
τὸν χορὸν εἶχον ἀδελ-
φός τε καὶ αὐτός, ἄμφω
Γοργόνες ὀψοφάγοι, βατιδοσκόποι Ἅρπυιαι,
γραοσόβαι μιαροί, τραγομάσχαλοι ἰχθυολῦμαι·
ὧν καταχρεμψαμένη μέγα καὶ πλατύ,
Μοῦσα θεά, μετ' ἐμοῦ
ξύμπαιζε τὴν ἑορτήν.

---

807. εἶχον V] εἶχεν R.
810—814. Sic distinxit vHerwerden; vulgo post singula vocabula scribuntur virgulae.
818. τὴν] τήνδ' vHerwerden.

---

chorum esse denegatum, anno superiore datum, e comici verbis efficitur.

805. Poeticam dictionem quivis agnoscit [1]). Collatis autem verbis, quibus umbra Agamemnonis apud Homerum necem Cassandrae refert Ulixi: „οἰκτροτάτην δ' ἤκουσα ϝόπα Πριάμοιο θυγατρὸς | Κασσάνδρης" κτέ.[2]), dubium non videtur quin comicus ipsa Stesichori ex Orestea verba nunc quoque afferat, ridicule more suo iis abusus.

807 sq. „*Cum chorum illum tragicum frater et ipse habebant*" [3]). — Quoniam non poetae sed histrionum vox percipitur a spectatoribus, intellegimus Melanthium anno superiore in fratris Morsimi tragoedia *Medea*, quod nomen infra traditur [4]), primas partes egisse [5]).

810—814. Probris agitatur par nobile fratrum. Impuri [6]) dicuntur heluones [7]), „pernicies et tempestas barathrumque macelli", ut loquitur Horatius [8]). Qui quod dicit *macellum*, id nostro loco inest voci ἰχθυολύμαις, nam οἱ ἰχθύες est nomen loci ubi pisces sunt venales [9]).

815 818. „*Quibus spretis, o Musa, mecum duc choream.*" — Sic ad prima sua verba [10]) revertitur chorus. Id quod alibi passim fit ope adverbii οὕτως [11]).

815 sq. Idem fere valent haec quod: οὗ καταπτύσασα [12]) vel: ὃν βδελυχθεῖσα [13]) vel: οὗ καταγελάσασα πλατὺν γέλωτα [14]) — sed multo etiam clarius contemptum significant.

817. θεά] nominis haec forma saepius in nostri canticis invenitur [15]).

818. μετ' ἐμοῦ ξύμπαιζε] „*mecum salta*", „*choreis nostris te immisce*" [16]).

---

[1]) Vid. ad vs. 400 et ad Av. 233. — [2]) Hom. λ 421. — [3]) Vid. ad Ran. 94. — [4]) Vid. vs. 1009—1015. — [5]) Sequor Fritzschium (ad Ran. 151); ipsius Melanthii dici drama perhibetur in scholio ad vs. 1012. — [6]) Cf. Ach. 853. — [7]) Cf. Nub. 893 et vid. ad Vesp. 510 et Eq. 313. — [8]) Hor. Ep. I 15, 31. — [9]) Vid. ad Ran. 1068 et cf. infra vs. 1006—1015. — [10]) Vid. vs. 774—776. — [11]) Vid. ad Plut. 92. — [12]) Cf. Thesm. 381. — [13]) Vid. ad Ach. 586. — [14]) Cf. Ach. 1126. — [15]) Cf. vs. 974 et vid. ad Lys. 341. — [16]) Vid. ad Thesm. 975.

SCENA DECIMA TERTIA.

(In scenam prodeunt Trygaeus, Opora, Theoria.)

Trygaeus, Chorus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

ὡς χαλεπὸν ἐλθεῖν ἦν ἄρ' εὐθὺ τῶν θεῶν!
ἔγωγέ τοι πεπόνηκα κομιδῇ τὼ σκέλει.
μικροὶ δ' ὁρᾶν ἄνωθεν ἦστ'· ἔμοιγέ τοι
ἀπὸ τοὐρανοῦ 'φαίνεσθε κακοήθεις πάνυ,
ἐντευθενὶ δὲ πολύ τι κακοηθέστεροι.

(Ex aedibus prodit Xanthias.)

SCENA DECIMA QUARTA.

Trygaeus, Xanthias, Chorus.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ δέσποθ', ἥκεις;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὡς ἐγὼ 'πυθόμην τινός.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δ' ἔπαθες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἤλγουν τὼ σκέλει, μακρὰν ὁδὸν

---

820. *σκέλει*] *-λη* VR; item vs. 825, 889.
821. *μικροὶ* R] *μικρὸν* V.
822. *(ε)'φαίνεσθε* Bentley] *φαίνεσθαι* VR.
824. *ἐγὼ* Ald.] *ἔγωγ'* VR, *γ' ἐγὼ* Dindorf.
825. *ἤλγουν*] *ἀλγῶ* Hamaker, sic vero debebat antecedere: *πῶς ἔχεις* vel: *τί πέπονθας* (*πάσχεις*).

---

819 sq. Longo itinere defessus [1]) Trygaeus, quippe ex ipso caelo redux, „*quantus erat* [2]) *labor*" ait „*recta* [3]) *ad deos pervenire!*" Difficile esse iter cuiusvis erat suspicari: ille probe iam novit expertus.

822 sq. Proterve sic spectatores irridere solent histriones comici [4]).

824. *ὡς ἐγὼ 'πυθόμην τινός*] idem iocus qui supra [5]).

825. Qui longinquas visit regiones, habet quae suis narret: quid autem qui

---

1) Cf. Thesm. 24. — 2) Vid. ad Vesp. 183. — 3) Cf. vs. 68, 177 et vid. ad Nub. 162. — 4) Vid. ad Plut. 99. — 5) Vs. 119, ubi vid.

διεληλυθώς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἴθι νυν, κάτειπέ μοι, —

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τὸ τί;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἄλλον τιν' εἶδες ἄνδρα κατὰ τὸν ἀέρα
πλανώμενον πλὴν σαυτόν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὔκ, εἰ μή γέ που
ψυχὰς δύ' ἢ τρεῖς διθυραμβοδιδασκάλων.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δ' ἔδρων;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ξυνελέγοντ' ἀναβολὰς ποτώμεναι.

---

831 τὰς ἐνδιαεριαυεριvηχέτους τινάς.

830. ξυνελέγοντ'] ξυνέλεγον Blaydes (ut Ach. 398 Ran. 849).

831. *Delevi versum vel potius litteras sensu carentes. Quas librariorum alicui errori deberi suspicor, vitium autem peperisse Avium locum simillimum in margine adscriptum: βούλομαι μετάρσιος | ἀναπτόμενος ἐκ τῶν νεφελῶν καινὰς λαβεῖν | ἀεροδονήτους καὶ νιφοβόλους ἀναβολάς (Av. 1383 sqq.; cf. Eubul. fr. 139). A nostro loco Trygaeique dictione plane aliena sunt ingentia epitheta, cuiusmodi est illud μελισιδωνοφρυνιχήρατα (Vesp. 220). In scholio metrico ad vs. 819 dicuntur sequi trimetri „λς", sunt autem in textu tradito *triginta septem*. Quapropter vHerwerden delet versum 850 (ubi vid.), equidem nostrum versum sero natum esse inde efficio, ex huiuscemodi fortasse scholio: τὰς ἐν τῷ ἀέρι νηχομένας. τὰς ἀεροδονήτους.

---

ipsas sedes Olympias adiit! Itaque minister impense cupit scire qualia herus illic viderit, egerit, expertus sit. Cui admodum ille ludicre respondet: „*dolere incipiebant crura, longam enim viam confeci*". Magis etiam ludicre ideo quod pedum vix viginti trigintave illam viam revera fuisse optime norunt spectatores.

826. Cf. versus Nubium: ΣΩ. ἐπίδειξον αὐτήν (*sententiam*). ΣΤΡ. εἰπὲ δή νύν μοι — ΣΩ. τὸ τί; [1]).

829—831. Lyricos poetas per nubes et inane carminum praeludia venantes ex Avibus fabula probe cognitos habemus [2]). Horum unius alteriusque animas vel mentes Trygaeus illic vidit oberrantes: alius in itinere nullus ei occurrit. — Verbo ποτᾶσθαι, quod dictionis est sublimioris [3]), iocans nunc utitur.

---

[1]) Nub. 748; praeterea vid. ad Ran. 7. — [2]) Av. 1372 sqq., ubi vid. ad vs. 1384 sq. — [3]) Vid. ad Nub. 319.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

832 οὐκ ἦν ἄρ' οὐδ' ὃ λέγουσι, κατὰ τὸν ἀέρα
ὡς ἀστέρες γιγνόμεθ', ὅταν τις ἀποθάνῃ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μάλιστα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καὶ τίς λαμπρότατος νῦν ἐστ' ἐκεῖ;

---

832. ὃ Hamaker] ἃ VR. ‖ Post λέγουσι virgulam scripsit Lenting, post ἀέρα delevit
834. *λαμπρότατος νῦν ἐστ'] ἐστὶν ἀστὴρ νῦν VR, quod ut posset servari, Blaydes (in Addendis) scripsit καί pro καὶ, encliticum igitur esse pronomen τις sumens, dein in versus exitu interrogandi signum delens et totum versum (cum sequentibus) continuans Trygaeo; cui assensus Mazon post τις addit γε (coll. Eq. 54). Sic tamen languere mihi quidem videtur locus, desideratur enim iusta causa commemorandi Ionis. Bergk coniecit: *OIK.* καὶ τίς — Χῖος; *TP.* ὅστις; ἐπ., sed neque abruptum ἐποίησε sic placet, neque servus de Ionis poetae sorte sollicitus fingitur probabiliter; Blaydes autem: καὶ τίς ἐσθ' ἑῷος νῦν ἐκεῖ; Cui vocem ἀστήρ spuriam ducenti assentior, sed *superlativum* aliquem contextu flagitari arbitror, sive cum quem scripsi, sive σεμνότατος. — Simillimum emblema in textum irrepsit vs. 840, si verum vidi.

---

832 sq. „*Ergone apparuit* [1]) *falsum esse id quod ferunt, stellas fieri homines vita functos?*" — Mortuorum „ἄνω τὸ πνεῦμα διαμένει κατ' οὐρανόν", „ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθεν πάλιν, | γᾶ μὲν ἐς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω", ut fuit apud Epicharmum [2]); „αἰθὴρ μὲν ψυχὰς ὑπεδέξατο, σώματα δὲ χθών," ut scriptum extat in monumento civium Atheniensium qui anno 432 pro patria occiderunt [3]); „ψυχὴν ... | αἰθὴρ ὑγρὸς ἔχει, σῶμα δὲ τύμβος" [4]), ut in IV[i] saeculi epigrammate legitur. Vixit enim inter Graecos opinio, defunctorum umbras non apud inferos sub terra — vel in ultima terrae regione caliginosa — degere, ut ferebant prisci ritus et carmina epica, sed recipi in ignis vitalis fontem communem aetherem: *illuc resoluta referri* | *omnia, nec morti esse locum, sed viva volare* | *sideris in nu*[illegible]*rum atque alto succedere caelo* [5]). Quod inter Orphicorum fuit placita, — ut recentiores mittamus [6]), — et inde profectus Plato animarum per mundum itinera splendidissime descripsit [7]). Vulgus vero hominum a philosophando alienius nec nisi quae cerni possint satis intellegens sic rem sibi informavit ut „in stellas post mortem homines mutari" putaret. Itaque „μήτηρ, μή με δάκρυε· τίς ἡ χάρις; ἀλλὰ σεβάζου· | ἀστὴρ γὰρ γενόμην θεῖος ἀκρεσπέριος" in funebris cuiusdam tituli exitu filius consolatur matrem maerentem [8]). Sic autem superstitioni illi Romanorum de *sidere Iulio* [9]) et principum ἀποθεώσει via fuit praemunita.

834. καὶ] admirantis particula [10]).

---

1) Vid. ad Vesp. 183. — 2) Vid. Epicharmus (V 245 et 265 Kaibel) apud Clem. Alex. Strom. IV 26 (p. 640 Pott.) et Plut. Mor. 110 *a*. — 3) CIG. 170 (Epigr. Kaibel 21). — 4) Epigr. Kaibel 41, vid. ad Thesm. 15. — 5) Verg. Georg. IV 225 sqq. — 6) De quibus vid. Norden ad Verg. Aen. VI Einleitung. — 7) Cf. Kroll Rh. Mus. 1897 p. 340, Roscher Myth. Lex. II 3186***. — 8) Reinach Act. de l'Acad. des Inscr. 1884. — 9) Suet. Iul. Caes. 88 Verg. Aen. VIII 681 etc. — 10) Vid. ad Nub. 210.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

Ἴων ὁ Χῖος, ὅσπερ ἐποίησεν πάλαι
ἐνθάδε τὸν Ἀοῖόν ποθ'· ὡς δ' ἦλθ', εὐθέως
ἑῷον αὐτὸν πάντες ἐκάλουν ἀστέρα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τίνες δ' ἄρ' εἴσ' οἱ διατρέχοντες ἀστέρες,
οἳ καόμενοι θέουσιν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀπὸ δείπνου τινὲς

837. *ἑῷον* Meineke] *ἀοῖον* V R.
838. *δ' ἄρ'* vHerwerden] *γὰρ* V R.
839. *τινὲς*] *τινὸς* Lenting.

835—837. Ion Chius poeta elegiacus lyricus tragicus, Sophoclis aequalis et familiaris [1]), teste nostro loco vita iam est functus, et nuper quidem functus; nam de dudum mortuo prolatus eiusmodi iocus frigidior opinor fuisset visus. Fecerat hic odam in stellam matutinam, cuius initium affertur in scholiis: „*Ἀοῖον ἀεροφοίταν | ἀστέρα μείναμεν, ἀελίου | λευκοπτέρυγα* [2]) *πρόδρομον*". Placuit carmen, et modis Ioneis tunc homines „Matutinam stellam" cantarunt, ut Wagnerianis hodie „Vespertinam". — „Dithyrambo simul et tragoedia Ionem aliquando Athenis vicisse aiunt", sic priscus interpres, „et animum devinctum quo significaret, vinum Chium „dono misisse civibus." Dubiae fidei esse illud „simul" nemo non videt, nec non „vinum illud donum datum" — quibusnam? „Singulis videlicet Atheniensibus misit doliolum" — Musurus ait in scholiis Aldinis: sic fama crescit eundo. Sed dithyrambum illum, qui a stella Eoa habebat initium et nomen, in sollemni certamine praemio fuisse ornatum noster locus videtur testari.

838. *διατρέχοντες*] etiam *διαθέοντες* et *(δι)ᾄττοντες* dicti [3]), qui „*per umbras facem ducentes multa cum luce currunt*" [4]). Mobilia illa sidera, „*caelo quae saepe refixa | transcurrunt crinemque volantia ducunt*" [5]), cuiusmodi sint scire cupit Xanthias.

839—841. Divites hi sunt homines, qui in caelo ita ut olim in terra viventes a convivio redeunt [6]) *κωμάζοντες*. *Laternas* hi tenent, quarum flamma et scintillae micantes eminus cernuntur. Pronomina *οὗτος* et *τις* infra subsimili ratione sunt iuncta [7]). — *Lucernam* domesticam, *λύχνον* [8]), tenet qui domo sua noctu egreditur [9]), *facem*, *δᾷδα* [10]), praeferri sibi iubet qui cenatum it non ante noctem rediturus [11]); *lampadum*, *λαμπάδων* [12]), in pompis et certaminibus potissimum erat usus [13]). Nostrae autem animae beatae utuntur *laternis*, caventes credo ne aëre per celsas illas regiones vehementius commoto extinguatur ignis.

[1]) Cf. Athen. 603. — [2]) Sic Bentley; in schol. est *λευκῇ πτέρυγι*. — [3]) Aristot. Meteor. I 4 sq. Plat. Rep. 621 *b*. — [4]) Verg. Aen. II 693 sq. – [5]) Ibid. V 527 sq.; cf. Georg. I 366 sq. — [6]) Cf. Vesp. 1401 et vid. ad Eq. 744. — [7]) Vs. 1044; praeterea vid ad Eq. 1196. — [8]) *Lamp.* — [9]) Cf. Vesp. 246 sqq. Eccl. 1 sqq. Nub. 18 etc. — [10]) *Fakkel.* — [11]) Vid. Nub. 613 sq. — [12]) *Kaarsen.* — [13]) Vid. ad Eccl. 50.

τῶν πλουσίων οὗτοι βαδίζουσ' ἑσπέρας,
ἰπνοὺς ἔχοντες, ἐν δὲ τοῖς ἰπνοῖσι πῦρ.
ἀλλ' εἴσαγ' ὡς τάχιστα ταυτηνὶ λαβών,
καὶ τὴν πύελον κατάκλυζε, καὶ θέρμαιν' ὕδωρ·
στόρνυ τ' ἐμοὶ καὶ τῇδε κουρίδιον λέχος.
καὶ ταῦτα δράσας ἧκε δεῦρ' αὖθις πάλιν·
ἐγὼ δ' ἀποδώσω τήνδε τῇ βουλῇ τέως.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πόθεν δ' ἔλαβες ταύτας σύ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„πόθεν"; ἐκ τοὐρανοῦ!

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

οὐκ ἂν ἔτι δοίην τῶν θεῶν τριώβολον,
εἰ πορνοβοσκοῦσ' ὥσπερ ἡμεῖς οἱ βροτοί.

---

840. **βαδίζουσ' ἑσπέρας*] *βαδίζουσιν ἀστέρων* V R. Cf. Vesp. 1401 et vid ad vs. 834. Non *stellae* dicuntur divites esse aut cenare, sed *μακαρῖται* divites stellarum caducarum praebere imaginem.

847. *ταύτας*] recte fortasse Brunck scripsit dualem (*ταύτα*, leg. *τούτω*; in recc. est *ταῦτα*). || *σύ; ΤΡΥ. πόθεν;*] *; ΤΡΥ. ὁπόθεν;* Elmsley, quod placide interrogantis foret. Vid. comment.

'*Ιπνοί*, quae vox etiam *culinam* significat [1]), nunc dicuntur *„ἐσχαρίδες πυρὸς ἐνακμάζοντος, διαφανεῖς οὖσαι ὡς καὶ στέγειν τὸ πῦρ καὶ μὴ κρύπτειν τὸ φῶς"* [2]).

842. *ταυτηνί*] *Oporam* [3]).

843. Alveum [4]) purgari aquamque calefieri iubet Trygaeus, ut sibi sponsaeque paretur *λουτρὸν νυμφικόν* [5]).

844. *στόρνυ ... κουρίδιον λέχος*] poeticae sive priscae dictionis haec sunt; vulgatioris sermonis erat: *στρώννυ εὐνὴν γαμήλιον* [6]).

845. *αὖθις πάλιν*] nota haec est loquendi ubertas [7]).

846. *„Ego autem interim hanc"* — Theoriam dicit — *„senatui tradam ei debitam* [8]).

847 Puellae, quas Quichotius noster caelo ait adductas, non optimae notae videntur Sanchopanzae, qui: *„undenam istas tu habes?"* At herus: *„Quid rogas, inepte! Inde videlicet unde ipse sum recens: e caelo!"* [9]).

848. Similis Chremyli illius est pietas, qui Iovis imperium et fulmina *„οὐδὲ τριωβόλου ἄξια"* habere iubet Plutum [10]).

849. *ὥσπερ ἡμεῖς οἱ βροτοί*] in Equitibus fabula eadem verba de *equis* sunt dicta [11]).

---

1) Vid. Vesp. 139. — 2) Aelian. Nat. Anim. II 8. — 3) Vid. vs. 706 sqq. — 4) Vid. ad Vesp. 149. — 5) Vid. ad Lys. 378. — 6) Cf. Av 1758. — 7) Vid. ad Thesm. 830 sq. — 8) Cf vs. 714 sqq. — 9) Vid. ad Av. 1233 sq. — 10) Vid. Plut. 124—126. — 11) Eq. 601.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὔκ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ζῶσιν ἀπὸ τούτων τινές.
ἄγε νυν ἴωμεν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

εἰπέ μοι, δῶ καὶ φαγεῖν
ταύτῃ τι;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μηδέν· οὐ γὰρ ἐθελήσει φαγεῖν
οὔτ' ἄρτον οὔτε μᾶζαν, εἰωθυῖ' ἀεὶ
παρὰ τοῖς θεοῖσιν ἀμβροσίαν λείχειν ἄνω.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

λείχειν ἄρ' αὐτῇ καὶ ἐνθαδὶ σκευαστέον.

(Xanthias Oporam introrsum abducit.)

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 856—867).

εὐδαιμονικῶς γ' ὁ πρε-
σβύτης, ὅσα γ' ὧδ' ἰδεῖν,
τὰ νῦν τάδε πράττει.

---

850. Del. vHerwerden; vid. ad vs. 881. || *τούτων*] *τούτου* Dindorf.

851. Priorem versus partem Trygaeo dedit Boissonade; in V R totus versus Servi est, et sic schol. || *καὶ φαγεῖν* vHerwerden] *καταφαγεῖν* V R. Cf. Ach. 78.

852. *τι*] *τί* V R.

855. *ἐνθαδὶ* Bentley] *ἐνθάδε* V R.

---

850. Negando Trygaeus ipsam rem confiteri videtur perridicule spretaque omni probabilitate, ut assolet in comoedia. „*Minime lenones sunt superi! sed*" — expectamus additurum: „*veras deas, castissimas virgines hasce adduco*". At in alia omnia abiens ait quosdam ibi quoque *πορνοβοσκούς* — „barbaros" opinor, qualis est „Triballus" ille, quem ex Avibus fabula novimus, — „*ἀπὸ τούτων ζῆν*", *ex istis quaestum facere*, „istas" dicens *τὰς πόρνας*. Neque est quod admodum miremur, in caelo cum sint mancipia [1]), etiam meretriculas esse.

854. *ἀμβροσίαν λείχειν*] sic alibi *ἐπίπαστα λείχειν* dicuntur opulentiores [2]).

857. *ὅσα γ' ὧδ' ἰδεῖν*] *si fides est oculis.* Item apud Thucydidem: *ὅσα ... δοκεῖν αὐτῷ* [3]), apud Sophoclem: *ὅσ' ἀπεικάσαι* [4]), proxime autem accedit locutio *ὅσα γ' ἔμ' εἰδέναι* [5]). *Finalis* hic est infinitivus, ut in *καλὸς ἰδεῖν* [6]), *γλυκὺς πιεῖν* similibus.

858. *τὰ νῦν τάδε*] *hoc temporis articulo.* Apud tragicos haud uno loco legitur locutio [7]), in comoedia non redit.

---

[1]) Cf. vs. 255 — [2]) Eq. 103, 1089. — [3]) Thucyd. VI 25 § 2. — [4]) Soph. Oed. Col. 152. — [5]) Vid. ad Nub 1172. — [6]) Vid. ad Nub. 1252. — [7]) Vid. Soph. Ai. 753 Eur. Heracl. 641 Hercul. 246 Iph. Aul. 537.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δῆτ', ἐπειδὰν νυμφίον μ' ὁρᾶτε λαμπρὸν ὄντα;

ΧΟΡΟΣ.

ζηλωτὸς ἔσει, γέρων,
αὖθις νέος ὢν πάλιν
μύρῳ κατάλειπτος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οἶμαι! τί δῆθ', ὅταν ξυνὼν τῶν τιτθίων ἔχωμαι;

ΧΟΡΟΣ.

εὐδαιμονέστερος φανεῖ τῶν Καρκίνου στροβίλων.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὔκουν δικαίως; ὅστις εἰς
ὄχημα κανθάρου ἐπιβὰς
ἔσωσα τοὺς Ἕλληνας, ὥστ'
ἐν τοῖς ἀγροῖς

---

860. *γέρων*] *γέρον* V R.
863. *οἶμαι*] *οἴμοι* Lenting (ut Nub. 773 Thesm. 1185). Cf. Ach. 919.
864. *φανεῖ* V R] *φανεὶς* Ald.

---

859. „*Quid igitur dicetis cum veste nuptiali ornatum me videbitis!*" — cum bene lotus, bene unctus, bene vestitus, *λιπαρὸς καὶ μεμυρισμένος καὶ γαμικὴν χλανίδα ἔχων* [1]) procedam. Ellipticus hic usus locutionis „*τί δῆτα*" statim redit [2]). Idem valet infra „*φήσεις γ' ὅταν*" *κτέ.* [3]). Talis in fabulae exitu revera prodibit Trygaeus, et in exitu Avium fabulae alter sponsus Pisetaerus verbis cothurnatis a nuntio dicitur „*προσιέναι οἷος οὔτε παμφαὴς | ἀστὴρ ἰδεῖν ἔλαμψε … οὔθ' ἡλίου … σέλας | τοσοῦτον ἐξέλαμψεν*" [4]). Cf. etiam Demus senex pristinis viribus recuperatis et floridus adulescens denuo factus in Equitibus prodiens „*ἀρχαίῳ σχήματι λαμπρός*" [5]).

861 sq. „*Cum iuvenis denuo fies, unguento rursus unctus*" [6]).

864. „*Beatior videberis Carcini turbinibus*". Carcini illos filios saltatores [7]), quos *coturnices* modo dixit comicus [8]), alibi *regulos* [9]), nunc appellat *turbines* [10]). Ducta est vox a stirpe *στρεβ* (*στρεφ*), ut *στρεβλός, στρεβλοῦν, στροβεῖν* [11]). Proprium servi nomen est Strobilus apud Plautum [12]). Ridicule autem dux chori novum nuptum etiam feliciorem mox fore ait quam … *κακοδαιμονέστατ' ἄττα ἀνθρωπάρια.*

865. *ὅστις*] *quippe qui* [13]).

867. „*Iam enim praestiti quae vobis promiseram*" [14]).

---

[1]) Cf. vs. 843, 862 Av. 1693. — [2]) Vs. 863 et 916; vid. ad Nub. 154. — [3]) Vs. 1351. — [4]) Av. 1709—1712. — [5]) Eq. 1331. — [6]) Vid. ad Lys. 938 sq. — [7]) Vid. vs. 781—795. — [8]) Vid. vs. 789. — [9]) Vesp. 1513. — [10]) *Tollen.* — [11]) Vid. ad Ran. 817. — [12]) In Aulularia. — [13]) Vid. ad Nub. 1226. — [14]) Cf. vs. 340—345.

ἅπαντας ὄντας ἀσφαλῶς
βινεῖν τε καὶ καθεύδειν.

(Xanthias redit.)

SCENA DECIMA QUINTA.

Trygaeus, Xanthias, Chorus.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἡ παῖς λέλουται καὶ τὰ τῆς πυγῆς καλά,
ὁ πλακοῦς πέπεπται, σησαμῆ ξυμπλάττεται,
καὶ τἄλλ' ἁπαξάπαντα· τοῦ πέους δὲ δεῖ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἴθι νυν ἀποδῶμεν τήνδε τὴν Θεωρίαν
ἀνύσαντε τῇ βουλῇ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί; ταυτηνί; τί φῄς;
αὕτη Θεωρία ἐστίν, ἣν ἡμεῖς ποτε

---

867. ὄντας R] om. V. || βινεῖν] cf. vs. 341.

869. πέπεπται] πέπεφθ', ὁ Blaydes (dein σησαμοῦς scribens). || σησαμῆ] -μὴ V R; -μοῦς Brunck, quod σησαμῆ (ut -μίς) proba quidem sit forma, sed apud nostrum alibi non obvia.

870. καὶ ... ἁπαξάπαντα] πάρα ... ἁπαξάπαντα vHerwerden (ut Ach. 1091), καὶ ... ἑτοῖμα πάντα Blaydes. Vulgatam sanam duco.

872. ἀνύσαντε (ἀ.) R] -τες V. || τί; ταυτηνί; vHerwerden] τι ταυτηνί; V, ταυτηΐ; (om. τι) R, verba ἀνύσαντε(ς) — ταυτη(ν)ί aperto errore Trygaeo continuantes. Post τι Trygaei verba clausit Bergk, sed ad participium unde seiunctum sit τι vix potuit referri. Dobree τίς αὑτηΐ; ταυτηι ς), verba τίς — φῄς; servo continuans. Equidem conieci *τούτοισιν ἀνύσαντές τι, ut τῇ βουλῇ interpreti tribuatur; sed non satis sic placent pronomina cumulata, et lenius est remedium quod adhibuit vHerwerden.

---

868. Redux minister Trygaeo nuntiat „καλὰ εἶναι“ ... expectatur „τὰ τῶν θεῶν“ sive „τὰ ἱερά“ [1]), sed aliud quid additur.

869. ὁ πλακοῦς ... σησαμῆ] coniunctim etiam in Acharnensibus commemorantur [2]). Alter iam adstat coetus, altera paratur, oportet enim a cena nuptiali σησαμῆν non abesse [3]).

870. ἁπαξάπαντα] mente supplendum: „ἑτοῖμά ἐστι“ vel: „καλῶς ἔχει“ vel eiusmodi quid.

872. ἀνύσαντε] *quantocius* [4]).

873—876. Verba obscura. *Brauronia* quinto quoque anno publice celebrabantur [5]). Nomen a servo ludicre fictum πρωκτοπεντετηρίς conferri potest cum verbo καταπριακοντουτίσαι item a temporis notione ad res amatorias detorto [6]).

---

1) Av. 1118. — 2) Ach. 1092. — 3) Vid. ad Av. 159—161. — 4) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — 5) Vid. ad Lys. 645. — 6) Eq. 1391; ceterum cf. Lys. 1148—1158.

ἐπαίομεν Βραυρῶνάδ' ὑποπεπωκότες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

σάφ' ἴσθι, καὶ ἐλήφθη γε μόλις.

(Relicta Theoria aliquantulum procedit Trygaeus. Interim Xanthias puellam admirabundus contrectat.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ δέσποτα,

ὅσην ἔχει τὴν πρωκτοπεντετηρίδα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

εἶεν, τίς ἐσθ' ὑμῶν δίκαιος, τίς ποτε;

τίς διαφυλάξει τήνδε τῇ βουλῇ λαβών;

(Circumspicit Xanthiam:)

οὗτος, τί περιγράφεις;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τὸ δεῖν' — εἰς Ἴσθμια

---

874. Merae tenebrae. Pro ἐπαίομεν Blaydes coniecit ἐπέμπομεν, scholion interpretatur ἠλαύνομεν. Inter ἐπαίομεν et Βραυρῶνάδε quaedam intercidisse suspicatur vHerwerden. || ὑποπεπωκότες schol.] -πτω- V R.

878. διαφυλάξει] -ξαι vHerwerden, infinitivum adiectivo δίκαιος subiungens; praefero vulgatam, in qua adiectivum suam *probi* servat vim (vid. comment.). || τῇ βουλῇ R] τὴν βουλὴν V.

---

877. „*Quis vestrum probus est*" ... cui sine damni metu aliquid possit concredi? Nam „ἐγγύα· πάρα δ' ἄτη". Non ita multos Athenis probos et integros esse viros suspicari incipimus [1]), nam tacent omnes. Simillimus iocus est infra [2]). Nunc quoque οἱ ἐξ ἄστεως τοῖς γεωργοῖς [3]) a poeta opponuntur.

878. Quemadmodum Hercules Euripideus „γυναῖκα τήνδε μοι σῶσον λαβών" [4]) et: „οὐ γὰρ κλοπαίαν ἀλλὰ σὺν πόνῳ λαβὼν | ἥκω" [5]) ait ad Admetum, sic Theoriam nunc Trygaeus — quippe suarum rerum satagens μελλόνυμφος — servandam alicui vult tradere.

879. „*Heus tu* [6]), *quid manum circumducis?*" Xanthiam increpat Trygaeus puellam contrectantem. Qui primo verba quaerens [7]), quippe in flagranti deprensus, dein „*in ludos proximos sibi* [8]) *locum circumscribere se*" ait, κύκλον περιγράφειν [9]), ubi tabernaculum suum collocet. Nempe ludorum laetorum promissa habet Theoria, in magna autem spectantium frequentia theoris tempestive opera erat danda ut tentorio suo locum inve-

---

[1]) Cf. Plut. 97—99 Eccl. 440. — [2]) Vs. 968 sq. — [3]) Cf. vs. 556. — [4]) Eur. Alc. 1020. — [5]) Ibid. vs. 1035 sq. — [6]) Vid. ad Vesp. 1. — [7]) Vid. ad Vesp. 524. — [8]) De pronominis ἐμαυτοῦ loco vid. ad Nub. 515. — [9]) Eupol. fr. 250 Herodot. VII 60 VIII 137.

σκηνὴν ἐμαυτοῦ τῷ πέει καταλαμβάνω.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

οὔπω λέγεθ' ὑμεῖς τίς ὁ φυλάξων;

(Postquam aliquantisper expectavit, ad Theoriam:)

δεῦρο σύ·

καταθήσομαι γὰρ αὐτὸς εἰς μέσους ἄγων.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐκεινοσὶ νεύει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τίς;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὅστις; Ἀριφράδης,

ἄγειν παρ' αὑτὸν ἀντιβολῶν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ', ὦ μέλε,

τὸν ζωμὸν αὐτῆς προσπεσὼν ἐκλάψεται.

(Ad Theoriam:)

ἄγε δὴ σὺ κατάθου πρῶτα τὰ σκεύη χαμαί.

(Facit Theoria quod iussa est.)

---

882. *αὐτὸς* Seidler] *αὐτοὺς* V (*-ουσ* per compendium scriptum) R (*ἐς μέσους αὐτούς*). || *μέσους*] *μέσον σ'* Blaydes; cf. vs. 1118.

886. *τὰ σκεύη*] *τὴν σκευὴν* Meineke, ut *vestimenta exuere* iubeatur Theoria (cf. Nub. 497 Thesm. 1181); quem et alii secuti sunt et Willems, qui revera Trygaeum „avec la jeune femme dans l'état de pure nature" iam ad senatores venire pro certo statuit (Le nu dans la comédie anc. d. Grecs, Bulletins de l'Acad. roy. de Belg., 1901). Rogaverit quispiam: „et elle n'a pas attrapé unde fluxion de poitrine?" — Mihi neque certa neque credibilia haec videntur, Meinekii autem coniecturae neque favet Eq. 155, ubi eadem leguntur verba, neque *χαμαί* adverbium; cf. comment.

---

nirent [1]). *Isthmia* autem quod commemorat, nequitiae subest aliquid [2]). Non enim instant nunc Isthmia, sed sub finem anni proximi habebuntur; quae exeuntibus annis secundo quartoque cuiusque Olympiadis celebrabantur.

882. „*Ipse enim in medios senatores te adducam, ubi traditam relinquam*". Eadem quae „*ἄξω σε καταθησόμενος*" haec valent [3]). Similia verba scripsit noster in fabula cuius nomen ignoratur: *μεσέγγυον τὴν μείρακα* | ◡— *καταθέσθαι* [4]).

883. *Ἀριφράδης*] etiam in Equitibus fabula hic commemoratur [5]).

886. Ludendi occasionem praebet verbum *καταθέσθαι*. „*Depositurus te sum*

---

[1]) Vid. ad Thesm. 624 et cf. e. g. [Andocid.] IV § 30 Isocrat. XVI § 34 vel lex Andaniana Collitz. 4689³⁴⁻³⁹. — [2]) Vid. ad Thesm. 647. — [3]) Vid. ad Nub. 1212. — [4]) Ar. fr. 650. — [5]) Eq. 1280—1289.

βουλή, πρυτάνεις, ὁρᾶτε τὴν Θεωρίαν.
σκέψασθ' ὅσ' ὑμῖν ἀγαθὰ παραδώσω φέρων,
ὥστ' εὐθέως ἄραντας ὑμᾶς τὼ σκέλει
ταύτης μετεώρω κᾆτ' ἀγαγεῖν „Ἀνάρρυσιν".
τουτὶ δ' ὁρᾶτ' ὀπτάνιον ὑμῖν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(secum:)

ὡς καλόν!

διὰ ταῦτα καὶ κεκάπνικ' ἄρ'· ἐνταυθὶ γὰρ ἦν

---

889. *σκέλει*] *σκέλη* V R. Cf. Av. 1254.

890. *μετεώρω* Blaydes] *μετέωρα* V R. || *κᾆτ' ἀγαγεῖν* vHerwerden] *καταγαγεῖν* V R; vid. ad Av. 1456.

891. *ὁρᾶτ' ὀπτάνιον* Bentley] *ὁρᾶτε τοὐπτάνιον* V R, qua servata lectione Blaydes dein delet particulam *ὡς*. Dindorf coniecit *ὅρα τοὐπτάνιον*. In archetypo videtur fuisse *ορατ'* (superscr. *τε*) *οπτανιον*. || *ὑμῖν*] *ἡμῖν* V (post *ὡς καλὸν* id collocans) R. || *ὡς καλόν*] Servo dedi; in V R totus versus continuatur Trygaeo.

892 sq. Servo dedit Beer; in V R post *ἄρα* vs. 892 est signum personae mu-

---

equidem, at tu prius depone..." quid? Spectatoribus dubium esse id non potuit; nobis sufficit quod in scholiis est adscriptum: „Theoriam ferre *εἰρήνης καὶ γεωργίας* — vel potius *epularum* et *ludorum* — *τινὰ σύμβολα*". Eadem verba quae nunc ad Theoriam, in Equitibus dicuntur ad isiciarium; qui iussus illic mensulam et botulos deponit humi.

887. Cum Theoria Trygaeus accedit ad senatorum cuneum, *τὸ βουλευτικόν* [1]). In scholiis legitur notabile exemplum errorum quos pepererunt signa numeralia: „*τῆς γὰρ βουλῆς ἐπρυτάνευον δέκα, ἄλλοι δὲ ὀκτώ*". Immo: „*ἄλλοι δὲ* (sc. *aiunt*) *πεντήκοντα*"! In codice V est: „*I, ἄλλοι δὲ H*", debebat: „*ἄλλοι δὲ N*."

890. *καὶ εἶτα*] ex abundanti collocatae sunt particulae [2]).

— *'Ανάρρυσιν*] *Apaturiorum*, quod sollemne lautis epulis quotannis per triduum in singulis phratriis celebrabatur [3]), *dies secundus* hoc nomen habebat e lingua prisca servatum; primitus fuit *ἀνάϜρυσις*, a stirpe *Ϝ(ε)ρυσ* ductum. *Retro trahendi* illud verbum *ἀναϜερύσαι* ex Homero est notissimum; quod nunc ad res amatorias [4]) deflectitur, quemadmodum nominibus propriis ludicre abuti solet noster [5]).

891—893. In sacrificiis *ἀϜϜέρυσαν μὲν πρῶτα* [6]), mox autem *ὤπτησαν περιφραδέως*. Itaque bene factum quod etiam *culinam* [7]) praebet Theoria, pristini fumi manifesta vestigia etiam servantem. „*Istic nimirum ante bellum senatus ollas suas habebat!*" ridens ait Xanthias: illic olim festis diebus carnes post sacrificia coquendas senatus curabat! — Qui *τῶν λασάνων* in culinis fuerit usus docet versus Dioclis: „*ἀπὸ λασάνων θερμὴν ἀφαιρήσω χύτραν*" [8]). Theoriae autem quae dicatur culina vel foculus si cui videatur dubium, — quod vix credibile, — plane constabit collato simili ioco qui est in Vespis [9]).

---

1) Vid. Av. 794. — 2) Vid. ad Nub. 624. — 3) Vid. ad Ach. 146 Nub. 1198 Thesm. 558. — 4) Cf. Av. 1254. — 5) Vid. ad Vesp. 84. — 6) Hom. *A* 459 etc. — 7) Cf. Eq. 1033 — 8) Diocl. fr. 8. — 9) Vesp. 1372—1375; vHerwerden confert etiam Apul. Metam. II 7.

πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ ποτε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἔπειτ' ἀγῶνά γ' εὐθὺς ἐξέσται ποιεῖν
ταύτην ἔχουσιν αὔριον καλὸν πάνυ,
πλαγίαν καταβάλλειν εἰς γόνατα, κῦβδ' ἱστάναι,
καὶ παγκράτιόν γ' ὑπαλειψαμένοις νεανικῶς
παίειν, ὀρύττειν, πὺξ ὁμοῦ καὶ τῷ πέει.
τρίτῃ δὲ μετὰ ταῦθ' ἱπποδρομίαν ἄξετε,
ἵνα δὴ κέλης κέλητα παρακελητιεῖ,
ἅρματα δ' ἐπ' ἀλλήλοισιν ἀνατετραμμένα
φυσῶντα καὶ πνέοντα προσκινήσεται·
ἕτεροι δὲ κείσονταί γ' ἀπεψωλημένοι
περὶ ταῖσι καμπαῖς ἡνίοχοι πεπτωκότες.
ἀλλ', ὦ πρυτάνεις, δέχεσθε τὴν Θεωρίαν.

(Theoria adit spectatores, et a principe senatus postquam comiter est accepta, se proripit.)

895* ἐπὶ γῆς παλαίειν, τετραποδηδὸν ἑστάναι,

tatae, in V etiam ante versum 892. || ἐνταυθὶ γάρ ἦν | ... ποτε Dindorf] ἐνταῦθα γάρ | ... ποτ' ἦν V R, qua servata lectione Brunck ad numeros explendos dedit καὶ κεκάπνικεν ἄρ', Blaydes τοι καὶ κεκάπνικ' ἄρ'.

894. γ' V] θ' R.

895* sq. Versum 895* delevit Willems; versum autem 896 om. V, habet R. In scholio metrico trimetri μα h. l. legi dicuntur, sunt autem *quadraginta duo*, nisi unus deleatur. Cf. vs. 831.

896. Post γόνατα virgulam add. Meineke. || ἱστάναι Bothe] ἑστάναι V R. Cf. vs. 1249.

894—904. Redux Theoria non *cenas* modo opiparas denuo praebebit, ut olim, sed et Graecorum illas delicias, avitum ludorum decus: *luctum*, *pugilatum*, *certamina equestria*. — Verba palaestrica ad res amatorias nunc transferuntur, et comice vertitur [1]) epica imago, quam praebet epitheton παρθένος ἀδμής, sive πῶλος ἄζυξ, ut loquuntur tragici; quod oppositum est γυνὴ δεδαμασμένη occurrit in lege Gortynia. Aliquanto magis decore quam comicus hac comparatione usus Anacreon „πῶλε Θρηϊκίη" alloquebatur puellam: „ἴσθι τοι, καλῶς μὲν ἄν τοι | τὸν χαλινὸν ἐμβάλοιμι, | ἡνίας δ' ἔχων στρέφοιμί σ' | ἀμφὶ τέρματα δρόμου" [2]).

897. Unguntur athletae, unguntur qui Amoris ineunt palaestram [3]).

898. Verba ambigua sunt παίειν [4]) et ὀρύττειν [5]). In pancratio πὺξ ὁμοῦ καὶ τῷ σκέλει certabatur.

902. προσκινήσεται] ab inexpectato dicitur [6]).

904. Sic in Acharnensibus „περὶ λίθῳ πεσεῖν" dicitur Lamachus [7]).

905 sq. Prytanes, ut in buleuterio et

[1]) Cf. Vesp. 501 Lys. 60. — [2]) Anacr. fr. 75. — [3]) Cf. vs. 861 sq. Lys. 938 sq. — [4]) Cf. κρούειν (ad Lys. 1032) et ἐρείδειν (ad Thesm. 488). — [5]) Vid. ad Av. 442. — [6]) Vid. ad Lys. 227 sq. — [7]) Ach. 1180.

θέασ' ὡς προθύμως ὁ πρύτανις παρεδέξατο!
(Ad principem senatus:)
ἀλλ' οὐκ ἄν, εἴ τι προῖκα προσαγαγεῖν σ' ἔδει·
ἀλλ' ηὗρον ἄν σ' ὑπέχοντα τὴν ἐκεχειρίαν.

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 909—921).

ἦ χρηστὸς ἀνὴρ πολί-
ταις ἐστὶν ἅπασιν, ὅσ-
τις ἐστὶ τοιοῦτος.

907. *προῖκα*] *προῖκ' ἂν* V R. χ
908. *ἐκεχειρίαν* R] *ἐγκεχ.* V (ex *ἐκεχειρίαν* natum).
909. *πολίταις* GHermann] -*της* V R (ut Ran. 1041).

in Pnyce [1]), sic in theatro ante ceteros senatores sedisse cum fert ratio, tum ex hoc versu apparet. Quotidie autem unus e prytanibus sorte designabatur, qui per illum diem iis totique senatui praeesset; quod dicebatur *ἐπιστατεῖν* [2]). Ipse vocabatur *ὁ πρύτανις* [3]), *princeps* sive *praeses κατ' ἐξοχήν* [4]), neque alius significatur in Thesmophoriazusis, ubi *ὁ πρύτανις* cum sagittario prodit ad coercendum maleficum [5]). Quarto saeculo alia inita est ratio [6]).

906. *θέασαι*] etiam alibi apud nostrum est haec synizesis [7]).

907. *ἀλλ' οὐκ ἄν*] mente repetendum est: *παρεδέξατο.* Sic Strepsiades [8]): „*οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν πρὸ τοῦ* (mente adde: *ἔρρεγκον*)". — „*Non gratis*" Theoriam ad senatum deducturus dicitur prytanis, sed statim acceptam exosculaturus, aliorum gaudiorum praeludium. — *προσαγαγεῖν*] *introducere* [9]). — Prytanum erat aditum ad senatum vel populum dare petentibus [10]).

908. Nunc quoque comicus — ut assolet [11]) — novum sensum tribuens vocabulo sermonis quotidiani, „*ὑπέχειν τὴν ἐκεχειρίαν*" non dicit „*praetendere inducias*" [12]), sed: „*perhibere recipiendi eam sibi non esse facultatem, τῇ γὰρ ἐκεχειρίᾳ ἔχεσθαι τὰς αὑτοῦ χεῖρας.*" Simul autem id fere significant verba Trygaei quod: „*ἀλλ' ηὗρον ἄν σε ὑπέχοντα* [13]) *τὴν χεῖρα*", i. e.: „*ἀλλ' ἐδωροδόκεις ἄν*", *munusculum a me flagitares*, „*εἶπες ἄν· ἔμβαλε κυλλῇ*", ut est in Equitibus, ubi similis ioci occasionem praebet montis nomen *Cyllene* [14]). Apertissime autem et impudentissime idem de eodem dicitur in Thesmophoriazusis: „*ὦ πρύτανι, .., τὴν δεξιὰν ... φιλεῖς | κοίλην προτείνειν, ἀργύριον ἥν τις διδῷ*" [15]). — Annuae induciae, quae anno 423 sunt initae [16]), dudum praeterierunt, sed nunc, pace instante, novas nuper initas esse inducias, donec perfecta foret et promulgata, cum res ipsa fert tum comici haec verba luculenter testantur.

[1]) Cf. Eccl. 87 Ach. 23—25. — [2]) Passim in exordio psephismatum: *ὁ δεῖνα ἐπεστάτει.* Cf. Xen. Mem. I 1 § 18 et [Arist.] Rep. Ath. 44 § 1. — [3]) Cf Thucyd. VI 14 § 1. — [4]) Cf. Ran. 1287. — [5]) Thesm. 929—946. — [6]) De qua vid. [Arist.] Rep. Ath. 44 § 2. — [7]) Thesm. 280. — [8]) Nub. 5, ubi vid.; cf. etiam Eccl. 390. — [9]) Cf. Thucyd. V 61 § 1 Demosth. XVIII § 28 etc. — [10]) Cf. Aeschin. II 58 [Arist.] Rep. Ath. 43. — [11]) Vid. ad Vesp. 353. — [12]) Cf. Thucyd. IV 117 § 1 etc. — [13]) Cf. Demosth. XIX § 255. — [14]) Eq. 1083. — [15]) Thesm. 936 sq. — [16]) Thucyd. l. l. (IV 117).

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅταν τρυγᾶτ', εἴσεσθε πολλῷ μᾶλλον οἷός εἰμι.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ νῦν σύ γε δῆλος εἶ·
σωτὴρ γὰρ ἅπασιν ἀν-
θρώποις γεγένησαι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δῆτ', ἐπειδὰν ἐκπίῃς οἴνου νέου λεπαστήν!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

καί, πλήν γε τῶν θεῶν, ἀεί σ' ἡγησόμεσθα πρῶτον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξιος
Τρυγαῖος Ἀθμονεὺς ἐγώ,
δεινῶν ἀπαλλάξας πόνων
τὸν δημότην

---

912. *εἴσεσθε* V] *ἴσεσθε* R.

916. *τί δῆτ'* Athen. 485 *a*] *φήσεις* V R, *φήσεις τί δῆτ'* rec.; cf. vs. 859 et 863. Dindorf *φήσεις γ'*, non male (cf. vs. 1351), sed veri similius *φήσεις* verbum interpreti deberi (*τί δῆτα* sc. *φήσεις*) quam particulas *τί δῆτα*.

918. *πολλοῦ* Hirschig] *πολλῶν* V R. Cf. Plut. 877. Aliter se habet res Ach. 633, ubi plurali *πολλῶν* adiunctum est *ἀγαθῶν*.

920. Post *δημότην* in V R est *ὅμιλον* (interpretamentum vocis *λεών*, cf. Eq. 668 sq.). Del. Dindorf.

---

912. *ὅταν τρυγᾶτε*] *cum erit vindemia.* Ipse poeta Trygaei nomen nunc interpretari dici posset, si interpretationem ullam id requireret; sed vel sic erat plane perspicuum. Trygaei ceterorumque Athmonensium, ut Acharnensium, et ceteras arbores meminimus caesas et vites [1]).

914. *ἅπασιν ἀνθρώποις*] non solis *civibus suis* Athmonensibus, ut modo dicebat [2]). In lucem reducta Pax cunctis mortalibus attulit salutem.

916. *τί δῆτα ...;*] *„quid autem dicetis ...?"* Eadem ellipsis quae supra [3]).

— *λεπαστήν*] *poculum* [4]). Vox *λεπαστή* etiam in Gerytade fabula legebatur [5]) et frequens est in ceterorum comicorum fragmentis [6]).

918. Item in Acharnensibus de ipso poeta: *„φησὶν δ' εἶναι πολλῶν ἀγαθῶν ἄξιος ὑμῖν ὁ ποιητής"* [7]).

920 sq. *„Quippe qui diris malis libera-„verim paganos meos ceterosque agricolas „quoslibet et Hyperboli finem fecerim".* — Trygaeus *τούς τε Ἀθμονίας καὶ τοὺς ἄλλους τῆς Ἀττικῆς καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος γεωργοὺς* servasse se gloriatur [8]), ea usus orationis figura quam novimus e locutione

---

[1]) Vid. ad vs. 190 sq. — [2]) Cf. vs. 910. — [3]) Vid. vs. 859 et ad Nub. 154. — [4]) Athen. 484 *f*—486 *a*. — [5]) Arist. fr. 165. — [6]) Cratin. fr. 423 etc. — [7]) Ach. 633, ubi vid.; praeterea vid. supra vs. 788 et Plut. 877. — [8]) Vid. ad vs. 632—635.

καὶ τὸν γεωργικὸν λεών,
Ὑπέρβολόν τε παύσας.

SCENA DECIMA SEXTA.

Eidem.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἄγε δή, τί νῷν ἐντευθενὶ ποιητέον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δ' ἄλλο γ' ἢ ταύτην χύτραις ἱδρυτέον;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

χύτραισιν, ὥσπερ μεμφόμενον Ἑρμήδιον;

922—938. Recte sic distribuuntur in V B; quae Famuli sunt Choro tribuunt Ald. alii.

„*ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*" [1]. „*Hyperboli*" autem „*finem fecisse*" [2]) se ait, quod novus hic Cleon, homo bellicosus et turbulentus [3]), civitati nocere non iam poterit, „*γενομένης γὰρ ἡσυχίας καταφανέστερος ἔσται κακουργῶν καὶ ἀπιστότερος διαβάλλων*", ut de ipso Cleone iniquius iudicans scripsit Thucydides [4]). Arcebitur igitur mox a Trygaei nuptiis [5]).

922. *νῷν*] Trygaeo et Xanthiae. — Duos servos qui fabulam exorsi sunt intellegebat Dobree; sed heri, non mancipiorum est *τὸ ἱδρύσασθαι τὴν θεόν*, alterius autem servi nullum in vicinia est vestigium.

— *ἐντευθενί*] *exinde* [6]). Quid fieri iam est consequens? *τί τὸ ἐπὶ τούτοις;* [7]).

923. *τί δ' ἄλλο γ' ἢ*] id quod *δήπου* haec valent, ut supra [8]).

— *ταύτην χύτραις ἱδρυτέον*] i. e.: *χρὴ ταύτην χύτραις ἱδρύσασθαι*, *ollis hanc dedicari oportet*. Dea quoniam in suam sedem est reducta [9]), sollemnis ritus est obeundus, quo deorum signa consecrabantur [10]).

924. „*Ollisne, ut misellum Mercuriolum?*" — unum aliquem e crebris illis Hermis, qui in via publica collocati erant. Passivi nunc forma est *μεμφόμενος*, id quod *μεμπτόν* valens; cf. *πολεῖται* in Avibus [11]). Qui in *perfecto* tempore deponentium multo frequentior est usus, ut in perfecto verbi quod *τῷ μέμφεσθαι* est oppositum: *χαρίζεσθαι*, nam *κεχαρισμένος* est *gratus*, *acceptus* [12]). Sed *contemnendi* verbum *μέμφεσθαι* perfecto caret. — Ceterum collato hoc versu et Strepsiadis cum Mercurio colloquio [13]) est cur suspiceris Trygaei verba supra [14]) lecta: „*Mercurium magis nunc quam antea Athenis coli*" id ipsum dicere quod dicere videantur, revera enim hoc tempore Mercurii cultum Athenis maioris momenti esse factum, et hanc causam sexto anno post movisse Andocidis illos sodales ut in Mercurii signis protervitatis suae exempla ederent [15]). Fortasse non aliena hinc est mysteriorum Samothraciorum mentio [16]), his enim praesertim Mercurius colebatur.

---

[1]) Vid. vs. 162 sq., 307, 565 et ad Nub. 413. — [2]) Vid. ad Eq. 880. — [3]) Cf. vs. 441, 681. — [4]) Thucyd. V 16 § 1. — [5]) Vs. 1319. — [6]) Vid. ad Eq. 543. — [7]) Vid. ad Ran. 1163. — [8]) Vid. vs. 107. — [9]) Vid. ad vs. 520. — [10]) Cf. Plut. 1197 et vid. ad Ach. 284. — [11]) Av. 181. — [12]) Cf. vs. 386. — [13]) Nub. 1478 sqq. — [14]) Vs. 401. — [15]) Cf. Proleg. Av. p. V sq. — [16]) Vid. vs. 277.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad chorum:)

τί δαὶ δοκεῖ; βούλεσθε λαρινῷ βοΐ;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

βοΐ; μηδαμῶς, ἵνα μὴ βοηθεῖν ποι δέῃ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(item:)

ἀλλ' ὀΐ παχείᾳ καὶ μεγάλῃ;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μή, μή!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τιή;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἵνα μὴ γένηται Θεογένους ὑηνία.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τῷ δαὶ δοκεῖ σοι δῆτα τῶν λοιπῶν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὀΐ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὀΐ;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ναὶ μὰ Δί'.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλὰ τοῦτό γ' ἔστ' Ἰωνικὸν

---

925. *τί*] *τῷ* (ut vs. 929) Blaydes. || *δαὶ . . . βούλεσθε*] *δὲ . . . βούλεσθαι* V R.
926. *δέῃ* Dindorf] *δέοι* V R.
928. *Θεογένους* Dindorf] *-αγ-* V R.
929. *τῷ* R] *τί* V. || *δαὶ* Meineke] *δὴ* V R.

---

925. *λαρινῷ βοΐ*] *bove saginato* [1]).

926—933. Similitudo vocum *βοΐ* — *βοηθεῖν* [2]) et *ὀΐ ovi* — *ὀΐ vae* [3]) et vocabula inter se cognata *ὗς* — *ὑηνία* [4]) comico iocos nunc praebent non ita festivos.

928. *Theogenes* demagogus inter magistratus huius anni fuit, fortasse strategus [5]).

930 et 933. *ὀΐ*] Ionicum hoc est pro Attico *οἶ*, sive dativus „*ovi*" est intelle-

---

[1]) Vid. ad Av. 465. — [2]) Lepide Paley: „*a cow*" — „*no cowards!*" vel: „*a bull*" — „*no bullying!*" — [3]) Nostrum: *o wee!* — [4]) Item hodierni: *zwijn* — *zwijnerij*, *cochon* — *cochonnerie* etc.; vid. ad Nub. 1001. — [5]) Vid. ad Av. 1127.

τὸ ῥῆμ'.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐπίτηδές γ', ἵν', ὅταν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
ὡς χρὴ πολεμεῖν λέγῃ τις, οἱ καθήμενοι
ὑπὸ τοῦ δέους λέγωσ' Ἰωνικῶς· „ὀτ!"

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὖ τοι λέγεις.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

— καὶ τἄλλα γ' ὦσιν ἤπιοι.
ὥστ' ἐσόμεθ' αλλήλοισιν ἀμνοὶ τοὺς τρόπους,
καὶ τοῖσι συμμάχοισι πρᾳότεροι πολύ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἴθι νυν, ἄγ' ὡς τάχιστα τὸ πρόβατον λαβών,
ἐγὼ δὲ ποριῶ βωμὸν ἐφ' ὅτου θύσομεν.

(Aedes intrant ambo.)

931—933. Verba insulsa vitione graviore laborant?
931. *ὅταν* Meineke] om. VR.
932. *λέγη(ι)* V] *λέγει* R.

---

gendus [1]), sive interiectio *„vae"*, quae notissima est e voce *οἴμοι vae mihi* et verbo inde ducto *οἰμώζειν* [2]).

931. *ἐπίτηδες*] *data opera, prudenti consilio* [3]). Mente supplendum est: „id dixi", quod verbum praebet vocabulum *ῥῆμα*.

932. *οἱ καθήμενοι*] *qui adsunt, οἱ παρόντες* [4]). Oppositum est: *ὁ ἑστώς, is qui ad verba facienda consurrexit* [5]).

933. *ὑπὸ τοῦ δέους*] *propter metum suum* [6]).

934. *καὶ ... γε*] *atque adeo* [7]).

— *ἤπιοι*] *lenes, benevoli.* Adiectivum poeticum [8]).

935. *ἀμνοὶ τοὺς τρόπους*] *tam mites et innocui quam sunt agni* [9]).

937—955. Dignam quae cum hoc loco conferatur scenam habet Aves fabula [10]).

937. *ἴθι νυν, ἄγε*] item in Vespis Bdelycleon ad servum: *„ἴθι νυν, ἄγ' αὐτὼ (canes) δεῦρο"* [11]).

938. *ποριῶ*] *expediam, undecunque petitum praebebo.* Trygaeo ante aedes suas versanti praesto non est ara, sed quin alicubi reperturus sit nullus dubitat, *ἅτε δὴ καὶ ἐξ ἀμηχάνων πόρους εὑρεῖν δεινὸς ὤν* [12]).

---

[1]) Cf. vs. 1018. — [2]) Cf. ann. crit. ad Av. 266. — [3]) Vid. ad Vesp. 391. — [4]) Eccl. 165 etc. — [5]) Vid. ad Eccl. 589. — [6]) Vid. ad Nub. 835. — [7]) Vid. ad Ran. 49. — [8]) Apud comicos nonnisi Vesp. 879 (et Timocl. fr. 15²?) redit. — [9]) Cf. Eq. 264 Nub. 1203 fr. com. adesp. 1210²(?). — [10]) Av. 1309—1334. — [11]) Vesp 843. — [12]) Vid. ad Eq. 759 Lys. 421.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 939—955).

ὡς πάνθ' ὅσ' ἂν θεὸς θέλῃ χἠ τύχη κατορθοῖ
χωρεῖ κατὰ νοῦν, ἕτερον δ' ἑτέρῳ
τούτων κατὰ καιρὸν ἀπαντᾷ!

(Redit Trygaeus foculum e culina afferens, qui sit pro ara.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὡς ταῦτα δῆλά γ' ἔσθ'· ὁ γὰρ βωμὸς θύρασι καὶ δή.

(Denuo intrat aedes.)

ΧΟΡΟΣ.

ἐπείγετέ νυν, ἐν ὅσῳ
σοβαρὰ θεόθεν κατέχει πολέμου
μετάτροπος αὔρα.
νῦν γὰρ δαίμων φανερῶς

939. *θεὸς θέλῃ*] *θεοὶ θέλωσι* Mazon. ‖ *κατορθοῖ*] *κατορθοῦν* Bothe, *κατ' οὖρον* vHerwerden (dein post *νοῦν* inserens *θ'*). Post hoc verbum scholiasta iubet claudi enuntiatum, ita ut *καί* valeat *etiam* et totus versus sit exclamantis.

942. *ὡς ταῦτα δῆλα*] *ὥστ' αὐτὰ δῆλα* Dobree, *ὡς αὐτὰ δῆλα* vel *ὡς αὐτόδηλα* Blaydes. ‖ *ἔσθ'* R] *ἐστιν* V (*τιν* loco quatuor litterarum erasarum).

943. *ἐπείγετε*] *κατεπείγετε* Bothe (ut Eccl. 294), quo similior versus fiat antistropho 1027.

939—941. „*Quam bene cedunt* [1]) *et rite se excipiunt quaecunque numen et fors fieri iubent!*" — *ὅταν καλῶς τὰ τῶν θεῶν καὶ τὰ τῆς τύχης ἔχῃ* [2]). Nam „*πάντα τύχη καὶ μοῖρα*" — ut Archilochus locutus est — „*ἀνδρὶ δίδωσι*" [3]). Disyllabam verbi (*ἐ*)*θέλειν* formam nonnisi antecedente *θεός* (*θεοί*) usurpant Athenienses [4]). Dicitur *ἕτερον ἑτέρῳ ἀπαντᾶν*, ut: *ἕτερον ἐξ ἑτέρου ἅπτεσθαι*, *ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου δοξάζειν*, similia.

942. „*Nunc quam maxime, mihi crede* [5]), *istud apparet; nam ecce* [6]) *ante aedes adstat ara qua utamur*". — Admodum ludicre, ut in comoedia, inter benevolentiae divinae documenta hoc quoque refert Trygaeus, quod praesto statim requirenti sibi sit nova ara, ab ipso videlicet — in culina, ut opinor [7]), — sollerter reperta; quae munere hactenus fungebatur aliquanto humiliore.

943—945. „*Festinate iam, dum obtinet* [8]) *aura divinitus conversa* [9]), *qua arcetur bellum*". Donec Pax in pristina sede consecrata et veluti confirmata fuerit, etiam periculum videtur esse ne proruens denuo Belli deus eam fuget. — E nautarum vita desumta est imago [10]), sed sublimior est dictio. Quamquam *σοβαρός* adiectivum [11]) non est sermonis poetici.

[1]) Cf. Eq. 499. — [2]) Eur. Phoen. 1202; cf. etiam Iph. Aul. 1404.. — [3]) Archil. fr. 16. — [4]) Cf. vs. 1187 et vid. ad Ran. 533. — [5]) Vid. ad Ach. 333. — [6]) Vid. Eccl. 500 Lys. 65 Av. 268. — [7]) Cf. Ach. 888. — [8]) Nostrum *aanhouden*. Vid. ad Av. 1316. — [9]) Cf. Eur. El. 1147 et vid. ad Thesm. 724 sq. — [10]) Similia vid. Eq. 430—441 Ran. 848, 1099—1103. — [11]) Cf. Nub. 406 etc.

εἰς ἀγαθὰ μεταβιβάζει.

(Redit Trygaeus cum canistro et olla.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τὸ κανοῦν πάρεστ' ὀλὰς ἔχον καὶ στέμμα καὶ μάχαιραν,
καὶ πῦρ γε τουτί, κοὐδὲν ἴσχει πλὴν τὸ πρόβατον ἡμᾶς.

(In domum redit.)

ΧΟΡΟΣ.

οὔκουν ἁμιλλήσεσθον; ὡς
ἢν Χαῖρις ὑμᾶς ἴδῃ,
πρόσεισιν αὐλήσων ἄκλη-
τος, κᾆτα τοῦτ' εὖ οἶδ', ὅτι
φυσῶντι καὶ πονουμένῳ
προσδώσετε δήπου.

(Redeunt Trygaeus cum malluvio et Xanthias ovem adducens.)

948—1011. Om. B C Γ; ex horum igitur codicum archetypo evulsum erat folium hos versus continens (cf. Lys. Proleg. p. XIV). Similem ob causam in Γ desiderantur etiam vs. 1127—1190, desinunt autem B Γ in versu 1300.

948 sq. Trygaeo dedit Ald. (cf. vs. 987); in R sunt Servi, V cui tribuat non apparet.

951. ὑμᾶς] ὀλὰς Bergk.

952. αὐλήσων] αὐλῶν Meineke (πρόσεισιν ἄκλητος αὐλῶν Bergk).

953. τοῦτ' εὖ οἶδ'] τοῦθ' εὖδ' (οἶ supra) V, τοῦθ' εὖ οἶδ' (deleta post εὖ littera) R, σάφ' οἶδ' Dindorf. Vid. ad vs. 1035 sq.

---

947. εἰς ἀγαθὰ μεταβιβάζει] *in melius rem convertit.*

948—955. Afferuntur quae ad sacrificium peragendum sunt necessaria: *canistrum* [1], in quo sunt *hordei grana* [2] et *coronae* [3] et *culter* [4], *ignis* [5] in *olla* [6], *aqua lustralis* [7], *hostia* denique.

949. οὐδὲν ἴσχει ... ἡμᾶς] *nihil est quod nos retineat* [8], οὐδὲν κωλύει [9].

950. ἁμιλλήσεσθον] apud comicos verbum non redit, nunc autem iocose transfertur, quasi velocitatis aliquod certamen, ἅμιλλαν [10], inituri sint herus et servus, quo citius peragatur sacrificium inaugurale.

951. *Chaeris* malus tibicen [11] in Avibus fabula revera a sacrum ferentibus advocatur [12].

954. φυσῶντι καὶ πονουμένῳ] *multo cum labore flanti, misere desudanti.* Est hoc ἓν διὰ δυοῖν [13].

955. „*Gratificabimini ei videlicet*" [14]. — Est προσδοῦναί τινι id quod δοῦναι προσαιτοῦντι [15], *flagitanti dare munusculum* [16].

---

1) Vid. ad Ach. 214 Av. 48. — 2) Vid. ad Eq. 1167 Nub. 254—262. — 3) Cf. Vesp. 860 sq. Thesm. 36. — 4) Cf. Eur. Iph. Aul. 1565 sq. — 5) Cf. ibidem et Ran. 871. — 6) Cf. Lys. 294—316. — 7) Cf. Av. 850. — 8) Vid. ad Ach. 127. — 9) Cf. Eq. 723. — 10) Eq. 556. — 11) Vid. ad Ach. 16. — 12) Av. 858. — 13) Vid. ad Av. 1182. — 14) *Dan zult gij u natuurlijk wat laten afbedelen.* De particula δήπου vid. e. g. Plut. 497. — 15) Cf. Ach. 429 Vesp. 496 Lys. 1141. Blaydesii haec est observatio. — 16) Item infra vs. 1111 sq.; cf. etiam vs. 1109 et Herod. Mimiamb. VI 36.

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Trygaeus, Xanthias, Chorus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἄγε δή, τὸ κανοῦν λαβὼν σὺ καὶ τὴν χέρνιβα
περίιθι τὸν βωμὸν ταχέως ἐπιδέξια.

(Quae iussus est Xanthias peragit.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἰδού· λέγοις ἂν ἄλλο· περιελήλυθα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(dum solitum ritum peragit:)

φέρε δή, τὸ δαλίον τόδ' ἐμβάψω λαβών.

(Ad ovem, dum aquam lustralem in eius caput inicit:)

σείου σὺ ταχέως.

(Ad Xanthiam:)

σὺ δὲ πρότεινε τῶν ὀλῶν.
καὐτός τε χερνίπτου, παραδοὺς ταύτην ἐμοί,

(malluvio sumto aquam infundit manibus Xanthiae:)

---

959. δαλίον schol. Suid.] δαδίον V, δᾳδίον B (Α—Δ). || ἐμβάψω] ἔμβαψον Enger.
961. Post vs. 959 collocat Enger, post 957 vHerwerden, πάραδός τ' αὐτὴν legens. || τε] γε Enger.

Sic isiciarius Demi animum in Paphlagonem incendens: „σοὶ μὲν προσεδίδου σμικρὸν ὧν ἐλάμβανεν, | αὐτὸς δ' ἑαυτῷ παρετίθει τὰ μείζονα" [1]).

956—960. In scholiis confertur Euripidis locus [2]): „ἐν κύκλῳ δ' ἤδη κανοῦν | εἵλικτο βωμοῦ, φθέγμα δ' ὅσιον εἴχομεν· | μέλλων δὲ δαλὸν χειρὶ δεξιᾷ φέρειν, | εἰς χέρνιβ' ὡς βάψειεν...., *furore subito correptus est Hercules*". Ubi item *titio lustralis* δαλὸς dicitur prisco nomine, quod in sacerdotum lingua permansit.

957. ἐπιδέξια] *dextrorsum* [3]), quod etiam ἐνδέξια dicitur [4]); apud Euripidem idem vocatur ἐνδεξιοῦσθαι βωμόν [5]).

960. σείου σὺ... σὺ δὲ...] ludicre sibi opponuntur *bestia* et *mancipium*, immo hoc postponitur illi, ut in verbis Mercurii ad Carionem: „ἐκκάλει... τὴν κύνα, | ἔπειτα σαυτόν, εἶτα τὴν ὗν" [6]). — Ominis causa iubetur hostia caput quassando significare non invitam se morituram [7]).

— πρότεινε τῶν ὀλῶν] *praebe mihi* [8]) *de mola aliquid*. Genitivi usus idem est tertio abhinc versu [9]).

961. ταύτην] dicit τὴν χέρνιβα [10]).

---

1) Eq. 1222; cf. Soph. Phil. 309 etc. — 2) Eur. Herc. 926 sqq. — 3) Cf. Hom. φ 141 Plat. Conv. 177 *d*; vid. etiam Av. 1567. — 4) Hom. *Α* 597 etc. — 5) Eur. Iph. Aul. 1471; cf. vs. 1569. — 6) Plut. 1103—1106. — 7) Sic schol.; quem sequendum docuit Willems coll. Plutarch. Mor. 729 *f*, 435 *c* et schol. Apoll. Rh. I 425. — 8) Item Plut. 1019 etc. — 9) Praeterea vid. Ran. 1263 et ad Vesp. 199. — 10) Vid. ad Ach. 331.

καὶ τοῖς θεαταῖς ῥῖπτε τῶν κριθῶν.

ΧΑΝΘΙΑΣ.

(Hordeum per caveam spargere se fingit.)

ἰδού.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἔδωκας ἤδη;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

νὴ τὸν Ἑρμῆν! ὥστε γε
τούτων, ὅσοιπερ εἰσί, τῶν θεωμένων
οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις οὐ κριθὴν ἔχει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐχ αἱ γυναῖκές γ' ἔλαβον.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' εἰς ἑσπέραν
δώσουσιν αὐταῖς ἄνδρες.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' εὐχώμεθα.
τίς τῇδε; ποῦ ποτ' εἰσὶ πολλοὶ καὶ ἀγαθοί;

---

962. τοῖς] τοῖσι(ν) V R.
966. γ' R] om. V.
967. Post hunc versum aliquid deesse suspicatur vHerwerden.

962—964. Trygaeus τὰς ὀλὰς nunc vocat κριθάς, ut iocum praebere possit huius vocabuli sensus ambiguus [1]). *Finguntur* autem spectatores mola nunc conspergi, ut mox choreutae aqua lustrali [2]), quo ὁμόσπονδοι fiant Trygaeo [3]). Non enim *revera* hordei granis petuntur spectatores, neque sui dissimilis nunc fit comicus, qui saepius vetuit bellaria in caveam conici [4]).

965—967. „*Quotquot adsunt habent, sed mulieres non acceperunt*" ... neque dedit iis natura. Soli viri in orchestra et in theatro adsunt; soli Graeci adsunt, non Graecae. Debebunt tamen et hae accipere, si velint in Pacis communionem admitti. „*Ad vesperam dabunt viri*" [5]) ridens respondet Xanthias. — Miror viros doctos qui negarunt hoc versu confici id quod etiam aliunde constat [6]), mulieres non spectasse comoedias; magis miror qui contrarium hinc effecerunt.

968. Precandi priusquam faciat initium, „*quis adest?*" more solito Trygaeus rogat. Cui responderi debebat: „πολλοὶ καὶ ἀγαθοί", *multi probique adsunt* [7]),

---

[1]) Cf. Av. 565 et vid. ad Av. 506 sq. Ran. 545. — [2]) Vid. vs. 971. — [3]) Cf. Lys. 1129 sq. et infra vs. 1115. — [4]) Vesp. 58 sq. Plut. 798 sq. — [5]) Cf. Plut. 1031. — [6]) Vid. supra vs. 50—53 et Eccl. 1144—1146 et ad Thesm. 835. Recte e. g. Oehmichen Bühnenwesen p. 207; item vHerwerden. — [7]) Nostrum „*goed volk!*" confert vHerwerden.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(chorum indicans:)

τοισδὶ φέρε δῶ· πολλοὶ γάρ εἰσι καὶ ἀγαθοί.

(Aqua eos conspergit.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τούτους ἀγαθοὺς ἐνόμισας;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ γάρ, οἵτινες,
ἡμῶν καταχεόντων ὕδωρ τοσουτονί,
εἰς ταὐτὸ τοῦθ' ἑστᾶσ' ἰόντες χωρίον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' ὡς τάχιστ' εὐχώμεθ'.

ΧΟΡΟΣ.

εὐχώμεσθα δή.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὦ σεμνοτάτη βασίλεια, θεὰ
πότνι' Εἰρήνη,
δέσποινα χορῶν, δέσποινα γάμων,
δέξαι θυσίαν τὴν ἡμετέραν.

ΧΟΡΟΣ.

δέξαι δῆτ', ὦ πολυτιμήτη.

---

973. Post *εὐχώμεθ'* signum personae mutatae habet V; quod omisit R, sed versui 974 praescriptum habet *τρυ*ᵞ. Choro verba *εὐχώμεσθα δή* tribuit Bergk Famulo Tyrwhitt. Non est servi pro civitatis salute precari.

978—986. Famulo (*θε/*) dant VR, Choro Brunck; *equidem versum 978 Choro tribui, sequentes Trygaeo.

---

nemo adest eorum quos non licet [1]). Sed nemo respondet — et plenum tamen est theatrum! Patet *puros piosque* Athenis nihilo frequentiores esse homines quam *iustos* [2]).

970—972. Laudat Xanthias candidum choreutarum animum, qui permanserint in orchestra ne tali quidem imbre de statione pulsi. Non minus ludicram causam in Ecclesiazusis profert ancilla, quae postquam beatum praedicavit herum, verborum rationem reddens addit: *„ὅστις unus inter tot milia civium οὐ δεδείπνηκας μόνος;"* [3]).

973 et 978. *δή* et *δῆτα*] verba aliena confirmantium hae sunt particulae [4]).

974. *θεά*] item supra [5]).

978. *πολυτιμήτη*] *beata*; quod caelitum est epitheton [6]). In hoc epiphonemate, quo seriae gravesque preces claudun-

---

1) Recte schol.; cf. Ran. 354 sqq. — 2) Vid. vs. 877. — 3) Eccl. 1129—1133. — 4) Vid. ad Eq. 726. — 5) Vs. 817; vid. ad Lys. 341. — 6) Vid. ad Ran. 337.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

νὴ Δία, καὶ μὴ ποίει γ' ἅπερ αἱ
μοιχευόμεναι δρῶσι γυναῖκες.
καὶ γὰρ ἐκεῖναι παρακλίνασαι
τῆς αὐλείου παρακύπτουσιν,
κἤν τις προσέχῃ τὸν νοῦν αὐταῖς,
ἀναχωροῦσιν,
κᾆτ' ἢν ἀπίῃ, παρακύπτουσ' αὖ.
τούτων σὺ ποίει μηδὲν ἔθ' ἡμᾶς
μὰ Δί', ἀλλ' ἀπόφηνον ὅλην σαυτὴν
γενναιοπρεπῶς τοῖσιν ἐρασταῖς,
οἳ σοῦ χωρὶς τρυχόμεθ' ἤδη
τρία καὶ δέκ' ἔτη.

---

982. *αὐλείου* Cobet] *αὐλείας* V R. Cf. fr. 255, Dorvill. Chariton. 31.
983. *κἤν*] *κἂν* V R.
985. *παρακύπτουσ' αὖ* Hirschig] *παρακύπτουσιν* V R.
986. *ἔθ' ἡμᾶς* R] *ἔθ'* (e corr.) *ἡμῖν* V (cf. Vesp. 1350 Plut. 465).
989. **οἳ σοῦ χωρὶς*] *ἡμῖν οἳ σοῦ* V R, quo servato Blaydes *τρυχόμεθ'* mutat in *γλιχόμεσθ'*. Viam mihi indicavit Herwerdeni coniectura *ἡμῖν οἳ σοῦ δίχα καὶ δέκ' ἔτη* | *τρυχόμεθ' ἤδη*.
990. *τρία καὶ δέκ' ἔτη*] verba multis suspecta, sed vid. comment.

---

tur, — nam in sequentibus regnat denuo dictio iocosa, — adhibetur poetica forma feminini, e prisca dictione in verbis conceptis servata; ipse Trygaeus utitur solito sermonis quotidiani feminino *τῇ πολυτιμήτῳ* [1]).

981—985. Pudicae matronae domi se continent, quapropter apud Menandrum [2]) nescio quis sic allocutus est uxorem: „*τοὺς τῆς γαμετῆς ὅρους ὑπερβαί-* „*νεις, γύναι,* | *διὰ τὴν λαλίαν* [3]). *πέρας γὰρ* „*αὔλειος θύρα* | *ἐλευθέρᾳ γυναικὶ νενόμιστ'* „*οἰκίας*". Protervarum est muliercularum per fenestram [4]) vel semiapertam ianuam [5]) prospicere [6]).

988. *γενναιοπρεπῶς*] eleganter et ornate novo adverbio nec alibi reperto sic nunc dicitur id quod „*ὡς πρέπει τὴν γενναίαν*" [7]), *οὐκ ἀγεννῶς ἀλλ' ἐλευθερίως*.

— *τοῖσιν ἐρασταῖς*] *pacis appetentibus*. Aptissimum imagini vocabulum, quod non raro transfertur [8]).

989. *σοῦ χωρὶς*] et hoc ornatioris est dictionis [9]).

990. *τρία καὶ δέκ' ἔτη*] „rotundus" hic est numerus [10]), idemque accuratus; nam inde a turbis Corcyraicis et Potidaeaticis, quae belli fuit prolusio, Pax non comparuisse optimo iure nunc dicitur. Minime autem repugnat sibi comicus, qui

---

[1]) Vs. 1016. — [2]) Menandr. fr. 546; cf. Proleg. Eccles. p. I sqq. — [3]) *διὰ τὴν αὐλὰν λίαν* cod.; emendavit Nauck. — [4]) Cf. Thesm. 790, 797 sq. Eccl. 698 etc. — [5]) Cf. supra vs. 30. — [6]) Cf. Eccl. 202. — [7]) Cf. Ran. 1050 Aesch. Ag. 614. — [8]) Vid. ad Eq. 732 Plut. 254. — [9]) Cf. Ach. 894 et vid. ad Ran. 1163 sq. — [10]) Vid. ad Ran. 50 Plut. 846.

λῦσον δὲ μάχας καὶ κορκορυγάς,
ἵνα Λυσιμάχην σε καλῶμεν.
παῦσον δ' ἡμῶν τὰς ὑπονοίας
τὰς περικόμψους,
αἷς στωμυλλόμεθ' εἰς ἀλλήλους·
μεῖξον δ' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας
πάλιν ἐξ ἀρχῆς
φιλίας χυλῷ, καὶ ξυγγνώμῃ
τινὶ πρᾳοτέρᾳ κέρασον τὸν νοῦν.
καὶ τὴν ἀγορὰν ἡμῖν ἀγαθῶν

992. σε] δή σε Kock.

Acharnenses fabulam sexto, Equites octavo belli anno actam dixerit alibi [1]), licet crucem nostro versui appinxerint veteres grammatici, utpote „οὐ συμφωνούντων τοῖς χρόνοις ἃ λέγει" [2]). Egregie vero errabant qui nostrum locum ad commenticiam illam fabulae editionem „alteram" [3]) rettulerunt, quam datam esse anno 418 (esse enim 431 — 13 = 418), eo scilicet tempore quo Athenienses „τῇ στήλῃ ὑπέγραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς ὅρκοις" [4]) et dudum nomen erat pax sine re!

991. κορκορυγάς] *turbas* [5]).

992. Λυσιμάχην] proprium nomen loco epitheti nunc collocatur, ut saepe apud nostrum [6]). Sic in Lysistrata dicitur: „οἶμαί ποτε Λυσιμάχας ἡμᾶς (mulieres) ἐν τοῖς Ἕλλησι καλεῖσθαι" [7]). Quam maxime autem cognatum est ipsius *Lysistratae* nomen, cui primas in scena partes tribuit noster anno 411.

994. τὰς περικόμψους] i. e. τὰς λίαν κομψάς, *nimis* [8]) *acutas* [9]).

995. στωμυλλόμεθα] *garrimus* [10]), λαλοῦμεν. — „*Sat verborum!*" sic poeta, cives utpote λόγων θεατὰς nunc quoque carpens, et veritus ne etiam nunc intercedat aliquid quominus rata fiat pax, quoniam πολλὰ ἔτι ἐστὶ τὰ ἀμφίλογα [11]).

— εἰς ἀλλήλους] sic, non πρὸς ἀλλήλους vel ἐν ἀλλήλοις nunc dicit poeta, quod locutio ὑπόνοια εἴς τινα eius menti obversatur [12]).

996—998. Moretum ut faceret, in mortario civitates Graecas contusurus erat Belli saevus deus [13]): at tu, alma dea, nulla vi adhibita, sed molliendo leniendo edulcando ita eas commisce, ut una denuo evadat Graecia. *Amicitiae sucum* [14]) dicit Trygaeus, simili usus metaphora atque filius ille, qui ad patrem truculentum „μέλιτος σμικρὸν" ait „τῷ θυμιδίῳ παράμειξον" [15]). A tela autem ducta comparatione Lysistrata „ξυνάγειν εἰς καλαθίσκον κοινὴν εὔνοιαν" cives iubet [16]).

996. πάλιν ἐξ ἀρχῆς] nota haec est ubertas [17]).

1) Vid. ad Eq. 793. — 2) Schol.; cf. schol. Thesm. 917 (ad Lys. 1217—1220) et Plut. 179 (Proleg. Plut. p. XXIV—XXVI). — 3) Vid. Proleg. p. VI sqq. — 4) Thucyd. V 56 § 3. — 5) Vid. ad Nub. 387 Thesm. 428 sq. — 6) Vid. ad Vesp. 84. — 7) Lys. 554, ubi vid. — 8) Vid. ad Ach. 850 et ad Plut. 354. — 9) Vid. ad Ran. 967. — 10) Vid. ad Ran. 92. — 11) Vid. supra ad vs. 466, 478—483. — 12) Herwerdeni haec est observatio. — 13) Cf. vs. 231 sqq. — 14) „*Extract*". Vid. ad Ran. 943. — 15) Vesp. 877. — 16) Lys. 579, ubi vid. etiam vicina (Lys. 567—585). — 17) Item vs. 1327; vid. ad Ran. 591 et ad Thesm. 830 sq.

1000 ἐμπλησθῆναι, ἐκ Μεγάρων σκορόδων,
1001 σικύων πρῴων, μήλων, ῥοιῶν,
1003 καὶ ἐκ Βοιωτῶν γε φέροντας ἰδεῖν
χῆνας, νήττας, φάττας, τροχίλους·
1005 καὶ Κωπᾴδων ἐλθεῖν σπυρίδας,
καὶ περὶ ταύτας ἡμᾶς ἀθρόους
ὀψωνοῦντας τυρβάζεσθαι
Μορύχῳ, Τελέᾳ, Γλαυκέτῃ, ἄλλοις
τένθαις πολλοῖς· κᾆτα Μελάνθιον

1002 δούλοισι χλανισκιδίων μικρῶν·

1000. *ἐκ Μεγάρων* Hamaker] *μεγάλων* V R; emendationem praebet scholion V: „*ὅτι τὰ σκόροδα ἐκ τῆς Μεγαρίδος, ἔφη καὶ ἐν τοῖς προειρημένοις*" (vs. 502).

1002. *In calce paginae collocavi, e notula grammatici versum Ach. 519 conferentis natum ratus. Nam a dapum succulentarum hac recensione aliena est mentio *χλανισκιδίων*, plane autem molesta sunt *δούλοισι* et *μικρῶν*, etiam neglecta post arsin secundam caesura fraudem arguit.

1000 sq. Rescindi psephisma Megaricum iubet Trygaeus sive ipse poeta: sic enim fore ut res Megarensium miserrime lapsa restituatur et denuo Athenas confluant quae ex illa regione afferri solebant promercalia [1]).

1001. *ῥοιῶν*] sic in metro anapaestico dicuntur quae in vita communi vocabantur *ῥοαί* [2]).

1003—1005. Quae uni Dicaeopolidi olim afferebantur copiae [3]), cunctis iam Atheniensibus eas praesto fore sperat Trygaeus.

1003. *καὶ . . , γε*] *atque adeo* [4]).

1004. *τροχίλους*] *scolopaces* [5]).

1005. *Κωπᾴδων*] recordamur Dicaeopolidis anguillas Boeotias effusis laudibus extollentis et tantum non exosculantis [6]).

1006—1015. „*Et crebros nos circa has convenire obsonatum*", — frequentari denuo, ut olim, fori illam partem. Haec sufficiebant. Sed quemadmodum epici poetae imaginibus pingendis diutius immorari solent quam ipsa ferebat comparatio, sic Trygaeus dum recordatur macelli, simul recordatur *τῶν ἰχθυολυμῶν ἐκείνων* [7]) optima quaeque praemercari solitorum [8]), et sentit perfectum non fore sibi gaudium nisi et ipse „*κόρην Κωπαΐδα*" domum secum abducere possit et illi nequeant. Sic iocos ex iocis, crimina e criminibus, imprecationes ex imprecationibus serit comicus [9]).

1007. *τυρβάζεσθαι*] *per coenum trepidare* [10]). Iustum pavimentum quoniam non erat, coeni mentionem non miramur, novimus enim macella hodierna.

1008 sq. Etiam aliunde sunt cogniti *heluones* [11]) *Morychus* [12]), *Teleas* [13]), *Glaucetes* [14]).

1009—1014 „*Sero* [15]) *autem in forum*

1) Vid. ad vs. 246—250. — 2) Cf. Vesp. 1268 et vid. ad Eccl. 676. — 3) Vid. Ach. 860—880. — 4) Vid. ad Ran. 49. — 5) Vid. Ach. 876 et ad Av. 79. — 6) Ach. 881—896; praeterea vid. Lys. 36 et ad Vesp. 510. — 7) Cf. vs. 810—814. — 8) Cf. Ach. 842. — 9) Cf. Ach. 1150—1173 Av. 1556—1564. — 10) Cf. Vesp. 257 et vid. ad Eq. 311. — 11) Cf. vs. 1120 et vid. ad Nub. 1198. — 12) Cf. Ach. 887 Vesp. 506. — 13) Cf. Av. 168. — 14) Cf. Thesm. 1033. — 15) Cf. e. g. Vesp. 690 Eccl. 381.

ἥκειν ὕστερον εἰς τὴν ἀγοράν,
τὰς δὲ πεπρᾶσθαι, τὸν δ' ὀτοτύζειν,
εἶτα μονῳδεῖν ἐκ Μηδείας·
„ὀλόμαν, ὀλόμαν, ἀποχηρωθεὶς
„τᾶς ἐν τεύτλοισι λοχευομένας!"
τοὺς δ' ἀνθρώπους ἐπιχαίρειν.
ταῦτ', ὦ πολυτίμητ', εὐχομένοις ἡμῖν δίδου.

(Ad Xanthiam:)

λαβὲ τὴν μάχαιραν, εἶθ' ὅπως μαγειρικῶς
σφάξεις τὸν οἶν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' οὐ θέμις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τιὴ τί δή;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐχ ἥδεται δήπουθεν Εἰρήνη σφαγαῖς,

1012. Del. Damsté, sed. coll. Thesm. 184 optimo ut opinor iure defendit vIJzeren.

1017—1020. *Sic distribui. Servi erant vs. 1017sq.ª et 1018ᶜ, Trygaei 1018ᵇ et 1019—1022.

„venire Melanthium et in tragicos erumpere „clamores [1]), *cum anguillam* ἐντετευτλιωμέ„νην [2]) *nullam sibi videat relictam."* — Utitur Melanthius in dira illa animi perturbatione verbis Iasonis, quem nuper egit in fratris Morsimi dramate Medea [3]), mortuam Creusam lugentis. Quamquam illam „νύμφην" non „τεῦτλα ἀμπεχομένην" finxerat poeta tragicus, sed „ἐν στρωμναῖσιν" ut arbitror „λοχευομένην". Primas autem fuisse partes Iasonis in tragoedia cui Medea esset nomen nihilo magis est mirandum quam esse Creontis in Sophoclis Antigona.

1015. τοὺς ... ἀνθρώπους] id quod τοὺς παρόντας [4]).

1016. ὦ πολυτίμητε] solitum deorum epitheton; item supra [5]).

1017. ὅπως] *cura ut* ... [6]).

— μαγειρικῶς] *ita ut decet lanionem, secundum legem artis* [7]).

1018. τιὴ τί δή;] *cur tandem?* [8])

1019. Paci aram Athenis dedicavit Cimon [9]); quam sanguine non fuisse conspersam non est quominus credamus comico. Sequenti vero saeculo Timotheus Pacis cultum instituit et multas ei hostias exinde esse mactatas testatur lapis, in quo legimus *„pretium pellium* τῆς θυσίας τῇ Εἰρήνῃ παρὰ στρατηγῶν *anno 334 drachmas fuisse 869"* [10]).

— δήπουθεν] *videlicet*; quod est leniter

---

[1]) Vid. ad Av. 1043. — [2]) Ach. 894. — [3]) Vid. ad vs. 807 sq. — [4]) *Les gens* (Mazon). — [5]) Vid. vs. 978 et ad Ran. 137. — [6]) Vid. ad Nub. 489. — [7]) Vid. ad Eq. 216. — [8]) Vid. ad Nub. 755. — [9]) Plut. Cim. 13. — [10]) Dittenb. Syll. 374 30—32; cf. Stengel Kultusaltert. p. 152,5.

οὐδ' αἱματοῦται βωμός.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' εἴσω φέρων
θύσας τὰ μηρί' ἐξελὼν δεῦρ' ἔκφερε.

(Ad spectatores:)

χοὔτω τὸ πρόβατον τῷ χορηγῷ σῴζεται.

(Xanthias cum ove in aedes redit.)

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 1023—1038).

σὲ δὴ θύρασιν <ἐνθαδὶ> χρὴ μένοντα τοίνυν
σχίζας δευρὶ τιθέναι ταχέως
τά τε πρόσφορα πάντ' ἐπὶ τούτοις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(dum cremia in ara ponit:)

οὔκουν δοκῶ σοι μαντικῶς τὸ φρύγανον τίθεσθαι;

ΧΟΡΟΣ.

πῶς δ' οὐχί; τί γάρ σε πέφευγ',

1023. *δή* l. a. in V] *τοι* V R. || *θύρασι(ν)* Dindorf] *θύραισι* V R. || Lacunam explevi addito **ἐνθαδί*. Blaydes *ὦ γέρον*.

1025. *πρόσφορα πάντ'* R] *πρόσφορ' ἅπαντ'* V.

1026. *τὸ φρύγανον τίθεσθαι*] *τὰ φρύγαν' ὑποτίθεσθαι* Blaydes.

---

ridentis [1]), inest enim prisca illudentium particula *θην* [2]).

1020—1022. Idem eodem consilio fit in Avibus comoedia, ubi „*ἀπίωμεν* .... *θύσοντες εἴσω τοῖς θεοῖσι τὸν τράγον*" ait Pisetaerus [3]). Nostro loco „*εἴσω φέρων θύσας* ... *ἔκφερε*" id valent quod: „*εἴσω φέρε* ... *ἐξοίσων θύσας*" vel: „*εἴσω φέρε, ἵνα* ... *ἐκφέρῃς θύσας.*" Qui frequens apud nostrum est participii praesentis usus [4]), noster autem locus in paucis est utilis ad demonstrandum discrimen quod eiusmodi locis est inter participium praesentis (*φέρων*) et aoristi (*θύσας, ἐξελών*). — Non *revera* mactatum iri ovem, etiamsi non diceret Trygaeus iocans, quivis intellegeret, neque *verae* mox [5]) proferentur carnes. Ceterum non ita magnum fuit pretium victimae cui nunc parcitur; nam emebatur „*πρόβατον ἀγαπητὸν δραχμῶν δέκα*" [6]), et pretio fraudulenter aucto quidam „*εἰς Διονύσια ἑκκαίδεκα δραχμῶν ἐωνῆσθαι ἀρνίον*" se scripsit in rationibus expensi [7]).

1026. „*Nonne arte vere sacerdotali lignum collocare tibi videor?*" — ita ut flamma mox laeta liberaque inde sit emicatura. Nam mali erat ominis si *ἐκ θυμάτων Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπεν* [8]). — Vocabulum *τὸ φρύγανον* dubito utrum „*hoc quod manu teneo lignum*" nunc interpreter an collective dictum censeam, ut mox *σχίζα* [9]) et alibi *δᾴς* [10]).

1027—1029. Structura paulo laxior;

---

[1]) *Toch immers natuurlijk...!* Item Vesp. 295 Av. 187 Plut. 140. — [2]) Vid. Enchir. dict. ep. § 328⁴. — [3]) Av. 1057 sq.; praeterea vid. ad Nub. 338. — [4]) Vid. ad Nub. 1212. — [5]) Vs. 1039. — [6]) Menandr. fr. 319³. — [7]) Lys. XXXII § 21. — [8]) Soph. Ant. 1006 sq.; cf. Aesch. Prom. 498. — [9]) Vs. 1032. — [10]) Vid. Nub. 612.

ὅσα χρὴ σοφὸν ἄνδρα; τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς,
ὁπόσα χρεών ἐσ-
τιν τόν γε σοφῇ δόκιμον
φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(postquam ligna composuit et incendit:)

ἡ σχίζα γοῦν ἐνημμένη τὸν Στιλβίδην πιέζει.
κἀὶ τὴν τράπεζαν οἴσομαι, καὶ παιδὸς οὐ δεήσει.

(Abit.)

ΧΟΡΟΣ.

τίς οὖν ἂν οὐκ ἐπαινέσει-

1029. ὁπόσα recc.] ὁπόσ' ἂν V R.
1030. γε] om. V R, χρεὼν τὸν | σοφῇ < — — > δόκιμον Dindorf, quam lacunam ut expleret Meineke coniecit ἐν πᾶσιν.
1032. ἐνημμένη V (-η- in ras.)] ἐννημμένη R.
1034. οὖν ἂν Dindorf] ἂν οὖν V R.

aut enim πάντων ante ὅσα et ὁπόσα mente supplendum est aut τί σε πέφυγε et τί οὐ φρονεῖς eo sensu quo πάντα οἶσθα καὶ φρονεῖς sunt accipienda.

1029. χρεών] idem valet quod χρή, ut supra [1]).

1030. δόκιμον et πορίμῳ] poeticae dictionis sunt haec adiectiva [2]).

1031. „*Lignum certe incensum premit Stilbidem!*" superbiens exclamat Trygaeus; clara enim iam effulsit flamma. „*Ipsum Stilbidem arte supero!*" — In primo spectantium ordine *Stilbides*, qui clarus hoc tempore erat sacerdos [3]), sedet loco honoratissimo. *Premendi* verbum πιέζειν nunc *vexandi* sensu usurpatur [4]), ut ἰποῦν [5]); recte schol. interpretatur: „λυπεῖ, ὡς λοιπὸν ἐκείνου ὑπεροφθησομένου [6]) διὰ τὸ τοῦτον εὐδοκιμῆσαι." Ad *mentem* igitur transfertur *laedendi* notio; egregie autem errant qui „incensi ignis *fumo* haruspicem laedi" Trygaeum dicere faciunt [7]). Nam fumus tam acer si prodiret ut vel spectatoribus molestus fieret, — cur autem potissimum Stilbidi? — non sollertiam suam sed nimiam imperitiam proderet Trygaeus et ominosum id foret, ab ipso igitur fabulae argumento et consilio quam maxime alienum.

1032. „*Iamque mensam mihi petam neque opus erit ministro.*" Solebant φέρε, ἔνεγκε, οἶσε iubere servos; insolitum est quod ipse mensam allaturus est herus, ipsaque futuri forma media est insolita [8]). Mensam dicit Trygaeus in qua ponantur mox viscera, τὸ χρεῖον quod vocatur apud Homerum [9]).

1033—1038. „*Talem qualis tu es virum quis non admiretur! Itaque non est verendum* [10]) *ne unquam non beatus videaris cuiquam!*"

1) Vs. 765; vid. ad Eq. 138. — 2) Cf. Thesm. 125 et Ran. 1429. Praeterea vid. supra vs. 938. — 3) Vid. fr. ex Eupolidis Urbibus allatum in schol. (Eupol. fr. 211) et Plut. Nic. 23. — 4) Nostrum *plagen*; cf. e. g. Nub. 1120. — 5) Vid. ad Eq. 924. — 6) Dubitanter sic scripsi; in V R est ἀπορουμένου, quod sensum nullum praebet. — 7) Quod scripsit Brunck coll. Lys. 311. — 8) In dictione Attica alibi non redire futurum med. οἴσομαι observat vHerwerden. — 9) Hom. Ι 206. — 10) Vid. Lys. 704 et ad Vesp. 394.

εν ἄνδρα τοιοῦτον, ὅσ-
τις πολλὰ <δὴ μογέρ'> ἀνατλὰς
ἔσωσε τὴν ἱερὰν πόλιν;
ὥστ' οὐχὶ μὴ παύσῃ ποτ' ὢν
ζηλωτὸς ἅπασιν.

(Redeunt **Trygaeus** mensam ferens et **Xanthias** cum femoribus victimae.)

SCENA DECIMA OCTAVA.

Trygaeus, Xanthias, Chorus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ταυτὶ δέδραται. τίθεσο τὼ μηρὼ λαβών·
ἐγὼ δ' ἐπὶ σπλάγχν' εἶμι καὶ θυλήματα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(postquam femora in ara posuit:)

ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γ'.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἥκειν ἐχρῆν!

(Abit Xanthias, statim autem redit cum extis et placentis.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἰδού, πάρειμι. μῶν ἐπισχεῖν σοι δοκῶ;

(In mensa collocat quae attulit.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὄπτα καλῶς νυν αὐτά· καὶ γὰρ οὑτοσὶ

1035. πολλὰ δὴ μογέρ' Mazon] πόλλ' V R. Coniectura incerta sed probabilis; cf. vs. 952 sq.
1037. παύσῃ] -σει V R.
1039—1041. *Sic distribui; in V R vs. 1039 sq. sunt Ministri, 1041 Trygaei.
1041. ἐχρῆν] σ' ἐχρῆν Blaydes (cf. Plut. 432).
1043—1051. Aliter distribuunt alii, *ego ita ut vides. In V R personae mutatae signa sunt ante vs. 1045 et 1048, in V praeterea ante vs. 1043, 1046, 1050 et ante εὖ vs. 1051, in R ante vs. 1051 et in medio 1046: alia nulla.

1040. „*Ego autem eo ad exta et placentas* [1] *petenda*" [2]).
1041. ἐμοὶ — γε] item supra Trygaeus [3]).

1143 sq. Xanthiam exta, quae veru affixa attulit, ut secundum artis leges torreantur operam dare iubet herus, *coronatum* enim [4]) appropinquare ali-

---

[1]) Vid. ad Plut. 660 sq. — [2]) Vid. ad Ran. 69. — [3]) Vs. 149. — [4]) Vid. ad Av. 893.

προσέρχεται δάφνῃ τις ἐστεφανωμένος.

(A parte dextra prodit **Hierocles** sacerdos coronatus; quem sequitur minister.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τίς ἄρα ποτ' ἔστιν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὡς ἀλαζὼν φαίνεται!

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μάντις τίς ἐστιν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐ μὰ Δί', ἀλλ' Ἱεροκλέης
οὗτός γέ πού 'σθ', ὁ χρησμολόγος οὐξ Ὠρεοῦ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί ποτ' ἄρα λέξει;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

δῆλός ἐσθ' οὗτός γ' ὅτι
ἐναντιώσεταί τι ταῖς διαλλαγαῖς.

1047. *οὗτός* V[1] R] *αὐτός* V[2], fortasse recte. || *πού*] *τοί* (*τοὖσθ'*) Bergk.

---

quem hominem, qui harum igitur rerum peritus esse videatur. Simile infra est enuntiatum [1]), de pronominibus autem *οὗτος* et *τις* sic iunctis vid. supra [2]).

1045—1050. Etiam in Avibus fabula sacrificantibus supervenit sortilegus vaticinia cantans [3]). Ex Equitibus autem etiam melius novimus illud hominum genus, quorum magna illo tempore apud multos cives fuit auctoritas [4]).

1045. *ἀλαζών*] *vanus iactator* [5]).

1046 sq. Id quod dictum est per speciem negandi etiam auget locutio *οὐ μὰ Δί' ἀλλά* [6]). Non „vates aliqui", ut loquitur Xanthias, est iste, sed *Hierocles*, quem Eupolis nuper in Urbibus „*χρησμῳδῶν ἄνακτα*" ludicre dixit [7]), fatidicus longe clarissimus. Ex *Oreo* Atheniensium colonia in Hestiaea Euboeae regione [8]) huc venisse nunc dicitur [9]); ibi igitur habitabat, et probabilis est coniectura Koehleri, eum anno 446, post domitam Euboeam, fundum illic ab Atheniensibus accepisse mercedem propter felicem vaticinationis eventum; nam in decreto, quod de Chalcidensibus tunc est factum, „*τὰ ἱερὰ τὰ ἐκ τῶν χρησμῶν ὑπὲρ Εὐβοίας θῦσαι ὡς τάχιστα μετὰ Ἱεροκλέους τρεῖς ἄνδρας*" iussit populus [10]). Fuit igitur tunc unus *τῶν τριῶν ἐξηγητῶν πυθοχρήστων*, ut Lampon [11]).

1048 sq. *ὅτι* | *ἐναντιώσεται*] neglegentius dictum; expectabatur enim: *ἐναντιωσόμενος*. Item in Pluto: *δῆλός ἐστιν ὅτι … ἠκήκοεν* [12]).

---

1) Vs. 1207—1209. — 2) Vs. 839 sq.; vid. ad Eq. 1196. — 3) Av. 959 sqq. — 4) Vid. ad Eq. 61 et 128. — 5) Vid. ad Ran. 909 et 280. — 6) Vid. vs. 6 et ad Plut. 22 Ran. 58. — 7) Eupol. in schol. (fr. 212); cf. supra vs. 751 et Proleg. Vesp. p. XXXVI—XL. — 8) Vid. Thucyd. I 114 § 3 et VIII 95 § 7. — 9) Cf. vs. 1125. — 10) CIA. IV 27*a*, Dittenb. Syll. 10[66]; vid. ad Nub. 211—213. — 11) Eupol. fr. 297; vid. ad Nub. 332 et infra vs. 1084. — 12) Plut. 333 sq.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὔκ, ἀλλὰ κατὰ τὴν κνῖσαν εἰσελήλυθεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μή νυν ὁρᾶν δοκῶμεν αὐτόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

εὖ λέγεις.

SCENA UNDEVIGESIMA.

Trygaeus, Xanthias, Hierocles, Chorus.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

τίς ἡ θυσία ποθ' αὑτηὶ καὶ τῷ θεῶν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad Xanthiam:)

ὄπτα σὺ σιγῇ, καὶ ἄπαγ' ἀπὸ τῆς ὀσφύος.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ὅτῳ δὲ θύετ' οὐ φράσεθ';

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad Xanthiam:)

ἡ κέρκος ποιεῖ

1053. *ἄπαγ'*] *ἄπεχ'* Blaydes.

1054 sq. Sic distribuit R, in V 1054 sq.[a] sunt Hieroclis, 1055[b] est Famuli; Beer Famulo dat verba *ἡ κέρκος ποιεῖ καλῶς*, sequentia Trygaeo.

1050. „*Immo nidore allectus* [1]) *huc in scenam prodiit*" — egregio cum contemtu servus ait. Non belli fulmen deumve interpres est iste, sed nebulo famelicus: „*ἦλθε κνισοκόλαξ . . . | ἄκλητος, ζωμοῦ κεχρημένος*" [2]).

1051. *μή νυν ὁρᾶν δοκῶμεν αὐτόν*] *simulemus* [3]) *igitur nos eum non videre.*

1052—1059. Similis in Avibus est locus, ubi Herculem item odore carnium tostarum allectum non videre se simulans Pisetaerus ministros hortatur [4]).

1053. *καὶ ἄπαγε ἀπὸ τῆς ὀσφύος*] intransitive verbum *ἀπάγειν* usurpatur [5]): *procul te habe, abstine a cauda*, nisi quis mavult — quod eodem redit — cum altero scholiasta supplere: „*τὸν ὀβελίσκον.*" Nam hoc est quod ait Trygaeus: „veru, in quo exta assas, dum arae igni admoves, cave ne imprudens contingas os sacrum victimae [6]), cum cauda et femoribus posticis [7]) in ara collocatum" [8]). Nempe ex illo osse et e cauda igni impositis omina capiebantur [9]): abstinendum erat igitur.

1054 sq. Inspecta ara „*optime habet*

---

[1]) Vid. Plut. 895 et ad Av. 1178. — [2]) Asius apud Athen. 125*d* a Berglero collatus. — [3]) Cf. Eq. 1146 et vid. ad Ran. 564. — [4]) Av. 1579—1586. — [5]) Vid. ad Eq. 1051. — [6]) Cf. Vesp. 225. — [7]) Cf. vs. 1039. — [8]) Vid. Pherecrat. fr. 23 Eubul. 130 Menandr. 129 (fr. com. adesp. 1205). — [9]) Vid. Aesch. Prom. 496 sq.

καλῶς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καλῶς δῆτ᾽, ὦ πότνι᾽ Εἰρήνη φίλη.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ἄγε νυν ἀπάρχου, κᾆτα δὸς τἀπάργματα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad Xanthiam:)

ὀπτᾶν ἄμεινον πρῶτον.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ἀλλὰ ταυταγὶ
ἤδη ἐστὶν ὀπτά.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

πολλὰ πράττεις, ὅστις εἶ.

(Ad Xanthiam:)

κατάτεμνε. ποῦ τράπεζα; τὴν σπονδὴν φέρε.

(Iussa facit Xanthias.)

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ἡ γλῶττα χωρὶς τέμνεται.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μεμνήμεθα.

1056. Famulo continuat Dobree.

---

cauda!" exclamat Trygaeus; *καλά ἐστι τὰ ἱερά* sive: *καλλιερούμεθα* [1]). Et laetus eius verba repetens Xanthias: „*optime sane!*" [2]). Verbi *ποιεῖν* hic usus [3]) etiam in linguis hodiernis obtinet [4]). E lapidibus allata esto locutio: „*ὅπως ἂν* (*οἱ πόλοι*) *τὸ αὐτὸ ποιῶσιν περιαγόμενοι*" [5]). Similis infra est vis verbi *δρᾶν* [6]).

1056. Extorum, quae Xanthias torret, primitias [7]) praeberi [8]) sacrificantibus, sibi autem praesertim, iubet Hierocles.

1057 sq. „*At iam tosta* [9]) *sunt ista!*" ait vates. Cui Trygaeus: „*quisquis es* [10]), *negotia- nobis facessis*". *Nomen nescio: molestum esse video*; *πολυπράγμων τις εἶ*, *πολυπραγμονεῖς* [11]). Item praeco Argivus ad Theseum: „*πράσσειν σὺ πόλλ᾽ εἴωθας ἥ τε σὴ πόλις*" [12]).

1059. *κατάτεμνε*] exta tosta Xanthiam concidere [13]) iubet Trygaeus, ut iis frui — *σπλαγχνεύειν* [14]) — possint.

— *τὴν σπονδὴν φέρε*] *cedo* [15]) *pateram*, *qua libem.*

1060. *Linguam victimarum seponi exci-*

---

1) Plut. 1181. — 2) Vid. ad Eq. 726. — 3) Vid. ad Eccl. 624. — 4) Item nos: *hij doet het mooi*, angl.: *is doing nicely* (Merry). — 5) Nos: *dat de bronzen middenstaven* (*van de zuilen*) *gelijkmatig werken*. Dittenb. Syll.² 589²⁵. — 6) Vid. vs. 1148. — 7) Cf. Ach. 244. — 8) Cf. Herodot. IV 61. — 9) Vid. ad Eq. 1106. — 10) Vid. ad Av. 1576. — 11) Vid. ad Ran. 228. — 12) Eur. Suppl. 576. — 13) Item gall. *découper*. — 14) Cf. vs. 1110—1115 et Av. 984. — 15) Vid. ad Ran. 498.

ἀλλ' οἶσθ' ὃ δρᾶσον;

IΕΡΟΚΛΗΣ.

ἢν φράσῃς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μὴ διαλέγου

νῷν μηδέν, Εἰρήνῃ γὰρ ἱερὰ θύομεν.

IΕΡΟΚΛΗΣ.

(alta lugubrique voce declamitans:)

ὦ μέλεοι θνητοὶ καὶ νήπιοι!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰς κεφαλὴν σοί!

IΕΡΟΚΛΗΣ.

οἵτινες ἀφραδίῃσι, θεῶν νόον οὐκ ἀΐοντες,
συνθήκας πεποίησθ' ἄνδρες χαροποῖσι πιθήκοις —

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(in cachinnos erumpens:)

αἰβοιβοῖ!

1061. Verba ἀλλ' — δρᾶσον Trygaeo continuat R; in V versui perperam praemissa est paragraphus.

1063. σοί Dindorf] σοι V R.

1066. Sic distribuit Dindorf; V R initium et exitum versus Famulo tribuunt, Trygaeo medium.

---

sam, sacerdoti destinatam [1]), observat vates, — sibi nimirum ut ea cedat fore sperans.

1061 sq. „*Sed scin tu quid facias?*" — „*Sciam si dixeris*". — [2]) „*Ne quid nobiscum colloquere: Paci sacra ferimus.*" Lingua igitur favendum; χρὴ εὐφημεῖν [3]).

1063. *Pacis* audito nomine vates mortalium stultitiam indignatus χρησμολογεῖν incipit [4]).

— εἰς κεφαλὴν σοί!] „*istic capiti dicito!*" [5]).

1064—1068. Multi etiamnunc Athenis diffidebant Laconibus, quibus „οὔτε βωμὸν οὔτε πίστιν οὐδ' ὅρκον μένειν" arbitrabantur [6]).

1065. Hierocles Lacedaemonios vocat χαροποὺς πιθήκους, *simios* [7]) *ravis oculis*. Apud Xenophontem [8]) inter canum venaticarum vitia recensentur τὸ χαροπὸν καὶ τὸ μυωπόν, *oculi coloris ravidi et oculi conniventes*. *Leones* dicuntur χαροποί in carminibus epicis [9]), et *canes* in hymno Mercurii [10]).

1066. „*Risum mihi moverunt simii ravi.*" Gaudio me affecere tua verba [11]).

---

[1]) Cf. vs. 1109 et vid. ad Av. 1702—1705 Plut. 1110. — [2]) Item Eq. 1158, ubi vid. — [3]) Vid. ad Ran. 354. — [4]) Vid. ad Av. 960 sqq. — [5]) Item Plut. 526; praeterea vid. ad Nub. 40 Thesm. 714. — [6]) Ach. 308, ubi vid.; cf. etiam supra vs. 623. — [7]) Vid. ad Ran. 708. — [8]) Xen. Venat. 3 § 2. — [9]) Hom. λ 611 h. Merc. 569 Ven. 70 Hes. Theog. 321 Scut. 177; item Soph. Phil. 1146, Hor. *ravi leones*. — [10]) Hom. h. Merc. 194. — [11]) Vid. ad Nub. 174.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

τί γελᾷς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἥσθην χαροποῖσι πιθήκοις.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

— καὶ κέπφοι τρήρωνες ἀλωπεκιδεῦσι πέπεισθε,
ὧν δόλιαι ψυχαί, δόλιαι φρένες.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(exta fumantia indicans, secum:)

εἴθε σοῦ εἶναι
ὤφελεν, ὦ ἀλαζών, οὑτωσὶ θερμὸς ὁ πλεύμων.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

εἰ γὰρ μὴ Νύμφαι γε θεαὶ Βάκιν ἐξαπάτασκον,
μηδὲ Βάκις θνητούς, μηδ' αὖ Νύμφαι Βάκιν αὐτόν —

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἐξώλης ἀπόλοι', εἰ μὴ παύσαιο βακίζων.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὔπω θέσφατον ἦν Εἰρήνης δέσμ' ἀναλῦσαι,
ἀλλὰ τόδε πρότερον —

1071. *Νύμφαι*] *θνητοί* Naber, *Φοῖβος* vHerwerden, ne bis idem dicatur; sed minus displicent bis eadem dicta quam inter se pugnantia.

1074. *τόδε*] *τότε* (*δὲ* suprascr.) V, *τόγε* R.

1067. „*Mergi* [1]) *fidem habetis vulpeculis* [2])." — Ut modo leonum epitheto designabantur simii, sic mergi aves stolidae columbarum nunc cognomine epico *τρήρωνι* [3]) — quicquid id est — ornantur.

1069. *οὑτωσί*] mente addendum: „*ὡς τουδὶ τοῦ προβάτου.*" Valent autem haec id quod: „*κάκιστ' ἀπόλοιο.*" Nam iis quorum pulmones occupavit inflammatio [4]) instat mors.

1070—1072. „*Nam nisi Nymphae Bacidem* [5]) *fefellissent neque Bacis mortales, neque Nymphae — iterum id dico* [6]) — *ipsum Bacidem*" ... haesitantem sic Hieroclem et bis eadem dicendo tempus terentem donec plura suppetant, Trygaeus excipit, epicis item numeris pessima quaevis ei imprecatus, nisi de Bacide suo taceat. Locutio „*ἐξώλης ἀπόλοιο*" [7]) debetur reduplicandi illi studio [8]), temporum autem consecutio eadem est in Paphlagonis minis: „*εἰ μή σ' ἀπολέσαιμι,... διαπέσοιμι πανταχῇ*" [9]), verbum *βακίζειν* denique valet *de Bacide perpetuo loqui* [10]).

1074. „*Sed hoc prius*" ... id quid esset

---

[1]) Vid. ad Plut. 912. — [2]) Vid. Lys. 1270 et ad Ach. 866. — [3]) Hom. *E* 778 etc. — [4]) Vid. ad Lys. 1079. — [5]) Vid. ad Eq. 123. — [6]) Sic Mazon. — [7]) Item Menandr. fr. 154[1] etc.; cf. Eurip. Med. 277. — [8]) Vid. ad Ach. 177. — [9]) Eq. 694 sq. — [10]) Vid. ad Vesp. 609.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(salem praebens Xanthiae:)

τοῖσδ' ἁλσί γε πασσέα ταυτί.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὐ γάρ πω τοῦτ' ἐστὶ φίλον μακάρεσσι θεοῖσι,
φυλόπιδος λῆξαι πρίν κεν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

καὶ πῶς, ὦ κατάρατε, λύκος ποτ' ἂν οἶν ὑμεναιοῖ;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ὡς ἡ σφονδύλη φεύγουσα πονηρότατον βδεῖ,

1076. *κεν* V²] *καὶ* V¹ R.
1076*. Habent V R, in ceteris propter *τὸ ὁμοιοτέλευτον* intercidit. In editionibus typographis desiderabatur inde ab Aldina; restituit Bekker.
1077. *φεύγουσα*] **σπεύδουσα*?? Ceterum notetur caesura vitiosa post quartum trochaeum.

---

additurum [1]) interrumpit iterum Trygaeus: „*en accipe* [2]) *salem, quo ista* (*exta*) *conspergas.*" Cf. Iliadis locus, ubi Patroclus *ἀνθρακιὴν στορέσας ὀβελοὺς ἐφύπερθ' ἐτάνυσσε, 'πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο* [3]). Insulsa esse Hieroclis vaticinia haud obscure Trygaeus significat [4]).

1075 sq. „*Nam diis non placet belli finem prius fieri quam iungantur capreae lupis*" [5]). — Lupos praedae inhiantes Lacedaemonios vocabant qui Spartae infesti erant [6]), et „*ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά, | οὐδὲ λύκοι καὶ Ϝάρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσι, | ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισι, | ὥς... οὐδέ τι νῶιν | ὅρκια ἔσσονται!*" cum Achille [7]) clamabant. — Verba „*πρίν κεν... ὑμεναιοῖ*" [8]) in sermonem quotidianum cum convertuntur, fiunt: „*πρὶν ἂν γαμῇ.*" Simili autem hyperbola in Avibus fabula sortilegus ille qui Nubilocuculiam visit [9]) usus: „*ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι | ἐν ταὐτῷ τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος*" ait, eam dicens rem quae fieri nequeat et eum locum qui nusquam sit.

1077—1079. „*Quemadmodum blatta* „*fugiens teterrimum emittit odorem et* „*carduelis tinnula propter festinationem* „*caecam prolem parit, sic pax nondum* „*debuerat isto tempore fieri*". — Ultimus clarus est versus, in quo unum *τουτάκις* = *τότε* [10]) dictionis est poeticae; *blattae* [11]) vero quomodo hostem arceant, id minus ad rem, et de *carduele* — vel quaecunque avium species *ἀκαλανθίς* nomen habebat [12]) — plane obscura dicuntur. Nam ut mittamus vocabulum *κώδωνα* sive *tintinnabulum* [13]) adiectivi loco nunc usurpatum, quid significant ista: „*ἐπειγομένην τυφλὰ τίκτειν*"? In scholiis confertur „*ἡ παροιμία· ἡ κύων*

---

[1]) Cf. vs. 1107. — [2]) Vid. ad Nub. 60. — [3]) Hom. *I* 213 sq. — [4]) Cf. Nub. 1237. — [5]) Hor. Carm. I 32,8; cf. Epod. 4,1 sq. et Iesai. 65 § 25. — [6]) Lys. 628. — [7]) Hom. *X* 262 sqq. — [8]) Cf. Aesch. Prom. 557. — [9]) Av. 967 sq. — [10]) Theogn. 844 Pind. Pyth. IV 49, 453; cf. *τηνάκις* Epigr. Kaibel 768 *a*. — [11]) Nostrum *kakkerlak*: Aristot. Hist. An. IX 34 § 1 Theophr. Hist. Plant. IX 14 § 3 etc. — [12]) Cf. Av. 871. — [13]) Cf. Ran. 963.

χὴ κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει,
τουτάκις οὔπω χρῆν τὴν εἰρήνην πεποιῆσθαι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλὰ τί χρῆν ἡμᾶς; οὐ παύσασθαι πολεμοῦντας;
ἢ διακαυνιάσαι πότεροι κλαυσούμεθα μεῖζον,
ἐξὸν σπεισαμένοις κοινῇ τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν;

1078. *χὴ κώδων*] *ἥ τ' ὠδῖν'* vLennep, *κωδίνουσ'* Blaydes, coll. scholii verbis: „*σπεύδουσα τὰς ὠδῖνας*", quod tamen scholion minime probat interpretem verbum *ὠδίνειν* in textu legisse.

1081. *ἢ*] *καὶ* Elmsley.

σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει", quod si revera extitit proverbium, sic — iocose fortasse — responsum est rogantibus cur canum catuli caeci nascantur: prae nimia nimirum festinatione matres, bestias mobiles et inquietas, prolem ad maturitatem non perducere priusquam in lucem edant. Sed minime inde sequitur, quod item in scholiis perhibetur, *canis* nomen nunc esse *τὴν ἀκαλανθίδα*. Optime sane haberet versus, si liceret sic eum vertere: „*ut cuculi proles infitiatur parentem, quod mater proprio nido faciendo tempus non insumserit*", et *τυφλός* adiectivum sic foret apte dictum; sed cuculum aliquando et alicubi dictum esse *ἀκαλανθίδα* nimis incerta est suspicio. Itaque assentiendum fortasse interpreti annotanti: „il ne faut pas trop presser ce magnifique galimatias" [1]), consulto enim comicum fecisse sortilegum verba inepta fundentem, *μιμούμενον τῶν χρησμῶν τὸ λοξόν* [2]). Vel sic autem „methodus" quaedam in hac insania deprehenditur. Nempe „sat cito fieri pacem si sat bene fiat" docet vates, foeda vero et immatura esse quae pariat festinatio. „*In caecam iam rui pacem et vix vitalem*" ait. Quod minime absurdum! Revera autem et ab ipso Hierocle et ab iis qui cum eo faciebant talia dicta esse hoc tempore, cum hinc tum aliunde [5]) efficitur.

1080—1082. „*Quid autem fieri oportebat?* [4]) *Satiusne erat non finiri bellum? An sortito erat efficiendum utri gravius deberent plecti, cum liceret foedere inito coniunctim Graeciae principatum obtinere?*" — Comicus nunc quoque cogitat solos Athenienses et Lacedaemonios; fuit autem in condicionibus pacis „*εὔορκον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ὅ τι ἂν ἀμφοῖν τοῖν πολέοιν δοκῇ*", quapropter Argivos ceterosque Peloponnesios mox subiit metus „*μὴ μετ' Ἀθηναίων σφᾶς βούλωνται Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι*" [5]), felici autem imagine poeta indicat non magis impium quam absurdum fuisse bellum; nam *διακαυνιάσαι* verbum e puerorum lingua desumtum id fere quod *ἀρτιάζειν* [6]) sive *ludere par impar* significat, quoniam *καῦνος* — ut *χοιρίνη* [7]) — *ψῆφον* vel *κλῆρον* valet [8]). Simili comparatione Plato comicus [9]) contentiones partium civilium in ridiculum detorquens „*εἴξασιν*" ait „*τοῖς παιδαρίοις, qui linea transversa ducta per viam bipartiti consistunt, dein testae in medium coniectae si pars alba superior fuerit, hos fugere illos persequi oportet, si nigra, illos et hos*", — caecam sortem ibi quoque, ut *ἐν τῷ καινῷ τοῦ πολέμου* [10]) regnare significans.

---

[1]) Mazon. — [2]) Sic schol. ad vs. 1077. — [3]) Cf. e. g. vs. 993—995. — [4]) Cf. Ach. 540 Eccl. 404. — [5]) Thuc. V 18 § 11 et 29 § 2 sq. — [6]) Vid. Plut. 816. — [7]) Vid. Vesp. 333. — [8]) Cf. schol. (Ar. fr. 660 Cratin. 194). — [9]) Plat. fr. 153 (cf. Plat. Phaedr. 241 *b*). — [10]) Thuc. III 30 § 4.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὔποτε δειπνήσεις ἔτι τοῦ λοιποῦ ἐν Πρυτανείῳ,
οὐδ' ἐπὶ τῷ πραχθέντι ποιήσεις ὕστερον οὐδέν.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὐδέποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τρηχὺν ἐχῖνον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἆρα φενακίζων ποτ' Ἀθηναίους ἔτι παύσει;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ποῖον γὰρ κατὰ χρησμὸν ἐκαύσατε μῆρα θεοῖσιν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅνπερ κάλλιστον δήπου πεποίηκεν Ὅμηρος·
„ὣς οἳ μὲν νέφος ἐχθρὸν ἀπωσάμενοι πολέμοιο
„Εἰρήνην εἵλοντο καὶ ἱδρύσανθ' ἱερείῳ.
„αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρ' ἐκάη καὶ σπλάγχν' ἐπάσαντο,

1086. τρηχὺν] sic V R; cf. vs. 1114.
1087. Ἀθηναίους R] -οις V.
1088. μῆρα R] om. V.

1083—1085. „*Nunquam cancrum recta incedere facies*": dolosi etiam in posterum erunt Lacones. In Hieroclis his verbis ὀρθά est obiectum internum [1]. „*At tu*" Trygaeus inquit „*nihil omnino* „*posthac facies. Nulla etiam* [2]) *nobis mala* „*facesses neque mercedem laudemve iis* „*publice feres*". Bellum conflasti: nunc nihil vales, nam pax est; ἐπὶ τῷ πραχθέντι [3]) sive ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἃ παρέσχες ἡμῖν οὐκέθ' ἕτερα παρέξεις. — Hieroclem vaticiniorum interpretem [4]) in cenam a senatu esse invitatum, quoties deorum aliquem nuntium ad eum populumque pertulisset, fert ratio; in perpetuum vero ei, ut Lamponi [5]), τὴν ἐν τῷ πρυτανείῳ σίτησιν esse decretam e comici verbis non efficitur, neque veri est simile, quoniam non habitabat Athenis.

1087. φενακίζων] *ludificans* [6]).

1089—1095. Suo gladio hominem iugulans Trygaeus [7]), ut Pisetaerus ille [8]), felicissimum vaticinium ex Homero profert memoriter, audacissime inter se colligans diversissima [9]) et de suo subiungens versum ultimum [10]). Nec mirum Hieroclem a sua arte [11]) alienum ducere illud carmen.

[1]) Vid. ad Lys. 1282 (1304). — [2]) Cf. Ach. 233. — [3]) Cf. Vesp. 695 Thuc. I 22 § 2. — [4]) Vid. ad vs. 1046 sq. — [5]) Vid. ad Nub. 332. — [6]) Vid. ad Ran. 909. — [7]) Item mox vs. 1106 sq., 1112, 1114. — [8]) Av. 982 sqq.; vid. etiam ad Plut. 929. — [9]) Cf. (vs. 1090:) Π 251, 301 Μ 276 Ρ 243, (vs. 1092) Α 464 etc., (vs. 1093:) η 137 ζ 261 ω 225. — [10]) Vid. ad Eq. 600. — [11]) Vid. ad Eq. 61.

„ἔσπενδον δεπάεσσιν, ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμόνευον·
„χρησμολόγῳ δ' οὐδεὶς ἐδίδου κώθωνα φαεινόν."

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὐ μετέχω τούτων· οὐ γὰρ ταῦτ' εἶπε Σίβυλλα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' ὁ σοφός τοι νὴ Δί' Ὅμηρος δεξιὸν εἶπεν·
„ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος,
„ὃς πολέμοι' ἔραται ἐπιδημίοο κρυόεντος."

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

φράζεο δή, μή πώς σε δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
ἰκτῖνος μάρψῃ —

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad Xanthiam:)

τουτὶ μέντοι σὺ φυλάττου,
ὡς οὗτος φοβερὸς τοῖς σπλάγχνοις ἐστὶν ὁ χρησμός. —
ἔγχει δὴ σπονδὴν καὶ τῶν σπλάγχνων φέρε δευρί.

(Poculum heri implet minister et extarum partem ei praebet.)

1096. τοι] τόδε Blaydes.

1098. πολέμοι' et ἐπιδημίοο κρυόεντος] πολέμου et ἐπιδημίου ὀκρυόεντος V R, ut in ipsa Iliade (*I* 64) est traditum; sed nihil nos cogit ut statuamus ipsum quoque Aristophanem in suo Homero non πολέμοιο habuisse sed -μου, vel potius -*ΜΟ*, quoniam prisca litteratura exaratum erat exemplar, unde puer ille Homerum edidicit. Neque est cur arbitremur litteras *ΕΠΙΔΗΜΙΟΟΚΡΥΟΕΝΤΟΣ* iam eius aetate vitiose diremtas peperisse adiectivum inauditum ὀκρυόεντος.

1099. δή recc.] δὴ νῦν V R, νυν Boissonade. In archetypo fuit φράζεο δη (νυν superscr.). Cf. Eq. 8 Nub. 340 Lys 941 Plut. 975.

1100. φυλάττου] -σσου sunt qui scribant invitis V R, item infra θᾶσσον et γλῶσσαν (vs. 1109 sq.), male, ut arbitror; nam Trygaeus dictionem epicam non fideliter hoc loco sequitur, sed ibi demum ubi sortilegum ridet verbis utitur Homericis.

1097 sq. Nunc ipsa Homeri verba [1]) affert Trygaeus.

1099—1101. „*Cave ne fraudulenter decepto* [2]) *tibi milvus corripiat*" [3])... clamat Hierocles, aliti rapaci iam hostem assimulans. Sed perficere sententiam nequit; nam *milvi* audito nomine Trygaeus ministrum „*nunc quidem ut strenue caveat*" alta voce cohortatur [4]), periculum enim divinitus immissum ... non paci quidem vel civitati instare videri, sed suis ipsius carnibus [5]).

1102. *Vinum iam in pateram sibi infundere* Xanthiam iubet Trygaeus *et extorum*

[1]) Hom. *I* 63 sq. — [2]) Cf. Eq. 1067 sq. — [3]) Cf. Eq. 197. — [4]) Nos fere: *nu wordt het toch gevaarlijk.* — [5]) Cf. Av. 499, 892, 1624.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

(secum:)

ἀλλ', εἰ ταῦτα δοκεῖ, καὶ ἐγὼ ἐμαυτῷ βαλανεύσω.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(libans:)

σπονδή! — σπονδή!

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ἔγχει δὴ καὶ ἐμοί, καὶ σπλάγχνων μοῖραν ὄρεξον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὔπω τοῦτ' ἐστὶ φίλον μακάρεσσι θεοῖσι,
ἀλλὰ τόδε πρότερον, σπένδειν ἡμᾶς, σὲ δ' ἀπελθεῖν. —
ὦ πότνι' Εἰρήνη, παράμεινον τὸν βίον ἡμῖν.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

πρόσφερε τὴν γλῶτταν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

σὺ δὲ τὴν σαυτοῦ γ' ἀπένεγκε.

1103 sq. post 1107 collocat Hamaker, sed traditus versuum ordo optime habet si versum 1103 pressa voce dici statuimus. Et sic Mazon.

1109 sq. Ordine inverso scribit Hamaker.

1109. ἀπένεγκε V] -κον R.

aliquid [1]) *sibi praebere* [2]). Similis apud Menandrum fuit locus: „*σπονδή! δίδου σὺ σπλάγχν' ἀκολουθῶν. ποῖ βλέπεις; | σπονδή! φέρ', ὦ παῖ Σωσία. σπονδή! καλῶς· | ἔγχει. κτέ.*" [3]).

1103. „*Sicine vero?*" ait sortilegus indignatus quod neque aurem neque epularum partem sibi praebeat Trygaeus: „*et ego igitur mihimet ipse ministrabo*". Urbanum illud „*εἰ δοκεῖ*" [4]) irae nunc plenum est, ut in ore Strepsiadis: „*ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ῥέγκωμεν*" secum mussitantis [5]). Proverbialem autem fuisse locutionem „*αὐτὸν ἑαυτῷ βαλανεῦσαι*" apparet, quae verba proprie significant: *aquam ipsum sibi infundere in balneum* [6]), nunc autem in universum valent *διακονῆσαι*.

1104. *σπονδή!*] item supra [7]).

1105. Sic in scoliis canebatur: „*ἔγχει καὶ Κήδωνι, διάκονε, μηδ' ἐπιλήθου, | εἰ χρὴ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν οἰνοχοεῖν*" [8]). In Avibus autem alter ille sortilegus e libro recitat vaticinium, quo numinis interpreti „*καὶ φιάλην δοῦναι καὶ σπλάγχνων χεῖρ' ἐνιπλῆσαι*" iubetur Pisetaerus [9]).

1106—1114. Perridicule ipsius fatidici verbis [10]) Trygaeus nunc utitur.

1108. *τὸν βίον*] *per totam vitam.*

1109. „*Largire mihi linguam*" flagitat sacerdos, iustam hanc sibi deberi vic-

[1]) Vid. ad Ran. 1263 et Vesp. 199. — [2]) Vid. ad Ran. 498. — [3]) Menandr. fr. 292. — [4]) *Avec votre permission* (Mazon). — [5]) Nub. 11. — [6]) Cf. Lys. 337 Pherecrat. fr. 130[6]. — [7]) Vid. vs. 433. — [8]) Vid. [Arist.] Rep. Ath. 20 § 5; praeterea cf. Eq. 106 (ubi deleantur velim quae ad *σπονδήν* in ann. crit. observavi; ab errore me revocavit Zacher). — [9]) Pac. 975. — [10]) Vs. 1074—1076, 1086; praeterea cf. supra vs. 1089—1094.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(item libans:)

σπονδή!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad Xanthiam:)

καὶ ταυτὶ μετὰ τῆς σπονδῆς λαβὲ θᾶττον.

(Xanthiae viscera praebet. — Epulantur ambo.)

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὐδεὶς προσδώσει τῶν σπλάγχνων;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐ γὰρ οἷόν τε
ἡμῖν προσδιδόναι πρὶν κεν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

(flebili voce et supplex manus tendens:)

ναὶ πρὸς τῶν γονάτων!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἄλλως, ὦ τᾶν, ἱκετεύεις,
οὐ γὰρ ποιήσεις λεῖον τὸν τρηχὺν ἐχῖνον.

(Ad spectatores:)

ἄγε δή, θεαταί, δεῦρο συσπλαγχνεύετε

1110. Ministro vocem *σπονδή* tribuendo egregie huic loco profuit Willems; solebat ea dari Hierocli. In V et R versui praemissa est paragraphus, in V etiam post *σπονδή* est signum personae mutatae.

1111. *προσδώσει* Bekker] *προ(σ)δώσει μοι* V R, *δώσει μοι* recc. (quae manifesta est paradiorthosis).

1112. *προ(σ)διδόναι* V R] *πρὶν διδόναι* recc. (Blaydes confert oraculum Pausan. X 37 § 6). || *κε(ν)* V²] *καὶ* V¹ B (cf. vs. 1076).

1114. *τρηχὺν*] *τραχὺν* V R; cf. vs. 1086.

---

timae partem ratus [1]); eadem autem ratio obtinet inter *φέρε*, quod *iubentium* est [2]), et *πρόσφερε*, quod *petentium*, quae intercedit inter verba *δοῦναι* — *προσδοῦναι* et *αἰτεῖν* — *προσαιτεῖν* [3]). Trygaeus respondet: „*Immo tuam tu linguam hinc aufer!*"

1110. *ταυτὶ*] dicit *τὰ σπλάγχνα* [4]).

1111. „*Nemone viscerum partem mihi largiturus est?*" Indignationem futurum tempus, ut assolet, indicat [5]); genitivi idem usus est supra [6]).

1115. Cunctos spectatores, quippe quos in sacri communionem receperit [7]), ad exta iam secum gustanda [8]) invitat Trygaeus.

---

[1]) Cf. vs. 1060. — [2]) Vid. ad Ran. 498. — [3]) Vid. vs. 1111 sq. et ad vs. 955. — [4]) Recte Willems. Item vs. 1117. — [5]) Vid. ad Av. 369. — [6]) Vs. 1102. — [7]) Cf. vs. 962—965. — [8]) Cf. Av. 984.

μετὰ νῷν.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

(iratus:)

τί δὴ ἐγώ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τὴν Σίβυλλαν ἔσθιε.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

οὔ τοι, μὰ τὴν Γῆν, ταῦτα κατέδεσθον μόνω,
ἀλλ' ἁρπάσομαι σφῷν αὐτά. κεῖται δ' ἐν μέσῳ.

(Viscerum partem rapere conantem repellit Trygaeus. Interim minister Hieroclis surripit Trygaei Xanthiaeque stragulas.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad Xanthiam:)

ὦ παῖε, παῖε τὸν Βάκιν.

(Vapulat Hierocles.)

ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

(ad suum ministrum:)

μαρτύρομαι!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

καὶ ἔγωγ', ὅτι τένθης εἶ σὺ καὶ ἀλαζὼν ἀνήρ. —
παῖ' αὐτὸν ἐπέχων τῷ ξύλῳ, τὸν ἀλαζόνα.

1116. δὴ ἐγώ V R] δ' ἔγωγε recc.; Meineke δ' ἐγώ; ΤΡ. σύ.

1116. τὴν Σίβυλλαν ἔσθιε] item Strepsiades ad filium prodigum: „ἔσθι' ἐλθὼν τοὺς Μεγακλέους κίονας [1]).

1118. „*Eripiam ista vobis* [2]), *sunt enim in medio proposita*". Dici solent τὰ ἆθλα ἐν μέσῳ κεῖσθαι vel τίθεσθαι [3]), et exta illa Hierocles proposita nunc sibi videt veluti virtutis praemium.

1119. Vis non melius cedit Bacidis Sibyllaeque alumno quam preces aut ipsi aut alteri illi fatidico, cui Pisetaerus hoc vaticinium recitat: „αὐτὰρ ἐπὴν „ἄκλητος ἰὼν ἄνθρωπος ἀλαζὼν | λυπῇ θύ„οντας καὶ σπλαγχνεύειν ἐπιθυμῇ, | δὴ τότε „χρὴ τύπτειν αὐτὸν πλευρῶν τὸ μεταξύ" — et iussa deorum statim peragit [4]). Noster quoque „Bacis" vapulat, quapropter antestatur ministrum suum [5]).

1120. τένθης] *gulosus* [6]).

1121. παῖ' αὐτὸν ἐπέχων] *feri eum intento animo intentisque viribus nihil intermittens* [7]).

---

[1]) Nub. 815; cf. etiam Ach. 967 Eq. 534. — [2]) De genitivo σφῷν vid. ad Eq. 436 et supra vs. 561. — [3]) Vid. Xen. Anab. III 1 § 21 etc. — [4]) Av. 983 sqq. — [5]) Cf. Plut. 932 et vid. ad Ran. 528. — [6]) Cf. vs. 1009 et vid. ad Nub. 1198. — [7]) Angl.: *With a will.* Cf. vs. 1167 et vid. ad Lys. 490 sq. Eccl. 317.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(detecto furto:)

σὺ μὲν οὖν, ἐγὼ δὲ τουτονὶ τῶν κῳδίων,
ἃ ἐλάμβαν' αὐτὸς ἐξαπατῶν, ἐκβολβιῶ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὐ καταβαλεῖς τὰ κῴδι', ὦ θυηπόλε;
ἤκουσας;

(Proicit stragulas minister.)

ὁ κόραξ οἷος ἦλθ' ἐξ Ὠρεοῦ!
οὐκ ἀποπετήσει θᾶττον εἰς Ἐλύμνιον;

(Aufugiunt Hierocles et minister. Trygaeus et Xanthias aedes intrant.)

ΧΟΡΟΣ.

Oda sive stropha (vs. 1127—1139).

ἥδομαί γ', ἥδομαι

1123. *αὐτὸς*] *ἄλλους* vel *οὕτως* Blaydes; vid. comment.

1124—1126. In V R continuantur Famulo, *Trygaeo dedi equidem, secutus Dobraeum, qui vs. 1125ᵇ sq., et Meinekium, qui vs. 1125 sq. totos ei dedit.

1122—1124. „*Immo tu ferire eum perge,* „*ego interim istum evolvam e stragulis* „*nostris, quas ipse fraudulenter ablaturus* „*erat.*" Dicit Xanthias *τὰ κῴδια*, in quibus modo ipse et herus accubuerunt [1]) dum exta comedebant. Ludicre autem, ut alibi *ἐκκοκκίσαι* [2]), verbum *ἐκβολβίσαι* [3]) nunc adhibetur; quocum haud inepte contuleris locum Homeri, ubi vestis Ulixis assimulatur bulbi membranae [4]). Irridentis item est nunc vox *θυηπόλος* [5]) e lingua sacerdotali desumta, quam *ποιητικωτέραν* iure vocat Pollux [6]). Sic in Avibus cantorem famelicum Pisetaerus „*ὦ ποιητά!*" ficta cum admiratione identidem affatur. Quamquam non ipsum Hieroclem nunc increpat Trygaeus, sed eius famulum; quem adesse cum fugisset interpretes, neglecta vi pronominum *τουτονὶ* et *αὐτὸς* neque ratione habita imperfecti *ἐλάμβανε* sumserunt „Hieroclem prodiisse pellibus aliquot involutum, ex aliis sacris quibus hodie praefuisset ablatis" [7]). Quae explicatio quam sit infelix fusius demonstrari iam non videtur opus.

1124. Cf. Dicaeopolis latrones furaces „*οὐ καταβαλεῖτε τὰ σκόροδα;*" increpans [8]).

1125 sq. *Oreo* venisse Hieroclem iam audivimus [9]). Cui urbi proximum fuisse montem *Elymnium*, ut Taygetum Spartae, Parnethem Athenis, Cithaeronem Thebis, Neriton Ithacae, noster locus docet; nec dubium quin illius montis nomen Atheniensibus tam notum fuerit quam Orei, ipsorum cleruchiae, quacum frequens iis erat commercium. *Rupium Elymniarum* et *delubri* illic conditi apud Sophoclem fiebat mentio, teste scholiasta.

1127—1129. „*Laetor, laetor, quod nihil*

---

1) Vid. Eq. 400. — 2) Vid. ad Ach. 1179. — 3) Nostrum: *uitpellen*. — 4) Hom. *τ* 233; cf. Nub. 188 fr. com. adesp. 992. — 5) Nomen alibi non reperio, verbum *θυηπολεῖν* extat Plat. Rep. 364*e* et hic illic apud tragicos. — 6) Poll. I 14. — 7) Sic Brunck coll. Thesm. 759. — 8) Pac. 165. — 9) Cf. vs. 1047.

κράνους ἀπηλλαγμένος,
τυροῦ τε καὶ κρομμύων.
οὐ γὰρ φιληδῶ μάχαις,
ἀλλὰ πρὸς πῦρ διέλ-
κων μετ' ἀνδρῶν ἑταί-
ρων φίλων, ἐκκέας
τῶν ξύλων ἅττ' ἂν ᾖ
δανότατα τοῦ θέρους
ἐκπεπρεμνισμένα,
καὶ ἀνθρακίζων τοῦ ἐρεβίνθου,
τήν τε φηγὸν ἐμπυρεύων,

1128. *κράνους*] *κράνους τ'?*
1135. *ἐκπεπρεμνισμένα*] *ἐκπεπρισμένα* V R; emendavit Bothe (*ἐκπεπρεμνισμένων* scribens, dein *-να* dedit Bergk, Blaydes autem *τῶν θέρους -νων* mavult). Egregia correctio.

---

iam mihi cum galea neque cum caseo alliisve". Galea nunc, ut alibi clipeus [1]), pro tota armatura dicitur, caseus et allia pro „victu" illo „trium dierum" [2]).

1130. *οὐ … φιληδῶ*] *non libenter vescor* [3]), idem quod: *οὐχ ἥδομαι* vel: *οὐ χαίρω* [4]).

1131. *πρὸς πῦρ διέλκων*] id quod *διαπίνων* [5]), *otiosus ad ignem* [6]) *pocula trahens* [7]).

1133. *ἐκκέας*] prisca aoristi forma [8]), quae in poesi epica est *-κήας*, ut pro solita *-καύσας* [9]) nunc adhiberetur, fecit metrum creticum.

1134. *δανότατα*] *aptissima ad comburendum, bene sicca* [10]). A stirpe *δα* (*δαίω*) ductum est adiectivum, quocum cf. epicum *κάγκανος* [11]).

1135. *ἐκπεπρεμνισμένα*] *arborum stirpes* mortuae, quae per aestatem, cum arebant omnia, sunt *eradicatae*. Dicit chorus „*πρέμνων ἀνθρακιήν*", quam vocat priscus poeta [12]), tempus autem cogitat auctumnale, ut mox etiam clarius apparebit [13]). Verbum *ἐκπρεμνίζειν* [14]) peperit vox *πρέμνον* [15]), ut *ἐκθαμνίζειν* [16]) vox *θάμνος*. Item in lapide Cretico [17]): *ἐσπρεμμίττεν* (= *ἐκπρεμνίζειν*).

1136 sq. „*Et cicerum aliquid torrens* [18]) *adurensque glandes dulces*" [19]). Erant haec *τραγήματα* [20]), item mox *phaseli* et *frumenti grana* [21]). Genitivi partitivi frequens hic est usus [22]), articulus autem rem solitam indicat [23]). Verbum *ἐμπυρεύειν* id fere quod *ἀνθρακίζειν* vel *σποδίζειν* [24]) valet [25]).

---

[1]) Vid. vs. 438 etc. — [2]) Cf. vs. 312. — [3]) Cf. Plut. 307. — [4]) Cf. Vesp. 510 fr. adesp. com. 425. — [5]) Vid. ad Ach. 751. — [6]) Vid. ad Nub. 198. — [7]) Vid. ad Eq. 107. — [8]) Cf. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.² 146. — [9]) Ut vs. 1088 etc. — [10]) Cf. Hom. ο 322 (et Soph. fr. 338?). — [11]) Hom. Φ 364. — [12]) H. Merc. 238. — [13]) Vs. 1140 sq. — [14]) Occurrit etiam Demosth. XLIII § 69. — [15]) Cf. Av. 321 Ran. 902. — [16]) Aesch. Sept. 72. — [17]) Collitz. 5027. — [18]) Cf. Av. 1546 Ran. 506. — [19]) Vid. Theophr. Hist. Plant. III 8 § 2. — [20]) Vid. Ach. 801 Eccl. 606 Plat. Rep. 372 c etc. — [21]) Vid. vs. 1144 sq. — [22]) Vid. ad Ran. 1263 et ad Vesp. 599. — [23]) Apte Mazon confert hodiernum: *prendre* „*le*" *café*. — [24]) Sic Plato l. l. (Rep. 372 c). — [25]) Redit Lys. 372.

καὶ ἅμα τὴν Θρᾷτταν κυνῶν,
τῆς γυναικὸς λουμένης.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

Epirrhema.

οὐ γάρ ἔσθ' ἥδιον ἢ τυχεῖν μὲν ἤδη ἐσπαρμένα,
τὸν θεὸν δ' ἐπιψακάζειν, καί τιν' εἰπεῖν γείτονα·
„εἰπέ μοι, τί τήμερον δὴ δρῶμεν, ὦ Κωμαρχίδη;“
— „ἐμπιεῖν ἔμοιγ' ἀρέσκει, τοῦ θεοῦ δρῶντος καλῶς.
„ἀλλὰ φῷζε τῶν φασήλων, ὦ γύναι, τρεῖς χοίνικας,

1141. *γείτονα*] *γείτονι* Blaydes (ut Ran. 1158).

1142—1158. Post vs. 1148 alium induci patet; praeterea versus 1142 sq. inter duos distribuit Hamaker (post vs. 1142 collocans 1147 sq.). Alterius agricolae verba non post vs. 1142 sed post 1143 incipere censet Mazon.

1142. *τήμερον δή* Blaydes] *τηνικάδε* (-*νῖκαδε* R) V R numeris invitis. Apud nostrum *τηνικάδε* non redit; Bentley *τηνικαῦτα*, cui adverbio (= *τότε*, cf. vs. 338, 1171, 1176 Av. 1488 Eccl. 789) non est locus.

1143. *δρῶντος*] *δόντος* Nauck coll. locutione *εὖ δοῦναι* (Xen. Cyr. III 1 § 34 Soph. Oed. R. 1081 Eur. Alc. 1004 Andr. 750 etc.), quae tamen est dissimilis.

1144. *ἀλλὰ φῷζε* Blaydes] *ἀλλ' ἄφευε* R, item in V lemma scholii et *γρ. ἄφευε* in margine, *ἀλλ' ἄφαυε* V²; quid V¹ habuerit incertum, *ἄφαυσε* (*ἄφαυσον*??) *ἀντὶ τοῦ ζέσον* quidam in schol. V. Neque *ἀφαύειν* (*exsiccare*, Eq. 394) aptum est huic loco, neque *ἀφεύειν* sive *pilos adurere* (Thesm. 216, 236, 590 Eccl. 13, cf. Eq. 1236), quod etiam in Simonidis versu (Athen. 659 *f*) sic interpretandum est: *χὡς ἀφηῦσα χὡς ἐμίστυλα κρέα, èt cum porci iugulati setas adussi èt cum dissecui viscera.* Veram

1138 sq. Non continentiores hi sunt homines quam Dicaeopolis ille [1]).

1140—1158. „Exeunte auctumno agricolae caelum intuentur pluviam expectantes, mox arva humectata consituri“. Ischomachi apud Xenophontem [2]) haec sunt verba. Pluvia postquam venit et sementis est facta, dulce rusticis fit otium. Nam agri recens consiti dum pluvia rigantur [3]), — Comarchides ait, qui nostro loco loquitur, — dicit mihi vicinus aliqui: „heus tu, quid iam agamus?“ [4]). Hunc cenare apud me iubeo, uxor parat cibum, ille leporinas et aviculas et colostrum e sua villa afferri iubet, petuntur etiam rami myrtei, tertius amicus advocatur, laeto dein convivio transigitur vespera.

1140. Exordium simillimum habet Avium antepirrhema: „*οὐδέν ἐστ' ἄμεινον οὐδ' ἥδιον ἢ φῦσαι πτερά*“ [5]), nisi quod ibi more solito *οὐδέν* dicitur quod nostro loco est *οὐ* [6]).

1143. *τοῦ θεοῦ δρῶντος καλῶς*] eodem sensu supra dictum est *καλῶς ποιεῖν*, *recte habere* [7]), *ὁ θεός* autem nunc *tempestatem* vel *caelum* significat potius quam *numen*.

1144. *Tres choenices phaselorum* [8]) effecturi sunt *τραγημάτων* acervum ingen-

[1]) Ach. 271—275; cf. supra vs. 536 sq. — [2]) Xen. Oecon. 17 § 2. Cf. Hes. Oper. 448 sqq. Av. 710. — [3]) Vid. ad Nub. 580. — [4]) Subiunctivus est *δρῶμεν*. — [5]) Av. 785; cf. etiam Ach. 271—275. — [6]) Item Av. 463. — [7]) Vs. 1054 sq. — [8]) Cf. Verg. Georg. I 227,

„τῶν τε πυρῶν μεῖξον αὐτοῖς, τῶν τε σύκων ἔξελε.
„τὸν δὲ Μανῆν ἡ Σύρα βωστρησάτω ἐκ τοῦ χωρίου·
„οὐ γὰρ οἷόν τ' ἐστὶ πάντως οἰναρίζειν τήμερον
„οὐδὲ τυντλάζειν, ἐπειδὴ παρδακὸν τὸ χωρίον."
— „καὶ ἐξ ἐμοῦ δ' ἐνεγκάτω τις τὴν κίχλην καὶ τὼ σπίνω,

lectionem praebet versus, qui in annotatione est allatus, emendandi autem viam indicavit Dobree ἀλλὰ φαῦε coniciendo; φαῦζε Paley, Blaydes etiam φρῦγε (cf. Eccl. 844).

1146. δὲ Blaydes] τε V R.

1147 sq. Post vs. 1142 collocat Hamaker, ubi aptissimi sunt; sed post versum 1146 impune omitti nequeunt, nam causam Manem vocandi satius est addi quam illo versu orationem claudi.

1147. οἰναρίζειν] l. a. (immo glossema) in scholio: ἀμπελουργεῖν (ut Aeschin. III § 166).

tem [1]), si praesertim etiam *frumenti grana* fuerint admixta; at cibi appetens stomachus rusticorum. Similis apud Epicharmum fuit versus: „<καὶ> φασήλος φῶγε θᾶσσον, αἴ χ' ὁ Διόνυσος φιλῇ" [2]). *Torrendi* verbum φώζειν, dor. φώγειν [3]), unde ducta est vox φῶδες [4]), apud comicos hic illic redit [5]).

1145. ἔξελε] *prome* e penuario, cui praeest mater familias. Etiam προελεῖν id dicebatur [6]).

1146. „*Et Manem Syra ab agro* [7]) *vocet* [8]) *domum*". Illud servorum frequens nomen [9]).

1147 sq. „*Nam plane* [10]) *fieri nequit ut pampinemus hodie aut solum frangamus, nimis enim est humidum*". — Arata et consita quae sunt arva, quiescere iam debent, itaque fert ratio ut ad vineas agricolae nunc se convertant; sed hodie per imbrem nihil ibi potest agi, neque enim pampinos superfluos — τὰ οἴναρα [11]) — resecandi occasio est, quoniam inter vitium folia humida versari nimis molestum, neque interordinia purgandi et aperiendi [12]), quoniam solum in liquidum caenum conversum etiam magis quam antea sic clauderetur. Verbum τυντλάζειν scholiasta interpretatur βωλοκοπεῖν, fortasse recte; translatum id quod προπηλακίζειν sive *ludibrio habere* valet [13]). Adiectivum παρδακόν significat *humidum*; quo Archilochum et Simonidem Amorginum usos testatur scholion V: „Ἀρχιλόχου. παρδοκὸν δίυγρον· οἷον [14]) καὶ παρὰ Σιμωνίδῃ τῷ Ἀμοργίνῳ· σὺν παρδακῇσιν ἰλλάσιν [15]) σεσαγμένοις".

1149. „*Et e mea domo*" alter ait „*afferat aliquis* [16]) *turdum et fringillas ambas*". Similis in Equitibus fit transitus [17]); valet autem „ἐξ ἐμοῦ" id quod „ἐκ τῆς οἰκίας ἐμοῦ" [18]). *Turdorum* iam facta est mentio [19]), *fringillae* coniunctim cum iis etiam in Avibus commemorantur [20]). — Aviculae et quae sequuntur coniunctim cum τραγήμασι apponentur ἐπιφορήματα [21]).

---

[1]) Vid. Eccl. 424 et ad Vesp. 440. — [2]) Epicharmus apud Athen. 56*a*. — [3]) Cf. vHerwerden Lex. Supplet. — [4]) Vid. Plut. 535. — [5]) Vid. Pherecrat. fr. 68[1] Stratt. 65. — [6]) Cf. Thesm. 419. — [7]) *Van de plaats, van het land*; cf. vs. 562. — [8]) Vid. ad Ach. 959. — [9]) Vid. Lys. 1212 et ad Ran. 965. — [10]) Vid. ad Ran. 263. — [11]) Cf. Xen. Oecon. 19 § 18 et vid. ad Ran. 92 Eq. 166. — [12]) Vid. ad vs. 566—568. — [13]) Vid. Sosipatr. fr. 1[36]. — [14]) Sic distinguendae et corrigendae videntur litterae quas praebet codex: δι' ἐπιοῖον. — [15]) Sic Cobet, παρδακῇσιν ἱμᾶσιν cod. — [16]) Item vs. 1155; vid. ad Ach. 805. — [17]) Vid. Eq. 1309, cf. etiam Lys. 524. — [18]) Vid. ad Eq. 464. — [19]) Cf. vs. 531. — [20]) Av. 1079 sq. — [21]) Vid. ad vs. 1195 sq.

„ἦν δὲ καὶ πυός τις ἔνδον καὶ λαγῷα τέτταρα,
„εἴ τι μὴ ’ξήνεγκεν αὐτῶν ἡ γαλῆ τῆς ἑσπέρας·
„ἐψόφει γοῦν ἔνδον οὐκ οἶδ’ ἅττα καὶ ἐκυδοιδόπα.
„ὧν ἔνεγκ’, ὦ παῖ, τρί’ ἡμῖν, ἓν δὲ δοῦναι τῷ πατρί·
„μυρρίνας τ’ αἴτησον ἓξ παρ’ Αἰσχίνου τῶν καρπίμων.
„καὶ ἅμα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ Χαρινάδην τις βωσάτω,
„ὡς ἂν ἐμπίῃ μεθ’ ἡμῶν,
„εὖ ποιοῦντος κὠφελοῦντος
„τοῦ θεοῦ τἀρώματα.“

1150. *πυός τις* V] *ποῖός τις* R (cf. Thesm. 392).
1151. *ἐξήνεγκεν*] *ἐξέκλεψεν* Blaydes.
1154. **ἓξ παρ’ Αἰσχίνου*] *ἐξ Αἰσχινάδου* V R metro invito (-ῐ-), aegre autem desideratur *παρά* praepositio. Litteras *-αδ-* e versu proximo irrepsisse arbitror; simile mendum est supra vs. 215. Meineke *Ἀρχινάδου* vel *Αἰσχυνάδου* (coll. Et. Gud. 22, 55: „*παρ’ αἰσχύνης αἰσχυνώδης*”), Dindorf *’Εχινάδου*, alii aliter.

1150. *πυός*] *colostrum* [1]).
— *λαγῷα τέτταρα*] *quatuor cruscula* (*σκελύδρια*) *leporina*, — id nimirum quod restat de lepore, postquam herus, ut Dicaeopolis ille [2]), domi *τὴν μίμαρκυν* comedit.

1151 sq. „*Modo pepercerit iis mustela!* [3]) *Nam strepebat illic aliquid et turbam faciebat*” [4]).

1153. „*Nobis tria sufficient, puer: quartum autem perfer ad patrem meum.*” Cenae igitur hic non aderit, senex opinor grandaevus.

1154. „*Et ab Aeschine* [5]) *pete sex myrti ramos baccatos*” [6]). Vicino igitur cuidam est myrtus fructifera. Comedent convivae baccas [7]), dein tres rami coronis nectendis inservient, tres manu tenebunt, cum canent scholia [8]). In pago nunc versamur: procul sunt forum urbanum et *αἱ στεφανοπώλιδες* [9]), itaque ab amico petuntur quae sunt opus. Qualia denegare *μικρολόγου* erat [10]).

1155. „*Et simul in transitu vocetur Charinades*” [11]). Ubertim loquentis [12]) est: „*ἅμα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ,*” ut apud Antiphontem: „*ἐδόκει αὐτῷ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἅμα μὲν ... ἅμα δὲ κτέ.*” [13]). *Temporis* hic est genitivus [14]); idem valet dativus *μιᾷ ὁδῷ* [15]). — Comarchidae et amico eius anonymo tertius adesse iubetur conviva Charinades [16]); singulis igitur choenix phaselorum, avicula, crusculum leporinum, rami duo praesto erunt. Quartum quod superabat crusculum ... non matri familias relinquitur, cuius nulla ratio habetur more solito [17]), sed datur seni.

1157 sq. Verba sic iungenda: *τοῦ θεοῦ εὖ ποιοῦντος* (*ἡμᾶς*) *καὶ τὰ ἀρώματα* — sive *τὰ ἐσπαρμένα* — *ὠφελοῦντος*. Quae *ἓν διὰ δυοῖν* [18]) efficiunt.

---

[1]) Cf. Vesp. 710. — [2]) Vid. Ach. 1112. — [3]) Vid. ad vs. 793—796. — [4]) Vid. ad Nub. 616. — [5]) Cf. Vesp. 680 Dioxipp. fr. 5. — [6]) Cf. Ran. 328. — [7]) Cf. vs. 575 Av. 160. — [8]) Cf. Nub. 1364. — [9]) Thesm. 448 Eccl. 841. — [10]) Theophr. Charact. 19. — [11]) Cf. Hom. *K* 463 etc. et *βωστρεῖν* supra vs. 1146. — [12]) Vid. ad Thesm. 830 sq. — [13]) Antiphont. I § 16. — [14]) Item Nicostrat. fr. 21 Soph. Oed. R. 1478 Oed. Col. 1165. — [15]) Eur. Hel. 765 Herod. Mimiamb. V 66. — [16]) Nomina similia Vesp. 230—232 (*Comias* et *Charinades*). — [17]) Cf. Proleg. Eccl. p. IV et VII. — [18]) Vid. ad Av. 1182.

ΧΟΡΟΣ.

Antoda sive antistropha (vs. 1159—1171).

ἡνίκ' ἂν δ' ἀχέτας
ᾄδῃ τὸν ἡδὺν νόμον,
διασκοπῶν ἥδομαι
τὰς Λημνίας ἀμπέλους,
εἰ πεπαίνουσιν ἤ-
δη, — τὸ γὰρ φῖτυ πρῷ-
ον φύσει, — τόν τε φή-

1159. *ἡνίκ' ἂν δ'* GHermann] *ἡνίκα δ' ἂν* V R. Cf. vs. 1179.

1159—1172. Altera otia rusticis facit plena aestas, cum messis finita est necdum venit tempus vindemiae. Calor tunc regnat canicularis, cuius arguti praecones passim rumpunt arbusta cicadae [1]); *„τότ' ἤδη | εἴη … αἴθοπα πινέμεν' οἶνον, | ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς"* [2]).

1159. Ad nomen *ἀχέτας* in scholiis V haec sunt adscripta: *ὁ τέττιξ διηχεῖ* [3]) *παρὰ τὸ Ἡσιόδειον „ἦμος δὲ σκολυμός τ' ἀνθεῖ καὶ ἠχέτα τέττιξ." ὁ δὲ Ἀρίσταρχος οὔ φησι τοὺς ᾄδοντας ἄρσενας λέγεσθαι, τὰς δὲ θηλείας οὕτως.* Sed Aristarchus, cui cicadae melius aliquanto erant cognitae quam nostrarum regionum incolis, qui cum *gryllis* vel etiam cum *locustis* nimis saepe eas confundunt, — non minus ludicre quam si quis canem pro ove haberet vel graculum pro gallina, — Aristarchus igitur ne nugari videatur oblitusque esse ioci, qui erat de beata cicadarum gente, quorum uxores voce careant, sic corrigenda sunt verba scholii: *„ἀχέτας] ὁ τέττιξ, διʼ ἠχήν, παρὰ τὸ Ἡσιόδειον κτὲ … ἠχέτα τέττιξ. ὁ δὲ Ἀρίσταρχος οὕτω φησὶ τοὺς ᾄδοντας ἄρσενας λέγεσθαι, τὰς δὲ θηλείας οὔ"*. Permutata erant *οὕτως* (*οὔ˜*) et *οὔ*, ut saepissime.

1163 sq. *„Iamne maturent (suos fructus); nam praecox est illa species."* — Vox *φῖτυ* poeticae est dictionis, ut verbum *φιτύειν* [4]) et nomen inde ductum *φίτυμα* [5]). Nostro loco videtur deberi metro cretico, et *παρατραγῳδοῦντος* fuisse suspicor versum, qui ex Eupolide affertur: *„ἀτὰρ ἤγαγες καινόν <τι> φῖτυ τῶν βοῶν"* [6]), vere autem tragicus est sonus trimetri (Sophoclei?): *„πόθεν τὸ φῖτυ; τί τὸ γένος; τίς ἡ σπορά;"* [7]).

1165. *τὸν … φήληκα*] *fallacem* [8]). Speciem aliquam fructuum — ficuum? [9]) — inter rusticos nomen hoc habuisse videmus, sive quod maturi viderentur prius quam essent, quae in scholiis profertur opinio, sive aliam ob causam; nam aliunde vox non est cognita. Ducta est, addita sermonis vulgaris terminatione -ξ [10]), a prisca stirpe, cui debetur nomen *φηλήτης impostor*. Notum id est ex hymno Mercurii [11]), notius fortasse e veteris *μισογύνους* versiculo: *„ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅ γε φηλήτῃσι"* [12]). Quod in codice V hoc loco legitur scholion postmodo insertum: *„καὶ ἐν Ταγηνισταῖς δὲ τῇ λέξει κέχρηται"* quo pertineat incertum. Ad *φήληκα*? an ad *οἰδάνειν*? an ad *φῖτυ*? an ad *ἀχέτας*?

---

1) Vid. ad Av. 1095 sq. — 2) Hes. Oper. 582—593. — 3) *εῖ* est a manu altera, erasum est quod dederat prior: eratne *-ειν* (∧)? — 4) Aesch. Prom. 233 Soph. Ant. 645 Eur. Alc. 294 etc. — 5) Aesch. Ag. 1281. — 6) Eupol. fr. 49. — 7) Vid. Prolegom p. VIII sq. — 8) *De bedrieger, the cheat* (Merry). — 9) Id perhibent schol.; item Bekk. Anecd. p. 71 et 315. — 10) Vid. ad Eq. 361. — 11) H. Merc. 67, 175, 214, 292, 446, *φηλητεύειν* ibid. vs. 159. — 12) Hes. Oper. 375. Cf. etiam Archil. fr. apud Eustath. 1889, 1.

λῆχ' ὁρῶν οἰδάνοντ'·
εἶθ' ὁπόταν ᾖ πέπων,
ἐσθίω καὶ ἐπέχω,
καὶ ἅμα φήμ'· „ὧραι φίλαι!" καὶ
τοῦ θύμου τρίβων κυκῶμαι·
κᾆτα γίγνομαι παχὺς
τηνικαῦτα τοῦ θέρους —

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

Antepirrhema.

μᾶλλον ἢ θεοῖσιν ἐχθρὸν ταξίαρχον προσβλέπων,
τρεῖς λόφους ἔχοντα καὶ φοινικίδ' ὀξεῖαν πάνυ,
ἥν ἐκεῖνός φησιν εἶναι βάμμα Σαρδιανικόν·
ἢν δέ που δέῃ μάχεσθαι ἔχοντα τὴν φοινικίδα,
τηνικαῦτ' αὐτὸς βέβαπται βάμμα Κυζικηνικόν·

1166. οἰδάνοντ' Bentley] οἰδαίνοντ' V R.
1175 sq. Suo loco habet R, in margine additos V.
1175. δέ που δέῃ R] δέῃ δέ που V.
1176. Κυζικηνικόν V] -κηνόν R. Markland χεζικηνικόν, sed vid. comment.

1167. ἐσθίω καὶ ἐπέχω] id quod ἐσθίω ἐπέχων vel etiam ἐπέχω ἐσθίων [1]). Insulsissima profecto forent haec verba, si id significarent quod laudato versu Homeri [2]) perhibet scholiasta: *edo et ori admoveo.*

1168. ὧραι φίλαι] *grata tempestas* [3]).

1169. „*Paro mihi* κυκεῶνα θυμίτην" [4]).

1172—1178. „*Ista media aestate magis mihi conducunt quam nequam* [5]) *aliquem taxiarchum intueri*" [6]). — Ridetur nunc quoque Cleonymus ὁ ῥίψασπις [7]): hunc insignia militaria [8]) cristam triplicem et sagum purpureum acutissimi coloris [9]) ostentare. „*At si forte sit pugnandum*"... et vide quam acerbe dictum sit illud „forte", quasi plane inexpectatum hoc accidat isti de plebe longurioni, si videat non tantum splendide armandi se et clara voce nobilium filiis imperitandi occasionem praebere munus taxiarchi, quod tantopere aliquando exoptavit, sed etiam fieri posse ut cum hoste sit confligendum, — pugna igitur si fiat, alio mox colore de suo [10]) tinctus ille adspicitur, οὐκέτι σαρδιανικὸν βάμμα [11]) βεβαμμένος ἀλλὰ... κυζικηνικόν. Voluit intellegi χεζικηνικόν comicus, nomine gentili more suo ludicre abusus [12]). „*Tum* „*veluti fabulosus aliqui equigallus cristam* „*multiplicem quassans* [13]) *praecellit omnes,* „non tamen in victoriam nos ducens, „sed... in fugam, ipsumque eius sagum „ob tantam ignaviam πυρριᾷ" [14]).

---

[1]) Cf. vs. 1121 et Eccl. 317. — [2]) Hom. *I* 485; sic Nub. 1382. — [3]) *Lekker weer.* — [4]) Cf. vs. 712 et Ach. 772. — [5]) Vid. ad Vesp. 418. — [6]) Nos: *naar de oogen zien.* Cf. Ach. 266—271. — [7]) Vs. 1186; cf. vs. 303 sq., 444—446, 673—678 et vid. ad Nub. 353. — [8]) Vid. ad Ach. 566—571. — [9]) Item nos: *erg schel rood.* — [10]) Haec est pronominis αὐτός vis. — [11]) Ach. 112. — [12]) Vid. ad Vesp. 84. — [13]) Vid. ad Ran. 932. — [14]) Cf. Ran. 308.

κἆτα φεύγει πρῶτος, ὥσπερ ξουθὸς ἱππαλεκτρυὼν
τοὺς λόφους σείων· ἐγὼ δ' ἕστηκα † λινοπτώμενος. †
ἡνίκ' ἂν δ' οἴκοι γένωνται, δρῶσιν οὐκ ἀνασχετά,
τοὺς μὲν ἐγγράφοντες ἡμῶν, τοὺς δ' ἄνω τε καὶ κάτω
ἐξαλείφοντες δὶς ἢ τρίς· „αὔριον δ' ἔσθ' ἡ 'ξοδος".
τῷ δὲ σιτί' οὐκ ἐώνητ'· οὐ γὰρ ᾔδειν ἐξιών,.
εἶτα προσστὰς πρὸς τὸν ἀνδριάντα τὸν Πανδίονος
εἶδεν αὐτὸν καὶ ἀπορῶν θεῖ, τῷ κακῷ βλέπων ὀπόν.
ταῦτα δ' ἡμᾶς τοὺς ἀγροίκους δρῶσι, τοὺς δ' ἐξ ἄστεως

1178. λινοπτώμενος] corruptum; neque enim λῐ- pro longa syllaba potuit haberi, neque -ώμενος aptum est. Naber ἕστηκ' ἀνεπτερωμένος, vHerwerden δὴ πνέων μένος, sed rarius videtur λινόπτης vocabulum quam quod e librariorum errore nasci potuerit; quapropter ipse (sed dubitanter) propono *ἐγὼ δὲ δὴ λινοπτάζω μένων.

1183. προσστὰς Lenting] προστὰς V R (cf. Ach. 683 et vid. ad Plut. 1131).

1184. αὐτὸν Ald.] αὑτὸν V R. || θεῖ τῷ κακῷ] ἐθελοκακεῖ Bentley, quod quominus recipiatur obstant participia ἀπορῶν et βλέπων ὀπόν.

1185. ταῦτα δ' V R[2]] ταῦτασ R[1], ταῦτ' ἄρ' Meineke. || ἄστεως R] -ος V.

1178. λινοπτώμενος] verbum corruptum [1]). E scholio: „λινόπτας γάρ φησιν „Ἀριστοφάνης [2]) τοὺς τὰ θηρευτικὰ λίνα „φυλάττοντας, ὡς καὶ οἰνόπτας [3]) τοὺς „οἰνοφύλακας" efficitur λῖνόπταις [4]) sive ἀρκυωροῖς [5]) τισι, i. e. calonibus quos venatores ad retia custodienda collocant, assimulari nunc legionarios inopes consilii et hostium telis inutiliter expositos dum adstant in acie.

1179—1184. Tales igitur isti se praestant in bello. Nihilo autem melius taxiarchorum officiis funguntur domi; nam delectus cum est habendus, improbe et pro libidine turbant [6]) ordinem, quo civium nomina in albo armatorum sunt conscripta [7]). Iamque instat expeditio [8]), at ὁ δεῖνα οὐκ ἐώνηται τὰ σιτί' ἡμερῶν τριῶν [9]). Quid enim? Nesciebat exiturum se: edictum, quod his diebus promulgatum est, ad se non pertinere putabat; neque pertinuisset, nisi fraudulenter eius nomen loco motum fuisset. Cum vero adiit forum ibique inspexit album tribus suae Pandionidis, ut sciret quinam e sodalibus cras in bellum essent profecturi, etiam suum ipsius nomen illic legit: αὐτὸν (i. e. τὸ αὐτοῦ ὄνομα) ὁρᾷ γεγραμμένον ἐν τῷ λευκώματι, ἐν τῇ σανίδι τῶν φυλετῶν. Inops igitur consilii — nam unde iam sumat quae afferre debebit? — et rem iniquam indignatus tristi vultu se proripit.

1184. Valet τῷ κακῷ id quod διὰ τὸ κακόν [10]), et ὀπός nunc δριμύτατον sive acerbissimum quidvis significat, ut alibi νᾶπυ vel ὄμφακες [11]).

1185 sq. *„Sic scilicet rusticos nos ludibrio habent ignavi isti nebulones, cives „vero urbanos non item!"* — Faeci ur-

---

[1]) Vid. ann. crit. — [2]) Cod. V ἀριστο (τ superscr.), in R scholiis caret dramatis pars postrema (vs. 1039 sqq.). — [3]) Eupol. fr. 205 apud Athen. 425 *a, b*. — [4]) Produci potuisse syllabam λι- non recte ait Hehn Culturpfl.[4] p. 482. — [5]) Xen. Ven. 2 § 3; cf. Cyrop. II 4 § 25. — [6]) Vid. ad Nub. 616. — [7]) Vid. ad Eq. 1369 sq. — [8]) Cf. Nub. 579. — [9]) Vid. vs. 312 et ad Ach. 197. — [10]) Vid. vs. 610 et ad Eccl. 605. — [11]) Vid. ad Ran. 562.

ἧττον, οἳ θεοῖσιν οὗτοι κἀνδράσι ῥιψάσπιδες.
ὧν ἔτ' εὐθύνας ἐμοὶ δώσουσιν, ἢν θεὸς θέλῃ.
πολλὰ γὰρ δή μ' ἠδίκησαν,
ὄντες οἴκοι μὲν λέοντες,
ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες.

SCENA VIGESIMA.

(Ex aedibus procedit **Trygaeus** ornatu nuptiali, chlamydem manu tenens. Sequitur Xanthias.)

Trygaeus.

(ad Xanthiam:)

ἰού, ἰού!
ὅσον τὸ χρῆμ' ἐπὶ δεῖπνον ἦλθ' εἰς τοὺς γάμους!

1186. *οὗτοι*] **ἐχθροί* (i. e.: *οἱ ῥιψάσπιδες οἱ θεοῖς καὶ ἀνδράσιν ἐχθροί*)? cf. vs. 1172.
1187. *ἔτ' εὐθύνας* V] *ἐντεῦθεν εὐθύνας* R (manifestum dittographema).

---

banae [1]) suppalpantur illi: in agricolas bello oppressos urbisque moenibus iamdudum inclusos quidvis sibi licitum putant. — Verba *οἱ θεοῖσιν οὗτοι καὶ ἀνδράσι ῥιψάσπιδες* si sana sunt [2]), recte interpretatus est scholiasta, qui observavit praeter expectatum dici nunc vocem *ῥιψάσπιδες*, expectari enim: *οὗτοι οἱ θεοῖς καὶ ἀνδράσιν ἐχθροί*.

1187. „*Sed erit cum poenas istarum fraudum mihi reddant*". Munus illi cum deposuerint, *εὐθύνας* sive *rationes*, ut omnes magistratus, reddere debebunt. — Minantis est *ἔτι* [3]), disyllabum *θέλειν* etiam supra est adhibitum [4]).

1189 sq. Neque exemplum haec requirunt, nam *domi militiaeque* et *leones vulpesque* a quovis sibi potuerunt opponi, neque interpretem, est enim *τὸ ἀλωπεκίζειν* eorum *ὧν δόλιαι ψυχαί, δόλιαι φρένες* [5]). Sed conferri potest versus proverbialis quem habet Plutarchus: „*οἴκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δ' ἀλώπεκες*" [6]). In scholiis V annotatum est: „*παροιμία παρὰ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λάκωνας ἀτυχήσαντας· οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δὲ Λάκωνες*", ubi nomen *Λάκωνες* librarii errori deberi, *ἀλώπεκες* enim dedisse comicum cuius is sit versus, dudum est intellectum [7]); inepta autem est *παρά* praepositio, itaque sic videtur scribendum: „*παροιμία.* — *καὶ* „*περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λακώνων ἀτυχη-* „*σάντων· οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες*". Qui versus cuius fuerit quorsumve spectaverit iam nescimus.

1191 sq. A simillimis Strepsiadis clamoribus incipit Nubes fabula: „*ἰού, ἰού!... τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν ὅσον!*" Nostro loco abest genitivus, quem vox *τὸ χρῆμα* adiunctum solet habere, e. g.: „*ὅσον τὸ χρῆμα ὄχλου*" [8]) vel: „*ὅσον τὸ χρῆμα παρνόπων εἰσέρχεται!*" [9]).

---

[1]) Cf. Eccl. 300. — [2]) Vid. ann. crit. — [3]) Vid. ad Plut. 608. Nos: *maar ik heb nog niet met hem afgerekend.* — [4]) Vid. vs. 939 et ad Ran. 533. — [5]) Cf. vs. 1067 sq. et Lys. 1270. — [6]) Plut. Comp. Lys. et Sull. 3. — [7]) Cf. Aelian. Var. Hist. XIII 9. — [8]) Ut Eccl. 394. — [9]) Ach. 150. Vid. ad Vesp. 266.

ἔχ', ἀποκάθαιρε τὰς τραπέζας ταυτηΐ·
πάντως γὰρ οὐδὲν ὄφελός ἐστ' αὐτῆς ἔτι.
ἔπειτ' ἐπιφόρει τοὺς ἀμύλους καὶ τὰς κίχλας
καὶ τῶν λαγῴων πολλὰ καὶ τοὺς κολλάβους.

(Xanthias chlamyde accepta abit. Prodeunt duo **institores**, falces alter tenens, alter cados, quos sequitur famulus cistam ferens placentis repletam.)

1195. ἐπιφόρει Dobree] ἐπ(ε)ισφόρει V R.

1193 sq. „*En accipe* [1]) *sagum meum, quo mensas repurges; prorsus enim nulla* [2]) *iam eius est utilitas*" [3]). — Pronomine ταυτηί quid significaretur spectatoribus incertum esse non potuit [4]), lectoribus e contextu est efficiendum. Scholiasta intellegit τὴν περικεφαλαίαν, non absurde, si interpretamur fasciam, qua caput cingebant milites galeam sumturi [5]); sequi tamen malo Herwerdenum, qui *vestem militarem* interpretatus est. Ea quae Pacem decet veste indutus — χλανίδα γαμικὴν ἔχων [6]) — Trygaeus prodiit: sagum iam inservire poterit mensis detergendis, ἡ δ' ἀσπὶς ἐν τῷ φεψάλῳ κρεμήσεται [7]).

1195 sq. Convivae, qui ad Trygaei nuptias celebrandas confluxerunt, intus [8]) lautissima iam excepti sunt cena. Cenandi autem cum fit initium, εἰσφέρονται αἱ τράπεζαι cum cibis [9]); nunc igitur post cenam purgandae sunt mensae, ut imponi iis possint τὰ ἐπιφορήματα sive *bellaria* [10]), quae ab ipsis dapibus — polenta vel pane et carnibus — accurate solent distingui, ut in verbis Herodoti: „*Persae* σίτοισι ὀλίγοισι χρέονται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι" [11]), vel in ludicris Mnesimachi versibus, ubi Pyrgopolinices aliqui: „ἆρ' οἶσθ' ὁτιὴ πρὸς ἄνδρας ἐστί σοι μάχη [12]) | οἵπερ [13]) ξίφη δειπνοῦμεν ἠκονημένα, | ὄψον δὲ δᾷδας ἡμμένας καταπίνομεν; | ἐντεῦθεν εὐθὺς ἐπιφέρει τραγήματα | ἡμῖν ὁ παῖς μετὰ δεῖπνον ἀκίδας Κρητικάς, | ὥσπερ ἐρεβίνθους, δορατίων τε λείψανα | κατεαγότα κτέ." [14]) His igitur hominibus polentae loco sunt enses, opsonii faces, dein bellaria afferuntur spicula et lanceae comminutae. Trygaeus convivis aliquanto minus quam illi erant bellicosis ἐπιφορήματα praeberi iubet ἀμύλους καὶ κολλάβους, quae *placentarum* vel paniculorum erant species [15]), simulque [16]) *aviculas* et *carnes leporinas* [17]), quae etiam torrentur nunc [18]), ut mox ab igne recentes, bene calidae, bene iurulentae, convivis possint offerri. Haec ut curaret Trygaeus [19]) aliquantisper reliquit convivas, mox ad eos rediturus. Addi poterant insuper τεμάχη *piscium* [20]), sed horum non fit nunc mentio, credo quod *ruris* potissimum celebrantur laudes. Omnium ἐπιφορημάτων longe maximum est illud quod in fine Ecclesiazusarum dicitur „ἐπιέναι" [21]) sive ἐπιφέρεσθαι.

[1]) Cf. Eq. 51. — [2]) Vid. ad Ran. 263. — [3]) Vid. ad Plut. 1152. — [4]) Vid. ad Ach. 331. — [5]) „Eine starke wulstartige Binde" ABauer (Griech. Kriegsaltert., Handb. d. Altert. wiss. IV p. 271 et Fig. 27 sq.). — [6]) Cf. Av. 1693. — [7]) Ach. 279. — [8]) Cf. vs. 1207, 1265, 1302. — [9]) Cf. Vesp. 1216 Ran. 518. — [10]) *Het dessert.* — [11]) Herodot. I § 133. — [12]) Sic scripsi; edi solet ἆρ' οἶσθά <γε> | ὁτιὴ ... μαχητέον. — [13]) Sic vHerwerden pro οἱ τά. — [14]) Mnesimach. fr. 7[5]; cf. etiam Archipp. fr. 9 Philyll. 19. — [15]) Vid. ad Ach. 1092 et ad Ran. 507. — [16]) Item Ran. 510 sq.; cf. etiam Eq. 1190—1193 Teleclid. fr. 32 Athen. 641*e*. — [17]) De his vid. ad Vesp. 709 et de genetivo ad Vesp. 199. — [18]) Item Ran. ll., ubi vid. — [19]) Vid. vs. 1197: „ἀναβράττω". — [20]) Vid. Eccl. 838—842. — [21]) Eccl. 1169.

SCENA VIGESIMA PRIMA.

Trygaeus, Falcium faber.

ΔΡΕΠΑΝΟΥΡΓΟΣ.

ποῦ, ποῦ Τρυγαῖός ἐστιν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἀναβράττω κίχλας.

ΔΡΕΠΑΝΟΥΡΓΟΣ.

ὦ φίλτατ', ὦ Τρυγαῖ', ὅσ' ἡμᾶς τἀγαθὰ
δέδρακας εἰρήνην ποιήσας! ὡς πρὸ τοῦ
οὐδεὶς ἐπρίατ' ἂν δρέπανον οὐδὲ κολλύβου!
νυνὶ δ' ἐγὼ μὲν πεντέδραχμα πάντ' ἐμπολῶ,
ὁδὶ δὲ τριδράχμους τοὺς κάδους εἰς τοὺς ἀγρούς.
ἀλλ', ὦ Τρυγαῖε, τῶν δρεπάνων τε λάμβανε
καὶ τῶνδ' ὅ τι βούλει προῖκα, καὶ ταυτὶ δέχου·

1201. In V R est: *νυνὶ δὲ πεντήκοντα δραχμῶν ἐμπολῶ*, superscriptum autem est in V: „*γρ. δραχμῆς κερδαίνω*". Fuerunt igitur qui *δραχμῆς* pro *δραχμῶν* legerent, quinquaginta igitur falces vendidisse institorem et pro singulis drachmam accepisse sumentes; *ἐμπολῶ* autem in hac notula (male) redditur verbo *κερδαίνω*. Secutus sum Elmsleium, nisi quod ille *ταῦτ'*, non **πάντ'* scribebat. Elmslei emendatione cum metro succurritur (cf. versus sequens; quamquam non nimis firmum hoc esse argumentum apparet coll. Plut. 1019 etc.), tum apta nascitur oppositio inter hunc versum et sequentem; absurdum autem foret si quinquaginta drachmis singulae falces aestimarentur.

1202. *ὁδὶ* V[2]] *οἱδὶ* V[1] R.

1204. *καὶ τῶνδ'*] *κάδων θ'* Fl. Christianus, sed sine vitio omitti non potuit articulus, nomen autem quidni gestu manus suppleatur? || *ταυτὶ*] *ταῦτα* V R.

1197–1264. Conveniunt nunc Pisetaerum fabri, laeti alii, qui pacis venditant arma, moesti vero qui bellica [1]).

1198. *ὦ φίλτατ', ὦ Τρυγαῖε*] ipsi epitheto non raro, ut hic, praemittitur *ὦ*, e. g.: „*ὦ Καρκίν', ὦ μακάριε*" [2]) vel: „*Εὐριπίδη, ὦ φίλτατε*" [3]).

1199. *εἰρήνην ποιήσας*] *pacem Graecis conciliando* [4]).

1200 sq. „*Antehac nullam falcem vendere poteram, ne uno quidem asse* [5]); *iam vero quinis drachmis vendo omnes.*" Perexiguus nummus erat *κόλλυβος* [6]), aereus, opinor; sed quantum fuerit eius pretium nescimus.

1202. *τοὺς κάδους*] *cados suos*; quibus novas copias mox condituri sunt agricolae [7]).

1204—1206. Utrumque pronomen demonstrativum spectantibus fuit intel-

---

[1]) Cf. vs. 543—549. — [2]) Vesp. 1512. — [3]) Thesm. 210; vid. ad Eq. 726. — [4]) Vid. ad vs. 211 sq. et ad Ach. 52. — [5]) *Geen duit.* — [6]) Cf. Arist. fr. 3 Eupol. 233[3] Menandr. 1023; cf. Poll. VII 170 IX 72. — [7]) Vid. ad Av. 1032.

ἀφ' ὧν γὰρ ἀπεδόμεσθα καὶ ἐκερδάναμεν
τὰ δῶρα ταυτί σοι φέρομεν εἰς τοὺς γάμους.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἴθι νυν, καταθέμενοι παρ' ἐμοὶ ταῦτ' εἴσιτε
ἐπὶ δεῖπνον ὡς τάχιστα· καὶ γὰρ οὑτοσὶ
ὅπλων κάπηλος ἀχθόμενος προσέρχεται.

(Falcium et cadorum venditores postquam dona sua deposuerunt, aedes intrant. Prodeunt **armorum venditor** et **fabricator tubarum** mercibus suis onusti.)

SCENA VIGESIMA SECUNDA.

Trygaeus, Armorum venditor.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

(duplicem cristam ostentans:)

οἴμ', ὡς προθέλυμνόν μ', ὦ Τρυγαῖ', ἀπώλεσας!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δ' ἔστιν, ὦ κακόδαιμον; οὔ τί που λοφᾷς;

1210—1264. In V R (a manu prima) *λοφοπ(ώλῃ* vel *-ποιῷ)* tribuuntur vs. 1210 sqq., *θωρακ(οπώλῃ)* vs. 1224 sqq., *σαλπιγγοπ(ώλῃ)* vs. 1240 sqq. et 1255 sqq., *κρανοπ(οιῷ)* vs. 1250 sqq. et 1260[a], *δορυξ(ῷ)* vs. 1264. Unum vero institorem, quem ipse comicus voce *ὅπλων καπήλῳ* (vs. 1209) indicarit, per totum hunc locum verba facere statuit Beer. Quem de versibus 1210—1245 recte iudicasse cum aliis arbitror, sed versum 1250 non esse eius qui hactenus locutus est, cum verborum compositio testatur, tum vero docet versus 1255. Quem versum Hastarum venditori — recte, ut opinor, — tribuunt recc.

1211. *δ'*] del. vHerwerden (vid. ad Ach. 4).

---

lectu facilius quam nunc est legentibus [1]. „*Τούσδε*" falcium venditor dicit *τοὺς κάδους*, institores enim de mercibus quas manibus tenent gratis offerunt Trygaeo quantum ipsi libeat. Praeterea „*ταυτί*" *istaec* ei praebet, dona dicens nuptialia a famulo allata. *Cistam placentis repletam* intellegendam esse — aut si quis mavult, complures cistas — docet contextus. Nunc enim „*iuxta se* (*extra aedes*) *deponere*" quae attulerunt Trygaeus eos iubet, mox autem, cum domum abit, „*φλᾶν ταῦτα*" iubet choreutas [2], quorum dux „*πλακοῦντας πλανωμένους ἐρήμους*" [3] iocose vocat placentas illas sub dio derelictas.

1207—1209. *νυν*... (imperativus)... *καὶ γὰρ οὑτοσὶ* | ... *προσέρχεται*] item supra [4].

1210. *προθέλυμνον*] *funditus* [5].

1211. *οὔ τί που λοφᾷς*] „*numquid* [6] *cristarum morbo* [7] *laboras?*" Cristae istae earumque venditor an aegrotent ridens rogat Trygaeus, verbo usus ex aviariorum lingua desumto.

---

[1]) Vid. ad Ach. 331. — [2]) Vs. 1305 sq. — [3]) *Onbeheerd rondzwervende pasteien*, vs. 1314. — [4]) Vs. 1043 sq. — [5]) Vid. ad Ran. 587. — [6]) Vid. ad Ran. 522. — [7]) Vid. ad Nub. 183 Vesp. 8.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

ἀπώλεσάς μου τὴν τέχνην καὶ τὸν βίον,
καὶ τουτονί, καὶ τοῦ δορυξοῦ ἐκεινουί.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

τί δῆτα τουτοινὶ καταθῶ σοι τοῖν λόφοιν;

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

αὐτὸς σὺ τί δίδως;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ὅ τι δίδωμ'; αἰσχύνομαι·
ὅμως δ', ὅτι τὸ σφήκωμ' ἔχει πόνον πολύν,
δοίην ἂν αὐτῶν ἰσχάδων τρεῖς χοίνικας,
ἵν' ἀποκαθαίρω τὴν τράπεζαν τουτῳί.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

(cristam ei tradens:)

ἔνεγκε τοίνυν εἰσιὼν τὰς ἰσχάδας·

1216. *σφήκωμ' — πολύν*] numerosius Brunck *σφήκωμα πολὺν ἔχει πόνον* (*πόνον ἔχει πολύν* Blaydes coll. Ran. 157).

1217. *αὐτῶν* V R] *αὐτοῖν* recc.

1218. Del. Hamaker coll. vs. 1193, molestum ratus singulare *τουτῳί*. Sed neque impune omitti potest hic versus, fert enim totius loci ratio ut hoc quoque ornamentum bellicum, perinde atque cetera arma, Trygaeus in ridiculum aliquem usum adhibiturum se fingat, neque iustam suspicionis causam habet illud *τουτῳί*. Vid. comment.

1213. Dicit *τοῦτον* comitem, tubarum fabricatorem. Tertius quem dicit *δορυξός* [1]) nondum in conspectum venit.

1214. „*Quin igitur dicis quid pro isto pari cristarum tibi solvam?*" [2]) Trygaeo is est vocis sonus, quo spes fiat mercatori eum generosum, utpote felicem, se praestiturum esse emtorem. *Cristam duplicem* mercator tenet, — solitumne hoplitarum ornamentum? an forte lochagorum? *Triplici* crista *taxiarchorum* ornata erat cassis [3]).

1216. „*Sed quoniam multi laboris*" [4]) — sive affabre factus — „*est cristae conus.*" Dicit *τὸ σφήκωμα* inferiorem cristae partem, quae artissime constricta et tubulo aeneo inserta est, quo cassidi infigatur [5]). Capillos *ἐσφηκωμένους* ex Homero [6]) novimus, et apud Sophoclem „*κρᾶτα φρίξας; ἰνλόφῳ σφηκώματι*" prodibat miles [7]). — Separatim veneunt nunc cristae, separatim asservabantur *ἐν λοφείῳ* [8]).

1218. *τουτῳί*] *hoc instrumento*. Cristis veluti spongia vel ala detersurus est mensam.

1219. *ἔνεγκε τοίνυν εἰσιών*] *i igitur petitum*, *εἴσιθι τοίνυν οἴσων* [9]).

---

[1]) Cf. vs. 417. — [2]) Vid. ad Nub. 246. — [3]) Vid. vs. 1173 Ach. 965, 1109 et ad Ach. 566—571. — [4]) *Er is veel werk aan, il y a beaucoup de travail* (Mazon). — [5]) Cf. Ran. 1038. — [6]) Hom. *P* 52. — [7]) Soph. fr. 314a. — [8]) Ach. 1109. — [9]) Vid. ad Nub. 1312.

κρεῖττον γάρ, ὦ τᾶν, ἐστιν ἢ μηδὲν λαβεῖν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(oblatam sibi cristam postquam inspexit mercatori reddens:)

ἀπόφερ', ἀπόφερ' εἰς κόρακας ἀπὸ τῆς οἰκίας!
τριχορρυεῖτον· οὐδέν ἐστον τὼ λόφω.
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ' ἂν ἰσχάδος μιᾶς.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

τί δαὶ δεκάμνῳ τῷδε θώρακος κύτει
ἐνημμένῳ κάλλιστα χρήσομαι τάλας;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

οὗτος μὲν οὐ μή σοι ποιήσῃ ζημίαν,
ἀλλ' αἶρέ μοι τοῦτόν γε τῆς ἰσωνίας.

(E mercatoris manibus loricam accipit.)

1220. *μηδὲν* V] *μηδένα* R.
1221. *ἀπὸ* V R] *ἐκ* recc., ut Nub. 123; cf. Nub. 1296.
1224. *θώρακος* V[2]] *-ρηκος* V[1] R.
1225. *ἐνημμένω(ι)* V] *-νως* R, *συνημμένῳ* Meineke (coll. schol.: „*συντεθειμένῳ, ἐρραμμένῳ*"), *ἐληλαμένῳ* vHerwerden.
1226. *πο(ι)ήσῃ(ι)* V] *ποήσω* R.

1221 sq. Ficto terrore cristam istam, quam tinearum plenam esse perhibet [1]), mercatorem in malam rem [2]) auferre iubet Trygaeus. Cum versus prioris initio cf. verba Dicaeopolidis: „*ἀπόφερ', ἀπόφερε τὰ κρέα*" [3]). Verbum *τριχορρυεῖν* [4]) ita ut *πτερορρυεῖν* et *φυλλορρυεῖν* [5]) est formatum, valent autem haec: *ἀποβάλλειν τὰς τρίχας, τὰ πτερά, τὰ φύλλα.*

1223. „*Ne una quidem ficu*" — nedum tribus choenicibus! — „*emerim*" [6]).

1224. *θώρακος κύτει*] tragicus horum verborum est color; et omnino querelarum, quas moesti hi mercatores fundunt, cum dictio tum numeri severi affines sunt tragoediae.

1225. *ἐνημμένῳ*] artis hoc videtur fuisse verbum [7]). Bergler annotavit: „videtur superinductum aut intus subductum fuisse corium". *Corium* tamen quantumvis perite super- vel subductum efficere non potuit ut tam pretiosa evaderet lorica. Manifeste igitur significantur *externa* aliqua ornamenta, quae corio, unde fieri solebant Atheniensium loricae, sunt superinducta. Equidem interpretor aereas squamas vel laminas pectus protegentes.

1226. „*Ista certe ne damno te afficiat* [8]) *non est quod metuas* [9])".

1227. *αἶρε*] *cedo modo* [10]). — Nunc quoque mire quam benignum et largum se praestare videtur Trygaeus... donec sit solvendum.

— *τῆς ἰσωνίας*] *tanti quanti ipse emisti* [11]). Vocabulum alibi non obvium.

---

[1]) Cf. Ach. 1111. — [2]) Vid. ad Ran. 607. — [3]) Ach. 1054. — [4]) *Uitvallen.* — [5]) Vid. Av. 106 et 1481. — [6]) Vid. ad Nub. 1395 sq. — [7]) Nos: *bekleed.* — [8]) Vid. Plut. 1124 et ad Ach. 787. — [9]) Vid. ad Vesp. 394. — [10]) Item supra vs. 1; praeterea vid. ad Av. 850. — [11]) *Voor den inkoopsprijs.*

ἐναποπατεῖν γάρ ἐστ' ἐπιτήδειος πάνυ.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

παῦσαι ἐνυβρίζων τοῖς ἐμοῖσι χρήμασιν!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(in lorica humi posita considens:)

ὡδί, παραθέντι τρεῖς λίθους. οὐ δεξιῶς;

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

ποίᾳ δ' ἀποψήσει ποτ', ὦ ἀμαθέστατε;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(brachiorum foramina indicans:)

τῃδί, διεὶς τὴν χεῖρα διὰ τῆς θαλαμίας,
καὶ τῇδ'.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

ἅμ' ἀμφοῖν δῆτ';

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἔγωγε, νὴ Δία,
ἵνα μή γ' ἁλῶ τρύπημα κλέπτων τῆς νεώς.

1229. (ἐ)'νυβρίζων Elmsley] μ' ὑβρίζων V R, 'φυβρίζων Meineke, quo composito Ar. non utitur. Vid. comment. || χρήμασιν] πράγμασι in V superscriptum.

1233. Sic distinxit Brunck; post, non ante ἅμ' signum personae mutatae habent V R.

Non *fecit* hic homo arma quae venditat, sed ipse *emit* [1]) ab opificibus; ὅπλων κάπηλος vel παλιγκάπηλος est, non χαλκεὺς αὐτοπώλης [2]).

1228. Non minus aperte et impudenter Dicaeopolis ille ostendebat Lamacho, βδελύττεσθαι se bellum et bellatores [3]). In verbo ἐναποπατεῖν [4]) vis praepositionis ἐν- eadem est quae in verbis ἐναποτεῖσαι, ἐμμάχεσθαι, aliis [5]).

1229. Cothurnatae dictionis est verbum ἐνυβρίζειν [6]). Vera autem si nunc ageretur tragoedia, non „χρήμασιν" sed „πήμασιν" diceret misellus homo.

1230. τρεῖς λίθους] nempe πρὸς τὸ ἀποψῆσθαι [7]). — οὐ δεξιῶς] *„nonne scite?"* [8]).

1231. *„Immo stultissime! Nam qua tandem via illuc perventurus es?"* — Futurum indignationis est indicium; item mox [9]).

1232. διὰ τῆς θαλαμίας] διὰ τοῦ τρυπήματος, *per* (*brachii*) *foramen*. Proprie θαλαμίαι dicebantur *navium* foramina per quae exeruntur remi [10]).

1233. ἀμφοῖν] mente repetendum: ἀποψήσει.

1234. *„Ne quo navis meae foramine per fraudem non uti videar."* — Ducenti singulis navibus longis vehuntur, quorum centum et septuaginta sunt remiges. Mercedem his solvendam ex aerario pu-

[1]) Cf. vs. 1241. — [2]) Vid. ad Plut. 1156. — [3]) Vid. ad Ach. 587. — [4]) Vid ad Ach. 81. — [5]) Vid. ad Av. 38. — [6]) Vid. ad Thesm. 720. — [7]) Cf. Plut. 817. — [8]) Vid. ad Eq. 34. — [9]) Vs. 1235 et 1240; vid. ad Av. 369. — [10]) Cf. Ach. 553 Herodot. V 33.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

ἔπειτ' ἐπὶ δεκάμνῳ χεσεῖ καθήμενος;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἔγωγε, νὴ Δί', ὦ 'πίτριπτ'. οἴει γὰρ ἂν
τὸν πρωκτὸν ἀποδόσθαι με χιλίων δραχμῶν;

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

ἴθι δή, ἐξένεγκε τἀργύριον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(surgens:)

ἀλλ', ὦ 'γαθέ,
θλίβει τὸν ὄρρον. ἀπόφερ', οὐκ ὠνήσομαι.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

τί δ' ἆρα τῇ σάλπιγγι τῇδε χρήσομαι,
ἣν ἐπριάμην δραχμῶν ποθ' ἑξήκοντ' ἐγώ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μόλυβδον εἰς τουτὶ τὸ κοῖλον ἐγχέας,
ἔπειτ' ἄνωθεν ῥάβδον ἐνθεὶς ὑπόμακρον

1237. χιλίων] χιλιῶν V R (quem verum esse accentum aiunt Suid. et schol. Eq. 660).

1240. δ'] del. Elmsley, recte, si alius institoris haec sunt verba; sed vid. ad vs. 1210—1264. || ἆρα V[1] R] ἄρα V[2].

1243 sq. Textus traditus manifesto vitio laborat. Deesse aliquid cum nomina-

blico accipit trierarcha; qui si foraminibus aliquot occlusis legitimo remigum numero navem non ornat, fraudulenter agit, „μισθοφορῶν κεναῖς χώραις", ut loquitur Aeschines [1]). Satis frequentem fuisse ea aetate inter trierarchas eam fraudem, Bergler aliique e nostro loco effecerunt; non tamen id ait comicus.

1235. ἔπειτα] *siccine vero?* [2]).

1236. ὦ 'πίτριπτε] id fere quod: ὦ κακόδαιμον [3]).

1237. „*Etiam pluris podicem facio!*"

1239. Accuratius exploratam loricam non satis convenire sibi sentit Trygaeus, premi enim... humerum? [4]) Immo imam dorsi partem [5]), non summam.

1240. τί... χρήσομαι;] *quid... faciam?* [6]).

1241. „*Quae ipsi mihi sexaginta drachmis constitit.*" Emit tubam, ut loricam [7]).

1242. Habet σάλπιγξ κώδωνα [8]), per quem emittitur sonus: κοῖλον πρὸς στενῷ προσκείμενον [9]). Infuso igitur plumbo firmiter stabit. Magis etiam absurde — non magis festive! — vetulae pedes „μολυβδοχοηθῆναι κύκλῳ περὶ τὼ σφυρώ" iubet iuvenis iratus in Ecclesiazusis [10]).

1243. *Dein inserta* [11]) *virga satis longa.* —

[1]) Aeschin. II § 146. Cf. etiam Cic. Verr. V § 61 sq. — [2]) Vid. ad Nub. 226. — [3]) Vid. ad Nub. 1004. — [4]) Cf. schol. — [5]) Cf. Ran. 222. — [6]) *Wat moet ik... aanvangen?* Vid. ad Eq. 1183 Av. 369. — [7]) Cf. vs. 1227. — [8]) Cf. Soph. Ai. 17 Poll. VI 110. — [9]) Cf. Nub. 163—165. — [10]) Eccl. 1109 sq. — [11]) Cf. Ach. 920.

<ὀρθὸν καθίστῃ, κᾆτα κάλλιστος σταθμὸς>
γενήσεταί σοι τῶν κατακτῶν κοττάβων.

ΟΠΛΩΝ ΚΑΠΗΛΟΣ.

οἴμοι, καταγελᾷς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(abeuntem revocans:)

ἀλλ' ἕτερον παραινέσω.
τὸν μὲν μόλυβδον, ὥσπερ εἶπον, ἔγχεον·

tivus „absolutus" participii testari mihi videtur, tum vero genitivus nihilo minus „absolutus" — i. e. e nubibus suspensus — *τῶν... κοττάβων* (Dobree: *κότταβος*). Posterius nisi esset incommodum, in vs. 1243 fortasse speciem haberet haec coniectura: *ἐὰν ἄνωθεν ῥάβδον ἐνθῇς ὑ.*, nunc versum deesse arbitror, quem supplevi ut poteram.

Adiectivum *ὑπόμακρον* a prisco interprete [1]) recte explicatur *ὑπόμηκες*, adscripto *Ἄλεξις*. Quod nomen quin fuerit olim *Ἀριστ(οφάνης)*, certe esse debuerit, dubium non videtur.

1244. „*Optimum sic erit cottabi statumen*". — Nunc, postquam rediit Pax, denuo licebit *κοτταβίζειν* [2]). Belli vero tempore, cum *θώρακα ἅπας ἐμπεπορπᾶται*, videre est „*ῥάβδον τὴν κοτταβικὴν | ἐν* „*τοῖς ἀχύροισι κυλινδομένην, | μάνης δ' οὐδὲν* „*λατάγων ἀΐει, | τὴν δὲ τάλαιναν πλάστιγγ'* „*ἂν ἴδοις | παρὰ τὸν στροφέα τῆς κηπαίας | ἐν τοῖσι κορήμασιν* [3]) *οὖσαν*," — ut circa belli initium scripsit Hermippus [4]). Quo loco collato Athenaeus [5]) multa scripsit de cottabo convivantium ludo [6]), brevius scholia ad nostrum locum. Vinum e poculo ita erat coniciendum ut totum et claro cum sono perveniret in lancem, quae in medio esset proposita. Artificiosius autem quoddam huius ludi genus fuisse referunt grammatici, quo e librae iugo suspendebatur lanx (*πλάστιγξ*), ita ut vino in eam coniecto descenderet in caput pupulae *μάνου* dictae [7]); haec icuncula et in Hermippi versibus modo excriptis commemoratur et alibi. Cuiusmodi cottabis nomen fuisse *κατάκτοις* aiunt veteres, noster autem quoniam de eodem ludi genere atque aequalis eius Hermippus loquitur manifeste, non videtur sequendus Mazon interpretans „un de ces cottabes qu'on peut élever et abaisser (*ἀνάγειν καὶ κατάγειν*) au gré des joueurs".

1245. *οἴμοι*] irati haec est vox, ut saepe [8]).

1246—1249. *Trutinam* sive stateram *pensilem* [9]) fieri iam iubet Trygaeus. Tuba scapum praebebit. Latior huius pars, plumbo ut ante gravata, pro aequipondio erit [10]), „*dein istinc*" — ab angustiore parte — „*funiculis* [11]) *adaptanda* [12]) *est lanx* [13])". Pluribus — tribus quatuorve — funiculis lancem suspendi non est quod miremur [14]), ipsa enim ratio fert ut ita fiat, neque aliter hodie sus-

[1]) Bekk. Anecd. 115. — [2]) Vs. 343. — [3]) *Voor oud vuil weggeworpen bij de achterdeur.* — [4]) Hermipp. fr. 47 (= 56). — [5]) Vid. Athen. 487 *d, e* et 665 *e*—668 *f* (Cratin. fr. 116 Arist. 209 Eupol. 86 Plat. 46 sq.). Praeterea cf. schol. Lucian. Lexiphan. § 3. — [6]) Cf. Nub. 1073. — [7]) Vid. ad Ran. 965 Lys. 1212. — [8]) Vid. ad Nub. 1238 Ach. 1011 Av. 1260. — [9]) Cf. Vesp. 39—41. — [10]) Vid. Vitruv. X 3 § 4. — [11]) Vid. ad Av. 816. — [12]) Vid. ad Eccl. 2. — [13]) Cf. Ran. 1378. — [14]) Hoc observo propter coniecturas quasdam, quae sunt propositae.

ἐντευθενὶ δὲ σπαρτίοις ἠρτημένην
πλάστιγγα πρόσθες, καὐτό σοι γενήσεται
τὰ σῦκ' ἐν ἀγρῷ τοῖς οἰκέταισιν ἱστάναι.

(Abeunt tubarum mercator eiusque comes, prodeunt alii mercatores duo., alter galeas tenens aliquot, alter hastas.)

SCENA VIGESIMA TERTIA.

Trygaeus, Galearum et hastarum venditores.

ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ.

ὦ δυσκάθαρτε δαῖμον, ὥς μ' ἀπώλεσας,
ὅτ' ἀντέδωκά γ' ἀντὶ τῶνδε μνᾶν ποτε!
καὶ νῦν τί δράσω; τίς γὰρ αὔτ' ὠνήσεται;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

πώλει βαδίζων αὐτὰ τοῖς Αἰγυπτίοις·
ἔστιν γὰρ ἐπιτήδεια συρμαίαν μετρεῖν.

1248. *καὐτό σοι*] *κᾆτά σοι* Fl. Christianus, *καὶ σταθμὸς* Blaydes. Vid. comment.

1249. *ἱστάναι*] *ἑστάναι* R, *ἑστάναι* (ϊ superscr.) V. Cf. 897 et Eq. 268.

1251. *ἀντέδωκά γ'* recc.] *ἀντέδωκ'* V R. || *τῶνδε* R] *τοῖνδε* vHerwerden coll. scholio: „*οὗτος κράνη κομίζει δύο*".

---

penduntur librarum lanculae. Ipsam autem tubam (id est staterae scapum) mediam fere suspendendam fore e funiculo vel catena, quae manu teneatur aut unco alligato alicubi affigatur, non dicit Trygaeus, quoniam per se intellegitur. Certum aliquod pondus, idem semper, effici sic poterit, itaque „*aptissima erit ad dependendas* [1]) *ficus quae mancipiis praebentur*". Ergo haec quoque iis demetiebantur, ut *τὰ ἄλφιτα* quotidiana. Sic irata quaedam hera ad ancillam: „*μᾶ, λίθος τις, οὐ δούλη, | ἐν τῇ οἰκίῃ κεῖσ'· ἀλλὰ τἄλφιτ' ἢν μετρέω, | τὰ κρίμν' ἀμιθρεῖς*" [2]). Dignus hic demum erit usus *τῆς χαλκοστόμου Τυρσηνικῆς κώδωνος!* — Pronomen *αὐτό* valet: *ipsum, nulla virga inserta*. Neutrum autem significat: *id quod sic fiet instrumentum* [3]). Infinitivus denique finalis (*ἱστάναι*) a verbo *γίγνεσθαι* nunc est suspensus, ut a verbo *εἶναι* in Ecclesiazusarum versu: „*τὸ βῆμα . . . ῥαψῳδεῖν ἔσται τοῖς παιδαρίοισι*" [4]).

1250. Plane tragicis clamoribus hic homo queritur inexpiabilem [5]) aliquem *ἀλάστορα* in se, ut in Labdacidas Atridasve, saevire. Cf. Amynias iuvenis „*ὦ σκληρὲ δαῖμον!*" lugubri voce clamans ob currum fractum [6]).

1251. „*Quippe qui* [7]) *pro hisce galeis minam olim solverim*".

1253. „*Aegyptum pete, ubi vendas*", „*βάδιζε πωλήσων κτέ*". — Notus est hic usus participii praesentis [8]). Aegyptum petendi cui datur consilium, is *εἰς κόρακας ἀπιέναι* iubetur [9]).

1254. „*Aptae enim sunt istae galeae ad demetiendam syrmaeam*". Similis atque

---

[1]) Vid. Vesp. 40 fr. 488². — [2]) Herod. Mimiamb. VI 4 sqq. — [3]) Vid. ad Av. 181 sq. — [4]) Eccl. 678. — [5]) Cf. Soph. Ant. 1284. — [6]) Nub. 1264. — [7]) Cf. Nub. 1217 Lys. 421. — [8]) Vid. ad Nub. 1212. — [9]) Vid. ad Nub. 1130.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ.

οἴμ᾽, ὦ κρανοποί᾽, ὡς ἀθλίως πεπράγαμεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad hastarum venditorem:)

οὗτος μὲν οὐ πέπονθεν οὐδέν.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ.

ἀλλὰ τί
ἔτ᾽ ἐστὶ τοῖσι κράνεσιν ὅ τι τις χρήσεται;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(cados quos dono accepit indicans:)

ἐὰν τοιαυτασὶ μάθῃ λαβὰς ποιεῖν,
ἄμεινον ἢ νῦν αὔτ᾽ ἀποδώσεται πολύ.

ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ.

ἀπίωμεν, ὦ δορυξέ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

μηδαμῶς γ᾽· ἐπεὶ

1256ᵇ—1259. In V personae mutatae signa sunt ante *ἀλλὰ* vs. 1256 et ante versum 1257, versus 1257—1259 uni (Trygaeo igitur) dantur; in R nonnisi ante *ἀλλὰ* vs. 1256 indicata est persona mutata.

1256. In fine signum interrogandi scribit Bergk.

1257. *ἔτ᾽ ἐστὶ* l. a. in V] *ἐνέστιν* V, *ἔνεστι* R, ante hoc verbum sententiam claudentes (V etiam signum personae mutatae scribens).

1258. *μάθῃ* recc.] *μάθη(ι)σ* V R.

---

tubae hic erit usus. Nam *συρμαία* — *raphanum edulem* intellegunt interpretes — coniunctim cum cepis et alliis erat in cibo solito operarum Aegyptiorum [1]).

1256—1259. „*Hic quidem damnum nullum fecit.*" — „*Quid tandem etiam galeis utatur* [2]) *quispiam?*" — „*Istiusmodi ansas si facere didicerit, etiam melius quam antea vendet.*" Cados diotas Trygaeus indicat, quos modo ei dono dedit mercator prosper [3]). Nam sic hunc locum interpretor, qui est ex iis ubi nonnisi coniectura potest effici quid significet pronomen demonstrativum [4]). In scholiis V haec leguntur: „*ὠτάρια τοῖς κράνεσιν, ἵνα γένωνται κάδοι. δείκνυσι δὲ τὰ ὦτα ἑαυτοῦ καὶ ἔστι παρεπιγραφή*", Musurus autem in Aldina pro *ἑαυτοῦ* dedit *αὐτοῦ*, quem secutus Bergler arbitratur Trygaeum institoris alterius aurem prehendere.

1260. *μηδαμῶς γ᾽· ἐπεὶ*...] *manedum obsecro! nam*... [5]).

---

[1]) Vid. Herodot. II 125 ibique Wiedemann, et cf. Thesm. 857 fr. 265. — [2]) Cf. Plut. 941 et vid. ad Eq. 1183 Av. 369. — [3]) Cf. vs. 1204—1206. — [4]) Vid. ad Ach. 381. — [5]) Vid. ad Nub. 688.

τούτῳ γ' ἐγὼ τὰ δόρατα ταῦτ' ὠνήσομαι.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ.

πόσον δίδως δῆτ';

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰ διαπρισθείη δίχα,
λάβοιμ' ἂν αὔτ' εἰς χάρακας, ἑκατὸν τῆς δραχμῆς.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ.

ὑβριζόμεθα. χωρῶμεν, ὦ τᾶν, ἐκποδών.

(Irati abeunt ambo. Ex aedibus prodeunt aliquot pueri.)

SCENA VIGESIMA QUARTA.

Trygaeus, Pueri I et II.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

νὴ τὸν Δί', ὡς τὰ παιδί' ἤδη ἐξέρχεται,
οὐρησόμενα <δήπουθεν· ἐπίτηδες δ',> ἵνα

1261. γ' V] om. R.

1262. διαπρισθείη Dindorf] διαπρισθεῖεν V R, διαπρίσειεν Meineke.

1263. λάβοιμ' ἂν V] λάβοιμεν R[1], λάβοιμ' (expunctis litteris εν) R[2]. ‖ τῆς δραχμῆς V] τρεῖς δραχμάς R (cf. vs. 1201).

1266. In V R est: οὐρησόμενα τὰ τῶν ἐπικλήτων δεῦρ' ἵνα, sed insolite dictum est ἐπικλήτων pro κεκλημένων, et durius iunguntur οὐρησόμενα ἵνα ... προαναβάληται. Quapropter verba „τὰ τῶν ἐπικλήτων δεῦρο" interpretantis esse ratus (vid. schol. et Argum. II) lacunam indicavi et iis quae desiderari videbantur explevi.

1261. τούτῳ ... ὠνήσομαι] *ab hoc ... emam* [1]).

1263. εἰς χάρακας] *ut sint pro ridicis* [2]).

1265. „*Ite modo, nam ecce iam foris* „*prodeunt convivarum filii, ficta opinor* „*causa interposita, nam revera* [3]) *quae* „*statim in convivio cantaturi sunt etiam* „*meditari et secum recitare velle eos suspi*-„*cor.*" In eo est ut convivii fiat initium, ad convivas igitur quantocius redeundum est Trygaeo. Pueri, quos convivae secum adduxerunt [4]), more solito in convivio carmina prisca sunt recitaturi [5]), μέλλουσι ῥαψῳδήσειν [6]). Sunt hi παίδων ὄαροι, quos dicit Pindarus [7]). Horum igitur carminum periculum iam sunt facturi, caventes ne Homerum non satis callere mox videantur. Simili consilio ante aedes προμελετᾶν fingitur saltatrix in Thesmophoriazusis [8]). Nostro autem loco προαναβάλλεσθαι velle dicuntur pueri, quoniam qui cantandi initium faciunt ἀναβάλλονται sive ἀναβολὴν ποιοῦνται [9]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 1229. — [2]) Vid. ad Vesp. 1201. Nostrates dixerint: *voor boonestaken.* — [3]) Vid. vs. 142, 744, 931 et ad Vesp. 391. — [4]) Cf. Av. 131 Lys. 1067. — [5]) Vid. ad Eccl. 678; cf. etiam Nub. 1355 sqq. — [6]) Vid. ad Eq. 1107. — [7]) Pind. Pyth. I 190. — [8]) Cf. Thesm. 1177 sq. — [9]) Cf. vs. 830 et vid. ad Av. 1384 sq.

ἅττ' ᾄσεται προαναβάλητ', ἐμοὶ δοκεῖν.

(Ad unum e pueris:)

ἀλλ' ὅ τι περ ᾄδειν ἐπινοεῖς, ὦ παιδίον,
αὐτοῦ παρ' ἐμὲ στὰν πρότερον ἀναβαλοῦ ἐνθαδί.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

„νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν ἀρχώμεθα“ —

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

παῦσαι
ὁπλοτέρους ᾄδων, καὶ ταῦτ', ὦ τρισκακόδαιμον,
εἰρήνης οὔσης! ἀμαθές γ' εἶ καὶ κατάρατον.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

„οἳ δ' ὅτε δὴ σχεδὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες,

1267. *-τ', ἐμοὶ*] *-ταί μοι* VR; cf. Av. 1225. || *δοκεῖν* Bergk] *δοκεῖ* VR.

1270. Praescriptum in VR est *παιδ.*; Brunck edidit *Παῖς Λαμάχου* et mox *Παῖς Κλεωνύμου*, sed *Lamachi* nomen ante versum 1290 sciri noluit poeta. Minus autem recte alii *Παῖς Α* et *Παῖς Β*, quoniam vox *παῖς* (Herwerdeni sunt verba) non *puerum* sed *servum* aut *filium* significat. || *αὖθ'* R] *αυ* V.

1271. *ὁπλοτέρους*] *ὅπλ' ἡμῖν* Dobree. || *ἄ(ι)δων* V[1]R[1]] *ἄ(ι)δον* V[2]R[2], item vs. 1278 *ἄιδον* V[2] (*ἄιδων* V[1]R), vs. 1294 *ἴον* R (*ἰών* V). Tribus hisce locis recepto *-ον* Dindorf praeterea de suo vs. 1275 dedit *μεμνημένον*, parum probabiliter.

1270—1304. „*οὐδὲν ἀστειότερον τῆς εὑρέσεως*“, optimo iure annotavit priscus interpres. Egregie autem hi quidem pueri *τὸν Ὅμηρον πεπατήκασιν*. Carmina epica memoriter complectuntur. Initium facit alter a primo versu Epigonorum „Homeri“ [1]): „*νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν ἀρχώμεθα, Μοῦσαι*“ [2]). Nempe veri „*epigoni*“ nunc prodeunt, filii bellatorum quos vidit aetas quae iam cum ipso bello praeteriit: hos *πατέρων ἕμεν' οὔ τι χέρηας* [3]) mox patebit.

1271. Perridicule Trygaeus *ὁπλότερον* priscum incertaeque originis adiectivum interpretatur *ὁπλίτην*, — favente vocis sono, quoniam *ὁπλό-τερος* collatis *ἀγροτέρῳ* et *ὀρεσ-τέρῳ* adiectivis videri potest is qui *ἐν ὅπλοις* versatur vel qui *ὅπλον ἔχει*, invito tamen usu poetarum, apud quos *iuniorem* significare *ὁπλότερον* [4]) optime novit comicus, optime norunt spectatores. Sed luditur nunc, ut Nubium loco, ubi „*λιγὺς Πυλίων ἀγορητής*“ non *ὁμηρικῶς* intellegitur *orator*, sed ... *ardelio forensis*, *ἀγοραῖός τις ἄνθρωπος* [5]). Cf. etiam Vesparum versus, ubi *ὀπίαν* non *ὀπός* vox sed *ὀπή* peperisse iocose fingitur [6]).

1273 sq. et 1276. Ex Iliade sunt ducti. Ubi haec leguntur [7]): „*οἳ δ' ὅτε δή ῥ' „εἰς χῶρον ἕνα ξυνιόντες ἵκοντο*“, — quae verba imprudens opinor mutavit nunc comicus similium locorum memor [8]), — „*σύν ῥ' ἔβαλον ῥινούς, σὺν δ' ἔγχεα καὶ „μένε' ἀνδρῶν | χαλκεοθωρήκων, ἀτὰρ ἀσπί„δες ὀμφαλόεσσαι | ἔπληντ' ἀλλήλῃσι, πολὺς „δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει. | ἔνθα δ' ἄρ' οἰμωγή*

---

[1]) Vid. Herodot. IV 32. — [2]) Vid Certam. Hom. et Hes. vs. 249 Rzach. — [3]) Cf. Hom. Δ 399—410. — [4]) Item Hom. Γ 108 γ 465 etc. — [5]) Nub. 1057, ubi vid. — [6]) Vesp. 353, ubi vid. — [7]) Hom. Δ 446—449 (= Θ 60 sqq. — [8]) Γ 15 etc.

„σύν ῥ' ἔβαλον ῥινούς τε καὶ ἀσπίδας ὀμφαλοέσσας.“

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„ἀσπίδας“; οὐ παύσει μεμνημένος ἀσπίδος ἡμῖν;

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

„ἔνθα δ' ἅμ' οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν.“

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„ἀνδρῶν οἰμωγή“; κλαύσει, νὴ τὸν Διόνυσον,
„οἰμωγὰς“ ᾄδων, καὶ ταύτας „ὀμφαλοέσσας.“

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

ἀλλὰ τί δῆτ' ᾄδω; σὺ γάρ εἰπέ μοι οἷστισι χαίρεις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

„ὧς οἳ μὲν δαίνυντο βοῶν κρέα“, καὶ τὰ τοιαυτί·
„ἄριστον προτίθεντο καὶ ἅσσ' ἥδιστα πάσασθαι.“

1274. *ἀσπίδας* R] *-δος* V.

1275. *ἀσπίδος* R] *ἀσπί*$^{\delta}$ V, *ἀσπίδας* B.

1278. Nisi in ludicro poeta versaremur, conici posset: *ᾄδων οἰμωγάς τε καὶ ἀσπίδας ὀμφαλοέσσας*, sed ipse comicus quin absurda dicentem Trygaeum fecerit non dubito.

1279. *ᾄδω*] *ᾄσω* Blaydes.

1280 sq. Habet R, om. V simili initio versus 1282 deceptus; in margine addidit corrector.

1281. *ἅσσ'* vHerwerden] *ἅτθ'* V R, *ὅσσ'* Blaydes. || *πάσασθαι* R] *μασᾶσθαι* V.

„τε καὶ εὐχωλὴ 'πέλεν [1]) *ἀνδρῶν | ὀλλύντων „τε καὶ ὀλλυμένων κτέ.“* — Versuum 2—4 ea tantum verba attulit comicus, quibus *clipeorum* fit mentio.

1278. Sciens cuncta turbat Trygaeus, ut rem in ridiculum convertat.

1280—1283. In certamine Homeri et Hesiodi [2]) afferuntur hi versus: *„δεῖπνον „ἔπειθ' εἵλοντο βοῶν κρέα καὐχένας ἵππων | „ἔκλυον ἱδρώοντας, ἐπεὶ πολέμου ἐκόρεσθεν.“* Ubi priscae artis non sunt *καὶ* et *αὐχένας* in unum conflata, licet huiuscemodi crasis in carminibus epicis non sit inaudita [3]). Nostro autem loco collato veri videtur simile in carmine aliquo hodie deperdito — *Epigonis* fortasse — revera extitisse versus: *„ὧς οἳ μὲν 'δαίνυντο βοῶν κρέα· καὐχένας ἵππων | ἔκλυον ἱδρώοντας, ἐπεὶ πολέμοι' ἐκόρεσθεν.“* Nisi liberius nunc quoque comicus refinxit priscum carmen. — Subsimilia haec sunt: *„ὧς οἳ „μὲν 'δαίνυντο καθ' ὑψερεφὲς μέγα δῶμα κτέ.“* [4]), *„ἔσθοντες κρέα πολλὰ βοῶν“* [5]), *„ἐντύνοντ' ἄριστον“* [6]), *„τραπέζας | 'νίζον καὶ προτίθεντο ἰδὲ κρέα πόλλ' ἐδατεῦντο“* [7]), ubi verum fortasse est id quod dedit Aristarchus: *„πρότιθεν, τοὶ δὲ κτέ.“*, sed comicum ita recitasse illum versum ut etiamnunc in codicibus circumfertur, documento est noster locus. Denique hic afferendus est versus: *„οἳ δ' ἵππους μὲν ἔλυσαν ὑπὸ ζυγοῦ ἱδρώοντας“* [8]).

---

[1]) Verum duco *'πέλετ'(ο)* — [2]) Vs. 101 sq. Rzach. — [3]) Cf. *καὐτός -τή* Ζ 260 ζ 282 aliaque eiusmodi, Enchir. dict. ep. § 9. — [4]) δ 15. — [5]) Θ 231. — [6]) Ω 124 π 2. — [7]) α 112. — [8]) Θ 543, ubi cf. sqq.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

„ὣς οἳ μὲν δαίνυντο βοῶν κρέα, καὐχένας ἵππων
„ἔκλυον ἱδρώοντας, ἐπεὶ πολέμου ἐκόρεσθεν.“

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἶεν· ἐκόρεσθεν τοῦ πολέμου, κᾆτ' ἤσθιον.
ταῦτ' ᾆδε, ταῦθ', ὡς ἤσθιον κεκορημένοι.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

„θωρήσσοντ' ἄρ' ἔπειτα πεπαυμένοι.“

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

ἄσμενοι, οἶμαι.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

„πύργων δ' ἐξεχέοντο, βοὴ δ' ἄσβεστος ὀρώρει.“

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

κάκιστ' ἀπόλοιο, παιδάριον, αὐταῖς μάχαις·
οὐδὲν γὰρ ᾄδεις πλὴν πολέμους. τοῦ καί ποτ' εἶ;

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

ἐγώ;

1286. *πεπαυμένοι*] *πεπασμένοι* Fl. Christianus et Dawesius lepide (cf. vs. 1281), vereor tamen ut recte, non quod *πεπασμένος* participium pf. non extat hodie apud poetas epicos, nam potuit olim extare (et plusquamperfectum certe extat *Ω* 642), sed quod *eos qui gustarunt*, non *satiatos* significare debuit (Athen. 23 *f*—24 *b*, Lehrs Arist. p. 131).

1285. Risum ut moveat Trygaeus iungit verba *ἤσθιον κεκορημένοι*, quasi artius haec inter se cohaereant.

1286. „*Prandii autem*" — vel potius *cenae*, nam post pugnam, non ante meridiem igitur, haec fiunt, — „*cum fecissent finem, arma induerunt.*" — Haec vult puer, qui nihil nisi arma et aspera bella cogitat. Sed aliter eius verba interpretatus Trygaeus „*θώρακα*" Bacchicum, non Martium intellegit, qui convivantibus haudquaquam gravis aut molestus est. Quem etiam Philocleon cogitans filii verbis non satis intellectis „*πῶς ἂν μαχέσαιτό τις θώραχ' ἔχων;*" rogabat [1]. — Verba „*'θωρήσσοντο—πεπαυμένοι*" in carminibus epicis non iam extant, sed cf. Iliadis versus: *οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντο κάρη κομάοντες Ἀχαιοὶ | ῥίμφα κατὰ κλισίας, ἀπὸ δ' αὐτοῦ 'θωρήσσοντο* [2]).

1287. Neque hic versus in vetusta poesi indicari nunc potest. Similia sunt Iliadis verba: „*σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες* | „*'ρώοντ'· ἄσβεστος δὲ βοὴ 'γένετ' ἠῶθι* „*πρό*" [3]) et: „*ἐκ νηῶν ἐχέοντο, βοὴ δ' ἄσβεστος ὀρώρει*" [4]).

1288. *αὐταῖς μάχαις*] „*cum ipsis istis proeliis*" [5]).

1289. *καί*] impatienter rogantis particula [6]).

---

[1]) Vesp. 1195; cf. etiam Ach. 1135. — [2]) *Θ* 53 sq. — [3]) Hom. *Δ* 49 sq. — [4]) *Π* 267; cf. ibid. vs. 257—259. — [5]) Vid. ad Vesp. 119. — [6]) Vid. ad Eq. 342 Nub. 840.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

σὺ μέντοι, νὴ Δί'.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α.

υἱὸς Λαμάχου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ridens:)

αἰβοῖ!
ἦ γὰρ ἐγὼ θαύμαζον ἀκούων, εἰ σὺ μὴ εἴης
ἀνδρὸς βουλομάχου καὶ κλαυσιμάχου τινὸς υἱός.
ἄπερρε, καὶ τοῖς λογχοφόροισιν ᾆδ' ἰών.

(Abit puer.)

ποῦ μοι τὸ τοῦ Κλεωνύμου ἐστὶ παιδίον;

(Prodit alius puer.)

ᾆσον πρὶν εἰσιέναι τι· σὺ γάρ, εὖ οἶδ' ὅτι,
οὐ πράγματ' ᾄσει· σώφρονος γὰρ εἶ πατρός.

ΠΑΙΔΙΟΝ Β.

„ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ

1292. ἦ] *καὶ? Cf. Av. 1670. || εἴης V in ras.] εισ R.
1297. ᾄσει Dawes] ἄ(ι)σεις V R. || γὰρ εἶ] εἶ γὰρ V R.
1298. Σαΐων] Σαμίων Reiske, Σακέων Blaydes.

1290. *σὺ μέντοι νὴ Δία*] *tu vero hercle! te sane volo!* [1]). Vehementer affirmantis nunc est *μέντοι* [2]).

1293 sq. Lamachus quoniam fuit inter subscriptores pacis et mox foederis cum Lacedaemoniis initi [3]), non est quod miremur eum eiusque filium quantumvis belli appetentes [4]) inter Trygaei convivas commemorari. Ceterum contemtim pellitur nunc eius filius et patris satellitibus hastatis ista cantare iubetur, ipse autem Lamachus vocatur *κλαυσίμαχος* sive *κλάειν κελεύεται* [5]).

1294. *ἄπερρε*] *proripe te* [6]).

— *ᾆδ' ἰών*] id quod *ἴθι ᾀσόμενος* [7]).

1297. „*Tu non canes negotia aerumnosa* [8]), *nam e patre modesto natus es.*" Laus vere feminea in Cleonymum *τὸν ῥίψασπιν* [9]) sic confertur [10]).

1298—1301. Elegiam edidicit hic puer. Archilochus cum Enyalii tum Musarum ministrum se vocabat [11]) — Koernerus alter [12]), sed aliquanto minus quam ille animae prodigus, — et vitam militarem his versibus celebravit: „*ἐν δορὶ μέν μοι* „*μᾶζα μεμαγμένη, ἐν δορὶ δ' οἶνος* | *Ἰσμαρι*„*κός, πίνω δ' ἐν δορὶ κεκλιμένος*" [13]), in bello autem contra Saïos gentem Thraciam gesto clipeum amisit. Quam rem leniter subridens sic enarravit: „*ἀσπίδι* „*μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ* | „*ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων.* | *ψυ-*

---

[1]) Vid. ad Eq. 168. — [2]) Vid. vs. 473 sq. et 561. — [3]) Thucyd. V 19 et 24. — [4]) Vid. ad Ran. 171. — [5]) Plut. 58, 62 etc. — [6]) Cf. Eq. 4 Lys. 336 Ran. 1192 etc. — [7]) Vid. ad Nub. 1212. — [8]) Cf. vs. 1845 et vid. ad Vesp. 1392. — [9]) Vid. vs. 444—446 et ad Nub. 353. — [10]) Vid. ad Lys. 473 sq. Plut. 1119. — [11]) Vid. Athen. 627 c. — [12] „Leyer und Schwert". — [13]) Vid. Athen. 30 *f*.

„ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων.“

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εἰπέ μοι, ὦ πόσθων, εἰς τὸν σαυτοῦ πατέρ' ᾄδεις;

ΠΑΙΔΙΟΝ Β.

„ψυχὴν δ' ἐξεσάωσα“ —

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

κατῄσχυνας δὲ τοκῆας.
ἀλλ' εἰσίωμεν. εὖ γὰρ οἶδ' ἐγὼ σαφῶς,
ὅτι ταῦθ', ὅσ' ᾖσας ἄρτι περὶ τῆς ἀσπίδος,
οὐ μὴ ἐπιλάθῃ ποτ', ὢν ἐκείνου τοῦ πατρός.

(Aedes intrat puer. — Ad chorum:)

ὑμῶν τὸ λοιπὸν ἔργον ἤδη ἐνταῦθα τῶν μενόντων

1301. *κατῄσχυνας δὲ τοκῆας* (*κατήσχυνάσδετοκῆας*) R] *κατήισχυνετοκῆρας* V[1], *κατηισχυνάσγετοκῆας* V[2], *καταισχύνας γε τ.* Lenting probabiliter.

1305—1328. Haec quomodo sint distribuenda duo certiores nos faciunt indicia. Quorum alterum inest verbo *„εἰσίωμεν“* vs. 1302: scenam igitur relicturus est Trygaeus; alterum praebet vs. 1316 vox *„τις“* heri famulos iubentis: Trygaeus igitur redux iam loquitur. Quas observationes confirmat collatus Equitum fabulae exodus, ubi item laeto ornatu ex aedibus prodit qui primarum est partium, dein (Eq. 1316) a voce *εὐφημεῖν χρή*, ut Trygaeus h. l., loquendi facit initium. Ergo versus 1312—1315 non sunt Trygaei, sed Coryphaei, et post versum 1310 vel 1311 Trygaeum aedes intrare patet. In V R et in scholio metrico ad vs. 1316 Trygaeo tribuuntur vs. 1305—1310 (cum praegressis) et 1312—1315, Choro 1311 et 1316—1328. Trygaeo versus 1316—1328 dat Ald., Beer versus 1305—1828 continuat Choro (testibus *ὑμῶν* et *ἐνταῦθα* vs. 1305 non recte; quae a Chori duce ad sodales apte dici nequeunt).

„χὴν δ' ἐξεσάωσα. τί μοι μέλει ἀσπὶς ἐκείνη!| „ἐρρέτω! ἐξαῦτις κτήσομαι οὐ κακίω“ [1]). Lacedaemoniorum cum civitatem viseret propter versus illos eiectum finxere posteri [2]). Quamquam non „abiecisse“ sed „arbori accline invitum reliquisse“ se ait *ἔντος ἀμώμητον* sive *ὅπλον ἄμεμπτον*, *clipeum optimum.*

1300. *πόσθων*] iocose contemnentis vox [3]).

— *εἰς τὸν σαυτοῦ πατέρα*] *tuum ipsius patrem spectans* [4]).

1302. *εὖ γὰρ οἶδα … σαφῶς*] item Aeschylus: *„εὖ γὰρ σαφῶς τόδ' ἴστε“* [5]), Menander: *„εὖ ἴσθι ἀκριβῶς“* [6]). Simillimae abundantiae sunt: *εἰκῇ ῥᾳδίως, ὁσημέραι ἀεί, μάτην διὰ κενῆς*, alia plurima [7]).

1304. *οὐ μὴ ἐπιλάθῃ*] *non est periculum ne obliviscaris* [8]).

1305. *ὑμῶν … ἔργον*] *vestrum officium* [9]).

[1]) Plut. Mor. 239*b* Cram. Anecd. Paris. IV 412. Male apud Sextum Emp. sic expletum esse: *„<αὐτὸς δ' ἐξέφυγον θανάτου τέλος> ἀσπὶς ἐκείνη κτέ.“* noster locus docet. — [2]) Plutarch. l. l.; cf. Piccolomini Hermes 1888 p. 266, Hauvette Archiloque 1905 p. 55. — [3]) Fere = nostrum *kleine kleuter*. Item Menandr. fr. 481. Vid. ad Ran. 200 (Nub. 1014). — [4]) Vid. ad Av. 917. — [5]) Aesch Pers. 784. — [6]) Menandr. fr. 575[3]. — [7]) Vid. ad Thesm. 830 sq. — [8]) Vid. ad Vesp. 394. — [9]) Cf. vs. 426 et vid. ad Nub. 1345.

φλᾶν ταῦτα πάντα καὶ σποδεῖν, καὶ μὴ κενὰς παρέλκειν.
ἀλλ' ἀνδρικῶς ἐμβάλλετ', ὦ,
καὶ σμώχετ' ἀμφοῖν τοῖν γνάθοιν. οὐδὲν γάρ, ὦ πονηροί,
λευκῶν ὀδόντων ἔργον ἔστ', ἢν μή τι καὶ μασῶνται.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἡμῖν μελήσει ταῦτά γ'· εὖ ποιεῖς δὲ καὶ σὺ φράζων.

(Aedes et Trygaeus intrat. — Ad ceteros choreutas:)

ἀλλ' ὦ πρὸ τοῦ πεινῶντες, ἐμβάλλεσθε τῶν λαγῴων·
ὡς οὐχὶ πᾶσαν ἡμέραν
πλακοῦσιν ἔστιν ἐντυχεῖν πλανωμένοις ἐρήμοις.
πρὸς ταῦτα βρύκετ', ἢ τάχ' ὑμῖν φημι μεταμελήσειν.

(Avide edulia comedunt choreutae.)

1307. ἐμβάλλετ', ὦ Bergk] ἐμβάλλετον V R, ἐμβάλλετε | σμώχοντες Dobree.
1810. τι R] περ V.

— ἐνταῦθα τῶν μενόντων] „*qui istic*" — in orchestra „*manetis*". Praemittitur adverbium, quo maior sit eius vis [1]).

1306. Choreutae Trygaeum non intus sunt secuturi, quapropter „ταῦτα πάντα" eis relinquit devoranda [2]), — placentas dicens, partim carnibus leporinis refertas [3]), quas modo ei dono obtulerunt grati mercatores [4]).

— μὴ κενὰς παρέλκειν | ἀλλὰ ... ἐμβάλλετε] a *remigando* — ut supra τὸ μετεωροκοπεῖν [5]) — ductae sunt locutiones, mente enim supplendum est: τὰς κώπας [6]). „*Remos non inertes e navis latere suspensos relinquere, sed strenue ducere aquae immersos.*" Simili metaphora homo tardus dicitur ἐφολκός [7]).

1309. σμώχετε] alibi non reperitur verbum, sed σμῶξαι id quod πατάξαι significasse aiunt grammatici [8]); eo igitur sensu quo φλᾶν vel ἐρείδειν nunc est usurpatum [9]).

1309 sq. οὐδὲν ... ἔργον ἐστί] *nihil ... opus est, nihil prosunt* [10]), id quod οὐδὲν ὄφελος [11]).

1311. „*Nobis id mandatum esto!* [12]) *Quamquam laudo te* [13]) *quod nobis indicasti.*"

1312—1314. Agricolae, qui tamdiu procul a rure in urbe esuriverunt, iubentur nunc alacriter arripere τὰ λαγῷα — fortasse „ἐπ' ἀμύλοις καθημένα", ut est apud Teleclidem [14]) — et τοὺς πλακοῦντας, quos sors benigna vel Trygaei liberalitas praebuit iis fruendos. Talia non solent in via publica relinqui τῷ ἐντυχόντι! At hodie certe ἐν πᾶσι λαγῴοις βιώσονται qui Pacem deam in terras reduxerunt [15]). — Verbum ἐμβάλλεσθαι [16]) id quod ἐμφορεῖσθαι, *ingurgitare se*, nunc valet. Placidius loquentium ... et edentium sunt ἐντίθεσθαι et ἔνθεσις [17]).

1315. πρὸς ταῦτα βρύκετε] *proinde* [18]) *vorate* [19]).

---

[1]) Cf. Av. 1418 et vid. supra ad vs. 647. — [2]) Cf. Plut. 694 Menandr. fr. 607 et vid. ad Nub. 1376 et ad Ran. 576. — [3]) Cf. vs. 1312. — [4]) Vid. ad vs. 1204—1207. — [5]) Vs. 92. — [6]) Recte sic schol.; cf. Eq. 602. — [7]) Vesp. 268. — [8]) Vid. Et. M. — [9]) Vid. ad vs. 25. — [10]) Cf. Plut. 1154 et vid. ad Av. 1308. — [11]) Cf. vs. 1194 et Plut. 1152. — [12]) Cf. vs. 149. — [13]) Vid. ad Eq. 1180. — [14]) Teleclid. fr. 32; cf. Pherecrat. 108[17]. — [15]) Vid. Vesp. 709. — [16]) Cf. Av. 1143 Lys. 562. — [17]) Cf. Eq. 404. — [18]) Vid. ad Vesp. 927. — [19]) Vid. ad Av. 26.

EXODUS.

(vs. 1316—1357.)

(Foras prodit Trygaeus.)

SCENA VIGESIMA QUINTA.

Trygaeus, Chorus.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

εὐφημεῖν χρὴ καὶ τὴν νύμφην ἔξω τινὰ δεῦρο κομίζειν,
δᾷδάς τε φέρειν, καὶ πάντα λεὼν ξυγχαίρειν καὶ ἐπικελεύειν.
καὶ τὰ σκεύη πάλιν εἰς τὸν ἀγρὸν νυνὶ χρὴ πάντα κομίζειν
ὀρχησαμένους καὶ σπείσαντας καὶ Ὑπέρβολον ἐξελάσαντας
καὶ ἐπευξαμένους τοῖσι θεοῖσιν,
διδόναι πλοῦτον τοῖς Ἕλλησιν,
κριθάς τε ποιεῖν ἡμᾶς πολλὰς
πάντας ὁμοίως οἶνόν τε πολύν,
σῦκά τε τρώγειν,
τάς τε γυναῖκας τίκτειν ἡμῖν,

1317. *ἐπικελεύειν* V[1] R] *ἐπιχορεύειν* V[2] (ut Xen. Conv. 9 § 4).
1318. *νυνὶ* Kuster] *νῦν* R, om. V. || *πάντα κομίζειν* R] *κ. π.* V.
1320. *καὶ ἐπευξαμένους* V R] *κἄπειτ' εὐξαμένους* l. a. in V, *κᾆτ' εὐξαμένους* Bentley. In archetypo videtur fuisse *καπευξαμενους*, i. e. *κἀπ-* et *κᾆτ'*.

1316. *εὐφημεῖν χρή*] *lingua favere oportet* [1]).

— *τινα*] *ministrorum aliquem* [2]).

1317. *πάντα λεών*] e prisca lingua in huiuscemodi formulis remansit [3]).

1318. *τὰ σκεύη*] rastra, ligones, cetera instrumenta rustica [4]), quae choreutae pritum, cum parabasim fecerunt, posuerunt [5]), sumere nunc iubentur denuo, — sumunt igitur, — ad villas suas duce Trygaeo profecturi.

1319. Supra Trygaeus *παῦσαι Ὑπέρβολον* se est gloriatus [6]), nunc etiam expelli eum iubet. Undenam expelli? Illinc ubi nunc pacem recuperatam celebrant agricolae. Ex ipsa igitur civitate iam pelli eum satius est. Pulsus est ostracismo anno quinto post [7]).

1321 sq. Efficiunt haec *ἓν διὰ δυοῖν*, nam divitias eas cogitat nunc aut solas aut potissimum, quas vox *πλοῦτος* primitus significat, eas quas alma terra e gremio summittit [8]). Dicitur *ποιεῖν κριθάς, σῖτον, οἶνον*, similia [9]), ut *ἐργάζεσθαι χρήματα* [10]).

1325. Hominum iustorum et diis carorum „*τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν* „*ἐν αὐτῇ,* | *εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος.*"

[1]) Vid. ad Ran. 354. — [2]) Vid. ad Ach. 805. — [3]) Vid. ad Vesp. 186. — [4]) Vs. 552. — [5]) Vs. 729 sq. — [6]) Vs. 921, ubi vid. — [7]) Vid. ad Vesp. 1007. — [8]) Vid. ad Plut. 13. — [9]) Cf. [Aristot.] Rep. Ath. 7 § 4 [Demosth.] XLII § 20 Aristom. fr. 11. — [10]) Eq. 840; cf. etiam Eccl. 442.

καὶ τἀγαθὰ πάνθ', ὅσ' ἀπωλέσαμεν,
ξυλλέξασθαι πάλιν ἐξ ἀρχῆς,
λῆξαί τ' αἴθωνα σίδηρον.

(Ex aedibus deducitur Opora sponsae ornatu.)

δεῦρ', ὦ γύναι, εἰς ἀγρόν,
χὤπως μετ' ἐμοῦ καλὴ
καλῶς κατακείσει.

ΧΟΡΟΣ.

Ὑμήν, Ὑμέναι' ὦ!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὦ τρισμάκαρ, ὡς δικαί-
ως τἀγαθὰ νῦν ἔχεις.

1331—1357. Alii aliter distribuunt. In V R vs. 1331 est hemichorii, vs. 1351 sq. et 1355—1357 Trygaeo tribuuntur, vs. 1353 sq. Choro, vs. 1332 praescriptum habet ἄλλο(ἡμιχόριον); sequentes in V signis „—" et „:" distinguuntur, in R signis carent.

1331. ὑμήν R] ὑμὴν ὦ V.

Talibus mortalibus „φέρει μὲν γαῖα πολὺν „βίον, ... τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα „τοκεῦσι, | θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· „οὐδ' ἐπὶ νηῶν | νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει „ζείδωρος ἄρουρα" [1]). Quam vero dii oderunt civitatem, ea „φθίνει κάλυξιν ἐγκάρποις χθονός, φθίνει δὲ τόκοισι γυναικῶν" [2]). Itaque in precibus erat: „ταῦτα „ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐκφέροι καὶ γυναῖκές τε καὶ ποῖμναι τίκτοιεν" [3]), vel in iureiurando Dreriorum: „εἰ δὲ τάδε μὴ „κατέχοιμι ... μήτε μοι γᾶν καρπὸν φέρειν „[μήτε γ]υναῖκας [τίκτει]ν κατὰ φύ[σιν μήτ]ε „πάματα" [4]).

1327. πάλιν ἐξ ἀρχῆς] eadem quae supra loquendi ubertas [5]).

1328. αἴθωνα σίδηρον] epico epitheto [6]) etiam Hermippus in paroemiaco usus est, qui Periclis nimiam quae multis videbatur cautionem irridens et Satyrorum regi (Dionyso) eum assimulans, in orationibus fortissimum esse nescio cuius ore perhibuit, arma vero sumere nolle: „παραθηγομένης βρύχεις κοπίδος | „δηχθεὶς αἴθωνι Κλέωνι" [7]). Siquidem Hermippo hi versus iure sunt tributi; nam e Cratini Dionysalexandro, cuius argumentum nuper innotuit [8]), esse ductos, est cur suspicemur.

1329 sqq. Pompa et carmine nuptiali [9]) etiam Aves fabula clauditur, laeto autem coetu choreutae cum histrionibus etiam in fine Lysistratae, Ecclesiazusarum, Pluti abeunt, nec non Acharnensium, Equitum, Vesparum, Ranarum similis aut subsimilis est exitus.

1330. „*Et cura ut* [10]) *pulcra pulcre* [11]) *mecum concumbas*"; ὅπως μὴ κακὰ κακῶς παρέξεις [12]).

[1]) Hes. Oper. vs. 225—237. — [2]) Soph. Oed. R. 25—27. Cf. etiam Proleg. Eccl. p. V. — [3]) Herodot. III 65. — [4]) Solmsen Inscr. Gr. ad inlustrandas dial. sel. 31^{38} (Cauer Del.[2] 121 Dittenb. Syll.[2] 463 Dial. Collitz. 4952). Item in Dial. Collitz. 5024^{73}. — [5]) Vid. vs. 996. — [6]) Hom. Δ 485 etc.; cf. Soph. Ai. 147. — [7]) Hermipp. fr. 46. — [8]) Oxyrhynchus papyri IV. — [9]) De Hymenaeo vid. ad Av. 1736. — [10]) Vid. ad Nub. 489. — [11]) Vid. ad Nub. 554. — [12]) Vid. Lys. 162.

ΧΟΡΟΣ.

Ὑμήν, Ὑμέναι' ὤ!
Ὑμήν, Ὑμέναι' ὤ!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί δράσομεν αὐτήν;

ΧΟΡΟΣ.

τί δράσομεν αὐτήν;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τρυγήσομεν αὐτήν.

ΧΟΡΟΣ.

τρυγήσομεν αὐτήν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἀράμενοι φέρω-
μεν οἱ προτεταγμένοι
τὸν νυμφίον, ὦ ἄνδρες.

(A parte chori sublimis tollitur Trygaeus.)

ΧΟΡΟΣ.

Ὑμήν, Ὑμέναι' ὤ!
Ὑμήν, Ὑμέναι' ὤ!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οἰκήσετε γοῦν καλῶς,

1336—1339. Olim in quibusdam exemplaribus defuisse ait scholiasta.
1341. προτεταγμένοι Bentley] προστ. V R.
1345. γοῦν] νῦν Paley.

1338—1350. Est haec „fescennina iocatio" [1]), cuius materiem praebet sponsae nomen Opora [2]).

1340. ἀράμενοι φέρωμεν] *humeris sublatum feramus* [3]). Etiam Dicaeopolis et Lamachus sic auferuntur in Acharnensium fabulae exitu, Paphlago in fine Equitum.

1341. οἱ προτεταγμένοι] *primus ordo choreutarum*.

1345. γοῦν] *sanequam*. Iocantium particula [4]).

---

[1]) Catull. LXI 127. — [2]) Vid. etiam ad Ach. 275 Av. 506 sq. Plut. 1086—1093 Eccles. Proleg. p. V. — [3]) Cf. Ran. 32. — [4]) Cf. Thesm. 263 etc.

οὐ πράγματ᾽ ἔχοντες, ἀλ-
λὰ συκολογοῦντες.
(Alia chori pars sublimem tollit Oporam.)
Ὑμήν, Ὑμέναι᾽ ὦ!
Ὑμήν, Ὑμέναι᾽ ὦ!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τοῦ μὲν μέγα καὶ παχύ,
τῆς δ᾽ ἡδὺ τὸ σῦκον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

φήσεις γ᾽, ὅταν ἐσθίῃς,
οἶνόν τε πίῃς πολύν.

ΧΟΡΟΣ.

Ὑμήν, Ὑμέναι᾽ ὦ!
Ὑμήν, Ὑμέναι᾽ ὦ!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)
ὦ χαίρετε, χαίρετ᾽, ἄν-
δρες, κἦν ξυνέπησθέ μοι,
πλακοῦντας ἔδεσθε.
(Laeta pompa instituta abeunt omnes.)

1356. *κἦν* V[2]] *κἂν* V[1] R.

1346. *οὐ πράγματ᾽ ἔχοντες*] *nemo enim negotia vobis facesset* [1]).

1351. *φήσεις γ᾽, ὅταν κτέ.*] item simili Equitum loco: „*φήσεις γ᾽, ἐπειδὰν τὰς τριακοντούτιδας | σπονδὰς παραδῶ σοι*" [2]).

1355—1357. Trygaeus cum uxore et sodalibus choreutis rus proficiscens in demum Athmonensium, valere iubet spectatores, et comitari si se velint, iis quoque, ut choreutis [3]), placentas praebiturum se promittit. Sic in exitu Ecclesiazusarum ancilla: „*καὶ τῶν θεατῶν εἴ „τις εὔνους τυγχάνει, | καὶ τῶν κριτῶν εἰ μή „ἑτέρωσέ τις βλέπει, | ἴτω μεθ᾽ ἡμῶν· πάντα „γὰρ παρέξομεν*" [4]).

---

[1]) Vid. ad Vesp. 1392. — [2]) Eq. 1388 sq.; praeterea vid. supra vs. 859 et ad Nub. 154. — [3]) Cf. vs. 1314. — [4]) Eccl. 1141—1143.

INDEX

RERUM ET NOMINUM

QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.